

RATCHAPHRUEK JOURNAL

วารสารราชพฤกษ์

ACADEMIC JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Vol. 24 No. 1 January - April 2026

ISSN : 3027-7663 (Online)

ขอบเขตของวารสารราชพฤกษ์

ชื่อวารสาร: วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal)

ISSN: 3027-7663 (Online)

กลุ่มสาขา: สาขาสังคมศาสตร์ (Academic Journal of Social Sciences)

นโยบายและวัตถุประสงค์

วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal) เป็นวารสารวิชาการของสำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ได้กำหนดขอบเขตสาขาวิชาย่อย (Sub-Subject Area) ของวารสาร แบ่งเป็น 5 สาขาวิชาย่อย ได้แก่ ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ (General Arts and Humanities) จิตวิทยา พัฒนาการและการศึกษา (Developmental and Educational Psychology) สังคมศาสตร์ทั่วไป (General Social Sciences) การศึกษา (Education) และรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) สำหรับคณาจารย์/ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อเป็น แหล่งแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ ผลงานระหว่างอาจารย์และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในรูปของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยตามขอบเขตสาขาวิชาที่กำหนด

กำหนดเผยแพร่

วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal) มีกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

การพิจารณาบทความ

บทความวิชาการและบทความวิจัยทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ โดยมีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาและตรวจคุณภาพของบทความอย่างน้อย 2-3 ท่าน ในการพิจารณาบทความ 1 เรื่อง โดยมีรูปแบบการกลั่นกรองบทความก่อนลงตีพิมพ์ (Peer reviews) แบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review)

ประเภทบทความ: บทความวิจัย และบทความวิชาการ

ภาษาที่รับตีพิมพ์: รับตีพิมพ์ผลงานที่เขียนภาษาไทย และ/หรือ ภาษาอังกฤษ

เจ้าของวารสาร: สำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

อธิการบดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้อำนวยการสำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร นิมพลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
------------------------------------	-----------------------------

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ สามัคคีธรรม	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. รสริน พิมลบรรยงก์	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร. นาทยา ปิรันธนานนท์	นักวิชาการอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร. พัชรี จันท์เพ็ง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. กันยารัตน์ เควียเช่น	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ ทานอก	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. ศิริวดี วิวิธคุณากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุษกร จันท์เทวณูมาส	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ดร. แววลี แววมณีพลี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บรรณาธิการผู้ช่วยและเลขานุการ

นางสาวศิราณี กรมโพธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
-----------------------	-----------------------------

เจ้าหน้าที่งานวารสาร

นายสรพงษ์ เปรมวิริยานนท์
นางสาวนิตรา น้อยภูธร
นางสาวกัญฉิภา บรรจงปรุ

สำนักงานกองบรรณาธิการ/ติดต่อ

สำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

e-mail: ratchaphruekjourn@nrru.ac.th, ratchaphruekjourn@gmail.com

โทรศัพท์: 0-4400-9009 ต่อ 1581 / 06-5874-9364 (เว้นวันหยุดราชการและวันนักขัตฤกษ์)

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review) ภายนอก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนา รุจิรกุล	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กันตพัฒน์ อนุศักดิ์เสถียร	มหาวิทยาลัยยรนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิตา อินสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปุณณัฐฐา มาเชค	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพชรศรี นนท์ศิริ	มหาวิทยาลัยยรนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มนต์นภัส มโนการณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรณประภา สุขสวัสดิ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรินทร์ธร โตพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศุภกร อัจหาญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริรินทร์นิชา ปัญจจริยะกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิรินธร สิ้นจินดาวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีปทุม
รองศาสตราจารย์ ดร. จุฬามาศ จันท์ศรีสุคต	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ศักดิ์ปกรณกานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร. นวมินทร์ ประชานันท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
รองศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ งามอจจาณิษฐ์	มหาวิทยาลัยยรนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร. นิคม นาคอ้าย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รองศาสตราจารย์ ดร. ปิยะธิดา ปัญญา	มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. พัชรี จันท์เพ็ง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. ภมรพรรณ ยุระยาตร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพร เกษสังข์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทราวดี มากมี	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร. เมษา นวลศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
รองศาสตราจารย์ ดร. รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร. วราพร เอราวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒน์ จุลสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. อนิรุทธ์ สติมัน	มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. อุทิศ ทาหอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review) ภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จุฑาทิพย์ สุทธิเทพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธัญญรัศม์ ชิดไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พีรวิษณุ คำเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วันวิสาข์ ไชรัมย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. ธนิตา ผาติเสนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. วาสนา กীরดีจำเริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ทุกบทความได้รับตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความ
(Peer reviewer) อย่างน้อย 2 ท่าน

วารสารนี้ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารวิชาการของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย รอบที่ 5

(Thai-Journal Citation Index Centre: TCI) เป็นวารสารกลุ่มที่ 1

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572

บทบรรณาธิการ

วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal) เป็นวารสารวิชาการกลุ่มมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ของสำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และยังคงผ่านการรับรองคุณภาพอยู่ในฐาน TCI เป็นวารสารกลุ่มที่ 1 ต่อไป ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ถึง 31 ธันวาคม 2572 สำหรับฉบับนี้เป็นวารสารปีที่ 24 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน 2569 ประกอบด้วย บทความวิจัยรวมทั้งสิ้น 15 บทความ ซึ่งครอบคลุมองค์ความรู้ที่หลากหลายในศาสตร์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อันสะท้อนถึงพลวัตของการวิจัยที่ตอบสนองต่อบริบทของสังคมไทยในปัจจุบัน

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้นิพนธ์ทุกท่านที่ให้ความสนใจและให้ความไว้วางใจ นำผลงานวิจัยที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มาตีพิมพ์ ผลงานวิชาการที่วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal) รวมทั้งขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาในการพิจารณาบทความและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการพัฒนาบทความวิชาการ บทความวิจัยต่อผู้นิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้อ่านผลงานวิชาการที่มีคุณภาพตามหลักวิชาการ

กองบรรณาธิการมุ่งมั่นจะรักษาคุณภาพและพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ของประเทศไทย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากบทความวิชาการ บทความวิจัยต่าง ๆ จากวารสารฉบับนี้ และพัฒนาผลงานวิชาการของท่านนำมาตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal) ในฉบับต่อ ๆ ไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กนกพร ฉิมพลี

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal)

ขอบเขตของวารสารราชพฤกษ์.....	ก
กองบรรณาธิการ.....	ข
ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์.....	ค
บทบรรณาธิการ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ

บทความวิจัย (Research Articles)

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี Emotional Intelligence Factors Affecting the Active Learning Management of Early Childhood Teachers in Pathum Thani Province.....	1
กุลชาติ พันธวรกุล และเมษา นวลศรี <i>Kullachat Pantuworakul and Mesa Nuansri</i>	
บทเรียนจากภาคใต้: เครื่องมือสร้างความมั่นคงทางสุขภาพผ่านนโยบายสาธารณะ Southern Thailand’s Lessons: Policy Tools for Health Security.....	18
จิรัชยา เจียวก๊ก, ซูวารี มอซุ, เพ็ญ สุขมาก, ชนิษฐา ชูสุข, กัญยรัตน์ เคเวียเซ่น และธัญญิดาภัทธุ์ แสงทอง <i>Jirachaya Jeawkok, Syuwari Morsu, Phen Sukmak, Chanisada Choosuk, Kanyarat Kwiecien and Thanidaphat Saengtong</i>	
คุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน Learning Program Quality and Knowledge Dissemination Under the “RU for All” Learning Center: Bridging Communities through Sustainable Learning.....	35
จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ, มานิกา วิเศษสาร, กฤชญา พุ่มพิน และวณัฐพงศ์ เบญจพงศ์ <i>Chuthaphon Masantiah, Manika Wisessathorn, Kritchaya Poompin and Wanatphong Benjaphong</i>	

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

บทความวิจัย (Research Articles)

ต้นทุนแฝงกับพฤติกรรมการตัดสินใจลงทุนในระบบการผลิตข้าวแบบนาแปลงใหญ่: กรณีศึกษาตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา Implicit Costs and Investment Behavior in Thailand's Large Plot Scheme for Rice Farming: A Case Study of Maklua Mai Subdistrict, Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province.....	52
ตุลา คมกฤต มโนรัตน์ Tula Khomkit Manorat	
การพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะ เพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการ การใช้ความรุนแรงในยุคดิจิทัล ดิสรัปชัน Developing Processes and Mechanisms for Managing Healthy Schools to Strengthen Attitudes to Prevent the Use of Violence in the Digital Disruption Era.....	69
ทศพล พงษ์ดี, ภูริพัฒน์ แก้วศรี, กัญญาพงศ์ ศิริเขตต์ และสุชาติ ลีตระกูล Thospon Pongta, Phuripat Kaewsri, Kannapongse Sirikate and Suchart Leetagool	
การศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษและความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบละคร A Study of English Listening and Speaking Abilities and Cross-Cultural Understanding among Grade 10 Students Using the Drama-Based Teaching Method.....	87
ปฏิพล พลคำแก้ว และอิสรา พลนงค์ Patipon Ponkhamkaew and Isara Phonnong	
การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี The Development of Public Relations Media Utilizing Augmented Reality Technology to Enhance Thai Cultural Tourism Along the Bang Yai Canal in the Bang Yai District of Nonthaburi Province.....	104
ปรัชญา ทองชุม และปรียา สมพีช Pratchaya Tongchum1 and Preeya Sompuet	

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

บทความวิจัย (Research Articles)

<p>การสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐาน ร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ Research Capacity Building for Learning Development of Student Teachers Using Results-Based Monitoring and Evaluation and Results-Based Management.....</p> <p>พินดา วราสุนันท์ <i>Pinda Varasunun</i></p>	121
<p>การพัฒนาแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช Development of Local Cultural Tourism Communication Models to Promote Tourism in Nakhon Si Thammarat Province.....</p> <p>พีรพล สุวรรณชีพ, ลัญจกร นิลกาญจน์ และปัญญา เลิศไกร <i>Pelapon Suwanacheep, Lunjakon Nillakan and Panya Lertgrai</i></p>	139
<p>รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า และประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่มีต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วม กิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชั่นซี Causal Relationship Model of Factors Affecting Digital Engagement, Perceived Value and Engagement Experience on Behavioral Intention in Muay Thai Activities among Generation Z.....</p> <p>ภาสพงศ์ ภิรมย์คำ, ณัฐวุฒิ พลศรี และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล <i>Passapong Piromkam, Nuttavut Phonsri and Torsak Kaewjaratwirat</i></p>	156
<p>การศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น A Synthesis of Flexible Education Management Components.....</p> <p>วรพล ศรีเทพ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ <i>Worapol Srithep and Rungchatchadaporn Vehachart</i></p>	174

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

บทความวิจัย (Research Articles)

การพัฒนาแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ Development of Student Activity Management Model to Enhance Promote Desired Student Characteristics in Schools Under the Surin Provincial Primary Educational Service Area Office.....	191
วุฒิชัย แข่งขัน, นฤมล ศักดิ์ปกรณ์กานต์ และนวมินทร์ ประชานันท์ Wuttichai Kangkan, Narumon Sakpakornkan and Nawamin Prachanant	
การยกระดับเส้นใยต้นไทรและเส้นใยต้นธูปฤๅษีเป็นพืชมูลค่าสูงโดยใช้นวัตกรรมการย้อมสีครามธรรมชาติ เพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน Enhancing the Value of Reed Fibers and Cattail Fibers Through Natural Indigo Dyeing Innovation for the Development of Eco-Lifestyle Products to Increase Community Income.....	207
อลิศา โชตินนท์ภิกษา, สุธิดา วรรณนะปรกรณ์, กิติสุดา ปานกุล และจารุวรรณ พนมจีระสวัสดิ์ Alisa Chotinonphicha, Sutida Wattanapakorn, Kitisuda Pankul and Jaruwan Panomjerasawat	
การพัฒนาแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ Development of a Model for Developing Industrial Technician Teachers the Competencies in Academic Leadership.....	224
อัฐชนันท์ ลัทธिरมย์, ชัยวิชิต เขียรชนะ และเมธา อึ้งทอง Autsanun Lutthirom1,*, Chaiwichit Chianchana2 and Metha Oungthong	

บทความวิจัย: Research Articles

(English)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานด้วยเนื้อหาการนำเสนอทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการพูดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน Implementing Project-Based Learning Focusing on Business Presentations to Promote the Speaking Ability of Rajamangala University of Technology Isan Students.....	240
กมลทิพย์ นวมโคกสูง และธนาชาติ หล่อกลาง Kamontip Nuamkoksoong and Thanachart Lornklang	

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก คำแนะนำสำหรับการส่งบทความตีพิมพ์.....	257
ภาคผนวก ข รูปแบบการเขียนอ้างอิงในบทความ.....	262
ภาคผนวก ค แบบรับรองการพิจารณาผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์ (R1 สำหรับผู้นิพนธ์).....	272
ภาคผนวก ง แบบรับรองบทความวิจัย วิทยานิพนธ์/ปริญญาโท/ดุษฎีนิพนธ์ (R2 สำหรับสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์).....	274
ภาคผนวก จ แบบประเมินตนเองในการตรวจสอบรายการนำส่งบทความ (R3 สำหรับบทความวิจัย).....	275
ภาคผนวก ฉ แบบประเมินตนเองในการตรวจสอบรายการนำส่งบทความ (R4 สำหรับบทความวิชาการ).....	276
ภาคผนวก ช ขั้นตอนการส่งบทความ.....	277

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี

Emotional Intelligence Factors Affecting the Active Learning
Management of Early Childhood Teachers in Pathum Thani Province

กุลชาติ พันธวรกุล¹ และเมษา นวลศรี^{2,*}

Kullachat Pantuworakul¹ and Mesa Nuansri^{2,*}

(Received: July 12, 2025; Revised: September 9, 2025; Accepted: September 10, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย 2) ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย และ 3) ศึกษาปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 300 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงด้านความฉลาดทางอารมณ์เท่ากับ 0.95 และด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า (1) ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.60) (2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.53) และ (3) ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านความเข้าใจผู้อื่น โดยมีประสิทธิภาพในการทำนายร้อยละ 88.10

คำสำคัญ: ความฉลาดทางอารมณ์ ครูปฐมวัย การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ความตระหนักรู้ในตนเอง

¹ สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี 13180

Program of Early Childhood Education, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Pathum Thani 13180

² สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี 13180

Program of Chemistry and General Science, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University, Pathum Thani 13180

* Corresponding author, e-mail: mesa@vru.ac.th

ABSTRACT

This research aimed to: (1) study the emotional intelligence of early childhood teachers, (2) investigate their implementation of active learning, and (3) explore the emotional intelligence factors that influence active learning management among early childhood teachers in Pathum Thani Province. The sample consisted of 300 teachers under the Pathum Thani Primary Educational Service Area Office, selected through multi-stage random sampling. The research instrument was a five-point Likert scale questionnaire, with reliability coefficients of 0.95 for the emotional intelligence scale and 0.96 for the active learning management scale. Data were analysed using percentages, means, standard deviations, and stepwise multiple regression.

The research findings revealed that: (1) the overall emotional intelligence of early childhood teachers was at a high level ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.60); (2) the overall level of active learning management was also high ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.53); and (3) emotional intelligence factors significantly influencing active learning management were self-awareness, social skills, and empathy, which together accounted for 88.10% of the predictive variance.

Keywords: Emotional intelligence, Early childhood teachers, Active learning management, Self-awareness

บทนำ

ครูปฐมวัยจึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญรองจากผู้ปกครองในการวางรากฐาน การพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งในด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ ตลอดจนเป็นต้นแบบ ที่ดีให้กับเด็ก หากครูขาดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กวัยนี้ รวมถึงขาดความมุ่งมั่นในการส่งเสริม พัฒนาเด็ก ย่อมส่งผลเสียต่อเด็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ในอนาคตได้เช่นกัน (รัตนวดี รอดภิรมย์, 2565)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อม ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ด้วยการปฏิสัมพันธ์กับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้เด็กคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดอย่างมีวิจารณญาณ จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มุ่งเน้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่ที่เชื่อมโยงกับความรู้ จากประสบการณ์เดิม เด็กจะได้เผชิญสถานการณ์ที่หลากหลายและฝึกหาแนวทางในการแก้ปัญหา

ด้วยวิธีการต่างๆ ส่วนครูมีบทบาทในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้สื่อและจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเน้นให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความหมาย ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนผ่านการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก กระตุ้นให้เด็กสืบเสาะหาคำตอบได้ด้วยตนเอง (นพวรรณ มาสร้อย และปณัฐชรัณ จารุชัยนิวัฒน์, 2564; กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้ครูปฐมวัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เลือกรเรียนตามความสนใจ และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์หลากหลาย พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูและผู้บริหารปรับแนวทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีนัยสำคัญ ดังเช่น ผลการวิจัยของ พงศกร พรหมเรืองโชติ (2562) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ Valente, Monteiro and Lourenco (2019) พบว่า ครูที่มีความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีจะสามารถจัดการชั้นเรียนได้ดีด้วย และยังสอดคล้องกับ Golden (2024) ที่อธิบายว่า ความฉลาดทางอารมณ์ครูส่งผลต่อแรงจูงใจและการเรียนรู้ของนักเรียนจากการสังเคราะห์แนวคิดด้านความฉลาดทางอารมณ์ของนักการศึกษา พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 3) แรงจูงใจภายใน 4) ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น และ 5) ทักษะทางสังคม ซึ่งทั้ง 5 ปัจจัยนี้ล้วนมีบทบาทในการส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Goleman, 1995; Bhoumick, 2018; ศุภณัฐ ปานทอง และเอี่ยมพร หลินเจริญ, 2567)

จากเหตุผลและข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู แต่ในบริบทของการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยซึ่งมีความจำเพาะและละเอียดอ่อน พบว่า ยังไม่มีผลการวิจัยที่ยืนยันชัดเจนว่า มีปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ของครูใดบ้างที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย ซึ่งการมีความเข้าใจในปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถวางแผน ออกแบบ และดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี โดยมุ่งหวังให้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของครูปฐมวัยให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ ยกกระดับการศึกษาในระดับปฐมวัย และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้านและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

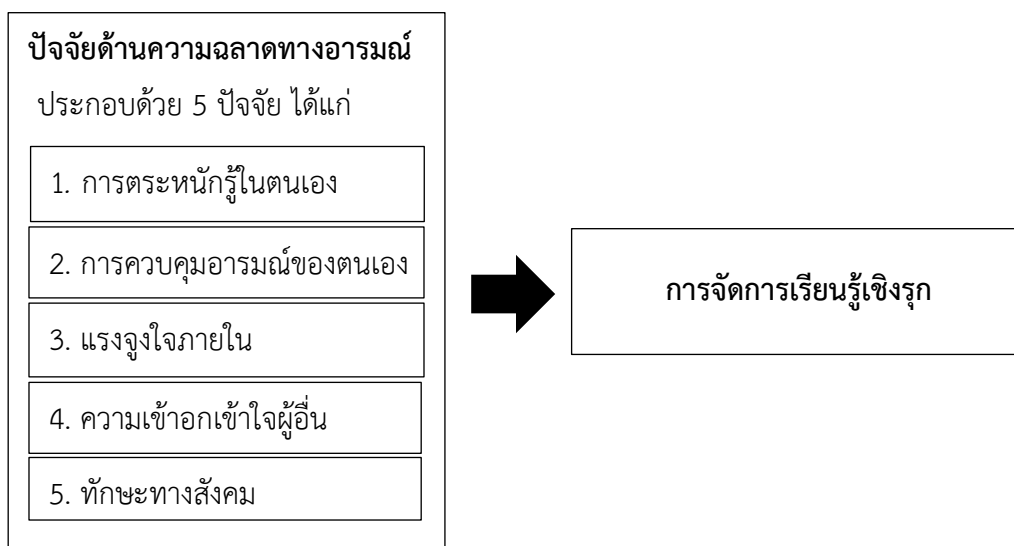
สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ตัวแปรทำนาย “ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์” ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 3) แรงจูงใจภายใน 4) ความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น และ 5) ทักษะทางสังคม (Goleman, 1995; Bhoumick, 2018; ศุภณัฐ ปานทอง และเอื้อมพร หลินเจริญ, 2567)
2. ตัวแปรเกณฑ์ “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก” ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของนักวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความหมาย 3) บทบาทของครู/ผู้ใหญ่ในการสนับสนุนการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ วัสดุ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสาร และ 6) การประเมินผลเพื่อพัฒนา (Shenker, Goss & Bernstein, 1996; อภินันท์ สิริรัตนจิตต์ และนธี เหมมันต์, 2560; นิติตร ปิลวาสน์ และสิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2561; พัชรี ผลโยธิน, 2565 อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู (พงศกร พรหมเรืองโชติ, 2562; Valente, Monteiro & Lourenco, 2019) สามารถแสดงรายละเอียดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย และตัวแปรเกณฑ์ โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูปฐมวัยที่สอนโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีเขต 1 และเขต 2 จำนวน 169 โรงเรียน มีจำนวนห้องเรียนระดับการศึกษาปฐมวัยรวมจำนวน 547 ห้องเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) หากอ้างอิงจาก จำนวนห้องเรียน 1 ห้อง ต่อ ครู 1 คน ดังนั้นจะมีครูปฐมวัยรวมทั้งสิ้น 547 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 300 คน เบื้องต้นผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power โดยกำหนด ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (α) เท่ากับ .05 อำนาจการทดสอบ (Power) เท่ากับ .95 และขนาดอิทธิพล (Effect size) เท่ากับ .15 จำนวนตัวแปรทำนาย (Number of predictors) เท่ากับ 5 ผลการคำนวณได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำเท่ากับ 89 คน แต่เพื่อชดเชยข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดตัวอย่างเป็น 300 คน จากนั้นใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสุ่มโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจากแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา (เขต 1 และ เขต 2) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยใช้เขตพื้นที่เป็นตัวแบ่ง (Strata) เขตพื้นที่ละ 50 โรงเรียน ดังนั้น สิ้นสุดขั้นตอนนี้จะได้โรงเรียนทั้งหมด 100 โรงเรียน ขั้นที่ 2 สุ่มครูปฐมวัย จากโรงเรียนที่สุ่มได้จากขั้นตอนที่ 1 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โรงเรียนละ 3 คน จากขั้นตอนการสุ่มนี้จะได้ครูปฐมวัยจำนวนทั้งสิ้น 300 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ สอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (5-Point rating scale) คือ (5 มากที่สุด-1 น้อยที่สุด) ครอบคลุมปัจจัย 5 ด้าน 1) การตระหนักรู้ในตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 3) แรงจูงใจภายใน 4) ความเข้าใจใจผู้อื่น และ 5) ทักษะทางสังคม โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 25 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยมีค่าความสอดคล้องระหว่างนิยามกับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ทั้งฉบับมีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาข้อคำถามที่มีคุณภาพและใช้ได้ คือ จะต้องมียาค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามนี้มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ และผลจากการนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างครูปฐมวัย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในด้วยสูตรของครอนบาคทั้งฉบับ (ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์) เท่ากับ 0.95 และความเที่ยงรายด้านทั้ง 5 ด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.91-0.96 ซึ่งถือว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ (5 มากที่สุด-1 น้อยที่สุด) ครอบคลุมองค์ประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความหมาย 3) บทบาทของครู/ผู้ใหญ่ในการสนับสนุนการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อ วัสดุ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสาร และ 6) การประเมินผลเพื่อพัฒนา โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 30 ข้อ มีค่า IOC ทั้งฉบับ ตั้งแต่ 0.80-1.00 ซึ่งถือได้ว่าแบบสอบถามนี้มีคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาทุกข้อ และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในด้วยสูตรของครอนบาคทั้งฉบับ (ตัวแปรการจัดการเรียนรู้เชิงรุก) เท่ากับเท่ากับ 0.96 และความเที่ยงรายด้านทั้ง 6 ด้าน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.89-0.97 ซึ่งถือว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ในระดับสูง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผ่านระบบออนไลน์ จัดทำแบบสอบถามผ่าน Google Form จากนั้นนำส่ง QR Code และลิงก์ของแบบสอบถาม เพื่อส่งให้กับครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 20 วัน ได้ข้อมูลกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง 300 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า โดยส่วนใหญ่

เป็นครูปฐมวัยเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 96.67 มีอายุในช่วง 31-40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนอยู่ในช่วง 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 65.67

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในคอมพิวเตอร์ โดยมีรายละเอียดของการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นรายด้าน และภาพรวมโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งแปลความหมายข้อมูล โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด, คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับน้อย, คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง, คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี เป็นรายด้าน และภาพรวมโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งแปลความหมายข้อมูล โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยเช่นเดียวกับด้านความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย

4.3 วิเคราะห์ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression) และมีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ความฉลาดทางอารมณ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นก่อนการวิเคราะห์การถดถอยโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์	\bar{X}	S.D.	ระดับความฉลาดทางอารมณ์
1. ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง	3.82	0.62	มาก
2. ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง	3.81	0.62	มาก
3. ด้านแรงจูงใจภายใน	3.79	0.65	มาก
4. ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น	3.85	0.61	มาก
5. ด้านทักษะทางสังคม	3.83	0.57	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.82	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.61) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.57) ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.62) และด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านแรงจูงใจภายใน ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.65)

2. ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	\bar{X}	S.D.	ระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
1. การออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน	3.97	0.57	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีความหมาย	3.95	0.63	มาก
3. บทบาทของครู/ผู้ใหญ่ในการสนับสนุนการเรียนรู้	3.92	0.53	มาก
4. การใช้สื่อ วัสดุ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	3.93	0.55	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก	\bar{X}	S.D.	ระดับ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก
5. การส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสาร	3.90	0.52	มาก
6. การประเมินผลเพื่อพัฒนา	3.87	0.55	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.92	0.53	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.57) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความหมาย ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.63) ด้านการใช้สื่อ วัสดุ และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.55) ด้านบทบาทของครู/ผู้ใหญ่ในการสนับสนุนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.55) และด้านการส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนา ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.55)

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์แต่ละด้าน
กับการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย

ความฉลาดทางอารมณ์ ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	Y
ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1)	1.000					
ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (X_2)	.736**	1.000				
ด้านแรงจูงใจภายใน (X_3)	.747**	.723**	1.000			
ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4)	.748**	.793**	.705**	1.000		
ด้านทักษะทางสังคม (X_5)	.733**	.711**	.700**	.737**	1.000	
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Y)	.724**	.679**	.670**	.691**	.711**	1.000

** $p < .01$

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (X_2) ด้านแรงจูงใจภายใน (X_3) ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4) และด้านทักษะทางสังคม (X_5) มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในทางบวกระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .670 - .724 ทั้งนี้ เรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ($r = .724$) ด้านทักษะทางสังคม ($r = .711$) ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น ($r = .691$) ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ($r = .679$) และด้านแรงจูงใจภายใน ($r = .670$) ตามลำดับ และเนื่องจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis: MRA) มีข้อตกลงเบื้องต้นว่า ตัวแปรอิสระต้องไม่มีความสัมพันธ์กันเอง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต้องไม่เกิน .80 นั้นแสดงว่า ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity) (Stataiml, 2024) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรทำนาย (ตัวแปรอิสระ) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .700 - .793 จึงถือว่าไม่ฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น

ผลการตรวจสอบกราฟ Normal P-P plot ของค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardized residual) ซึ่งพบว่า กราฟที่ได้ค่อนข้างเป็นเส้นตรง นั้นแสดงว่า ความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงใกล้เคียงแบบปกติ และผลจากการตรวจสอบกราฟ Scatterplot ของความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อน (e) พบว่า ค่า e กระจายเหนือเส้น 0 และใต้เส้น 0 การกระจายเป็นไปอย่างสุ่ม ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน แสดงว่า ความแปรปรวนของ e มีค่าคงที่ หรือมีลักษณะเป็น Homoscedasticity ผลการตรวจสอบ ค่า Tolerance และค่า VIF พบว่า ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง (X_2) ด้านแรงจูงใจภายใน (X_3) ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น (X_4) และด้านทักษะทางสังคม (X_5) มีค่า Tolerance ค่อนข้างสูง โดยมีค่าอยู่ระหว่าง .645 - .810 มีค่า VIF ค่อนข้างต่ำ โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 1.456 - 3.450 ซึ่งเกณฑ์ของค่า Tolerance ไม่ควรต่ำกว่า .10 และ ค่า VIF ไม่ควรเกิน 10 (Hair, Black, Babin & Anderson, 2010) จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว จึงถือว่าตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว ไม่มีความสัมพันธ์กันเองสูง หรือไม่เกิดปัญหา Multicollinearity

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ตัวแปรเข้าสมการทำนายโดยใช้การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ลำดับที่	ตัวแปรทำนาย	R	R ²	ร้อยละ	R ² Change
1	X_1	.924	.855	85.50	.855
2	X_1, X_5	.934	.873	87.30	.018
3	X_1, X_5, X_4	.939	.881	88.10	.009

จากตารางที่ 4 พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ตัวแปร คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ซึ่งสามารถทำนายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ดีที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับ .855 คิดเป็นร้อยละ 85.50 เมื่อเพิ่มด้านด้านทักษะทางสังคม (X_5) เข้าไป พบว่า สามารถทำนายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้เพิ่มขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับ .873 (R^2 change = .018) คิดเป็นร้อยละ 87.30 ทั้งนี้ เมื่อเพิ่มด้านความเข้าใจผู้อื่น (X_4) เข้าไปอีก สามารถทำนายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้น มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายเท่ากับ .881 (R^2 change = .009) คิดเป็นร้อยละ 88.10 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ (b) ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) และการทดสอบนัยสำคัญ

ตัวแปรทำนาย	b	SE _b	β	t	p
ค่าคงที่	.728	.072		10.050	.000**
ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1)	.658	.059	.765	11.162	.000**
ด้านทักษะทางสังคม (X_5)	.472	.058	.507	8.078	.000**
ด้านความเข้าใจผู้อื่น (X_4)	.292	.062	.331	4.674	.000**
ค่าคงที่ (a) = .728 R = .939 R ² = .881 R ² _{adj} = .880 SE _{est.} = .185 F = 732.523 *p < .01					

จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรทำนายที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (X_1) ด้านทักษะทางสังคม (X_5) และด้านความเข้าใจผู้อื่น (X_4) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณของตัวแปรทำนายทั้ง 3 ตัวแปร กับตัวแปรการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเท่ากับ .939 ค่าความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการทำนายเท่ากับ .185 และพบว่าค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณของตัวแปรทำนายรวมทั้งค่าคงที่ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยชุดตัวแปรทำนายร่วมกันอธิบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยได้ร้อยละ 88.10

สามารถเขียนสมการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$\hat{Y} = .728 + .658X_1 + .472X_5 + .292X_4$$

สามารถเขียนสมการทำนายในรูปแบบคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$\hat{Z}_y = .765Z_{X_1} + .507Z_{X_5} + .331Z_{X_4}$$

สรุปผลการวิจัย

1. ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง และด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านแรงจูงใจภายใน

2. การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีความหมาย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนา

3. ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัย จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นต่อน (Stepwise multiple regression) ประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ เรียงตามลำดับ คือ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น โดยมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 88.10 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการประมาณค่า .185

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูปฐมวัยมีความตระหนักรู้ และเข้าใจในภาระงานที่รับผิดชอบ และธรรมชาติของเด็กเล็กเป็นอย่างดี จึงสามารถจัดการอารมณ์ของตนเอง รวมถึงสามารถเข้าอกเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขจร บุตรแสงโคตร (2564) ที่พบว่า ครูมีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อตรวจสอบรายด้าน พบว่า ด้านความเข้าอกเข้าใจผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าครูปฐมวัยส่วนใหญ่สามารถเข้าใจความรู้สึก ความต้องการ และมุมมองของผู้อื่นได้ดี รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม และด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และสามารถรับรู้สถานการณ์ทางอารมณ์ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งเพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และเด็กนักเรียน สำหรับด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ที่มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก บ่งชี้ว่าครูสามารถจัดการอารมณ์ตนเองให้คงที่แม้ในสถานการณ์ที่ตึงเครียด ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย ที่อาจต้องรับมือกับพฤติกรรมและความต้องการของเด็กที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สำหรับด้านแรงจูงใจภายใน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าครูมีความมุ่งมั่นจากแรงผลักดันภายในตนเอง เช่น ความตั้งใจในการพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง หรือการตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1995) ที่ระบุว่า ความฉลาดทางอารมณ์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการทำงาน

ร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะในบริบทการศึกษา ซึ่งครูที่มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และสามารถจัดการอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม จะมีแนวโน้มสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ปลอดภัย ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าครูปฐมวัยมีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัย โดยธรรมชาติแล้วจะเน้นศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ต่างๆ ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยวิธีการหรือเทคนิคต่างๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ระดับการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ที่เน้นว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรเน้น การลงมือปฏิบัติจริง” โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้มุ่งเน้นให้เด็กลงมือปฏิบัติจริงผ่านการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ เด็กจะได้ฝึกคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าครูสามารถออกแบบแผนการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการ ความสนใจ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปริญญา ไทยลา, อังคณา อ่อนธานี และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ (2565) ได้อธิบายว่าการจัดการเรียนการสอนในวิถีของความปกติใหม่สำหรับเด็กปฐมวัย มีความสำคัญอันจะส่งผลให้การเรียนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพ โดยครูปฐมวัยจะต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริง สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับผู้เรียนในระดับปฐมวัยได้ อย่างไรก็ตาม ด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนาพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้จะยังอยู่ในระดับมากก็ตาม ทั้งนี้ อาจเกิดจากข้อจำกัดด้านเวลา เครื่องมือ หรือแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการประเมิน ทำให้ครูบางส่วนยังไม่สามารถใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเต็มที่ ประเด็นนี้สะท้อนถึงความท้าทายของครูปฐมวัยในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก เนื่องจากการประเมินในช่วงวัยนี้ต้องอาศัยการสังเกต การบันทึกพฤติกรรม และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าการวัดผลแบบเป็นทางการ สอดคล้องกับ เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธุ์วรกุล (2567) ที่ได้อธิบายว่าการประเมินผลเพื่อความก้าวหน้า หรือ การประเมินผลระหว่างที่มีการจัดการเรียนการสอน (Formative assessment) จะมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ของผู้เรียน กล่าวคือ ผู้สอนจะได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยมีอยู่ 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านความเข้าใจผู้อื่น โดยทั้งสามปัจจัยนี้สามารถร่วมกันทำนายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูปฐมวัยได้ถึงร้อยละ 88.10 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือและมีความแม่นยำในการทำนายสูง

ดังนั้น หากจะพัฒนาครูปฐมวัยให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเลือก ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ด้านทักษะทางสังคม และด้านความเข้าใจผู้อื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความฉลาดทางอารมณ์มีบทบาทอย่างยิ่ง ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในระดับปฐมวัย การที่ครูปฐมวัยมีความสามารถในการตระหนักรู้ ในตนเอง จะทำให้เข้าใจอารมณ์ ความคิดได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งส่งผลต่อการควบคุมพฤติกรรมและการ แสดงออกทางสังคมได้ดีในเชิงบวก และส่งผลให้ครูมีการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีการวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนอย่างเหมาะสม อีกทั้ง ครูที่มีการตระหนักรู้ ในตนเองสูงมักมีความมั่นคงทางอารมณ์ สามารถรับมือกับปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่คาดฝัน ในชั้นเรียนได้อย่างยืดหยุ่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงศกร พรหมเรืองโชติ (2562) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของครูมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Valente, Monteiro and Lourenco (2019) ที่พบว่า ครูที่มีความสามารถ ในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ดีจะสามารถจัดการชั้นเรียนได้ดีด้วย สำหรับ ปัจจัยด้านการตระหนักรู้ในตนเอง พบว่า ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยมากที่สุด อาจอธิบายได้ว่า การตระหนักรู้ในตนเองเป็นพื้นฐานสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ เพราะช่วยให้ ครูเข้าใจอารมณ์ ความคิด ความถนัด และข้อจำกัดของตนเองอย่างชัดเจน โดยไม่ปล่อยให้อารมณ์ เชิงลบส่งผลกระทบต่อการสอน อีกทั้งยังรู้ว่าตนเองควรปรับปรุงหรือพัฒนาด้านใด จึงทำให้ การวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์จริงในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kanbur and Kirikkaleli (2023) ที่พบว่า ระดับความฉลาด ทางอารมณ์ของครู โดยเฉพาะครูที่มีความตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถเข้าใจ ผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจสูง จะมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ดี ส่วนทักษะทางสังคม เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างชัดเจน โดยครูที่มีทักษะ ทางสังคมที่ดีจะสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองกับเด็ก ผู้ปกครอง รวมถึงเพื่อนร่วมงาน ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และความร่วมมือ ระหว่างบุคคลในชั้นเรียน ส่งผลให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ Liew, Chen and Hughes (2010) ที่พบว่า ความสัมพันธ์เชิงบวก ระหว่างครูและนักเรียนจะช่วยเรื่องความมุ่งมั่นเชิงวิชาการ ความเชื่อมั่นในทักษะการเรียนรู้ และส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Hughes, Cavell and Willson (2001) ที่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนสามารถ ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและเพื่อนร่วมชั้น และมีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรมและงานที่ได้รับมอบหมายอีกด้วย สำหรับปัจจัยด้านความเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และมุมมองของผู้อื่นได้อย่างลึกซึ้ง มีบทบาท สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็กปฐมวัย ครูที่มีคุณลักษณะด้านนี้สามารถรับรู้ ถึงความต้องการเฉพาะของเด็กแต่ละคน และปรับเปลี่ยนวิธีการจัดกิจกรรมหรือการสื่อสาร ให้เหมาะสมกับพื้นฐานทางอารมณ์และพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้เด็กเกิดความรู้สึกลดอดภัย

กล้าแสดงออก และพร้อมเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงตามแนวทางของการเรียนรู้เชิงรุก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ang and Dewitt (2024) ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพของครูบนฐานของความเอาใจใส่และมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีผลเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อการปฏิบัติการสอนของครู โดยช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ควรส่งเสริมให้ครูปฐมวัยพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ แรงจูงใจภายใน เพื่อให้ครูสามารถรักษาความมุ่งมั่นและตั้งใจในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างยั่งยืน

1.2 หน่วยงานทางการศึกษควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนา ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้ เพื่อให้ครูสามารถสะท้อนผลการเรียนรู้และปรับการจัดกิจกรรม ตลอดจนพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ควรเน้นการพัฒนาด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะทางสังคม และความเข้าใจผู้อื่น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างมีนัยสำคัญ เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบหลักสูตรพัฒนาครูปฐมวัย โดยเน้นการบูรณาการองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์เข้ากับการอบรมหรือฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของเด็กปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ด้านแรงจูงใจภายในเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แม้ภาพรวมของความฉลาดทางอารมณ์จะอยู่ในระดับมากก็ตาม ดังนั้น การวิจัยต่อไปจึงควรเน้นเจาะลึกว่า แรงจูงใจภายในมีผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ อย่างไร และจะส่งเสริมแรงจูงใจภายในได้ผ่านแนวทางใด

2.2 ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของครูปฐมวัยที่มีระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแตกต่างกัน เพื่อให้ได้สารสนเทศว่า ครูที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับสูงมาก มีลักษณะหรือรูปแบบความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างจากกลุ่มครูที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในระดับปานกลาง หรือ ต่ำกว่าอย่างไร ซึ่งจะช่วยระบุจุดเน้นในการพัฒนาได้แม่นยำยิ่งขึ้น

2.3 จากการวิเคราะห์ถดถอยพบว่า ปัจจัยด้านการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะทางสังคม และความเข้าใจผู้อื่น มีอิทธิพลสูงต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงควรพัฒนาโปรแกรม หรือ โมเดลการอบรมที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างทั้งสามด้านนี้ แล้ววิจัยติดตามประเมินผลต่อเนื่องเพื่อยืนยันความสัมพันธ์ในเชิงปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ระดับปฐมวัย*. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2568, จาก http://academic.obec.go.th/web/images/news/1661483574_d_3.pdf
- ขจร บุตรแสงโคตร. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต)*.
- นิติธร ปิลวาสน์ และสิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบและการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัย. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 19(1), น. 82-97.
- นพวรรณ มาสร้อย และปณัฐชนัน จารุชัยนิวัฒน์. (2564). บทบาทครูอนุบาลในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากทมมหานคร กลุ่มลีลาวดี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 16(2), น. 1-12.
- ปริญญา ไทยลา, อังคณา อ่อนธานี และจักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (2565). เด็กปฐมวัยกับการส่งเสริมการเรียนรู้แบบใหม่ในวิถี New Normal. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 13(1), น. 187-202.
- พงศกร พรหมเรืองโชติ. (2562). *ความฉลาดทางอารมณ์ของบุคลากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อปัจจัยความสำเร็จในการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)*.
- เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล. (2567). การวิเคราะห์สมรรถนะครูด้านการประเมินผลการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดปทุมธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 18(2), น. 82-94.
- รัตนวดิ รอดภิรมย์. (2565). ความเป็นครูปฐมวัยผู้มุ่งมั่น. *วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 4(1), น. 71-88.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภณัฐ ปานทอง และเอื้อมพร หลินเจริญ. (2567). ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 9(2), น. 537-548.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *ระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล* สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2568, จาก <https://portal.bopp-obec.info/obec67/publicstat/report>

- อภิรัตน์ สิริรัตนจิตต์ และณชี เหมมันต์. (2560). สมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของคณาจารย์มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8*. (น. 180-192). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Ang, C. T., & Dewitt, D. (2024). The heart of teaching: can empathy-focused CPD elevate tutoring?. *Journal of Research, Innovation, and Strategies for Education*, 1(3), pp. 14-28.
- Bhounick, P. (2018). It's Really Matter: Review of the book, Emotional Intelligence: Why it can matter more than IQ' by Daniel Golema. *Research Journal of Humanities and Social Sciences*, 9(3), pp. 639-644.
- Golden, B. (2024). *How teachers' emotional intelligence impacts the classroom*. Retrieved May 3, 2025, from <https://www.psychologytoday.com/us/blog/overcoming-destructive-anger/202408/how-teachers-emotional-intelligence-impacts-the-classroom>
- Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). New York: Pearson.
- Hughes, J. N., Cavell, T. A., & Willson, V. (2001). Further support for the developmental significance of the quality of the teacher–student relationship. *Journal of School Psychology*, 39(4), pp. 289-301.
- Kanbur, O., & Kirikkaleli, N., O. (2023). Interaction between teachers' emotional intelligence and classroom management. *Perspectives in Education*, 41(2), pp. 3-15.
- Liew, J., Chen, Q., & Hughes, J. N. (2010). Child effortful control, teacher-student relationships, and achievement in academically at-risk children: Additive and interactive effects. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(1), pp. 51-64.
- Shenker, J. I., Goss, S. A., & Bernstein, D. A. (1996). *Instructor's Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom*. Retrieved May 3, 2025, from <http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html>
- Stataiml. (2024). *Thresholds for detecting multicollinearity*. Retrieved May 8, 2025, from https://stataiml.com/posts/60_multicollinearity_threshold_ml/
- Valente, S., Monteiro, A., & Lourenco, A., (2019). The relationship between teacher's emotional intelligence and classroom discipline management. *Psychology in the Schools*, 56(5), pp. 741-750.

บทเรียนจากภาคใต้: เครื่องมือสร้างความมั่นคงทางสุขภาพผ่านนโยบายสาธารณะ Southern Thailand's Lessons: Policy Tools for Health Security

จิรัชยา เจียวก๊ก^{1,*}, ซูวารี มอซู², เพ็ญ สุขมาก³, ชนิษฐา ชูสุข⁴,
กันยารัตน์ เควียเซ่น⁵ และธัญธิดาภักดิ์ แสงทอง⁶

Jirachaya Jeawkok^{1,*}, Syuwari Morsu², Phen Sukmak³, Chanisada Choosuk⁴,
Kanyarat Kwiecien⁵ and Thanidaphat Saengtong⁶

(Received: August 14, 2025; Revised: November 13, 2025; Accepted: November 14, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถอดบทเรียนโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนนโยบายสาธารณะเพื่อสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ ด้านความมั่นคงทางสุขภาพ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 12 คน ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบและมีการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนช่วยให้บรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนำมาตรฐานบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมไปใช้ในโรงพยาบาลนำร่อง 2) ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการใช้ความรู้ทางวัฒนธรรมส่วนอุปสรรค คือ การขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและปัญหาด้านการสื่อสาร 3) องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นว่าภูเก็ตมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมของภูมิภาค โดยเฉพาะการให้บริการที่คำนึงถึงความเชื่อและวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม 4) แนวทางการพัฒนานั้นควรส่งเสริมความร่วมมือในเครือข่าย พิจารณามิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในการออกแบบบริการ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้เป็นกรอบขับเคลื่อนนโยบายสุขภาพแบบมีส่วนร่วมสำหรับการพัฒนาระบบสุขภาพภาคใต้อย่างยั่งยืน

^{1,6} คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ปัตตานี 94000

Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Pattani 94000 Thailand

* Corresponding author email: jirachaya.j@psu.ac.th

^{2,3} สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, สงขลา, 90110

Institute of Public Policy, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Hat Yai 90110 Thailand

⁴ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, สงขลา, 90110

Faculty of Environmental Management, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Hat Yai 90110 Thailand

⁵ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น, 40000

Faculty of Humanities and Social Sciences Khon Kaen University, Khon Kaen 40000 Thailand

คำสำคัญ: การถอดบทเรียน ระบบและกลไกสนับสนุน การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ
สร้างเสริมสุขภาพ ความมั่นคงทางสุขภาพ

ABSTRACT

This study aimed to extract lessons from the project developing systems and mechanisms to support public health policies for health promotion in Southern Thailand, with a focus on health security. Employing qualitative research methods, data were collected from 12 stakeholders through in-depth interviews and focus group discussions. The research instruments included semi-structured interview guides and focus group protocols, Data were analyzed using content analysis.

The results found that: 1) Systematic and participatory project management proved highly effective, successfully fostering collaboration in wellness tourism and facilitating the implementation of multicultural health service standards in pilot hospitals. 2) Community involvement and the application of cultural knowledge were identified as critical success factors, while a lack of inter-agency integration and communication challenges were the main obstacles. 3) The study confirms Phuket's strong potential to evolve into a regional multicultural health and wellness hub, with insights into Muslim-friendly services and local culture being vital for designing appropriate health policies; and 4) future development should emphasize strengthening network collaboration, integrating economic, social, and cultural dimensions into service design, and establishing continuous monitoring and evaluation to support participatory health policy implementation for sustainable development of the Southern health system.

Keywords: Lessons learned, Support systems and mechanisms, Public policy implementation, Health promotion, Health security

บทนำ

การพัฒนากระบวนการสุขภาพของไทยในยุคปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพเป็นอันดับแรก โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีส่วนร่วมในการวางระบบสุขภาพ และเข้าถึงบริการสาธารณสุขพื้นฐานอย่างเท่าเทียม (กระทรวงสาธารณสุข, 2566) อย่างไรก็ตาม เป้าหมายดังกล่าวยังไม่สามารถบรรลุผลอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากปัจจัยความเหลื่อมล้ำหลายด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียม ทางสังคม

เช่น โอกาสทางการศึกษาและการจ้างงาน และทางสภาพแวดล้อม เช่น โครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ที่มีบริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่ซับซ้อนเป็นพิเศษ โดยมีลักษณะทางประชากรศาสตร์ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นอย่างชัดเจน ประชากรในพื้นที่ประกอบด้วยกลุ่มหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ ประชากรท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประชากรกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง และประชากรกลุ่มแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน (วรธา มงคลสืบสกุล, 2565)

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้สร้างทั้งโอกาสและความท้าทายต่อระบบบริการสุขภาพ ขณะที่ กลุ่มมุสลิมในภาคใต้มีข้อกำหนดทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การบริโภคอาหารฮาลาล การแยกบริการระหว่างชาย-หญิง การจัดพื้นที่สำหรับการละหมาด ตลอดจนข้อห้ามในการใช้ยาบางชนิดที่มีส่วนผสมของสุราหรือสารต้องห้าม (Jeawkok, Kewsuwun, Saengtong, Laipaporn, Arrahimee & Dhammasaccakam, 2022) ในขณะเดียวกัน กลุ่มนักท่องเที่ยวและแรงงานต่างด้าวก็มีข้อจำกัดทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เกิดปัญหาการสื่อสารระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ซึ่งอาจนำไปสู่การเข้าใจผิดในการดูแลสุขภาพ จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ด้านสุขภาพในภาคใต้ยังเผชิญกับความท้าทายจากปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งมีความไม่แน่นอนสูง และการมีประชากรข้ามชาติจำนวนมากที่มักขาดการเข้าถึงระบบสุขภาพอย่างเป็นทางการ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) ปัญหาเหล่านี้ถูกซ้ำเติมด้วยความไม่เข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งแม้จะมีนโยบายสุขภาพพหุวัฒนธรรมแต่ยังขาดการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ขณะที่นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และพัฒนาผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ตามหลักการสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพในภาคใต้ยังคงมีช่องว่างสำคัญในการประเมินผลลัพธ์ต่อสถานะสุขภาพและความเป็นธรรมด้านสุขภาพ โดยเฉพาะในบริบทความหลากหลายทางวัฒนธรรม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2566) การประเมินนโยบายในปัจจุบันยังเน้นการรวบรวมผลการดำเนินงานกิจกรรมเป็นหลัก ขาดกรอบการประเมินที่ครอบคลุมและสะท้อนผลกระทบที่แท้จริงต่อประชาชนในพื้นที่ แม้การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในระยะที่ผ่านมาจะมีพัฒนาการด้านการสร้างเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญ แต่ยังพบช่องว่างสำคัญในการติดตามประเมินผลที่มุ่งวัดผลลัพธ์ต่อสถานะสุขภาพและความเป็นธรรมด้านสุขภาพอย่างแท้จริง การประเมินนโยบายในปัจจุบันยังเน้นที่การรวบรวมผลการดำเนินงานกิจกรรมเป็นหลัก ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยก่อนหน้าที่ชี้ให้เห็นความจำเป็นของการประเมินผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่จับต้องได้ แม้จะมีจุดแข็งด้านการถอดบทเรียนและวิเคราะห์อุปสรรค (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ,

2566) แต่ก็ยังขาดกรอบการประเมินที่ครอบคลุมและสะท้อนผลกระทบที่แท้จริงต่อประชาชนในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ดังนั้น การพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ โดยการจัดบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ นักท่องเที่ยว และแรงงานต่างด้าว รวมทั้งการพัฒนามาตรฐานระบบบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรม จึงเป็นความพยายามที่จะแก้ไขช่องว่างดังกล่าว ทั้งในด้านการลดความเหลื่อมล้ำทางการเข้าถึงบริการสุขภาพ และการสร้างคุณค่าให้กับผู้รับบริการและผู้ให้บริการ ซึ่งปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินงานนี้สมควรได้รับการถอดบทเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ปัจจัยแห่งความสำเร็จ อุปสรรค องค์กรความรู้ และแนวทางการพัฒนา เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผลไปยังพื้นที่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพ ประสิทธิผลของระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสำเร็จ ปัจจัยอุปสรรค ของโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ
3. เพื่อสกัดองค์ความรู้ที่เกิดขึ้น จากการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ
4. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ ดังนี้

1. แนวคิดปัจจัยกำหนดสุขภาพและปัจจัยทางสังคมกำหนดสุขภาพ

ปัจจัยกำหนดสุขภาพตามนิยามของกระทรวงสาธารณสุข (2562) และวิมล บ้านพวน, ปิยวดี พิศาลรัตน์คุณ และจันจิรา ททรัพย์อารมณ์ (2567) สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยระดับบุคคล เช่น พฤติกรรมสุขภาพ อายุ และเพศ ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ยาก และ 2) ปัจจัยระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น ระบบเศรษฐกิจ โครงสร้างสังคม และวัฒนธรรม ที่ทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนหรืออุปสรรคต่อสุขภาพ ขณะที่ องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1986) ระบุ 6 ปัจจัยทางสังคมกำหนดสุขภาพที่ส่งผลเชิงลบ ได้แก่ 1) ความยากจน/หนี้สิน 2) ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพ 3) ความไม่มั่นคงทางอาหาร 4) การถูกกีดกันทางสังคม 5) ที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสม และ 6) เงื่อนไขการทำงานไม่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ปัจจัยเหล่านี้สร้างผลกระทบต่อสุขภาพระดับบุคคลถึงชุมชน (ศิลา โทหนบุตร, 2566) การแก้ไขความไม่เท่าเทียมทางสุขภาพ

ต้องอาศัยการปรับระบบบริการให้สอดคล้องบริบทสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ (องค์การอนามัยโลก, 2568) ดังที่ วิมล บ้านพวน และคณะ (2567) เน้นย้ำ ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกำหนดสุขภาพและบริบทเฉพาะพื้นที่ เป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบนโยบายส่งเสริมสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุม โดยต้องคำนึงถึงมิติเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

2. แนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรมกับการพัฒนาระบบบริการสุขภาพภาคใต้

จากการพัฒนาระบบบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมในภาคใต้จำเป็นต้องอิงหลักกฎหมายและวิชาการ โดยคำนึงถึง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ในมิติความเชื่อ ภาษา ศาสนา และวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 (2553) การออกแบบบริการต้องใช้ระบาดวิทยาทางวัฒนธรรม (Cultural epidemiology) เพื่อศึกษาปัจจัยวัฒนธรรมกับสถานะสุขภาพ นำสู่บริการสอดคล้องบริบทท้องถิ่น (เจษฎา เนตะวงศ์, 2568) ความท้าทายสำคัญ คือ การจัดการความขัดแย้งทางวัฒนธรรมที่สะสม โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งสะท้อนความล้มเหลวจากนโยบายรัฐที่ขาดความเข้าใจอัตลักษณ์ท้องถิ่น (โสวัตริ ฌ กลาง, 2564) การแก้ไขต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ยอมรับความแตกต่าง และส่งเสริม บทบาทเยาวชนในพื้นที่ ให้ร่วมออกแบบบริการ (อัญชลิตา สุวรรณะชญ, 2565)

หลักการพัฒนาที่เสนอ ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) ออกแบบบริการโดยคำนึงความเชื่อและวิถีชีวิตท้องถิ่น 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมชุมชนในนโยบายสาธารณสุข และ 3) พัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขด้านความเข้าใจวัฒนธรรม แนวทางนี้ไม่เพียงลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการและตอบสนองความต้องการประชาชนอย่างแท้จริง แต่ยังเป็นรากฐานสำคัญของการสร้าง สันติสุขที่ยั่งยืนในภูมิภาค (เจษฎา เนตะวงศ์, 2568)

3. แนวคิดปัจจัยความสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จตามนิยามของ ลลิตา พิมทา และบุญช่วง ศรีธรรมาภรณ์ (2562) ซึ่งหมายถึง องค์ประกอบภายใน-ภายนอกที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมาย สามารถแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการจัดการ ที่เน้นนโยบายชัดเจน ระบบสื่อสารมีประสิทธิภาพ และกระบวนการทำงานโปร่งใส เพื่อส่งผลต่อคุณภาพและความรวดเร็วของงาน (เพ็ญญา เกื้อเกตุ และภริชาติ พรหมเต็ม, 2565) 2) ปัจจัยด้านทรัพยากร ที่ต้องบริหารงบประมาณ ระยะเวลา และบุคลากรภายใต้ข้อจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความคุ้มค่า (อามีน สัสดีวงศ์, 2565) และ 3) ปัจจัยด้านผลลัพธ์ ที่วัดจากการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นผ่านผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งสะท้อนประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุรสิทธิ์ วชิรขจร, 2559) ขณะที่ ความสำเร็จยังต้องอาศัย สองปัจจัยเสริม นั่นคือ 1) การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและความสามารถในการปรับตัวต่อบริบทเปลี่ยนแปลง (อามีน สัสดีวงศ์, 2565) และ 2) การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย (เพ็ญญา เกื้อเกตุ และภริชาติ พรหมเต็ม,

2565) ทั้งนี้ การติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนตามเกณฑ์คุณภาพ (สุรสิทธิ์ วชิรขจร, 2559)

4. โครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ

โครงการฯ นี้มีการดำเนินการโดยสถาบันนโยบายสาธารณะ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในภาคใต้ พื้นที่ดำเนินการได้แก่ โรงพยาบาลน่านร่องในจังหวัด ภูเก็ต กระบี่ นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้ 1) โครงการพัฒนาระบบสนับสนุนความมั่นคงทางสุขภาพผ่านการสร้างฐานข้อมูลเครือข่ายบริการสุขภาพทั้งรัฐและเอกชน การจัดทำคู่มือมาตรฐานบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรม และการพัฒนาช่องทางสื่อสารสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ 2) โครงการสร้างกลไกส่งเสริมมาตรฐานบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งการส่งเสริมให้นำมาตรฐานไปใช้ในสถานพยาบาล การพัฒนาบริสุภาพที่เป็นมิตรต่อชาวมุสลิม การสร้างจุดสาธิตบริการในพื้นที่ท่องเที่ยว รวมถึงการบรรจุมาตรฐานดังกล่าวในเกณฑ์รับรอง HA ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย 3) การพัฒนาศักยภาพภาคีเครือข่ายผ่านการฝึกอบรมเฉพาะด้านเกี่ยวกับบริการพหุวัฒนธรรม ความเข้าใจมิติทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ตลอดจนทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งและข้อร้องเรียนด้านบริการลงได้อย่างมีนัยสำคัญ และ 4) การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของ สสส. ในฐานะผู้สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพผ่านการออกแบบกิจกรรมร่วมกัน การมีส่วนร่วมพัฒนานโยบายและการสื่อสาร เชิงรุก ดังนั้น ความสำเร็จของโครงการนี้ไม่เพียงแต่แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสุขภาพ แต่ยังเป็นต้นแบบที่สามารถขยายผลสู่ภูมิภาคอื่นๆ ส่งผลให้ภาคใต้ก้าวสู่การเป็น “พื้นที่แห่งความสุข” อย่างยั่งยืน

5. การถอดบทเรียนสู่การเป็นนโยบายสาธารณะชุมชน

การถอดบทเรียนเป็นเครื่องมือจัดการความรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อดึงความรู้จากการปฏิบัติ (Tacit knowledge) ออกมาเป็นแนวทางเชิงนโยบายสาธารณะ ซึ่งกระบวนการนี้เน้นการมีส่วนร่วมและสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาศัยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์หลังปฏิบัติการ (AAR) การเรียนรู้หลังดำเนินการ (Retrospect) และการถอดบทเรียนแบบเรื่องเล่า (Storytelling) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมและปฏิบัติได้จริง (Specific Actionable Recommendations: SARs) (จุฑารัตน์ สติธิปัญญา, 2563; ศุภวัลย์ พลายน้อย, 2553; จิรัชยา เจียวัก, 2568) นโยบายสาธารณะที่ดีควรเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยคำนึงถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการถอดบทเรียนจะช่วยให้สามารถปรับปรุงวิธีการทำงานและพัฒนานโยบายให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2563) อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น การถอดบทเรียนไม่เพียง

ช่วยพัฒนานโยบายสาธารณะให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน แต่ยังคงเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการและแก้ไขปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องบทเรียนจากภาคใต้: เครื่องมือสร้างความมั่นคงทางสุขภาพผ่านนโยบายสาธารณะ นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการดำเนินการเป็นพื้นที่จังหวัดน่านของโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะฯ ได้แก่ ภูเก็ต กระบี่ นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง ที่เป็นตัวแทนกลไกต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลไกสนับสนุน ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักพัฒนาภาคีสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์ สสส. ผู้แทนผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และผู้ทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนวิชาการ สนส.ม.อ. จำนวน 3 คน 2) กลไกขับเคลื่อน ประกอบด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนแต่ละประเด็นความมั่นคงทางมนุษย์ จำนวน 3 คน 3) กลไกสนับสนุนเชิงประเด็น ประกอบด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่สนับสนุนแต่ละประเด็นความมั่นคงทางมนุษย์ จำนวน 2 คนต่อประเด็น 4) กลไกติดตามประเมินภายในเพื่อการเรียนรู้และพัฒนา ประกอบด้วย ผู้ประเมินที่ทำหน้าที่ติดตามและประเมินภายในประเด็น 2 คน 5) กลไกการสื่อสารสาธารณะ ประกอบด้วย ผู้ที่ทำหน้าที่ติดตามและสื่อสารสาธารณะประเด็น 2 คน รวมทั้งสิ้น 12 คน ซึ่งได้ข้อมูลที่อิมตัว จากการพิจารณาถึงความลึกและความชัดเจนของแต่ละประเด็นที่ไม่มีประเด็นใหม่เพิ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และ 2) แบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ได้รับการพัฒนาจาก แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ผ่านเทคนิคการถอดบทเรียนทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ การทบทวนระหว่างการศึกษาปฏิบัติ เทคนิคแผนผังผลลัพธ์ เทคนิคการเรียนรู้จากเพื่อน และเทคนิคการเรียนรู้จากตัวอย่างที่ดี (จิรัชยา เจริญวิก, 2568) มีการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยโดยส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) จากจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เป็นรายชื่อได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา Index of item objective congruence (IOC) อยู่ในช่วง 0.67-1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธีการ คือ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2) การลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนศึกษา เริ่มต้นด้วยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คัดเลือกออกแบบเครื่องมือ และทดลองใช้ การลงพื้นที่ถอดบทเรียนระบบบริการ และการตรวจสอบข้อมูล

4. การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการด้านจริยธรรม เลขที่ psu.pn.2-026/68 ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การปกปิดข้อมูลและการเก็บรักษาความลับ ขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจ อธิบายถึงสิทธิในการถอนตัวออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา และการถอนตัวนั้นไม่มีผลเสียใดๆ หากการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความไม่สบายใจ รู้สึกเป็นทุกข์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์มาตรวจสอบ ความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษา ด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis method) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์และแยกเป็นประเด็นตามเนื้อหา ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) (วนิดา วาตีเจริญ, รังสรรค์ เลิศในสัจย์ และสมบัติ ทิฆมทรัพย์, 2560)

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ

ประสิทธิภาพของระบบ ในการบรรลุวัตถุประสงค์โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งประเมินจาก 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) ระดับความร่วมมือของภาคีเครือข่าย 2) การบริหารจัดการโครงการ และ 3) ความเป็นระบบของการขับเคลื่อนงาน ผลการวิจัยพบว่าระบบมีประสิทธิภาพในระดับสูง จากการประเมินพบว่ามีความร่วมมืออย่างเข้มแข็งจากภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการแบ่งปันข้อมูลเชิงลึกและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง ผ่านการบริหารโครงการแบบมีส่วนร่วม ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุเป้าหมายตามระยะเวลาที่กำหนด โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

ด้านประสิทธิผล แสดงผลสัมฤทธิ์ชัดเจน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเกิดความร่วมมือข้ามภาคส่วน (ประชาสังคม/ธุรกิจ/รัฐ) เพื่อพัฒนาภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness destination) 2) การนำนโยบายพหุวัฒนธรรมไปปฏิบัติจริงในมิติการแพทย์และสุขภาพ โดยมีการเสนอแนะนโยบายในเวทีจังหวัด และเกิดโครงการต่อเนื่องที่คาดว่าจะได้รับการสนับสนุนระยะยาว และ 3) ความสำเร็จในการพัฒนามาตรฐานบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมในโรงพยาบาลนำร่อง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการพื้นที่และมีความเป็นไปได้ด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และระบบจัดการ ดังนั้น ความสำเร็จทั้งสองมิติชี้ว่า กลไกการมีส่วนร่วมไม่เพียงเสริมประสิทธิภาพการทำงาน แต่ยังสร้างผลลัพธ์เป็นรูปธรรม ทั้งการบูรณาการนโยบายระดับจังหวัด การต่อยอดความร่วมมืออย่างยั่งยืน และการประยุกต์มาตรฐานบริการที่ตอบโจทย์บริบทท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยสำเร็จ ปัจจัยอุปสรรค ของโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้

2.1 ปัจจัยสำเร็จ ของโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนนโยบายสาธารณะเพื่อสร้างเสริมสุขภาพในภาคใต้ประสบความสำเร็จจากการบูรณาการ 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติแรก คือ การสร้างการมีส่วนร่วมเชิงลึก โดยให้ชุมชนมีบทบาทเป็นผู้ร่วมออกแบบนโยบายและกิจกรรม Wellness Destination ร่วมกับรัฐ เอกชน และผู้ประกอบการ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) ที่นำไปสู่ความยั่งยืนแม้หลังโครงการสิ้นสุด มิติที่สองคือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการรวบรวมข้อมูลเชิงนโยบายจากประชาชนและนักท่องเที่ยวโดยตรง ทำให้สามารถออกแบบบริการที่ตอบสนองความต้องการจริง และหน่วยงานนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มิติที่สามคือ การนำภูมิปัญญาและความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นฐาน ส่งผลให้บริการมีความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม (Cultural sensitivity) ลดความขัดแย้ง สร้างความเชื่อมั่น และส่งเสริมความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการ

2.2 ปัจจัยอุปสรรค ของโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ พบว่า ประการแรก คือ ข้อจำกัดเชิงนโยบายและการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ที่ขาดกลไกเชื่อมโยงงานอย่างเป็นระบบ ประการที่สอง คือ ปัญหาความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วม เนื่องจากภาคีเครือข่ายบางส่วนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางข้อมูลและขาดการเชื่อมต่อระหว่างขั้นตอนการทำงาน ประการที่สาม คือ ความท้าทายด้านการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย ที่ต้องพึ่งพาศูนย์กลางในการประสานงาน ซึ่งหากขาดความใกล้ชิดหรือความเข้าใจในพื้นที่เพียงพอ ย่อมนำไปสู่ความคลาดเคลื่อนและความเสี่ยงต่อความผิดพลาดในการดำเนินงาน

ปัจจัยความสำเร็จทั้งสามมิติชี้ให้เห็นว่า หัวใจของการพัฒนาระบบสุขภาพที่ยั่งยืนอยู่ที่การมีส่วนร่วมจริงของชุมชนและการออกแบบบริการบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น ขณะเดียวกัน การแก้ไขอุปสรรคต้องมุ่งขจัดความเหลื่อมล้ำเชิงนโยบาย พัฒนากลไกประสานงานที่มีประสิทธิภาพ และสร้างระบบสื่อสารที่ลดการพึ่งพาศูนย์กลาง เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะด้านสุขภาพพหุวัฒนธรรมบรรลุผลอย่างแท้จริง

3. องค์ความรู้ที่เกิดขึ้น จากการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้

3.1 มิติพื้นที่ โดยจังหวัดภูเก็ตแสดงศักยภาพโดดเด่นในการพัฒนาเป็นศูนย์กลางส่งเสริมสุขภาพระดับโลก (Wellness hub) ขณะที่โรงพยาบาลเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ เป็นต้นแบบการพัฒนามาตรฐานบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเฉพาะของประชาชนในพื้นที่ท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 มิติสังคม ซึ่งโครงการสร้างองค์ความรู้สำคัญด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่น (Wellness tourism) ซึ่งเน้นการใช้เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นจุดขาย อย่งไรก็ดี

การขับเคลื่อนโครงการพัฒนาทุกด้านต้องให้ความสำคัญสูงสุดต่อ “ความต้องการตามบริบทวิถีวัฒนธรรมของชุมชน” โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากโครงการพัฒนาแล้วเปรียบเสมือนดาบสองคม การดำเนินการโดยขาดการมีส่วนร่วมและความต้องการจริงของพื้นที่อาจก่อผลกระทบเชิงลบต่อชุมชนมากกว่าผลประโยชน์

3.3 มิติความรู้/ภูมิปัญญา ได้เกิดองค์ความรู้ปฏิบัติการที่ชัดเจน 2 รูปแบบ ได้แก่ การดำเนินงานบริการสุขภาพแบบ Muslim Friendly และการจัดบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งไม่เพียงตอบสนองความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการ แต่ยังเปิดมุมมองใหม่ให้บุคลากรทางการแพทย์ได้เข้าใจบริบทและความต้องการที่ซับซ้อนของกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่มากขึ้น ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์จริงและความท้าทายในการปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นทั้งสามมิตินี้ชี้ให้เห็นความสำเร็จจากการทำงานที่คำนึงถึงบริบทเฉพาะพื้นที่และชุมชน พร้อมกับเน้นย้ำความจำเป็นในการประยุกต์ใช้มาตรฐานและนโยบายอย่างยืดหยุ่นมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างประโยชน์อย่างแท้จริงและยั่งยืนต่อระบบสุขภาพพหุวัฒนธรรมในภาคใต้

4. แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ

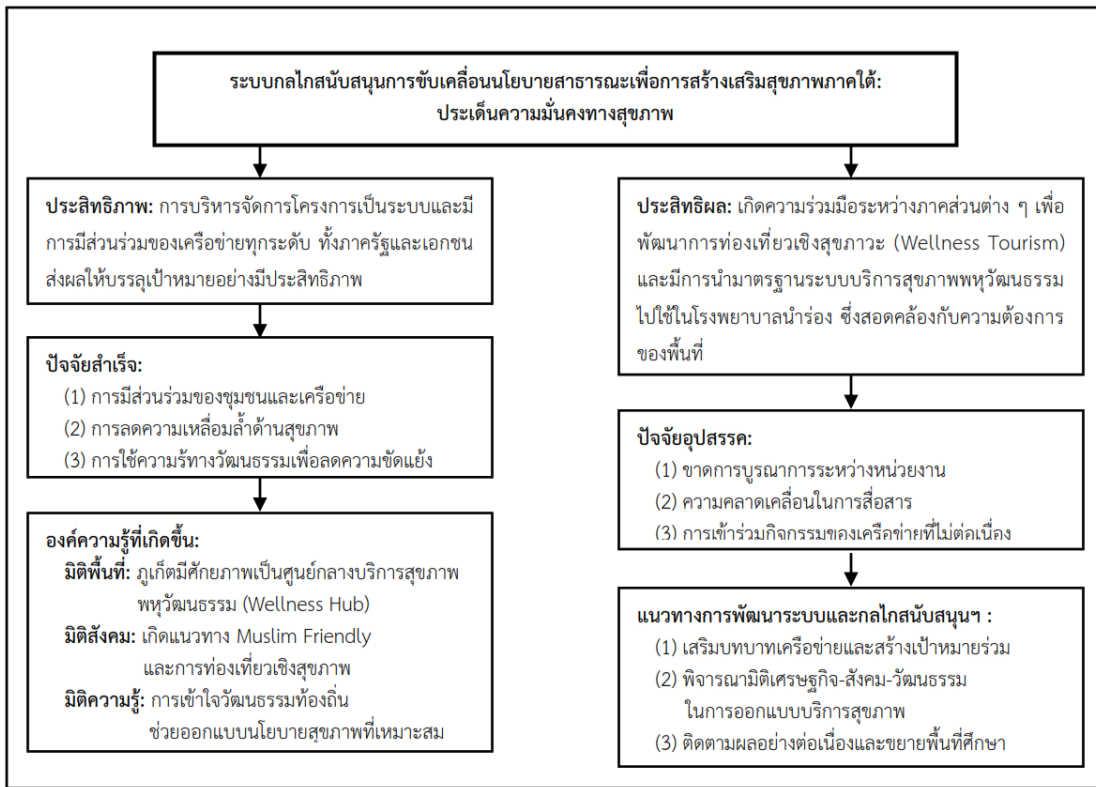
การพัฒนาระบบบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมในภาคใต้ โดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวเน้น 3 แนวทาง การขับเคลื่อนหลักได้แก่ 1) สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายให้สอดคล้องกับบทบาทและบริบทของแต่ละหน่วยงาน 2) ใช้มุมมองรอบด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเข้าใจความหลากหลายของผู้ใช้บริการในการจัดการระบบ 3) ดำเนินการจัดบริการในสถานพยาบาลรัฐและเอกชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ ส่วนการพัฒนามาตรฐานสู่โรงพยาบาลน่านำร่อง เน้น 3 ยุทธศาสตร์สำคัญ ได้แก่ 1) สนับสนุนกลไกขับเคลื่อนระดับพื้นที่เพื่อบูรณาการความร่วมมือสู่เป้าหมาย 2) ยกกระดับความสำเร็จโดยนำรูปแบบมาตรฐานที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทและความต้องการเฉพาะของพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3) ขยายการศึกษาความต้องการและความเป็นไปได้ รวมทั้งการประยุกต์ใช้มาตรฐานในพื้นที่อื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การให้บริการในบริบทที่หลากหลาย

สรุปผลการวิจัย

การขับเคลื่อนนโยบายสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในมิติความมั่นคงทางสุขภาพ พบว่าประสิทธิภาพ บรรลุได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมและการจัดการโครงการอย่างเป็นระบบ ขณะที่ประสิทธิผล เกิดจากภาคีเครือข่ายนำนโยบายพหุวัฒนธรรมเชิงการแพทย์ไปใช้ตอบโจทย์ประชาชนและนักท่องเที่ยวต่างชาติได้จริง ปัจจัยความสำเร็จหลัก ประกอบด้วย 1) การสร้างเป้าหมายร่วมระหว่างเครือข่ายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสุขภาพ และ 3) ความเข้าใจบริบทวัฒนธรรม-จิตวิญญาณเพื่อลดความขัดแย้ง ส่วน อุปสรรคสำคัญ

คือ ขาดกลไกบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของเครือข่ายและความคลาดเคลื่อนในการสื่อสารผ่านบุคคลกลาง

องค์ความรู้ใหม่ ที่เกิดขึ้นเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบนฐานวัฒนธรรมท้องถิ่นและบริการ Muslim Friendly ซึ่งเปิดมุมมองการเข้าใจความต้องการประชาชนและความท้าทายของบุคลากรการแพทย์ สำหรับ แนวทางการพัฒนาต่อ ต้องสร้างบทบาทเครือข่ายโดยบูรณาการมุมมองเศรษฐกิจ-สังคม-วัฒนธรรม ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ขยายมาตรฐานบริการพหุวัฒนธรรมไปใช้ร่วมกับมาตรฐานสถานพยาบาลอื่น และถอดบทเรียนขยายพื้นที่ดำเนินการ โดยมีเป้าหมายสูงสุดเพื่อสร้างบริการสุขภาพที่ครอบคลุมและเป็นธรรม เสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศ และพัฒนาชุมชนเข้มแข็งผ่านกลไกมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 โมเดลการพัฒนาาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ในประเด็นความมั่นคงทางสุขภาพ

ที่มา: จิรัชยา เจียวัก (2568) สร้างเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2568 ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ พบว่า สามารถบรรลุได้ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม (Participatory approach) กับภาคีเครือข่ายทุกระดับ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการบริหารจัดการโครงการอย่างเป็นระบบ สอดคล้องเป้าหมายลดความไม่เป็นธรรมทางสุขภาพของ องค์การอนามัยโลก (2568) และหลักการดำเนินงานเพื่อความคุ้มค่าสูงสุด (อามีน สัสดีวงศ์, 2565) ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก (เจษฎา เนตะวงศ์, 2568) ขณะที่ ประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนสู่การเป็น “Wellness Destination” ด้วยการมีส่วนร่วม ช่วยให้ภาคีนโยบายพหุวัฒนธรรมเชิงการแพทย์และสุขภาพไปใช้ประโยชน์ได้จริง สอดรับกับหลักการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ต้องเกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ปวารณา อัจฉริยบุตร, นิตติพงษ์ ทนน้ำ, วิชชุดา มาชู และศิริวิทย์ ศิริรักษ์ (2561) ทั้งนี้ ความเป็นไปได้ในการพัฒนามาตรฐานระบบบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมในโรงพยาบาลนำร่องพิจารณาความสอดคล้องกับความต้องการพื้นที่และทรัพยากร (บุคลากร งบประมาณ การจัดการ) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ (อามีน สัสดีวงศ์, 2565)

2. ปัจจัยความสำเร็จโครงการพัฒนาระบบสุขภาพพหุวัฒนธรรมภาคใต้ 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) มิติพื้นที่และการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นความสำเร็จเกิดจากการสร้างเป้าหมายร่วมและการมีส่วนร่วมแท้จริงของชุมชน ซึ่งไม่เพียงให้ข้อมูลแต่ร่วมออกแบบ สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Ownership) (ศรีเพ็ญ ตันติเวสส, 2556; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) สอดคล้องหลักของ องค์การอนามัยโลก (2568) ที่เน้นปัจจัยสังคมกำหนดสุขภาพ 2) มิติด้านสังคม กล่าวถึงการพัฒนาความสัมพันธ์และจัดทำข้อมูลเชิงนโยบายจากประชาชน ช่วยให้เกิดการประยุกต์ใช้นโยบายในหน่วยงานรัฐ-เอกชนอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องแนวคิดความสำเร็จที่ก่อการเปลี่ยนแปลง (วิชุดา จิวประพันธ์, 2553) 3) มิติความรู้และภูมิปัญญา ที่เป็นการประยุกต์ความเข้าใจวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการ ลดความขัดแย้ง และสร้างความเชื่อมั่น (เจษฎา เนตะวงศ์, 2568) อย่างไรก็ตามข้อจำกัดนโยบาย การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ขาดกลไกประสานงานที่มีประสิทธิภาพ และปัญหาการสื่อสาร ซึ่งขัดหลักบูรณาการระบบขององค์การอนามัยโลก (2568) การแก้ไขต้องเสริมสร้างกลไกประสานงาน พัฒนาระบบสื่อสาร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อเนื่อง เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมอย่างแท้จริง

3. ความรู้ที่เกิดขึ้นในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนนโยบายสาธารณะเพื่อสร้างเสริมสุขภาพในภาคใต้ พบว่า 1) มิติพื้นที่และวัฒนธรรม มีการจัดบริการสุขภาพในรัฐและเอกชนต้องคำนึงถึงบริบทวัฒนธรรมที่หลากหลาย โดยสอดคล้องกับใช้แนวคิดระบบชาติวิทยาทางวัฒนธรรม ในการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ (เจษฎา เนตะวงศ์, 2568) 2) มิติสังคม มีการออกแบบมาตรฐานบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมในโรงพยาบาลเกาะลันตาให้สอดคล้องชุมชน ซึ่งสัมพันธ์กับ พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ที่ให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ต้องศึกษาความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่น 3) มิติความรู้/ภูมิปัญญา

เป็นการดำเนินงานแบบ Muslim Friendly และการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างบุคลากรการแพทย์กับกลุ่มเป้าหมายเป็นการช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม (โสวัตวี ณ ถลาง, 2564) โดยข้อค้นพบหลัก ซึ่งให้เห็นศักยภาพของภูเก็ตในการเป็นศูนย์กลางบริการส่งเสริมสุขภาพระดับโลก (Wellness hub) โดยต้องผนวกมิติวัฒนธรรมเข้ากับนโยบายสุขภาพอย่างเป็นระบบ

4. แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ มีรายละเอียดดังนี้ 1) กลไกความร่วมมือ โดยใช้หลัก “สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา” เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของภาคีเครือข่ายทุกระดับ เน้นการสะท้อนบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (พิรุฬห์ ศิริทองคำ, วิลาวัลย์ บุญประกอบ, นาวัน พรหมใจสา และรัชณี มิตกิตติ, 2561) ซึ่ง ญัฎฐาพงศ์ อภิโชติเดชาสกุล และกัลยาภัทร์ อภิโชติเดชาสกุล (2567) ได้การขยายความถึงเครือข่ายทั้งแนวตั้งและแนวราบอาศัยความสัมพันธ์การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งที่สมดุลและไม่สมดุล โดยความยั่งยืนของเครือข่ายขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกเป็นสำคัญ 2) การจัดการระบบสุขภาพพหุวัฒนธรรม ใช้การบูรณาการมุมมองเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม (องค์การอนามัยโลก, 2568) ด้วยหลักธรรมาภิบาล เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและคำนึงถึงปัจจัยกำหนดสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อม/สังคม (กระทรวงสาธารณสุข, 2562; วิมล บ้านพวน และคณะ, 2567) 3) การติดตามและต่อยอด เป็นการดำเนินการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อความคุ้มค่าและประสิทธิภาพ (อาหมิน สัสดีวงศ์, 2565) พร้อมสร้างเครื่องมือสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการเรียนรู้สำหรับบุคลากรชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการ (อัครลักษณ์ราชพลสิทธิ์, 2568) แนวทางทั้งหมดมุ่งสร้างระบบสุขภาพที่ตอบโจทย์บริบทพหุวัฒนธรรมของภาคใต้ อย่างเป็นองค์รวม สรุปได้ว่า การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในภาคใต้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างระบบบริการที่ยั่งยืนและเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ข้อเสนอต่อกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ได้แก่ 1) ขยายบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมทั่วภาคใต้ 2) ฝึกอบรมบุคลากรด้านมิติวัฒนธรรม-ศาสนา 3) ลดความเหลื่อมล้ำด้วยระบบข้อมูลที่คำนึงถึงความหลากหลาย

1.2 ข้อเสนอต่อการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ผลักดันภูเก็ตเป็น Wellness hub โดยบูรณาการบริการพหุวัฒนธรรม 2) พัฒนาสถานบริการสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

1.3 ข้อเสนอต่อกระทรวงมหาดไทย/ท้องถิ่น ได้แก่ 1) สนับสนุนชุมชนมีส่วนร่วม ออกแบบนโยบาย 2) จัดตั้งคณะทำงานบูรณาการหน่วยงานสาธารณสุข-ท้องถิ่น

1.4 ข้อเสนอต่อ สสส./การศึกษา ได้แก่ 1) สนับสนุนวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการแพทย์บูรณาการพหุวัฒนธรรม 2) สร้างเครือข่ายวิชาการทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ดำเนินการโครงการฯ

1.5 ข้อเสนอต่อภาคเอกชน/ประชาสังคม ได้แก่ 1) จัดเวทีระดมสมองออกแบบบริการ สอดคล้องความต้องการ 2) รมรณรงค์สร้างความตระหนักในการให้บริการสุขภาพสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลาย ทั้งเชื้อชาติ ศาสนา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การยกระดับความสำเร็จจากการพัฒนาแนวทางและการนำเสนอรูปแบบการขับเคลื่อน มาตรฐานระบบบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ร่วมกับมาตรฐานของสถานพยาบาลในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม รวมถึงตอบสนองต่อความต้องการและความเป็นไปได้ตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ

2.2 การขยายพื้นที่ในศึกษาความต้องการและความเป็นไปได้ รวมถึงการประยุกต์ใช้ มาตรฐานระบบบริการสุขภาพพหุวัฒนธรรมในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการ สุขภาพในบริบทพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้รับบริการ รวมถึงใช้การวิจัย เชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงสถิติสนับสนุน

กิตติกรรมประกาศ

การถอดบทเรียนนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมจากสำนักพัฒนาภาคีสัมพันธ์ และวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการการขับเคลื่อนงาน ของภาคีสุขภาพะในภาคใต้ ซึ่งดำเนินโครงการพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพภาคใต้ ตามข้อตกลงเลขที่ 67-E1-0105 โดยสถาบันนโยบาย สาธารณะ ร่วมกับภาคีเครือข่ายในภาคใต้ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะการจัดการ สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ขอนแก่น คณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ บุคลากร และพื้นที่ศึกษาเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2562). *แนวทางการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในระดับพื้นที่ระหว่าง องค์ปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล) และกระทรวงสาธารณสุข (รพ.สต.)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุขและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

_____. (2566). *แผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)*. นนทบุรี: สำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุข.

กองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2566). *แผนหลัก (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ.

จิรัชยา เจียวกิก. (2568). *เทคนิคการพัฒนาชุมชน*. ปัตตานี: โรงพิมพ์ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- จุฑารัตน์ สติรปัญญา. (2563). *การถอดบทเรียน (Lessons Learned)*. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก http://hsmi2.psu.ac.th/upload/forum/paper_1516_5f0ab2d5b40955f0ab2.pdf
- เจษฎา เนตะวงศ์. (2568). *เมื่อ “พื้นที่คุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์” ...ได้ปรากฏ*. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.sac.or.th/portal/th/article/detail/704>
- ณัฐภาพงศ์ อภิโชติเดชาสกุล และกัลยาภัทร์ อภิโชติเดชาสกุล. (2567). รูปแบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายพลัง “บวร” กับความมั่นคงทางอาหาร. *วารสารพิพัฒน์สังคม*, 1(2), น. 35-50. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jsdrp/article/view/836>
- ปวารณา อัจฉริยบุตร, นิตินพงษ์ ทนน้ำ, วิชชุตา มาชู และ ศิริวิทย์ ศิริรักษ์. (2561). *การยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต* (รายงานผลการวิจัย). ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553. (12 พฤศจิกายน 2553). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 127 ตอนที่ 69ก. หน้า 29-38.
- พิรุฬห์ ศิริทองคำ, วิลาวัลย์ บุญประกอบ, นาวิณ พรหมใจสา และ รัชณี มิตกิตติ. (2561). รูปแบบการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพระดับท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 11(3), น. 398-408. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru/article/view/240337
- เพ็ญญา เกื้อเกตุ และภุชชาติ พรหมเต็ม. (2565). ผลกระทบของสมรรถนะที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงานบัญชีในยุคความปกติใหม่. *วารสารวิทยาการจัดการและการบัญชี*, 1(1), น. 47-63. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMSA_FMS_URU/article/view/624
- ลลิตา พิมพ์า และบุญช่วง ศรีธรรมราชภูร์. (2562). ผลกระทบของจริยธรรมทางการบัญชีที่มีต่อความสำเร็จในการทำงานของนักบัญชีบริษัทในจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารการจัดการธุรกิจมหาวิทยาลัยบูรพา*, 8(2), น. 119-141. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/BJBM/article/view/207537>
- วนิดา วาติเจริญ, รังสรรค์ เลิศในสัตย์ และสมบัติ ทีฆทรัพย์. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยจากแนวคิดทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วรธา มงคลสืบสกุล. (2565). การเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขของไทย: ภาพสะท้อนและความเหลื่อมล้ำของกลุ่มเปราะบางทางสังคม. *คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*, 6(1), น. 55-69. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/saujournalssh/article/view/257255>

- วิชุดา จิวประพันธ์. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์ปฏิบัติการเอกสารสัญญา ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร). สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก <http://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS02/PDF01//2553/MBA/78.pdf>
- วิมล บ้านพวน, ปิยวดี พิศาลรัตน์คุณ และจันจิรา ทรัพย์อาภรณ์. (2567). ปัจจัยกำหนดสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ชุมชน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(4), น. 632-648. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKA/article/view/268867>
- ศรีเพ็ญ ตันติเวสส. (2556). การพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพในประเทศไทย: ความสำเร็จและความท้าทาย. นนทบุรี: โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.
- ศิลา โทณบุตร. (2566). ปัจจัยกำหนดการเข้าถึงบริการทางสุขภาพของผู้สูงอายุระดับภูมิภาคในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร). สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5794/3/SilaTonboot.pdf>
- ศุภวัลย์ พลายน้อย. (2553). นานาวิทยาการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์ความรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พี.เอ.ลีฟวิง.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). *ทฤษฎีสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา สร้างจุดเปลี่ยนพัฒนาประเทศ*. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.thaihealth.or.th/ทฤษฎีสามเหลี่ยมเขยื้อน>
- _____. (2566). *แผนหลัก (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2565). *นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม*. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2568, จาก <https://infocenter.nationalhealth.or.th/?p=19168>
- สุรสิทธิ์ วชิรขจร. (2559). การประเมินการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 11(2), น. 1-28. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/HUSOTSU/article/view/167648>
- โสวัตรี ณ กลาง. (2564). *แนวความคิดและทฤษฎีมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- องค์การอนามัยโลก. (2568). *ปัจจัยทางสังคมที่กำหนดสุขภาพ*. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก https://www.who.int/health-topics/social-determinants-of-health#tab=tb_1
- อัญชลิตา สุวรรณะชญ. (2565). ทฤษฎีพหุวัฒนธรรมนิยม ของ ชาร์ลส เทย์เลอร์. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 5(2), น. 65-77. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2558, จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jmpr/article/view/259828>

- อัครวณิช ราชพลสิทธิ์. (2568). แนวทางการสร้างเสริมสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชนบ้านโคกสักออก หมู่ที่ 4 ตำบลโคกม่วง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา. *วารสารพัฒนสังคม*, 2(1), น. 1-14. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2558, จาก <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jsdrp/article/view/1146>
- อามีน สัสดีวงศ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2568, จาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:311514
- Jeawkok, J., Kewsuwun, N., Saengtong, T., Laipaporn, S., Arrahimee, A. & Dhammasaccakarn, W. (2022). Halal spas: Local wisdom and identities of Langkasuka wellness services. *Journal of Positive School Psychology*, 6(6), pp. 1462-1476. Retrieved August 2, 2025, from <https://journalppw.com/index.php/jpsp/article/view/7346>
- World Health Organization. (1986). *The Ottawa charter for health promotion*. Retrieved August 2, 2025, from <https://www.who.int/teams/health-promotion/enhanced-wellbeing/first-global-conference>

คุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้
“RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน
Learning Program Quality and Knowledge Dissemination Under the
“RU for All” Learning Center: Bridging Communities through
Sustainable Learning

จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ^{1,*}, มานิกา วิเศษสาธณ², กฤษณา พุ่มพิน³ และวณัฐพงศ์ เบญจพงษ์⁴
Chuthaphon Masantiah^{1,*}, Manika Wisessathorn², Kritchaya Poompin³
and Wanatphong Benjaphong⁴

(Received: October 16, 2025; Revised: January 15, 2026; Accepted: January 23, 2026)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน และ 2) เปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน กลุ่มเป้าหมายในการประเมินคุณภาพของหลักสูตร ได้แก่ ตัวแทนครู บุคลากร และโรงเรียนเครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน และตัวแทนประชาชนผู้รับบริการ จำนวน 20 คน รวม 40 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขณะที่กลุ่มตัวอย่างในการเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ คือ ผู้เข้ารับบริการในศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 108 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้ G*Power 3.1.9.4 สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ที่ขนาดอิทธิพล 0.45 ระดับนัยสำคัญ .05 และค่าอำนาจการทดสอบ 0.80 เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวด้วยสถิติทดสอบ F

¹ ภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ 10240

Department of Evaluation and Research, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240 Thailand

* Corresponding author, e-mail: chuthaphon.star@rumail.ru.ac.th

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ 10240

Department of Psychology, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240 Thailand

^{3,4} ภาควิชาพลานามัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ 10240

Department of Physical Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Bangkok 10240 Thailand

ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านเนื้อหาหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและสิ่งสนับสนุนและการวัดประเมินผล 2) ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรต่างๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05.

คำสำคัญ: การถ่ายทอดองค์ความรู้ การเรียนรู้ที่ยั่งยืน คุณภาพของหลักสูตร ศูนย์การเรียนรู้

ABSTRACT

This study aimed to: 1) Assess the quality of learning programs under the “RU for All” Learning Center: bridging communities through lifelong learning; and 2) Compare the outcomes of knowledge dissemination across different programs. The participants for the program quality assessment included 20 teachers, staff, and network schools from the Faculty of Education in Bangkok, as well as 20 community participants, totaling 40 individuals. Data were collected using a five-point Likert scale questionnaire and analyzed with descriptive statistics, means, and standard deviations. For comparing knowledge dissemination outcomes, 108 participants were randomly selected. Sample size was calculated using G*Power 3.1.9.4 for a one-way analysis of variance with an effect size of 0.45, a significance level of .05, and a statistical power of .80. Data were collected using a five-point Likert-scale questionnaire and analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics, specifically one-way analysis of variance (ANOVA) with the F-test.

The results revealed that: 1) Overall learning program quality was rated at the highest level with all aspects-content, instructional methods, learning materials, and assessment-also rated highly. 2) Knowledge dissemination outcomes were also rated at the highest level overall , and no significant differences were found among the programs.

Keywords: Knowledge dissemination, Sustainable learning, Learning quality, Learning center

บทนำ

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นสถาบันการศึกษาของรัฐ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2514 โดยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นสถาบันการศึกษาแบบ “ตลาดวิชา” โดยมีปรัชญาการดำเนินงานที่เน้นการเปิดโอกาสและให้ความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ปวงชนชาวไทย (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2567) ซึ่งจุดมุ่งหมายของการเป็นสถาบันแบบตลาดวิชามีหลักคิดที่สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เป็นกระบวนการพัฒนาบุคคลให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงวัยตั้งแต่เกิดจนสิ้นอายุ โดยมุ่งพัฒนาให้เต็มศักยภาพของบุคคล ซึ่งใช้วิธีการพัฒนาตนเองจากการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาที่ไม่เป็นทางการหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลากหลายรูปแบบพร้อมกันก็ได้ตามความต้องการและความพร้อมของตนเอง (เมธชนนท์ประจวบลาภ, 2565) สอดคล้องกับสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) (2564) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong learning) เพื่อรองรับการพลิกโฉมฉบับพลันและวิกฤตการณ์โลก และมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เน้นการสร้างโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้แก่ การส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต เช่น หลักสูตรการเรียนที่เชื่อมโยงกับอาชีพ (Career-based education) มีรูปแบบการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หลักสูตรการเรียนรู้อย่างแบบ Non-degree และหลักสูตรที่ตอบโจทย์รายบุคคล (Personalized curriculum) รวมถึงการสร้างทักษะชีวิต การสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง เช่น การสร้าง Role model และระบบ Personal life counselling เป็นต้น

แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังกล่าวสอดคล้องกับมุมมองของกฤษพร อยู่สวัสดิ์ (2565) ที่เห็นว่าผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตควรมีคุณลักษณะสำคัญครอบคลุมทั้งด้านเจตคติ แรงจูงใจ ความสามารถในการเรียนรู้ ทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และทักษะการสื่อสาร อันสะท้อนถึงมุมมองการเรียนรู้ที่เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตซึ่งต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งผู้เรียนจำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ใฝ่รู้ และแสวงหาโอกาสเรียนรู้จากทั้งในระบบการศึกษาและประสบการณ์ชีวิตจริง ตลอดจนต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และจัดการการเรียนรู้ของตนเองอย่างมีเป้าหมาย และสื่อสารแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหล่านี้ล้วนเป็นพื้นฐานที่เกื้อหนุนให้การพัฒนาตนเองเกิดขึ้นได้ตลอดช่วงชีวิต และเป็นหลักสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ว

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เป็นสถาบันแบบตลาดวิชา ซึ่งหนึ่งในหน่วยงานที่มีการจัดการเรียนการสอน

ในหลักสูตรที่พัฒนาผู้เรียนในหลากหลายช่วงวัย คือ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีปณิธานให้คณะเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพที่มีศักยภาพและคุณธรรมนำไปสู่การสร้างสรรคและรับผิดชอบต่อสังคมได้ (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2567)

พื้นที่ชุมชนเทพลילה เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่มีเขตพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยรามคำแหง หัวหมาก ซึ่งจากการสำรวจความต้องการของชุมชนพบว่า ชุมชนมีความต้องการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นเกี่ยวกับการสร้างอาชีพ และกิจกรรมกีฬาและนันทนาการต่างๆ เพื่อให้เด็ก วัยรุ่น และสมาชิกทุกช่วงวัยในชุมชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และห่างไกลยาเสพติด (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะศึกษาศาสตร์, 2567) ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิดในการจัดตั้ง ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งวิชาการและการปฏิบัติจริงแก่ชุมชนโดยรอบ โดยเฉพาะชุมชนเทพลילה และชุมชนใกล้เคียง รวมถึงโรงเรียนในเครือข่ายของคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน ผ่านหลักสูตรและกิจกรรมที่ออกแบบตามความต้องการของประชาชนผู้ใช้บริการศูนย์การเรียนรู้ และเพิ่มพูนประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนให้สู่ภาคประชาชน ซึ่งการสร้างศูนย์การเรียนรู้ได้อาศัยหลักการออกแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ได้แก่ 1) บทบาทผู้เรียนหรือผู้รับบริการ 2) บทบาทผู้สอน 3) ชุดการสอนสำหรับศูนย์การเรียนรู้ และ 4) การจัดห้องเรียน (Belete, Duke, Hinzen, Owusu-Boampong & Khau, 2022; เมธชนนท์ ประจวบลาภ, 2566) และอาศัยหลักการของ ADDIE Model ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ 2) การออกแบบ 3) การพัฒนา 4) การนำไปใช้ และ 5) การประเมิน

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ตลอดจนเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่แตกต่างกันใน 4 หลักสูตร ได้แก่ 1) Health Hub: ฮีลใจ ไทยแข็งแรง เป็นการเรียนรู้และการออกกำลังกายสำหรับประชาชนทั่วไปและประชาชนในชุมชนเทพลילה 2) Talk Pro: พัฒนาภาษา สร้างโอกาส เป็นการเรียนรู้ภาษาจีนขั้นพื้นฐานสำหรับนักศึกษา ประชาชนทั่วไปและประชาชนในชุมชนเทพลילה 3) Cooking to Cash: สูตรเด็ด เมนูทำเงิน เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับเมนูอาหารสร้างรายได้สำหรับบุคลากรทั่วไปและประชาชนในชุมชนเทพลילה และ 4) R&D for Expert Teachers: เส้นทางสู่ครูเชี่ยวชาญด้วยงานวิจัยและพัฒนาเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในรูปแบบการวิจัยและพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในการยกระดับวิทยฐานะให้แก่ข้าราชการครู ดังนั้นเพื่อให้ได้สารสนเทศอันนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับบริการจากศูนย์การเรียนรู้ และก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อประชาชนและชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

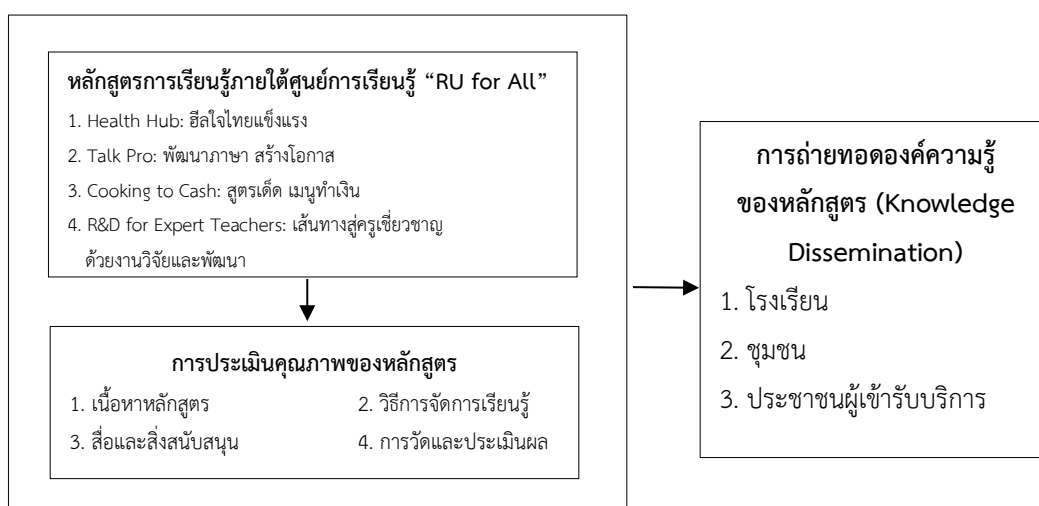
สมมติฐานการวิจัย

ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ของหลักสูตรการเรียนรู้ทั้ง 4 หลักสูตรมีค่าเฉลี่ยมีผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ไม่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ที่ประกอบไปด้วย 4 หลักสูตร ได้แก่ 1) Health Hub: ฮีลใจไทยแข็งแรง 2) Talk Pro: พัฒนาภาษา สร้างโอกาส 3) Cooking to Cash: สูตรเด็ด เมนูทำเงิน และ 4) R&D for Expert Teachers: เส้นทางสู่ครูเชี่ยวชาญด้วยงานวิจัยและพัฒนา โดยอาศัยหลักการของ ADDIE Model ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” และได้มีการประเมินคุณภาพของหลักสูตรใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เนื้อหาหลักสูตร 2) วิธีการจัดการเรียนรู้ 3) สื่อและสิ่งสนับสนุน และ 4) การวัดและประเมินผล

ภายหลังจากการประเมินคุณภาพของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงและนำหลักสูตรไปใช้หลังจากนั้นจึงได้เปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่แตกต่างกันโดยเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ของหลักสูตร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้อย่างไรก็ได้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

กลุ่มเป้าหมายในการประเมินคุณภาพของหลักสูตร คือ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนครู บุคลากร และโรงเรียนเครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ กรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน และกลุ่มที่ 2 ตัวแทนประชาชนผู้รับบริการ จำนวน 20 คน รวม 40 คน โดยมีคุณสมบัติดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวแทนครู บุคลากร และโรงเรียนเครือข่ายคณะศึกษาศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร คือ ครูและผู้บริหารในโรงเรียนเครือข่ายของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ที่มีประสบการณ์ในการจัดทำโครงการหรือหลักสูตรวิชาการหรือวิชาชีพ เพื่อให้บริการวิชาการแก่สังคมและชุมชนอย่างน้อย 3 ปี

กลุ่มที่ 2 ตัวแทนประชาชนผู้รับบริการ คือ ประชาชนและผู้นำชุมชนจากชุมชน เทพลีลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 3 ปีขึ้นไป

1.2 การเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้อย่างไรก็ได้ที่แตกต่างกัน

ประชากร คือ ผู้เข้ารับบริการในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” จากทั้ง 4 หลักสูตร รวมทั้งสิ้น 158 คน ดังนี้ หลักสูตรที่ 1 ผู้เข้าร่วมจำนวน 42 คน ตอบแบบสอบถามกลับ จำนวน 34 คน หลักสูตรที่ 2 ผู้เข้าร่วมจำนวน 25 คน ตอบแบบสอบถามกลับ จำนวน 20 คน หลักสูตรที่ 3 ผู้เข้าร่วมจำนวน 39 คน ตอบแบบสอบถามกลับ จำนวน 23 คน และหลักสูตรที่ 4 ผู้เข้าร่วมจำนวน 52 คน ตอบแบบสอบถามกลับ จำนวน 31 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้ารับบริการในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” จาก 4 หลักสูตร รวม 108 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้ G*Power 3.1.9.4 สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) ที่ขนาดอิทธิพล เท่ากับ 0.45 ระดับนัยสำคัญ .05 ค่าอำนาจการทดสอบเท่ากับ .80 สำหรับตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 90 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลจึงได้เก็บเพิ่มร้อยละ 20 จากตัวอย่างขั้นต่ำได้เป็น 108 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบประเมิน 2 ฉบับดังนี้

2.1 แบบประเมินคุณภาพของหลักสูตรการอบรมของศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยจำแนกออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 คุณภาพของรูปแบบศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตรสผู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) เนื้อหาหลักสูตร 2) วิธีการจัดการเรียนรู้ 3) สื่อและสิ่งสนับสนุน และ 4) การวัดและการประเมินผล เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือประกอบด้วย 1) ความตรงเชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์จากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์และข้อคำถาม (IOC) ซึ่งผลการวิเคราะห์จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน พบว่ามีค่า IOC 1.00 ทุกข้อ และ 2) ความเที่ยง โดยการวิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์ของคอนบราคแอลฟา ที่วิเคราะห์ผลการตอบจากกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ซึ่งมีความใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายที่จะเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของคอนบราคแอลฟา เท่ากับ 0.977

2.2 แบบสอบถามเรื่อง การถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตรสผู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ โดยจำแนกออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตรสผู้ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์ โดยประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ของหลักสูตร (Knowledge Dissemination) ไปยัง (1) โรงเรียน (2) ชุมชน และ (3) ประชาชนผู้เข้ารับบริการ ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 ข้อ โดยใช้แบบสอบถามฉบับเดียวกันในทุกหลักสูตร

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากการพิจารณาจากความตรงเชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์จากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์และข้อคำถาม (IOC) ซึ่งมี ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ในทุกข้อ และความเที่ยงของแบบสอบถามเรื่อง การถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” โดยการวิเคราะห์จากค่าสัมประสิทธิ์ของคอนบราคแอลฟาจากผลการตอบของกลุ่มทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) ซึ่งมีความใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายที่จะเก็บข้อมูลจริง จำนวน 30 คน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของคอนบราคแอลฟา เท่ากับ 0.916

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

โครงการวิจัยผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เอกสารรับรองเลขที่ 2567/214 (17) โดยได้รับการรับรอง ณ วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึง 13 ธันวาคม พ.ศ. 2569 ให้สามารถเก็บข้อมูลได้กับกลุ่มเป้าหมายและตัวอย่างที่ระบุ โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้

3.1.1 ดำเนินการส่งจดหมายขอเก็บข้อมูลเพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ไปยังโรงเรียนและชุมชนเป้าหมาย

3.1.2 ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามด้วยตนเอง

3.1.3 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการเป็นอาสาสมัครในการให้ข้อมูลต่อมีความยินดีในการให้ข้อมูล

3.1.4 เก็บรวบรวมแบบสอบถาม

3.2 การศึกษาและการเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้

3.2.1 ดำเนินการเผยแพร่และให้บริการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568 โดยแต่ละหลักสูตรใช้ระยะเวลาในการจัดฝึกอบรม หลักสูตรละ 24 ชั่วโมง ดังภาพที่ 2

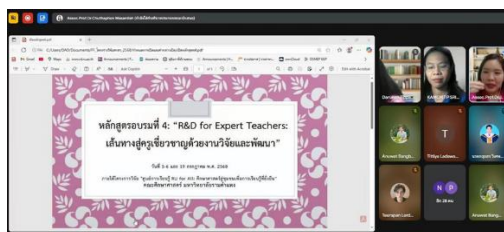
หลักสูตรที่ 1 Health Hub: ฮีลใจไทยแข็งแรง

หลักสูตรที่ 2 Talk Pro: พัฒนาภาษา สร้างโอกาส

หลักสูตรที่ 3 Cooking to Cash: สูตรเด็ด เมนูทำเงิน

หลักสูตรที่ 4 R&D for Expert Teachers: เส้นทางสู่ครูเชี่ยวชาญด้วยงานวิจัยและพัฒนา

ภาพที่ 2 การเผยแพร่และให้บริการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ “RU for All”

3.2.2 ภายหลังจากการให้บริการศูนย์การเรียนรู้ทั้ง 4 หลักสูตร เสร็จสิ้น (หลักสูตรการเรียนรู้ระยะสั้น 24 ชั่วโมง) ผู้วิจัยดำเนินการส่งจดหมายขอเก็บข้อมูลการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ "RU for All" ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนไปสู่ผู้ใช้ประโยชน์ ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568 ดังภาพที่ 2

3.2.3 ลงพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถาม ร่วมกับการใช้แบบสอบถามแบบอิเล็กทรอนิกส์

3.2.4 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และการเป็นอาสาสมัครในการให้ข้อมูล ต้องมีความยินดีในการให้ข้อมูลและเก็บรวบรวมแบบสอบถามและวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของการประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน คือ สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน คือ สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ สถิติทดสอบ F ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ในการประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ฯ ในภาพรวมพบว่า มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.81$, $S.D. = 0.32$) โดยเมื่อจำแนกคุณภาพตามรายด้านพบว่าทุกด้านมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหาหลักสูตร มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.88$, $S.D. = 0.29$) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีจำนวน 2 รายการ คือ “เนื้อหาหลักสูตรมีความทันสมัยและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี” ($M = 4.94$, $S.D. = 0.25$) และ “เนื้อหาหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของผู้เข้ารับการศึกษา” ($M = 4.94$, $S.D. = 0.25$)

1.2 ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83$, $S.D. = 0.36$) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีจำนวน 2 รายการ คือ “วิธีการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” กระตุ้นให้ผู้รับการศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนรู้” ($M = 4.88$,

S.D. = 0.34) และ “ การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในหลักสูตรช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริงได้” (M = 4.88, S.D. = 0.34)

1.3 ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุน มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.79, S.D. = 0.35) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีจำนวน 2 รายการ คือ “สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในหลักสูตรมีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือผู้เข้ารับบริการได้” (M = 4.88, S.D. = 0.34) และ “สื่อและสิ่งสนับสนุนที่ใช้ในการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตรและการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมศักยภาพของผู้เข้ารับบริการ” (M = 4.88, S.D. = 0.34)

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.75, S.D. = 0.42) โดยรายการประเมินที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมีจำนวน 1 รายการ คือ “การประเมินสะท้อนถึงความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือผู้เข้ารับบริการในการพัฒนาทักษะและความรู้ที่สำคัญได้” (M = 4.81, S.D. = 0.40) รายละเอียดดังตารางที่ 1

เกณฑ์การแปลผลระดับคุณภาพของหลักสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121)

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51-5.00 หมายความว่า หลักสูตรมีคุณภาพระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51-4.50 หมายความว่า หลักสูตรมีคุณภาพระดับมาก

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51-3.50 หมายความว่า หลักสูตรมีคุณภาพระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51-2.50 หมายความว่า หลักสูตรมีคุณภาพระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-1.50 หมายความว่า หลักสูตรมีคุณภาพระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 คุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์
สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

คุณภาพของหลักสูตร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหาหลักสูตร	4.88	0.29	มากที่สุด
1. เนื้อหาหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชนเทศบาลและโรงเรียน ในเครือข่ายของมหาวิทยาลัยรามคำแหง	4.81	0.40	มากที่สุด
2. เนื้อหาหลักสูตรของศูนย์ช่วยเสริมสร้างความรู้และทักษะที่สำคัญในการพัฒนาและ สนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืนได้	4.81	0.40	มากที่สุด
3. เนื้อหาหลักสูตรมีความทันสมัยและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี	4.94	0.25	มากที่สุด
4. เนื้อหาหลักสูตรสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้จริง	4.94	0.25	มากที่สุด
5. เนื้อหาหลักสูตรได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะทั้งในด้านวิชาการ และประสบการณ์จริงได้	4.88	0.34	มากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คุณภาพของหลักสูตร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับคุณภาพ
ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้	4.83	0.36	มากที่สุด
6. วิธีการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” กระตุ้นให้ผู้รับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.88	0.34	มากที่สุด
7. กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ในหลักสูตร เช่น การฝึกปฏิบัติ หรือการสาธิต ช่วยเพิ่มความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้	4.81	0.40	มากที่สุด
8. วิธีการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ช่วยพัฒนาทักษะสำคัญที่จำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้	4.81	0.40	มากที่สุด
9. การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงในหลักสูตรช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตจริงได้	4.88	0.34	มากที่สุด
10. วิธีการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรของศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” สร้างสภาพแวดล้อมที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและการแลกเปลี่ยนความรู้ได้	4.75	0.45	มากที่สุด
ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุน	4.79	0.35	มากที่สุด
11. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในหลักสูตรมีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือผู้เข้ารับบริการได้	4.88	0.34	มากที่สุด
12. สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนมีความหลากหลายและเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมได้	4.69	0.48	มากที่สุด
13. การเข้าถึงเอกสารประกอบการอบรม สื่อการเรียนการสอนในหลักสูตรสามารถทำได้ง่ายและสะดวก	4.75	0.45	มากที่สุด
14. สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือผู้เข้ารับบริการสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น	4.75	0.45	มากที่สุด
15. สื่อและสิ่งสนับสนุนที่ใช้ในการเรียนการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตรและการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริมศักยภาพของผู้เข้ารับบริการ	4.88	0.34	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.75	0.42	มากที่สุด
16. การประเมินในหลักสูตรสามารถวัดผลการเรียนรู้ได้ครบถ้วนและถูกต้อง	4.75	0.45	มากที่สุด
17. การประเมินในหลักสูตรสะท้อนถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงได้	4.75	0.45	มากที่สุด
18. การประเมินสามารถวัดทักษะการปฏิบัติและความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหรือผู้เข้ารับบริการได้	4.69	0.48	มากที่สุด
19. การประเมินสามารถวัดการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.75	0.45	มากที่สุด
20. การประเมินสะท้อนถึงความก้าวหน้าของผู้เข้ารับการฝึกอบรม หรือผู้เข้ารับบริการในการพัฒนาทักษะและความรู้ที่สำคัญได้	4.81	0.40	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.81	0.32	มากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่ต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่ต่างกันพบว่า ทั้ง 4 หลักสูตรมีผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .921, p > .05$) รายละเอียดดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่ต่างกัน

หลักสูตรการเรียนรู้	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	df	F	p
หลักสูตรที่ 1 Health Hub: ฮีลใจไทยแข็งแรง	34	4.75	0.39	(3, 104)	0.92	0.43
หลักสูตรที่ 2 Talk Pro: พัฒนาภาษา สร้างโอกาส	20	4.86	0.21			
หลักสูตรที่ 3 Cooking to Cash: สูตรเด็ด เมนูทำเงิน	23	4.74	0.36			
หลักสูตรที่ 4 R&D for Expert Teachers : เส้นทางสู่ครูเชี่ยวชาญด้วยงานวิจัยและพัฒนา	31	4.84	0.28			
รวม	108	4.79	0.33			

สรุปผลการวิจัย

คุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.81, S.D. = 0.32$) โดยเมื่อจำแนกคุณภาพตามรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหาหลักสูตร ($M = 4.88, S.D. = 0.29$) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.83, S.D. = 0.36$) ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุน ($M = 4.79, S.D. = 0.35$) และด้านการวัดและประเมินผล ($M = 4.75, S.D. = 0.42$) มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.79, S.D. = 0.33$) และเมื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรที่ต่างกันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวพบว่า ผู้เข้ารับบริการมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .92, p > .05$)

อภิปรายผล

1. ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

จากผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ที่พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่เมื่อจำแนกตามรายด้านก็พบว่า ด้านเนื้อหาหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและสิ่งสนับสนุน และการวัดประเมินผลก็มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน จากผลการประเมินนี้สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการออกแบบและจัดทำหลักสูตรในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All”

ที่มีการออกแบบมาอย่างดี โดยอิงจากความต้องการของผู้รับบริการ ตลอดจนอาศัยหลักการออกแบบ ศูนย์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ ได้แก่ 1) บทบาทผู้เรียนหรือผู้รับบริการ 2) บทบาทผู้สอน 3) ชุดการสอนสำหรับผู้เรียน และ 4) การจัดห้องเรียน (Belete et al, 2022; เมธชนนท์ ประจวบลาภ, 2566) นอกจากนี้การออกแบบหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้ยังได้อาศัยหลักการของ ADDIE Model ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปใช้ (Implementation) และ 5) การประเมิน (Evaluation)

ดังนั้นเมื่อนำหลักสูตรที่ออกแบบและสร้างขึ้นตามแนวคิดของ ADDIE Model ไปประเมินคุณภาพ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจึงพบว่า ในภาพรวมหลักสูตรทั้ง 4 หลักสูตรมีคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและสิ่งสนับสนุน และการประเมิน เนื่องจากหลักสูตรทั้งหมดเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของชุมชนและประชาชน โดยมีลักษณะเด่นสำคัญของหลักสูตรคือ เป็นหลักสูตรระยะสั้นที่สามารถเข้าร่วมเรียนได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ตลอดจนมีลักษณะเนื้อหาที่มุ่งเน้นภาคปฏิบัติเพื่อให้สามารถนำไปใช้ต่อยอดในการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมได้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อย่างไรก็ตามหลักสูตรได้มีการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้แบบผสมผสานที่ยืดหยุ่น (Hyflex Learning) ที่มี 3 รูปแบบในเวลาเดียวกัน ทั้งการพบหน้ากัน (Face-to-Face) การออนไลน์แบบประสานเวลา (Synchronous Online) และ การออนไลน์ตามอสังคัยหรือไม่ประสานเวลา (Asynchronous Online) โดยผู้เรียนสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับตนเองในแต่ละคาบได้ ทำให้เกิดความยืดหยุ่นสูงสุดในการเข้าถึงเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยคุณภาพของหลักสูตร “**ด้านเนื้อหา**” ในการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตรตามที่ Darling-Hammond and Rothman (2015) ได้กล่าวไว้ว่าคุณภาพของเนื้อหาหลักสูตรนั้นคือ เนื้อหาที่ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชนเป้าหมาย โดยมีหลักของเนื้อหา คือ การเสริมสร้างความรู้และทักษะที่สำคัญในการพัฒนาและสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์จริง โดยเนื้อหาควรมีความทันสมัย เป็นประโยชน์ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ขณะที่คุณภาพ “**ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้**” ของหลักสูตรภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ “Ru for All” สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนหรือผู้เข้ารับบริการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สำคัญ สอดคล้องกับ Biggs and Tang (2011) ที่กล่าวถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพว่าต้องเน้นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Active Learning), การใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การศึกษาผ่านกรณีศึกษา หรือการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงเพื่อเพิ่มความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนคุณภาพ

“ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุน” ของหลักสูตรในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่า สื่อ สิ่งสนับสนุนที่ให้บริการในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” เช่น สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ มีความพร้อม ปลอดภัย และเพียงพอต่อผู้เข้ารับบริการ สอดคล้องกับ Mayer (2014) ที่ระบุว่า คุณภาพของสื่อและสิ่งสนับสนุน คือ ความเหมาะสมและความมีประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ สื่อที่มีคุณภาพจะต้อง มีความทันสมัย มีความหลากหลาย และสามารถเข้าถึงได้ง่าย รวมถึงการใช้งานที่ง่าย และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น สื่อและสิ่งสนับสนุนต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหา ของหลักสูตรและการเรียนรู้ที่ต้องการส่งเสริม และประการสุดท้าย คุณภาพ “ด้านการวัดและประเมินผล” ของหลักสูตรในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นวิธีการวัดและประเมินมีความเหมาะสมกับบริบท ของศูนย์การเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้กลุ่มประชาชนได้เข้าถึงการรับบริการได้มากที่สุด โดยเน้น การประเมินตามสภาพจริงที่มีความครอบคลุมเนื้อหาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และมีความยืดหยุ่น ตามแนวคิดหลักการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งสอดคล้องกับ Stiggins (2005) ที่กล่าวถึง คุณสมบัติ ของระบบการประเมินในการตรวจสอบและวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือผู้เข้ารับบริการที่ประเมิน ได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง การวัดและประเมินผลที่มีคุณภาพจะต้องสะท้อนถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จริง ไม่เพียงแต่การวัดความรู้ในทฤษฎี แต่ยังรวมถึงการวัดทักษะการปฏิบัติ การพัฒนาความสามารถ ในการแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นจากผลการประเมินที่พบว่าใน ภาพรวมหลักสูตรมีคุณภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรการเรียนรู้ไปใช้จัดการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ ภายใต้อาคารการเรียนรู้ “RU for All” ตามที่ได้วางแผนและออกแบบไว้ใน 4 หลักสูตร คือ 1) Health Hub: ฮีลใจไทยแข็งแรง 2) Talk Pro: พัฒนาภาษา สร้างโอกาส 3) Cooking to Cash: สูตรเด็ด เมนูทำเงิน และ 4) R&D for Expert Teachers: เส้นทางสู่ครูเชี่ยวชาญด้วยงานวิจัยและพัฒนา

2. การเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่างหลักสูตรการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

ภายหลังจากการนำหลักสูตรไปเผยแพร่ให้บริการแก่ผู้รับบริการ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการ ศึกษาผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ และเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ระหว่าง 4 หลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ภายใต้ศูนย์การเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและเห็นคุณค่าต่อองค์ความรู้ ที่ได้รับจากหลักสูตรการเรียนรู้ระดับมากที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ ระหว่างหลักสูตรที่แตกต่างกันโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวพบว่า ผู้เข้ารับบริการ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นที่มีต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อน ให้เห็นว่าการจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้ของแต่ละหลักสูตรมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากผู้เข้ารับบริการรับรู้และเห็นว่าการจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้ของแต่ละหลักสูตร มีประสิทธิภาพที่ดีใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตามแม้ว่าผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้ง 4 หลักสูตร จะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของผลการถ่ายทอดองค์ความรู้

ในหลักสูตรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอันดับ 1 คือ “หลักสูตรที่ 2 Talk Pro: พัฒนาภาษา สร้างโอกาส” สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เข้ารับบริการหลักสูตรนี้ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการ ทำให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงเนื้อหาซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้เนื้อหาในหลักสูตรเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ภาษาจีนพื้นฐานเพื่อการสื่อสารนักท่องเที่ยวชาวจีน การฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาจีนเพื่อการสนทนากับนักท่องเที่ยว โดยมีผู้รับบริการที่มาจากหลายหลายอาชีพ เช่น พนักงานขับรถรับส่งอาหาร นักศึกษา และอาชีพอิสระ และการได้อบรมภาษาจีนในหลักสูตรนี้จึงสอดคล้องความต้องการของผู้รับบริการเป็นอย่างมากเนื่องจาก ภาษาจีนได้เข้ามามีบทบาทต่อตลาดแรงงานของไทยในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวการติดต่อทำธุรกิจค้าขาย หรือการร่วมทุนกับนักธุรกิจชาวจีนทั้งจากแผ่นดินใหญ่ ไต้หวัน ฮองกง หรือสิงคโปร์ที่มีอัตราส่วนทางการทำธุรกิจเพิ่มมากขึ้นทำให้มีความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ในการใช้ภาษาจีนกลางเพิ่มมากขึ้น (สุภัทรา โยธินศิริกุล, 2560)

ดังนั้นจากผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดจึงเป็นตัวชี้วัดของความสำเร็จของการจัดการอบรมในหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการและผู้รับบริการซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความต้องการจำเป็นเบื้องต้นถึงความต้องการของประชาชนในชุมชน รวมถึงการที่ผู้เข้ารับบริการเห็นคุณค่าและประโยชน์ต่อองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภาษาที่ 3 ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และต่อยอดสู่การประกอบอาชีพได้จริง โดยหลักสูตรทั้งหมดของศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” มีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีความยืดหยุ่น ตามความสนใจ ต้องการ โอกาส ความพร้อม และศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ทำให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันรวมถึงการประกอบอาชีพ โดยมีการศึกษาเรียนรู้จากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ ซึ่งบุคคลสามารถเลือกที่จะเรียนรู้ผ่านวิถีชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต (วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, 2561; สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2562)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณภาพของหลักสูตรการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งในด้านเนื้อหาหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนรู้ สื่อและสิ่งสนับสนุน และการวัดประเมินผล ดังนั้นในการให้บริการวิชาการสำหรับการจัดการฝึกอบรมทั้ง 4 หลักสูตรในศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ในครั้งถัดไป ผู้ให้บริการสามารถใช้หลักสูตรที่ผ่านการออกแบบและตรวจสอบคุณภาพในครั้งนี้ได้ โดยคำนึงถึงจำนวนของผู้รับบริการในแต่ละหลักสูตรที่จะต้องมีส่วนของวิทยากร (ผู้ให้บริการ

วิชาการ) อย่างน้อย 1 คน ต่อผู้เข้ารับการอบรม (ผู้รับบริการ) จำนวน 20 คน ดังงานวิจัยในครั้งนี้ เนื่องจากเป็นสัดส่วนที่พอเหมาะ และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจากผลที่พบว่าหลักสูตรทั้งหมดภายใต้ศูนย์การเรียนรู้มีคุณภาพ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคมสามารถนำรูปแบบของหลักสูตรไปใช้เพื่อให้บริการแก่ประชาชนและชุมชนได้โดยเฉพาะหลักสูตรที่ 2 Talk Pro: พัฒนาภาษา สร้างโอกาส ที่ผู้เข้ารับการหลักสูตรสะท้อนว่าได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาผลการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ดังนั้นในวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการประเมินผลกระทบ (Impact) จากการถ่ายทอดองค์ความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ในมิติอื่น ๆ เช่น ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (ECSI) และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (ENSI) ตามที่ ธรรมนูญ สะเทือนไพร, บุญเรียง ขจรศิลป์ และพิกุล เอกวารสาร (2560) ได้เสนอรูปแบบการประเมินผลกระทบทางสังคมสำหรับงานบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ในการศึกษาครั้งนี้ที่มีลักษณะของการให้บริการวิชาการแก่สังคมเพื่อให้ประเมินผลได้ครอบคลุม ตลอดจนได้สารสนเทศต่อการนำผลไปใช้ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต่อไปอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ผลการวิจัยในบทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ศูนย์การเรียนรู้ “RU for All” ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2568 มหาวิทยาลัยรามคำแหง ภายใต้แผนงานการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ ในการเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษพร อยู่สวัสดิ์. (2565). *อุปนิสัย “ผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต” สร้างได้ นักวิจัย ครุศาสตร์ จุฬาฯ แนะนำวิธี*. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม, 2567, จาก <https://www.chula.ac.th/highlight/82379/>
- ธรรมนูญ สะเทือนไพร, บุญเรียง ขจรศิลป์ และพิกุล เอกวารสาร. (2560). รูปแบบการประเมินผลกระทบทางสังคมสำหรับงานบริการวิชาการแก่สังคมของสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารสมาคมนักวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 22(3), น. 17-29.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2567). *วิสัยทัศน์และพันธกิจ*. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม, 2567, จาก <https://www.ru.ac.th/th/AboutUs/page?view=Vision>

- มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะศึกษาศาสตร์. (2567). *โครงการบริการวิชาการแก่ชุมชนและสังคม คณะศึกษาศาสตร์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ในหัวข้อ “EDU for All: ศึกษาศาสตร์สู่ชุมชน เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต”*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เมธชนนท์ ประจวบลาภ. (2565). นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย. *วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 2(1), น. 68-82.
- _____. (2566). หลักการบริหารของศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ*, 1(5), น. 97-112.
- วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2561). *การศึกษาตามอัธยาศัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2562). *แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2562*. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม, 2567, จาก <https://nfe-pbr.org/home1/documents/other/guide-std-edu-2562.jpg.pdf>
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.). (2564). *Lifelong Learning แผนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้คนไทยพร้อมรับทุกวิกฤตการณ์โลก*. สืบค้นเมื่อ 5 ตุลาคม, 2567, จาก <https://www.nxpo.or.th/th/9448/>
- สุภัทรา โยธินศิริกุล. (2560). การศึกษาเหตุผลในการเลือกเรียนและทัศนคติที่มีต่อการเรียนภาษาจีนกลางของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 31(97), น. 63-75.
- Belete, S., Duke, C., Hinzen, H., Owusu-Boampong, A., & Khau, H. P. (2022). Community Learning Centres (CLCs) for Adult Learning and Education (ALE): development in and by communities. *Int Rev Educ*, 68(2), pp. 259-290.
- Biggs, J. & Tang, C. (2011). *Teaching for quality learning at university* (4th ed.). England: McGraw-Hill Education.
- Darling-Hammond, L. & Rothman, R. (2015). *Teaching in the Flat World: Learning from High-Performing Systems*. NY: Teachers College Press.
- Mayer, R. E. (Ed.). (2014). *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stiggins, R. J. (2005). *Student-involved assessment for learning* (4th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson/Merrill Prentice Hall.

ต้นทุนแฝงกับพฤติกรรมการตัดสินใจลงทุนในระบบการผลิตข้าวแบบนาแปลงใหญ่:

กรณีศึกษาตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

Implicit Costs and Investment Behavior in Thailand's Large Plot Scheme
for Rice Farming: A Case Study of Maklua Mai Subdistrict,
Sung Noen District, Nakhon Ratchasima Province

ตุลา คมกฤต มโนรัตน์^{1,*}

Tula Khomkit Manorat^{1,*}

(Received: September 9, 2025; Revised: December 1, 2025; Accepted: December 3, 2025)

บทคัดย่อ

ต้นทุนแฝงเป็นต้นทุนที่ไม่แสดงออกในรูปของเงินสด ซึ่งมีผลต่อการวางแผนการผลิตและการตัดสินใจลงทุน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบ องค์ประกอบ และมูลค่าของต้นทุนแฝงในการผลิตข้าวของเกษตรกรในระบบนาแปลงใหญ่ ภายใต้ระบบการผลิตที่แตกต่างกัน และ 2) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการวางแผนการผลิต และแนวโน้มความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ตามระดับต้นทุนแฝงและระบบการผลิต โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากเกษตรกร 96 ราย และการสัมภาษณ์เชิงลึก ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การผลิต และพฤติกรรมการลงทุนของครัวเรือนเกษตรกร

ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนแฝงมีสัดส่วนระหว่าง ร้อยละ 37-57 ของต้นทุนรวม โดยกลุ่มที่ใช้ปุ๋ยเคมีมีต้นทุนแฝงต่ำสุด และกลุ่มที่อยู่นอกเขตชลประทาน มีต้นทุนแฝงสูงสุด พฤติกรรมการผลิตและการลงทุนแตกต่างกันตามระดับต้นทุนแฝง โดยกลุ่มที่มีต้นทุนแฝงต่ำมีแนวโน้มตัดสินใจล่าลงทุนและลดการพึ่งพาทรัพยากรภายใน ขณะที่กลุ่มที่มีต้นทุนแฝงสูงมักวางแผนแบบประคับประคองกลุ่มที่อยู่ในระดับต้นทุนแฝงปานกลาง มีแนวโน้มวางแผนการผลิตอย่างยืดหยุ่นและใช้ข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ควรส่งเสริมการบันทึกต้นทุนแฝงในระบบบัญชีฟาร์ม สนับสนุนกลไกการจัดการกลุ่ม และการกำหนดมาตรการรัฐเพื่อสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงของเกษตรกร

คำสำคัญ: ต้นทุนแฝง พฤติกรรมการลงทุน ระบบการผลิตข้าว นาแปลงใหญ่ ค่าเสียโอกาส

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000

Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

* Corresponding author, e-mail: tulakhomkit@gmail.com

ABSTRACT

Implicit costs, which are not expressed as cash outflows, influence farm production planning and investment decisions and are frequently overlooked in production accounting. This study aims to 1) examine the structure, components, and value of implicit costs in rice farming under Thailand's Large Plot Scheme across different production systems; and 2) analyze differences in production planning behavior and tendencies toward economic sustainability according to levels of implicit costs and production systems. A mixed-methods approach was employed, comprising quantitative data from 96 rice farmers and in-depth interviews, grounded in microeconomic production theory and agricultural household investment behavior.

The findings show that implicit costs accounted for 37–57 percent of total production costs. Farmers using chemical fertilizers had the lowest share of implicit costs, while those outside irrigation areas faced the highest. Production and investment behavior differed by cost level: farmers with low implicit costs tended to make bolder investment decisions and relied less on internal resources, whereas those with high implicit costs adopted more conservative planning. Farmers with mid-level implicit costs demonstrated flexible production planning and greater use of information to support decision-making. Policy recommendations include promoting farm accounting systems that record implicit costs, strengthening group management mechanisms, and developing state measures to reflect the true economic cost structure of farmers.

Keywords: Implicit costs, Investment behavior, Rice production system, Large plot scheme, Opportunity cost

บทนำ

การผลิตข้าวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของครัวเรือนเกษตรกรในประเทศไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีสัดส่วนพื้นที่เพาะปลูกมากกว่าร้อยละ 43 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั่วประเทศ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) และมีสัดส่วนเกษตรกรรายย่อยเกินร้อยละ 80 ของทั้งภูมิภาค โครงการ “นาแปลงใหญ่” ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐเพื่อรวมกลุ่มการผลิต จัดซื้อปัจจัยร่วม และถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนเงินสดเฉลี่ยต่อไร่ อย่างไรก็ตาม แม้โครงการจะประสบผลในเชิงลดต้นทุนที่ชัดเจนบางประเภท แต่ยังมี “ต้นทุนแฝง” (Implicit costs) จำนวนมากที่ไม่ปรากฏในบัญชีรายจ่าย เช่น ค่าแรงงานของสมาชิกในครัวเรือน

ค่าที่ดินของตนเอง ซึ่งไม่เพียงถูกมองข้าม แต่ยังคงกลายเป็นโครงสร้างต้นทุนที่บิดเบือนความจริงของภาระทางเศรษฐศาสตร์ที่เกษตรกรต้องแบกรับ หากไม่มีการรับรู้และบริหารจัดการต้นทุนแฝงอย่างเป็นระบบ การตัดสินใจลงทุนอาจผิดพลาด ทำให้ไม่สามารถแข่งขันหรือขยายการผลิตได้อย่างยั่งยืน (Kay, Edwards & Duffy, 2019) ยิ่งไปกว่านั้น “ต้นทุนแฝง” มีแนวโน้มสะสมและซ่อนอยู่ในระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ซึ่งเกษตรกรอาจไม่ตระหนักถึง จากข้อมูลภาคสนามในตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่นาแปลงใหญ่ พบว่า เกษตรกรมีลักษณะการจัดการทรัพยากรที่พึ่งพาคร่าวเหินเป็นหลัก เช่น การใช้แรงงานคนในครอบครัว การแบ่งปันเครื่องจักรกลระหว่างสมาชิกกลุ่ม และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในบางครัวเรือน แต่กลับไม่สามารถรับรู้มูลค่าของทรัพยากรเหล่านี้เป็นต้นทุน เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงใช้ “บัญชีเงินสด” เป็นเครื่องมือวางแผน โดยไม่รวมมูลค่าทรัพยากรที่ครัวเรือนผลิตเอง ส่งผลให้ต้นทุนรวมที่รับรู้มีค่าต่ำกว่าความเป็นจริงเฉลี่ยร้อยละ 35-50 และมีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจในการลงทุน หรือการเลือกวิธีเพาะปลูกที่ไม่เหมาะสมในระยะยาว (ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าววนนครราชสีมา, 2560)

งานวิจัยในประเทศส่วนใหญ่ เช่น อัญรัตน์ วิเชียร, กรองทิพย์ ชัยชาญ และสุภาวดี มณีเนตร (2561) และสิริยุพา เลิศกาญจนาวร (2566) สนใจศึกษาข้อมูลต้นทุนรวมของข้าวหรือเปรียบเทียบมาตรฐานข้าวคุณภาพ (Good Agricultural Practice: GAP) หรือ ข้าว GAP กับระบบทั่วไป แต่ยังขาดการวิเคราะห์ต้นทุนแฝงในแต่ละมิติการผลิต เช่น ประเภทปุ๋ย แหล่งน้ำ หรือระบบการวางแผนคร่าวเหินอย่างชัดเจน ขณะเดียวกันงานวิจัยระดับนานาชาติ เช่น Suwanmaneepong, Mankeb, Kuhaswonvetch, Kerdsriserm, Cavite and Llonos (2022) และ Nguyen and Do (2022) พบผลการศึกษาในลักษณะเดียวกันว่า การไม่รวมต้นทุนแฝงไว้ในกระบวนการวางแผน ส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความเสี่ยงทางการเงินมากขึ้นในระยะยาว

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีนัยสำคัญทั้งเชิงวิชาการและเชิงนโยบายในการเติมเต็มช่องว่างความรู้ด้าน “ต้นทุนแฝงในระบบนาแปลงใหญ่” โดยมุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบของต้นทุนแฝงในเชิงเศรษฐศาสตร์จุลภาค และประเมิน “ผลกระทบต่อพฤติกรรมการลงทุน” ในระดับครัวเรือนเพื่อสะท้อนความเป็นจริงของภาระทางเศรษฐกิจที่แท้จริงของเกษตรกร และสนับสนุนการกำหนดนโยบายที่สะท้อนต้นทุนครบถ้วนทั้งระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

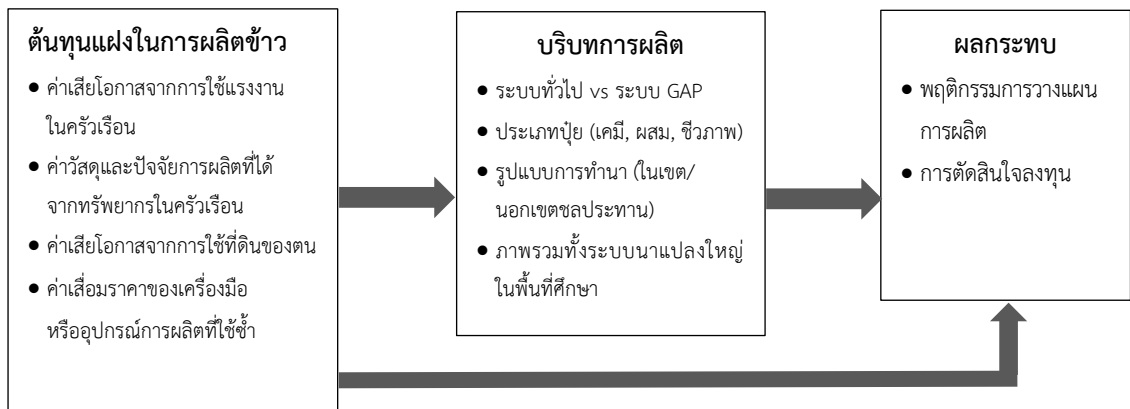
1. เพื่อศึกษารูปแบบ องค์ประกอบ และมูลค่าของต้นทุนแฝงในการผลิตข้าวของเกษตรกรในระบบนาแปลงใหญ่ ภายใต้ระบบการผลิตที่แตกต่างกัน
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมการวางแผนการผลิต และแนวโน้มความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ตามระดับต้นทุนแฝงและระบบการผลิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิด เศรษฐศาสตร์การผลิต และพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจลงทุนของครัวเรือนเกษตรกร เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนรวมที่แท้จริงของการผลิตข้าว โดยเฉพาะ “ต้นทุนแฝง” (Implicit costs) เช่น ค่าแรงครัวเรือน ค่าเสื่อมอุปกรณ์ และต้นทุนค่าเสียโอกาสในการผลิตข้าว ซึ่งมักไม่ปรากฏในระบบบัญชี แต่มีผลอย่างมีนัยต่อการวางแผน การลงทุน และการประเมินผลตอบแทน (Dillon, 1977)

การวิจัยออกแบบกรอบแนวคิดให้ครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบและมูลค่าของต้นทุนแฝง ภายใต้บริบทการผลิตที่หลากหลาย การประเมินต้นทุนรวม ที่รวมทั้งต้นทุนชัดแจ้งและแฝง เพื่อสะท้อนต้นทุนแท้จริง และการวิเคราะห์พฤติกรรมการณ์การผลิตและการตัดสินใจลงทุนที่ได้รับอิทธิพลจากต้นทุนโดยรวม นอกจากนี้ยังพิจารณาปัจจัยร่วม เช่น ขนาดที่ดิน ประสบการณ์รูปแบบการผลิต และระดับการรวมกลุ่ม ซึ่งอาจมีผลต่อระดับต้นทุนแฝงและพฤติกรรมการณ์ของเกษตรกร

โดยงานวิจัยนี้ไม่เพียงวิเคราะห์ต้นทุนในเชิงบัญชี แต่เน้นการเปิดเผยต้นทุนที่มักถูกมองข้าม เพื่อพัฒนาแนวทางเชิงนโยบาย ให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied research) ที่ใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (Mixed-methods research) โดยมีกรอบแนวคิดหลักจากเศรษฐศาสตร์จุลภาค ได้แก่ ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การผลิต (Production economics) และพฤติกรรมการณ์การลงทุนของครัวเรือนเกษตรกร (Household investment behavior) มุ่งวิเคราะห์ต้นทุนรวมทั้งในรูปตัวเงิน (Explicit costs) และต้นทุนแฝง (Implicit costs) ภายใต้บริบทการผลิตที่หลากหลาย เช่น ระบบทั่วไปและ GAP รูปแบบ

การใช้ปุ๋ย เขตชลประทาน และนอกเขตชลประทาน โดยงานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย ในมนุษย์ (HE-018-2562) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

1. ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือเกษตรกร จำนวน 96 ราย ซึ่งเป็นสมาชิกทั้งหมด ของโครงการนาแปลงใหญ่ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับการขึ้น ทะเบียนโดยสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา การเก็บข้อมูลใช้วิธีสำรวจจากประชากรทั้งหมด (Census) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมลักษณะการผลิตและโครงสร้างต้นทุนอย่างสมบูรณ์

2. เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามเชิงโครงสร้าง จำนวน 96 ชุด ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ตอน มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิดให้เติมข้อความ ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป รูปแบบการผลิต ต้นทุนการผลิต ลักษณะการขาย และแนวโน้มการผลิตซ้ำ จำนวน 17 หัวข้อ ในส่วนแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย รูปแบบการผลิต ด้านต้นทุน โดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับเกษตรกรตัวแทนในแต่ละกลุ่มระบบการผลิต จำนวน 20-30 ราย ประกอบด้วย Smart Farmer ผู้นำกลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่ เกษตรกร และปราชญ์ชาวบ้าน โดยจัดเป็นเวที ประชาคมเป็นกลุ่มย่อย (5-10 คน/กลุ่ม) และชักชวนเกษตรกรในการตั้งคำถาม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อหาแนวปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อสร้างระบบการเรียนรู้ร่วมแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) และรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับพฤติกรรมการลงทุน และการวางแผนผลิต โดยเครื่องมือทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านเศรษฐศาสตร์และการเกษตร จำนวน 3 ท่าน มีค่าประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of item-objective congruence: IOC) รายข้อ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 โดยผ่านการปรับปรุงก่อนลง ภาคสนาม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และกลุ่มประชากร

3. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จะถูกแยกวิเคราะห์เป็นต้นทุน 2 ประเภท ดังนี้

3.1.1 ต้นทุนชัดแจ้ง (Explicit costs) เช่น ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงาน ค่าเช่าเครื่องจักร

3.1.2 ต้นทุนแฝง (Implicit costs) เช่น ค่าแรงของครุว์เรือน ค่าเสื่อมอุปกรณ์ ค่าเสียโอกาสของที่ดิน ดอกเบี้ยเงินกู้

การวิเคราะห์ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ และการเปรียบเทียบเชิงโครงสร้างต้นทุน เพื่อสังเคราะห์ ความแตกต่างของต้นทุนแฝงในแต่ละกลุ่ม

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และจัดเวทีประชาคม จะถูกนำมาวิเคราะห์ เพื่อสกัดนำความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่เกี่ยวกับการรับรู้ของเกษตรกร

ต่อองค์ประกอบของต้นทุนแฝง พฤติกรรมและแนวโน้มในการตัดสินใจลงทุนภายใต้ข้อจำกัด และทัศนคติที่มีต่อแนวทางลดต้นทุนหรือเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ผลเชิงคุณภาพถูกนำมาเชื่อมโยงกับข้อมูลเชิงปริมาณเพื่ออธิบายเชิงสาเหตุ และสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สะท้อนความจริง

ผลการวิจัย

1. รูปแบบ องค์ประกอบ และมูลค่าของต้นทุนแฝงในการผลิตข้าวของเกษตรกรในระบบนาแปลงใหญ่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

1.1 องค์ประกอบและมูลค่าของต้นทุนแฝงในการผลิตข้าว การศึกษานี้มุ่งวิเคราะห์ต้นทุนแฝง ซึ่งหมายถึงต้นทุนที่ไม่ได้แสดงออกในรูปของการจ่ายเงินสด แต่สะท้อนมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์ของทรัพยากรภายในครัวเรือนที่นำมาใช้ในการผลิต เช่น แรงงานสมาชิกครอบครัวที่ดินของตนเอง และอุปกรณ์เกษตรที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกร โดยเฉพาะในระบบนาแปลงใหญ่ที่เน้นการใช้ทรัพยากรของตนเป็นหลัก

จากการศึกษานี้ได้สัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มนาแปลงใหญ่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 96 ราย เป็นเพศหญิง จำนวน 67 ราย และเพศชาย จำนวน 29 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 69.80 และ 30.20 โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 60.83 ปี สำหรับด้านการศึกษา มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเฉลี่ย 26.87 ปี ลักษณะการปลูกข้าวเป็นแบบนาปี พันธุ์ข้าวที่ทำการปลูก คือ ข้าวขาวหอมดอกมะลิ 105 พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 10-30 ไร่ โดยนิยมปลูกกันในเดือนกรกฎาคม และเก็บเกี่ยวในเดือนพฤศจิกายน

1.1.1 ภาพรวมของวิเคราะห์ต้นทุนแฝงในการผลิตข้าวในระบบนาแปลงใหญ่ ตำบลมะเกลือใหม่ จากข้อมูลเกษตรกร 96 ราย พบว่า ต้นทุนรวมเฉลี่ยอยู่ที่ 4,976.06 บาท/ไร่ แยกเป็นต้นทุนชัดเจน 2,614.01 บาท/ไร่ และต้นทุนแฝงเฉลี่ย 2,362.05 บาท/ไร่ หรือร้อยละ 47.46 ของต้นทุนรวม ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง สะท้อนการพึ่งพาทรัพยากรครัวเรือนในระดับลึก ดังตารางที่ 1

องค์ประกอบของต้นทุนแฝง (2,362.05 บาท/ไร่) จำแนกออกเป็น 4 หมวด ดังนี้

1.1.1.1 ค่าเสื่อมราคาของอุปกรณ์ (1,044.61 บาท/ไร่ หรือ ร้อยละ 44.24) คิดจากค่าเสื่อมของรถไถ และอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้งานในแต่ละฤดู แม้ไม่จ่ายจริงแต่สะท้อนต้นทุนจากการสึกหรอของทรัพยากร

1.1.1.2 ค่าใช้ที่ดินของตนเอง (786.06 บาท/ไร่ หรือ ร้อยละ 33.27) เป็นค่าเสียโอกาสของที่ดินซึ่งสามารถนำไปปล่อยเช่าได้ โดยใช้ราคาเช่าเฉลี่ยในพื้นที่เป็นฐานคำนวณ

1.1.1.3 ค่าแรงงานครัวเรือน (337.64 บาท/ไร่ หรือ ร้อยละ 14.29) ประเมินจากกิจกรรมการผลิตที่ใช้แรงงานของเจ้าของ คู่สมรส หรือบุตร โดยคิดอัตราค่าจ้างแรงงานในตลาดท้องถิ่น

1.1.1.4 ค่าวัสดุการเกษตรจากครัวเรือน (193.74 บาท/ไร่ หรือ ร้อยละ 8.20) ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ขี้วัวพันธุ์ หรือวัสดุคลุมดินที่ผลิตหรือเก็บไว้ใช้เอง โดยไม่มีการซื้อจากภายนอก

ตารางที่ 1 ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ ตำบลมะเกลือใหม่

รายการ	ต้นทุนแฝง	ต้นทุนชัดเจน	รวม	ร้อยละ
	บาท	บาท		
ต้นทุนผันแปร	531.38	2,302.56	2,833.94	56.95
1. ค่าแรงงานคน เครื่องจักร	337.64	1,036.66	1,374.30	27.62
เตรียมดิน	42.53	311.27	353.80	7.11
การถางไร่ก่อนไถ	27.28	35.84	63.12	1.27
การไถและบ้นดิน	15.25	275.43	290.68	5.84
การหว่านและปักดำ	26.90	35.55	62.45	1.26
ใส่ปุ๋ย	35.74	36.08	71.82	1.44
ใส่ปุ๋ยเคมี	18.44	18.91	37.35	0.75
ใส่ปุ๋ยอินทรีย์	17.30	17.17	34.47	0.69
ปลูกซ่อม	51.71	7.36	59.07	1.19
กำจัดศัตรูพืช	28.78	36.85	65.63	1.32
การกำจัดวัชพืช	15.79	10.84	26.63	0.54
การฉีดยาคุมหญ้า	9.69	16.01	25.70	0.52
การฉีดยาฆ่าแมลง/โรค	3.30	10.00	13.30	0.27
การสูบน้ำ	17.31	17.31	34.62	0.70
เก็บเกี่ยวและขนส่ง	134.67	592.24	726.91	14.61
เก็บเกี่ยว	14.33	484.29	498.62	10.1
ตากหรืออบ	85.13	21.91	107.04	2.2
เก็บรักษา	24.95	28.03	52.98	1.13
ขนส่ง	10.26	45.55	55.81	1.18
2. ค่าวัสดุการเกษตร	193.74	855.70	1,049.44	21.09
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	0	44.49	44.49	0.89
ค่าปุ๋ย	80.75	409.30	490.05	9.85
ปุ๋ยเคมี	0	296.75	296.75	5.96
ปุ๋ยชีวภาพ (คอก/หมัก/พืชสด)	80.75	112.55	193.30	3.88
ค่าเมล็ดพันธุ์	112.99	312.70	425.69	8.55
ค่าสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	0	89.21	89.21	1.79
3. ค่าใช้จ่ายอื่น	0	410.20	410.20	8.24
ค่าซ่อมแซมเครื่องจักรการเกษตร	0	410.20	410.20	8.24
ต้นทุนคงที่	1,830.67	311.45	2,142.12	43.05
ค่าใช้ที่ดิน	786.06	311.45	1,097.51	22.06
ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	1,044.61	0	1,044.61	20.99
รวมต้นทุนทั้งหมด	2,362.05	2,614.01	4,976.06	
ร้อยละ	47.46	52.54	100.00	

1.1.2 การวิเคราะห์ต้นทุนแฝงในการผลิตข้าวในระบบนาแปลงใหญ่แบบทั่วไปและแบบ GAP จากเกษตรกร 96 ราย พบว่าระบบทั่วไปมีต้นทุนรวมเฉลี่ย 4,741.65 บาท/ไร่ และระบบ GAP อยู่ที่ 4,675.81 บาท/ไร่ โดยทั้งสองระบบมีต้นทุนแฝงเกินร้อยละ 50 ของต้นทุนรวม สะท้อนการพึ่งพาทรัพยากรภายในครัวเรือน เช่น แรงงาน ที่ดิน และเครื่องจักร

ระบบทั่วไปมีต้นทุนแฝง 2,420.42 บาท/ไร่ โดยหมวดหลักคือค่าเสื่อมอุปกรณ์ (1,015.25 บาท/ไร่ หรือ ร้อยละ 41.94) และค่าใช้ที่ดินของตนเอง (827.64 บาท/ไร่ หรือ ร้อยละ 34.20) ส่วนระบบ GAP มีต้นทุนแฝงเฉลี่ย 2,390.86 บาท/ไร่ โครงสร้างต่างกันในระยะเฉลี่ย โดยมีค่าแรงครัวเรือนสูงกว่า (510.12 บาท/ไร่) แต่ค่าเสื่อมอุปกรณ์ต่ำกว่า (552.65 บาท/ไร่) ซึ่งอาจสะท้อนการจัดการร่วมและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่แบบทั่วไปและแบบ GAP

รายการ	ทั่วไป			Gap		
	ต้นทุนแฝง	ต้นทุนชัดเจน	รวม	ต้นทุนแฝง	ต้นทุนชัดเจน	รวม
	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท
1. ต้นทุนผันแปร	577.53	2,048.00	2,625.53	871.92	2,251.24	3,123.16
1.1 ค่าแรงงานคนและเครื่องจักร	320.78	1,046.11	1,366.89	510.12	1,176.97	1,687.09
1.2 ค่าวัสดุการเกษตร	256.75	681.9	938.65	361.80	819.44	1,181.24
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่น	0.00	319.99	319.99	0.00	254.83	254.83
2. ต้นทุนคงที่	1,842.89	273.23	2,116.12	1,518.94	33.71	1,552.65
2.1 ค่าใช้ที่ดิน	827.64	273.23	1,100.87	966.29	33.71	1,000.00
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	1,015.25	0.00	1,015.25	552.65	0.00	552.65
รวมต้นทุนทั้งหมด	2,420.42	2,321.23	4,741.65	2,390.86	2,284.95	4,675.81

1.1.3 การวิเคราะห์ต้นทุนแฝงในการผลิตข้าวในระบบนาแปลงใหญ่แบบปุ๋ยเคมีแบบผสม และแบบชีวภาพ การเปรียบเทียบต้นทุนแฝงของระบบปุ๋ยเคมีผสม และชีวภาพ พบว่าแม้ระบบการผลิตต่างกัน แต่ทุกระบบมีต้นทุนแฝงสูงกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนรวม โดยเฉพาะระบบปุ๋ยชีวภาพ (2,428.72 บาท/ไร่, ร้อยละ 54.56) และปุ๋ยผสม (2,717.84 บาท/ไร่, ร้อยละ 51.90) ซึ่งสะท้อนการพึ่งพาทรัพยากรภายในอย่างเข้มข้น เช่น แรงงานครัวเรือนหรือการทำปุ๋ยเอง ขณะที่ปุ๋ยเคมีมีต้นทุนแฝงต่ำสุด (1,743.26 บาท/ไร่, ร้อยละ 37.83) แต่ใช้ต้นทุนเงินสดสูงกว่าหมวดต้นทุนแฝงที่สูงที่สุด ในทุกระบบคือค่าเสื่อมอุปกรณ์ สะท้อนการใช้เครื่องจักรของตนเองโดยไม่มีการคิดต้นทุนทางบัญชี ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่แบบปุ๋ยเคมี ผสม และ ชีวภาพ

รายการ	ปุ๋ยเคมี			ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยชีวภาพ			ปุ๋ยชีวภาพ		
	ต้นทุน	ต้นทุน	รวม	ต้นทุน	ต้นทุน	รวม	ต้นทุน	ต้นทุน	รวม
	แฉ่ง	ขีดแจ้ง		แฉ่ง	ขีดแจ้ง		แฉ่ง	ขีดแจ้ง	
	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท	บาท
1. ต้นทุนผันแปร	346.40	2,498.27	2,844.67	627.81	2,316.19	2,944.00	479.60	1,898.33	2,377.93
1.1 ค่าแรงงานคนและเครื่องจักร	218.69	879.36	1,098.05	431.47	1,179.60	1,611.07	296.34	1,090.87	1,387.21
1.2 ค่าวัสดุการเกษตร	127.71	787.29	915.00	196.34	912.06	1,108.40	183.26	566.65	749.91
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่น	-	831.62	831.62	-	224.53	224.53	-	240.81	240.81
2. ต้นทุนคงที่	1,396.86	367.85	1,764.71	2,090.03	206.35	2,296.38	1,949.12	125	2,074.12
2.1 ค่าใช้ที่ดิน	790.91	367.85	1,158.76	791.81	206.35	998.16	960.60	125.00	1,085.60
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	605.95	-	605.95	1,298.22	-	1,298.22	988.52	-	988.52
รวมต้นทุนทั้งหมด	1,743.26	2,866.12	4,609.38	2,717.84	2,522.54	5,240.38	2,428.72	2,023.33	4,452.05

1.1.4 การวิเคราะห์ต้นทุนแฉ่งในการผลิตข้าวในระบบนาแปลงใหญ่แบบในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรนอกเขตชลประทานมีต้นทุนแฉ่งเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตถึง 1,378.25 บาท/ไร่ (3,719.13 บาท/ไร่ เทียบกับ 2,340.88 บาท/ไร่) โดยสัดส่วนต้นทุนแฉ่งต่อรวมอยู่ที่ ร้อยละ 57.12 และ ร้อยละ 51.08 ตามลำดับ สะท้อนถึงการพึ่งพาทรัพยากรครัวเรือน เช่น แรงงาน การสูบน้ำ และอุปกรณ์ มากขึ้นในพื้นที่นอกเขตชลประทาน นอกจากนี้ทั้งสองกลุ่มยังมีโครงสร้างต้นทุนแฉ่งคล้ายกัน ครอบคลุมแรงงานครัวเรือน วัสดุเกษตรจากภายใน ที่ดินของตนเอง และค่าเสื่อมอุปกรณ์ โดยหมวดที่มีมูลค่าสูงที่สุดคือค่าเสื่อมอุปกรณ์ การเปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรในเขตชลประทานมีข้อได้เปรียบเชิงโครงสร้างต้นทุน และมีภาระต้นทุนรวมต่ำกว่า (4,582.34 บาท/ไร่ เทียบกับ 6,510.55 บาท/ไร่) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ ของเกษตรกรนาแปลงใหญ่ในและนอกเขตชลประทาน

รายการ	ในเขตชลประทาน			นอกเขตชลประทาน		
	ต้นทุนแฉ่ง	ต้นทุนขีดแจ้ง	ต้นทุนรวม	ต้นทุนแฉ่ง	ต้นทุนขีดแจ้ง	ต้นทุนรวม
1. ต้นทุนผันแปร	567.37	1,974.87	2,542.54	1,116.81	2,706.91	3,823.72
1.1 ค่าแรงงาน	315.78	992.81	1,308.59	641.81	1,280.99	1,928.80
1.2 ค่าวัสดุการเกษตร	251.59	701.00	952.59	475.00	533.67	1,008.67
1.3 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	-	281.06	281.06	-	892.25	892.25
2. ต้นทุนคงที่	1,773.51	266.59	2,040.10	2,602.20	84.51	2,686.83
2.1 ค่าใช้ที่ดิน	824.38	266.59	1,090.97	1,056.34	84.51	1,140.85
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์	949.13	-	949.13	1,545.98	-	1,545.98
รวม	2,340.88	2,241.46	4,582.34	3,719.13	2,791.42	6,510.55

1.2 วิเคราะห์องค์ประกอบและนัยสำคัญของต้นทุนแฝงในระบบการผลิตข้าว
กรณีศึกษา: เกษตรกรนาแปลงใหญ่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา

จากการวิเคราะห์เกษตรกร 96 ราย พบว่า ต้นทุนแฝงคิดเป็นกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนรวม ทั้งในระบบทั่วไป (2,420.42 บาท/ไร่) และ GAP (2,390.86 บาท/ไร่) สะท้อนการพึ่งพาทรัพยากรภายในโดยไม่มีการบันทึกต้นทุนในเชิงบัญชีอย่างครบถ้วน ซึ่งอาจนำไปสู่การประเมินผลตอบแทนเกินจริง และส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐศาสตร์อย่างผิดพลาด

ระบบ GAP แม้มีต้นทุนแฝงใกล้เคียงกับระบบทั่วไป แต่มีแนวโน้มจัดการต้นทุนชุด
แจ้งได้ดีกว่า โดยเฉพาะในหมวดเครื่องจักรและแรงงาน ขณะที่การวิเคราะห์ตามประเภทปุ๋ย พบว่า
ปุ๋ยชีวภาพมีส่วนต้นทุนแฝงสูงที่สุด (ร้อยละ 54.56) สะท้อนถึงการพึ่งพาทรัพยากรในครัวเรือน
ที่มากขึ้น แม้จะมีต้นทุนเงินสดต่ำ ส่วนปุ๋ยเคมีมีต้นทุนแฝงต่ำสุด (ร้อยละ 37.83) แต่แลกมากับต้นทุน
ชุดแจ้งที่สูงกว่า และจากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่ และศูนย์ข้าวชุมชนตำบล
มะเกลือใหม่ พบว่า

“เกษตรกรในกลุ่มส่วนใหญ่ต้องการความรู้ที่ชัดเจนในการบริหารจัดการด้านการผลิต
เพราะความรู้ที่มีอยู่เดิมอาจจะยังไม่สมบูรณ์และแข็งแรงเพียงพอในการจัดการบริหารในปัจจุบัน”

“ค่าแรงตัวเอง ก็ไม่เคยคิด ค่าเสื่อมราคา ก็ไม่เคยคิด เอามาคำนวณต้นทุน”

“หน้าแล้งเราก็เอาปุ๋ยคอกวัว ไปใส่เพื่อเตรียมไว้ แล้วอีกอย่างเราก็ได้ปุ๋ยเอามา
มาจากกรมพัฒนาที่ดินมาปลูกเป็นปุ๋ยพืชสดหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว และอะไรที่คนในบ้านทำเองได้
ประหยัดได้ก็ทำเอง”

ด้านพื้นที่การเพาะปลูก เกษตรกรนอกเขตชลประทานมีต้นทุนแฝงเฉลี่ยสูงกว่า
ในเขตถึง 1,378.25 บาท/ไร่ (3,719.13 เทียบกับ 2,340.88 บาท/ไร่) เนื่องจากต้องลงทุนด้านน้ำ
และแรงงานมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนจริง
ในระบบการผลิตและจากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรนาแปลงใหญ่ พบว่า

“ในเรื่องของการเปิดปิดน้ำทราบว่ามีต้นทุนน้ำก็มีส่วนเหมือนกันนะครับ สำหรับ
ของชลประทานหลังจากที่มีโครงการนี้เข้ามาก็ได้ประสานกับลำตะคอง เชื่อนระบายน้ำมะเกลือใหม่
เนี่ยก็เข้ามา เราก็เข้าใจกันมากขึ้นปล่อยน้ำได้ดีขึ้น ถ้าอยู่นอกเขตก็จะลำบากนิดนึง ต้องขุดสระ
ไว้สำหรับการปลูกข้าวในช่วงฤดูกล ซึ่งทำให้เป็นต้นทุนที่เพิ่มขึ้นมา”

2. ผลกระทบของต้นทุนแฝงต่อพฤติกรรมกรรมการผลิตและการลงทุนของเกษตรกรนาแปลงใหญ่

ต้นทุนแฝงไม่เพียงเป็นภาระทางเศรษฐศาสตร์ที่ซ่อนอยู่ แต่ยังส่งอิทธิพลต่อวิถีคิด
และพฤติกรรมของเกษตรกรในการผลิตและการลงทุนอย่างลึกซึ้ง

2.1 บริบทการวิเคราะห์ งานวิจัยนี้วางสมมุติฐานว่า ต้นทุนแฝง แม้ไม่ปรากฏในรูป
ของค่าใช้จ่ายเงินสด แต่มีผลกระทบต่อตัดสินใจด้านการผลิตและการลงทุนของเกษตรกรอย่างมี

นัยสำคัญ พบว่าโครงสร้างต้นทุนแฝงที่แตกต่างนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการผลิตที่หลากหลาย เช่น เกษตรกรนอกเขตชลประทานมีต้นทุนแฝงสูงกว่าภายในเขตถึง 1,378.25 บาท/ไร่ ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการลงทุนในระบบจัดการน้ำ สำหรับผู้ปุ๋ยเคมีมีต้นทุนแฝงสูงกว่าผู้ปุ๋ยชีวภาพกว่า 685.46 บาท/ไร่ สะท้อนถึงภาระทรัพยากรที่แตกต่างกัน และกลุ่ม GAP แม้มีต้นทุนใกล้เคียงกับกลุ่มทั่วไป แต่สามารถควบคุมต้นทุนขัดแย้งได้ดีขึ้น ทำให้มีโครงสร้างต้นทุนที่มั่นคงกว่า ซึ่งในเชิงพฤติกรรม พบว่าเกษตรกรที่มีต้นทุนแฝงสูงมักหลีกเลี่ยงการลงทุนในเครื่องจักรใหม่ เลือกใช้แรงงานตนเอง และขยายพื้นที่ปลูกแบบรมัตระวังมากขึ้น ขณะที่กลุ่มที่มีต้นทุนแฝงต่ำกว่า มีแนวโน้มวางแผนการผลิตระยะยาวได้ชัดเจนกว่า เช่น การซ่อมบำรุงเครื่องมือ และการวางรอบการผลิตที่สอดคล้องกับทรัพยากรจริง กล่าวโดยสรุป “ความแตกต่างด้านต้นทุนแฝง” ส่งผลต่อ “พฤติกรรมกรรมการผลิต” ทั้งในเชิงกลยุทธ์และระดับความเสี่ยง เกษตรกรจึงต้องมีข้อมูลต้นทุนที่ครบถ้วนเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และการวางนโยบายในระดับชุมชนควรให้ความสำคัญกับบริบทต้นทุนแฝงในแต่ละกลุ่ม

2.2 ผลกระทบของต้นทุนแฝงต่อพฤติกรรมการตัดสินใจลงทุนของเกษตรกร ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ระดับของต้นทุนแฝงมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการลงทุนของเกษตรกร โดยเฉพาะในระบบนาแปลงใหญ่ที่พึ่งพาทรัพยากรภายใน เช่น แรงงานครัวเรือน อุปกรณ์ของตน และที่ดินที่ไม่มีการคิดค่าเช่า ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจลงทุนของครัวเรือน ที่ระบุว่าเกษตรกรมักตัดสินใจลงทุนภายใต้การรับรู้ต้นทุนรวมทั้งที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด

2.2.1 กลุ่มต้นทุนแฝงสูง: พฤติกรรมการลงทุนแบบรมัตระวัง กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่นอกเขตชลประทาน ซึ่งมีต้นทุนแฝงเฉลี่ยสูงถึง 3,719.13 บาท/ไร่ และกลุ่มผู้ปุ๋ยผสม (2,717.84 บาท/ไร่) แสดงพฤติกรรมลงทุนแบบรมัตระวัง โดยหลีกเลี่ยงการซื้อเครื่องจักรใหม่ หรือขยายพื้นที่ แม้จะมีแหล่งทุนสนับสนุน พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนแรงกดดันจาก “ต้นทุนที่ไม่ถูกบันทึก” ซึ่งส่งผลต่อความไม่มั่นใจในการลงทุนระยะยาว

2.2.2 กลุ่มต้นทุนแฝงปานกลาง: การจัดลำดับความสำคัญของการลงทุน เกษตรกรที่อยู่ในระบบทั่วไปหรือ GAP ภายในเขตชลประทาน ซึ่งมีต้นทุนแฝงเฉลี่ยระหว่าง 2,340-2,420 บาท/ไร่ มีแนวโน้มลงทุนอย่างยืดหยุ่น เช่น การใช้เครื่องจักรร่วมกับกลุ่ม หรือเลือกลงทุนเฉพาะกิจกรรมที่คุ้มค่า กลุ่ม GAP มีพฤติกรรมการวางแผนชัดเจนขึ้น แม้ไม่สามารถลดต้นทุนแฝงได้มากนัก แต่มีความสามารถในการ “จัดลำดับความสำคัญ” ของการลงทุนได้ดีกว่า

2.2.3 กลุ่มต้นทุนแฝงต่ำ เช่น ผู้ปุ๋ยเคมี (1,743.26 บาท/ไร่) มีลักษณะการลงทุนที่ “กล้าใช้เงิน” ในบางช่วง เช่น การซื้อเครื่องพ่นยาหรือเครื่องหว่านแบบพกพา เพื่อช่วยลดแรงงานหรือเพิ่มความเร็วในการผลิต แต่การลงทุนเหล่านี้มักเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไม่ได้เป็นการวางแผนระยะยาวหรือพัฒนาระบบการผลิตแบบยั่งยืน เช่น การใช้บัญชีต้นทุน การเตรียมวัสดุ การเกษตรล่วงหน้า หรือการรวมกลุ่มลงทุนร่วมกับผู้อื่น อีกนัยหนึ่ง เกษตรกรกลุ่มนี้ มีพฤติกรรม

“ลงทุนเชิงรับ” คือ ลงทุนเมื่อจำเป็น แต่ไม่เน้นการวางแผนเพื่อจัดการต้นทุนแฝงในอนาคต หรือเพื่อสร้างประสิทธิภาพระบบโดยรวม เช่น ลดค่าเสื่อม การประเมินค่าแรงตนเอง หรือการใช้ทรัพยากรร่วม ซึ่งต่างจากกลุ่ม GAP หรือชีวภาพที่มีแนวโน้ม “ลงทุนเชิงรุก” เพื่อเพิ่มศักยภาพในระยะยาว

2.3 ลักษณะการวางแผนการผลิตที่แตกต่างกันตามกลุ่มต้นทุนแฝง ต้นทุนแฝงไม่ได้ส่งผลเพียงต่อการตัดสินใจลงทุน แต่ยังสะท้อนถึง วิธีคิดและรูปแบบการวางแผนการผลิตของเกษตรกร โดยเฉพาะการจําการการผลิต การใช้แรงงานในครัวเรือน และการเลือกใช้ปัจจัยการผลิตในระบบนาแปลงใหญ่ ตำบลมะเกลือใหม่

2.3.1 กลุ่มต้นทุนแฝงสูง: เช่น เกษตรกร นอกเขตชลประทาน ที่มีต้นทุนแฝงเฉลี่ยสูงถึง 3,719.13 บาท/ไร่ มักวางแผนแบบ ประคับประคอง หรือเน้น “เอาตัวรอด” ตัวอย่างเช่น ลดจำนวนรอบการผลิต เหลือปีละรอบเดียวเพื่อลดแรงงาน ใช้อุปกรณ์เก่า ไปก่อน ไม่ซื้อใหม่ แม้มีปัญหาเรื่องประสิทธิภาพ หลีกเลี่ยงการจ้างแรงงาน โดยใช้แรงงานคนในบ้านแทน แม้จะเหนื่อยมากขึ้น การวางแผนของกลุ่มนี้เน้น “ลดความเสี่ยง” และ “ใช้สิ่งที่มี” มากกว่าการพัฒนา

2.3.2 กลุ่มต้นทุนแฝงปานกลาง: เช่น ระบบ GAP หรือระบบทั่วไปในเขตชลประทาน ต้นทุนแฝงเฉลี่ยประมาณ 2,340-2,420 บาท/ไร่ มีแนวโน้มวางแผนแบบยืดหยุ่น และเริ่มใช้ข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ ตัวอย่างเช่น แบ่งรอบการผลิต ตามฤดูกาลหรือแรงงานว่าง มีการบันทึกต้นทุนไว้ใช้วางแผนรอบต่อไป เลือkJ้างแรงงานเฉพาะช่วงจําเป็น เช่น เกี่ยวข้าว หรือฉีดยา โดยกลุ่มนี้เริ่ม “รับรู้ต้นทุนแฝง” และปรับแผนได้ตามสถานการณ์ แม้ยังไม่ครบถ้วนทุกด้าน

2.3.3 กลุ่มต้นทุนแฝงต่ำ เช่น ผู้ใช้ ปุ๋ยเคมี ที่มีต้นทุนแฝงเฉลี่ยเพียง 1,743.26 บาท/ไร่ มักวางแผนเพื่อให้เร็ว ประหยัดแรงงาน และไม่ซับซ้อน ตัวอย่างเช่น ใช้ปุ๋ยสำเร็จรูปเพื่อลดเวลาการเตรียม ไม่วางแผนล่วงหน้าหลายฤดู แต่ตัดสินใจแบบ “ตามสถานการณ์” ลดขั้นตอน เพื่อให้จบงานไวที่สุด แม้บางทีดูเหมือนกล้าลงทุนในบางเทคโนโลยี แต่ยังไม่เป็นระบบยั่งยืนหรือวางแผนระยะยาว

ข้อสังเกตเพิ่มเติม: กลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพแม้ต้นทุนเงินสดต่ำ แต่มีต้นทุนแฝงเฉลี่ยสูงถึง 2,428.72 บาท/ไร่ (ร้อยละ 54.56) แสดงพฤติกรรมแบบ “เชิงรุก” เช่น เตรียมปุ๋ยเอง วางแผนแรงงานล่วงหน้า ใช้เครื่องจักรร่วมกับเพื่อนบ้านเพื่อลดค่าเสื่อม ดังนั้น กลุ่มนี้จึงไม่จัดอยู่ในกลุ่มต้นทุนแฝงต่ำ เพราะยังมีภาระทรัพยากรภายในสูง แม้พฤติกรรมการวางแผนจะดี

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มต้นทุนแฝงสูง วางแผนประคับประคอง ส่วนกลุ่มต้นทุนแฝงปานกลาง วางแผนยืดหยุ่น ใช้ข้อมูลช่วย ส่วนกลุ่มต้นทุนแฝงต่ำจะวางแผนเพื่อความรวดเร็ว ไม่เน้นมองในระยะยาว และ กลุ่มต้นทุนแฝงสูงแต่พฤติกรรมดี (กลุ่มชีวภาพ) กลับแสดงพฤติกรรมการวางแผน เชิงรุกและมีเป้าหมายระยะยาว โดยเตรียมปัจจัยการผลิตเองและพึ่งพาตนเองอย่างเป็น

ระบบ ดังนั้น การส่งเสริม “การวางแผนที่รับรู้ต้นทุนแฝงเป็นองค์ประกอบ” จะช่วยยกระดับการจัดการการผลิตของเกษตรกรในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่ยังไม่รู้ว่าตนเองกำลังแบกรับต้นทุนแฝงในระดับสูง โดยไม่รู้ตัว

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการลงทุนและแนวโน้มการวางแผนผลิตของเกษตรกรรูปแบบต่างๆ

กลุ่มเกษตรกร	ต้นทุนแฝงเฉลี่ย (บาท/ไร่)	พฤติกรรมการลงทุน	แนวโน้มการวางแผนการผลิต
ระบบทั่วไป	2,420.42	หลีกเลี่ยงการลงทุนใหม่ ใช้อุปกรณ์เก่าซ้ำ	วางแผนตามรอบสั้น ใช้แรงงานในครัวเรือน
ระบบ GAP	2,390.86	ลงทุนร่วมกับกลุ่มวางแผนยืดหยุ่น	มีการจดบันทึก ปรับตามสถานการณ์
ปุ๋ยเคมี	1,743.26 (ต่ำสุด)	กล้าลงทุนเพื่อเพิ่มความเร็ว ลดภาระงาน	วางแผนเพื่อลดเวลาผลิต ไม่ซับซ้อน
ปุ๋ยชีวภาพ	2,428.72	ลงทุนเชิงรุก เช่น เครื่องผลิตปุ๋ย	วางแผนล่วงหน้า เตรียมทรัพยากรล่วงหน้า
ปุ๋ยผสม	2,717.84	ชะลอการลงทุนภายนอก ใช้ปัจจัยที่ผลิตเอง	เน้นการพึ่งพาภายในและความปลอดภัย
นอกเขตชลประทาน	2,340.88	ลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ เช่น เครื่องสูบน้ำ	วางแผนตามฤดูกาลน้ำ ใช้แรงงานเหมาะสม
นอกเขตชลประทาน	3,719.13 (สูงที่สุด)	หลีกเลี่ยงการลงทุนใหม่ ใช้แรงงานครัวเรือนแทน	ลดรอบผลิต หลีกเลี่ยงความเสี่ยง

สรุปผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ต้นทุนแฝง มีบทบาทสำคัญต่อระบบการผลิตข้าวในนาแปลงใหญ่ของเกษตรกรในตำบลมะเกลือใหม่ ทั้งในแง่ของมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์และผลกระทบต่อพฤติกรรมวางแผนการผลิต โดยจากการสำรวจเกษตรกร 9 ราย พบว่าต้นทุนแฝงมีมูลค่าเฉลี่ยสูงถึง 2,362.05 บาท/ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 47.47 ของต้นทุนรวม ซึ่งครอบคลุมค่าเสื่อมอุปกรณ์ค่าที่ดินของตนเอง ค่าแรงครัวเรือน และวัสดุเกษตรที่ผลิตใช้เองในครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างระบบทั่วไปและระบบ GAP พบว่าแม้ต้นทุนแฝงใกล้เคียงกัน (2,420.42 กับ 2,390.86 บาท/ไร่) เช่นเดียวกับระบบที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งแม้มีต้นทุนเงินสดต่ำ แต่มีสัดส่วนต้นทุนแฝงสูงที่สุดถึง ร้อยละ 54.56 ด้านพื้นที่เพาะปลูก พบว่าเกษตรกรนอกเขตชลประทานมีต้นทุนแฝงสูงกว่าผู้ในเขตถึง 1,378.25 บาท/ไร่ เนื่องจากต้องลงทุนเพิ่มด้านแรงงานและน้ำ

2. จากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ระบบ GAP มีแนวโน้มการจัดการทรัพยากรและต้นทุนที่มีประสิทธิภาพมากกว่า สะท้อนจากต้นทุนเสื่อมราคาที่ลดลง และการวางแผนแรงงานดีขึ้น จากการอบรมและการรับรู้ต้นทุนอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับระบบที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งแม้มีต้นทุนเงินสดต่ำ

แต่มีสัดส่วนต้นทุนแฝงสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าการพึ่งพาทรัพยากรในครัวเรือนสามารถส่งเสริมพฤติกรรมวางแผนที่เป็นระบบและยั่งยืนได้ ด้านพื้นที่เพาะปลูก พบว่าเกษตรกรนอกเขตชลประทานมีต้นทุนแฝงสูงกว่าผู้ในเขต สะท้อนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงทุน โดยกลุ่มต้นทุนแฝงสูงมีแนวโน้ม “ประคับประคอง” การผลิต ส่วนกลุ่มต้นทุนแฝงปานกลางมีการวางแผนยืดหยุ่น และกลุ่มต้นทุนแฝงต่ำมักเน้นการผลิตเร็วแต่ไม่วางแผนระยะยาว นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ระดับต้นทุนแฝงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุน เช่น กลุ่มที่มีต้นทุนแฝงสูงมักหลีกเลี่ยงการลงทุนใหม่ ขณะที่กลุ่มที่มีต้นทุนแฝงปานกลางและรับรู้ข้อมูลต้นทุนได้ชัดเจนกว่ามักเลือกลงทุนเฉพาะกิจกรรมที่คุ้มค่า และกลุ่มต้นทุนแฝงต่ำแม้จะลงทุนบ้างแต่ขาดมุมมองเชิงระบบ

อภิปรายผล

ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า “ต้นทุนแฝง” มีบทบาทสำคัญในโครงสร้างต้นทุนของเกษตรกรในระบบนาแปลงใหญ่ โดยเฉพาะต้นทุนที่ไม่แสดงออกในรูปการจ่ายเงินสด เช่น ค่าแรงครัวเรือน ค่าใช้ที่ดินของตนเอง และค่าเสื่อมอุปกรณ์ ซึ่งมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนรวมในหลายระบบ ได้แก่ ระบบทั่วไป (ร้อยละ 51.05) ระบบ GAP (ร้อยละ 51.13) และระบบปุ๋ยผสม (ร้อยละ 54.56) สะท้อนการพึ่งพาทรัพยากรภายในครัวเรือนอย่างเข้มข้น ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์การผลิต และทฤษฎี Household Production Model ที่เสนอว่า ครัวเรือนเกษตรกรเป็นหน่วยตัดสินใจที่ใช้ทรัพยากรทั้งในและนอกระบบตลาดเพื่อผลิตและแลกเปลี่ยน โดยการรับรู้ต้นทุนแฝงมีผลโดยตรงต่อการจัดสรรทรัพยากรและพฤติกรรมการผลิต (Ellis, 1993; Singh, Squire & Strauss, 1986) หากเกษตรกรไม่รับรู้ต้นทุนแฝง อาจประเมินผลตอบแทนตลาดเคลื่อน และตัดสินใจลงทุนผิดพลาดในระยะยาว ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Kay et al. (2019) ระบุว่า การไม่รวมต้นทุนแฝงทำให้การประเมินกำไรทางเศรษฐศาสตร์ตลาดเคลื่อน และอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงินของครัวเรือนเกษตรกรในระยะยาว นอกจากนี้จาก ข้อมูลภาคสนามในตำบลมะเกลือใหม่ยังสะท้อนว่า เกษตรกรที่มีระดับการรับรู้ต้นทุนแฝงน้อย มักแสดงพฤติกรรมการผลิตแบบไม่มีระบบ เช่น ไม่วางแผนแรงงานล่วงหน้า ไม่จดบันทึกค่าใช้จ่าย และขาดแนวคิดเชิงเปรียบเทียบในกิจกรรมการลงทุน ซึ่งตรงกับงานของ Nguyen and Do (2022) ในส่วนของบริบทประเทศไทย ผลที่พบในงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับข้อเสนอของ กมลรัตน์ ธีระพงษ์ (2561) ที่ระบุว่า เกษตรกรรายย่อยในไทยส่วนใหญ่ละเลยต้นทุนที่มีใช้ตัวเงิน เช่น ค่าแรงของสมาชิกในครัวเรือนหรือค่าที่ดินตนเอง เพราะไม่มีการตีมูลค่า จึงประเมินความสามารถในการทำกำไรเกินจริง และจากการประเมินที่เกินจริงย่อมส่งผลกระทบต่อความสามารถในการวางแผนการผลิตในระยะยาวได้อย่างแม่นยำ

เมื่อเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมการผลิตระหว่างกลุ่ม พบว่า กลุ่มนอกเขตชลประทาน ซึ่งมีต้นทุนแฝงเฉลี่ยสูงที่สุด (3,719.13 บาท/ไร่) มักแสดงพฤติกรรม “ระมัดระวัง” หลีกเลี่ยงการลงทุนใหม่

และใช้แรงงานหรืออุปกรณ์เดิม ในขณะที่กลุ่ม GAP แม้มีต้นทุนแฝงใกล้เคียงระบบทั่วไป (2,390.86 บาท/ไร่) แต่มีพฤติกรรมการจัดการที่เป็นระบบมากกว่า เช่น มีการบันทึกต้นทุน และใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนการผลิต ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Manotham and Kerdsriserm (2019) และ Topphak (2023) ที่พบว่าการจัดการต้นทุนแฝงที่เหมาะสมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของเกษตรกรรายย่อย ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งมีต้นทุนแฝงในระดับสูง (2,428.72 บาท/ไร่ หรือ ร้อยละ 54.56) กลับแสดงพฤติกรรมวางแผนเชิงรุก เช่น การผลิตปุ๋ยใช้เอง การใช้แรงงานในครัวเรือนอย่างมีเป้าหมาย และการรวมกลุ่มใช้เครื่องจักรร่วม ซึ่งสะท้อนแนวคิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานของ Aragón, Oteiza and Rud (2019) ใน Sub-Saharan Africa ที่พบว่า เกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมด้านเกษตรอินทรีย์ และสามารถลดต้นทุนแฝงได้มีแนวโน้มวางแผนการผลิตอย่างยั่งยืน กล่าวลงทุนในระบบที่ให้ผลระยะยาว แม้ผลตอบแทนในช่วงแรกจะไม่สูง ลักษณะนี้คล้ายกับกลุ่มเกษตรกรชีวภาพในไทย ที่เน้นการทำปุ๋ยใช้เอง ใช้แรงงานครัวเรือนอย่างมีประสิทธิภาพ และจัดการทรัพยากรอย่างเป็นระบบ ซึ่งอาจใช้เป็นต้นแบบของการผลิตที่สอดคล้องกับบริบททรัพยากรจำกัดในระดับชุมชน จากมุมมองเชิงเปรียบเทียบระหว่างประเทศ พบว่าโครงสร้างต้นทุนแฝงในกรณีศึกษานี้สอดคล้องกับประเทศกำลังพัฒนาในอาเซียน เช่น กัมพูชา ลาว ฟิลิปปินส์ ที่มีสัดส่วนต้นทุนแฝงเฉลี่ย 40-60% (Suwanmaneepong et al., 2022; Medici et al., 2021) ตรงข้ามกับญี่ปุ่นหรือเกาหลีใต้ที่ต้นทุนแฝงต่ำกว่าร้อยละ 30 เนื่องจากใช้เครื่องจักรสหกรณ์และแรงงานภายนอก (Jimi, Nikolov, Abdul Malek & Kumbhakar, 2020) ในด้านการวางแผนการผลิต ข้อมูลยังชี้ให้เห็นว่า กลุ่มต้นทุนแฝงต่ำที่สุด เช่น กลุ่มผู้ใช้ปุ๋ยเคมี (1,743.26 บาท/ไร่ หรือ ร้อยละ 37.83) กลับมีพฤติกรรมที่เน้นการผลิตระยะสั้นและเร่งรอบผลิตแต่ไม่ใช้การลงทุนเพื่อความยั่งยืนในระยะยาว ซึ่งเป็นข้อแตกต่างสำคัญจากกลุ่มชีวภาพที่แม้มีต้นทุนแฝงสูง แต่มีการวางระบบการผลิตแบบระยะยาวที่เป็นระบบมากกว่า

จากข้างต้นจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ต้นทุนแฝงเป็นมากกว่าภาระทางเศรษฐกิจ แต่ยังเป็น “ตัวกำหนดพฤติกรรม” และ “เครื่องมือวิเคราะห์การจัดการทรัพยากร” ของเกษตรกรระดับครัวเรือน ดังนั้นภาครัฐควรพัฒนาเครื่องมือ และออกแบบนโยบายสนับสนุนที่สะท้อนภาระต้นทุนทั้งระบบอย่างแท้จริง เพื่อช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจลงทุนและวางแผนผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยครั้งนี้

1.1 ส่งเสริมระบบบัญชีฟาร์มที่รวมต้นทุนแฝง เนื่องจากต้นทุนแฝงมีสัดส่วนสูงกว่าร้อยละ 50 ของต้นทุนรวมในหลายระบบการผลิตข้าว หากไม่ถูกรับรู้ อาจทำให้เกษตรกรประเมินผลตอบแทนผิดพลาดและวางแผนการลงทุนคลาดเคลื่อน ภาครัฐควรสนับสนุนเครื่องมือหรือระบบบัญชีฟาร์มที่บันทึกทั้งต้นทุนเงินสดและต้นทุนแฝง พร้อมอบรมให้เข้าใจแนวคิดต้นทุนค่าเสียโอกาสอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 สร้างกลไกการเรียนรู้ร่วม จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกร GAP แม้มีต้นทุนแฝงใกล้เคียงกลุ่มทั่วไป แต่สามารถวางแผนต้นทุนได้ดีกว่า เนื่องจากผ่านการอบรมและมีการรับรู้ข้อมูลต้นทุน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อขยายผลแนวปฏิบัติที่ดีสู่เกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งถัดไป

2.1 ศึกษาเชิงลึกความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนแฝงกับผลตอบแทนสุทธิ งานวิจัยนี้วิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนแฝงและพฤติกรรมวางแผนในเชิงพรรณนาเป็นหลัก การศึกษารั้งถัดไปควรใช้แบบจำลองเชิงปริมาณ เช่น การถดถอยพหุคูณ หรือแบบจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ (SEM) เพื่อตรวจสอบนัยสำคัญเชิงสถิติของต้นทุนแฝงต่อผลตอบแทนและการลงทุนในระบบการผลิตข้าว

2.2 เปรียบเทียบข้ามพื้นที่หรือข้ามชนิดพืช เพื่อเพิ่มความสามารถในการอธิบายทั่วไป ควรมีการเปรียบเทียบต้นทุนแฝงระหว่างกลุ่มเกษตรกรในต่างภูมิภาค หรือระหว่างพืชเศรษฐกิจชนิดอื่น เพื่อศึกษาว่าต้นทุนแฝงในแต่ละระบบการผลิตส่งผลต่อพฤติกรรมการผลิตแตกต่างกันหรือไม่ และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบนโยบายเฉพาะพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กมลรัตน์ ธีระพงษ์. (2561). นโยบายเกษตรแปลงใหญ่กับบริบทของภาคเกษตรไทยในปัจจุบัน.

ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ ประจำปี 2560 วันที่ 25 พฤษภาคม 2560* (น. 49-64). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวนครราชสีมา. (2560). *รายงานต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลมะเกลือใหม่*. นครราชสีมา: กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สิริยุพา เลิศกาญจนานพร (2566). ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกข้าวนาปีของเกษตรกรโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา. *วารสารวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร*, 40(1), น. 130-138.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). *ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตพืชเศรษฐกิจหลักของประเทศไทย ปี 2565*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

อัญรัตน์ วิเชียร, กรองทิพย์ ชัยชาญ และสุภาวดี มณีเนตร (2561). กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลิ 105 พื้นที่ตำบลหินดาด อำเภอห้วยแถลง จังหวัดนครราชสีมา. *Journal of Community Development Research*, 11(2), น. 81-89.

Aragón, F. M., Oteiza, F., & Rud, J. P. (2019). Climate change and agriculture: Subsistence farmers' response to extreme heat. *American Economic Journal: Economic Policy*, 13(1), pp. 1-35.

Dillon, J. L. (1977). *The economics of farm management in developing countries*. Oxford: Pergamon Press.

- Ellis, F. (1993). *Peasant economics: Farm households and agrarian development* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Jimi, N. A., Nikolov, P., Abdul Malek, M., & Kumbhakar, S. (2020). The effects of access to credit on productivity among microenterprises. *Small Business Economics*, *54*(2), pp. 533-551.
- Kay, R. D., Edwards, W. M., & Duffy, P. A. (2019). *Farm management* (8th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
- Medici, M., Pedersen, S. M., Canavari, M., Anken, T., Stamatelopoulos, P., Tsiropoulos, Z., Zotos, A., & Tohidloo, G. (2021). A web-tool for calculating the economic performance of precision agriculture technology. *Computers and Electronics in Agriculture*, *181*, p. 105930.
- Manotham, S., & Kerdsriserm, C. (2019). Enhancing smallholder resilience via participatory cost management. *Agricultural Systems*, *176*, p. 102672.
- Nguyen, T. T., & Do, M. H. (2022). Shock, risk attitude and rice farming: Evidence from panel data for Thailand. *Environmental Challenges*, *6*, p. 100430.
- Singh, I., Squire, L., & Strauss, J. (1986). *Agricultural household models: Extensions, applications, and policy*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Suwanmaneepong, S., Mankeb, P., Kuhaswonvetch, S., Kerdsriserm, C., Cavite, H. J., & Llonas, C. (2022). Production performance and efficiency of rice farming in suburban areas of Bangkok, Thailand. *Journal of Management Information and Decision Sciences*, *25*(S5), pp. 1-12.
- Topphak, P. (2023). Comparison of cost and return between paddy production and seed production. *International Journal of Agricultural Technology*, *19*(4), pp. 951-962.

การพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ
เพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุคดิจิทัล ดิสรัปชัน
Developing Processes and Mechanisms for Managing Healthy Schools
to Strengthen Attitudes to Prevent the Use of Violence in the
Digital Disruption Era

ทศพล พงษ์ตะ¹, ภูริพัฒน์ แก้วศรี², กัณณพงศ์ ศิริเขตต์^{3,*} และสุชาติ ลีตระกูล⁴

Thospon Pongta¹, Phuripat Kaewsri², Kannapongse Sirikate^{3,*} and Suchart Leetagoon⁴

(Received: August 13, 2025; Revised: October 28, 2025; Accepted: October 29, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ 2) พัฒนาการกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ 3) ถ่ายทอดกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ 4) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ เพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุคการเปลี่ยนฉับพลันทางดิจิทัล ดำเนินการ ดังนี้ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู 309 คน และนักเรียน 395 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ปี 2567 โดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ หาค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์เนื้อหา 2) พัฒนาการกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ โดยการสนทนากลุ่มกับผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน 3) ถ่ายทอดกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ โดยอบรมนักเรียน จำนวน 250 คน และประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 150 คน 4) จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 60 คน และประเมินข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน พบว่า 1) ปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โรงเรียนไม่มีระบบเฝ้าระวังและการติดตามการใช้สื่อดิจิทัล 2) ผลการพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการใช้กรอบแนวคิดแบบ 4M's 3) ผลการถ่ายทอดหลังการอบรมทุกหน่วยสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 การอบรมครู ผู้บริหาร และการประชุมร่วมกับตัวแทนชุมชนความพึงพอใจระดับมาก 4) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือสร้างเครือข่ายเรียนรู้ระหว่างรัฐ เอกชน ชุมชนป้องกันความรุนแรง ผลการประเมิน มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

^{1,2,3} สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย 57100

Department of Public Administration, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai 57100 Thailand

⁴ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย 57100

Department of Educational Administration, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai 57100 Thailand

*Corresponding author, e-mail: Dodgedy_quantum@hotmail.com

คำสำคัญ: กระบวนการและกลไกการบริหาร เจตคติ การป้องกันการใช้ความรุนแรง
ดิจิทัลที่ระดับชั้น

ABSTRACT

This research aimed to: 1) analyze problems in the administration of well-being schools; 2) develop management processes and mechanisms; 3) disseminate the developed processes and mechanisms; and 4) formulate policy recommendations for well-being school administration to strengthen attitudes toward violence prevention in the era of digital disruption. The study was conducted in four phases. First, the current administrative problems were analyzed through questionnaires and interviews with a sample of 309 administrators and teachers, and 395 students under the Chiang Rai Secondary Educational Service Area Office in the year 2024. Data were analyzed using basic statistics and content analysis. Second, management processes and mechanisms were developed through focus group discussions with 30 stakeholders. Third, the developed model was transferred through training programs for 250 students and workshops for 150 related participants. Fourth, policy recommendations were formulated through workshops with 60 stakeholders and evaluated by 20 experts.

The findings are as follows: 1) Management problems were found to be at a low level overall. The item with the highest mean score indicated that schools lacked effective systems for monitoring and tracking digital media usage. 2) The development of management processes and mechanisms based on the 4M's conceptual framework yielded positive results. 3) Post-training assessments showed statistically significant improvements (at the .01 level) across all groups compared to pre-training assessments. Training sessions for teachers and administrators, as well as joint meetings with community representatives, received high satisfaction ratings, and 4) The policy recommendations emphasized the establishment of a collaborative learning network among government agencies, the private sector, and communities for violence prevention, with evaluation results showing high levels of congruence, appropriateness, and feasibility.

Keywords: Model and mechanism of administration, Attitudes, Violence prevention, Digital disruption

บทนำ

ปัญหาการใช้ความรุนแรงนับเป็นวาระเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขและป้องกันซึ่งความรุนแรง (Violence) หมายถึง การจงใจใช้อำนาจหรือกำลังทางกายเพื่อข่มขู่หรือกระทำต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อกลุ่มบุคคลหรือชุมชน ทำให้เกิดการบาดเจ็บ ตาย หรือเป็นอันตรายต่อจิตใจ หรือยับยั้ง ทำให้สูญเสียสิทธิบางประการ และขาดสิ่งที่สมควรจะได้รับ (World Health Organization, 2002) โดยเฉพาะในยุคการเปลี่ยนผ่านพลังทางดิจิทัล หรือ Digital disruption ที่สร้างโอกาสและความเสี่ยงให้กับคนในสังคมขณะเดียวกันทำให้การเรียนรู้และการสื่อสารง่ายขึ้น แต่ก็เปิดช่องทางให้ความรุนแรงแพร่กระจายได้อย่างมากขึ้น โดยเฉพาะโลกออนไลน์นับวันขยายวงกว้างมากขึ้นและเกิดกับคนทุกช่วงวัย จากข้อมูล การจัดอันดับประเทศที่มีความสงบสุขของโลกปี พ.ศ. 2565 ของดัชนีสันติภาพโลก (Global Peace Index) พบว่า ประเทศไทยมีความรุนแรงในลำดับที่ 47 จากจำนวน 163 ประเทศ มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจคิดเป็น 88,331.6 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Institute for Economics & Peace, 2022) โดยปัญหาการใช้ความรุนแรงของเยาวชนในสถานศึกษามีจำนวนประมาณ 3.6 แสนคน ต่อปี ข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นความรุนแรงที่อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาทางสุขภาพของเยาวชน เช่น ความเครียด โรคซึมเศร้า เป็นต้น อันเป็นการบั่นทอนการเรียนรู้และศักยภาพการพัฒนาประเทศ

จากรายงานสถานการณ์ทางสังคมระดับกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด พบว่า เด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 17 ปี มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ได้แก่ ดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ ติดยาเสพติด มั่วสุมสร้างความรำคาญให้กับชาวบ้าน ติดเกมส์และเล่นเกมพนัน มีพฤติกรรมทางเพศ (สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9, 2565) ข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ถึงแนวโน้มของปัญหาความรุนแรงอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะจังหวัดเชียงรายเป็นหนึ่งในจังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่เป็นเขตชายแดนมีการเคลื่อนย้ายของคนต่างพื้นที่ รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ โดยมีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ 211,752 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) มีผู้ที่ไม่สัญชาติไทย จำนวน 134,040 คน จัดอยู่ในลำดับที่ 3 ของประเทศ ซึ่งอาจก่อให้เกิดประเด็นปัญหาที่หลากหลายและซับซ้อน เช่น ยาเสพติด และการค้ามนุษย์ เป็นต้น ส่วนปัญหาด้านสังคมและคุณภาพชีวิตที่พบ คือ ปัญหาครอบครัวแตกแยก ปัญหาเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม อันเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรง อย่างไรก็ตามการเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อาจสร้างความรู้สึกจากการถูกมองว่าเป็นคนอื่น (Otherness) เช่น คำว่า “คนบ้านนอกกับคนในเมือง” เป็นต้น ซึ่งเป็นการแสดงออกด้วยคำพูดในกลุ่มเยาวชนที่ถือว่าเป็นการกลั่นแกล้งในลักษณะหนึ่ง โดยเฉพาะในยุค Digital disruption การกลั่นแกล้งสามารถแพร่กระจายอย่างรวดเร็วผ่านช่องทางสื่อ Online ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม และทางจิตใจ ซึ่งคือความรุนแรงรูปแบบหนึ่งตามนิยามของ World Health Organization

ในการป้องกันปัญหาการใช้ความรุนแรงของเยาวชนดังกล่าว โรงเรียนนับว่ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันปัญหาความรุนแรงได้หลายมิติ ทั้งการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพและทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ ดังนั้นกระบวนการและกลไกในการบริหารจัดการ

โรงเรียนเพื่อเสริมสร้างเจตคติเชิงบวกในการป้องกันความรุนแรงจึงเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่ไม่เพียงแต่การออกกฎระเบียบเท่านั้น แต่ยังสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยเห็นว่าหากมีการป้องกันการใช้ความรุนแรงตั้งแต่เริ่มต้นย่อมเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการปลูกฝังเจตคติที่จะรับมือกับความรุนแรงอย่างสันติ ดังนั้นการส่งเสริมเจตคติในการป้องกันการใช้ความรุนแรงจึงเป็นการสร้างให้เยาวชนมีความแข็งแกร่งที่จะเผชิญกับโลกยุค Digital disruption ที่เต็มไปด้วยปัญหาท้าทายโดยไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรง โดยโรงเรียนจะต้องมีกระบวนการและกลไกในการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะที่จะช่วยส่งเสริมเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงให้กับเยาวชนอย่างเป็นระบบและชัดเจน โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีการดำเนินงานตามแนวคิดโรงเรียนสุภาพะ ที่ไม่ได้มุ่งทางวิชาการอย่างเดียว แต่เน้นการสร้างสุภาพะ ให้กับนักเรียนทุกมิติ ทั้งกาย ใจ สังคม และสติปัญญา อันเป็นรากฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียน การสร้างนวัตกรรมที่จะใช้การพัฒนาให้นักเรียนและครู การถ่ายทอดองค์ความรู้รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงของเยาวชนในยุค Digital disruption อันจะเป็นพื้นฐานการสร้างสังคม ที่ไร้ความรุนแรงให้เกิดกับประเทศชาติต่อไป

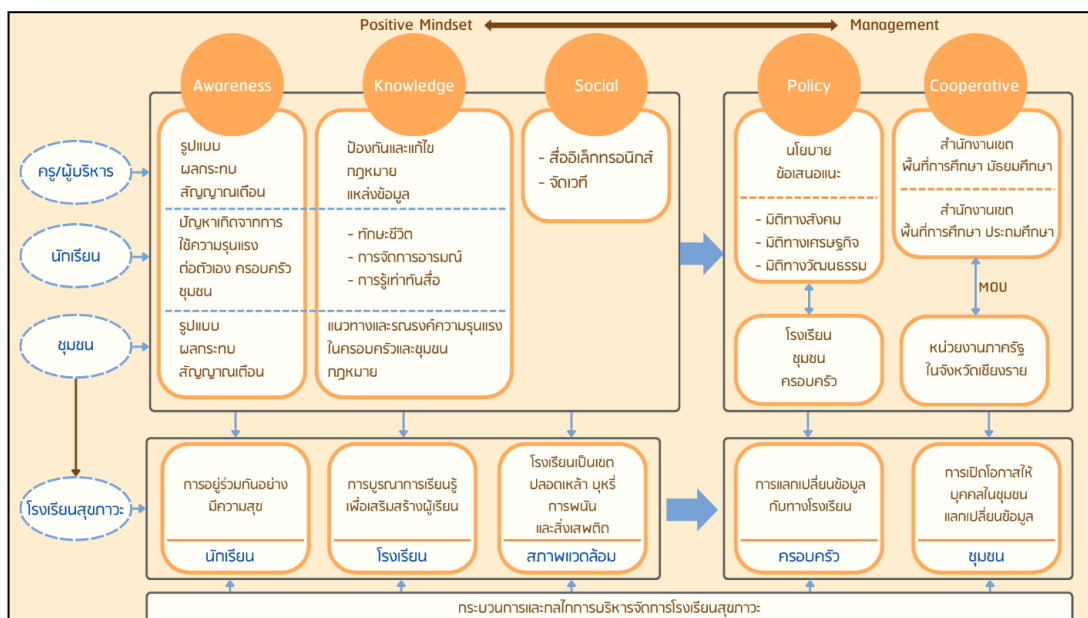
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption
2. เพื่อพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption
3. เพื่อถ่ายทอดกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption
4. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะที่มีประสิทธิภาพจะต้องเชื่อมโยงทุกมิติ ตั้งแต่ นักเรียน โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560) ยึดหลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล (Cohen & Uphoff, 1980) รวมถึงยึดหลักการทำงานเป็นเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และทรัพยากร ที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน การพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุคดิจิทัลจึงเป็นแนวทางที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ Hovland, Janis and

Kelley (1953) ได้กล่าวถึง ความสำคัญกับการศึกษาพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงเชิงความคิด (Attitude change) โดยมุ่งเน้นไปที่กระบวนการทางสังคมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลต่อเรื่องหรือผู้คนที่เคยมีความคิดต่างกัน ส่วน Rosenberg (1965) ได้กล่าวถึง การมุ่งเน้นไปที่การศึกษาเรื่องความรู้สึกและความคิดเกี่ยวกับตัวเองของบุคคล แนวคิดดังกล่าวช่วยให้การสร้างสังคมที่ปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี การดำเนินงานตามกรอบแนวคิดนี้จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นในการป้องกันตนเองและผู้อื่นจากความรุนแรง สร้างสังคมที่มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศและสังคมไทยให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืนในอนาคต

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพฯ เพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption

1. กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 22 คน ครูประจำชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และครูแนะแนว รวมทั้งหมด 287 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 13 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ มีประสบการณ์ด้านการบริหาร หรือการจัดการเรียนการสอน ไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในสถานศึกษา

1.2 นักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 395 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเชียงราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2564) ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้าง เจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption เป็นแบบลิเคิร์ต (Likert scales) ประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะ เหมือนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้บริหาร จำนวน 15 คน และนักเรียน จำนวน 15 คน ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ฉบับของครูและผู้บริหาร เท่ากับ 0.879 และฉบับนักเรียนเท่ากับ 0.966

2.2 แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะ เพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และข้อเสนอแนะ จากนั้นทำการปรับปรุงแก้ไขนำไปดำเนินการจัดเก็บข้อมูล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะนักวิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพปัญหาการบริหาร จัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ใช้วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะ เพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption

1. กลุ่มเป้าหมาย ในการพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ ได้แก่ นักวิชาการ ครูและผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง จำนวน 30 คน และกลุ่มเป้าหมาย พัฒนาหน่วยการอบรมและแพลตฟอร์มออนไลน์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ด้านหลักสูตร และการสอน ด้านพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ ศึกษานิเทศก์ ครูผู้สอนและครูแนะแนว จำนวน 15 คน โดยเลือกมาแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ มีประสบการณ์ด้านการบริหาร หรือการจัดการเรียนการสอน ไม่น้อยกว่า 2 ปี หรือมีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินกระบวนการและกลไกการบริหาร จัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption เป็นแบบลิเคิร์ต (Likert scales) ประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-ended Form) มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์ ประเด็นและจัดทำร่างกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน

5 คน ตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสม โดยใช้แบบประเมินกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้
 ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้มากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ มาก
 ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้น้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้น้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสู่สภาวะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption

1. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยการทำหนังสือเชิญผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน และครูโรงเรียนละ 2 คน ได้รับการตอบรับเข้าร่วมประชุมผู้บริหาร จำนวน 30 คน ครูผู้สอน จำนวน 60 คน 2) ตัวแทนนักเรียน จากโรงเรียนที่ได้รับการแนะนำให้เข้ารับการอบรมจากกลุ่มส่งเสริมการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 250 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) และ 3) ตัวแทนชุมชน เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติ โดยการเสนอจากผู้นำชุมชน ชุมชนละ 2 คน จำนวน 60 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้ 1) มีประสบการณ์ด้านการบริหารและสอนไม่น้อยกว่า 2 ปี 2) มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน 3) มีภูมิลำเนาอยู่ในที่ตั้งของสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบวัดความรู้ความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรง เป็นแบบลิเคิร์ต (Likert scales) ประเมินค่า 5 ระดับ ทำการหาค่า IOC และทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้แก่ โรงเรียนเตรียมพัฒนาการจังหวัดเชียงราย โดยแบบวัดความรู้ความเข้าใจมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.36-0.67 การหาค่าความเชื่อมั่นค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.604 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.38-0.88 แบบวัดเจตคติมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.692 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.36-0.67

2.2 แบบวัดความพึงพอใจในการอบรมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มี 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 จำนวน 40 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ข้อ ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การดำเนินการประกอบด้วย การอบรมนักเรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างเจตคติในการป้องกันการใช้ความรุนแรง ใช้รูปแบบ One group pretest posttest design ครูและผู้บริหาร จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการที่ดำเนินการ

ป้องกันการใช้ความรุนแรงและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการกับตัวแทนชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทัศน์ในการป้องกันการใช้ความรุนแรงในพื้นที่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard deviation) และใช้สถิติ Paired Samples T-Test ในการทดสอบความรู้ ความเข้าใจ ก่อนและหลังการอบรม ตรวจสอบการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality test โดย Shapiro-Wilk) ค่า P-value เท่ากับ 0.669 ส่วนแบบบันทึกการประชุมใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติในการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption

1. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริหารครู ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ศึกษานิเทศก์ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดเชียงราย จำนวน 60 คน ส่วนกลุ่มเป้าหมายการประเมินข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน ผู้นำชุมชน จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน 7 ข้อ ด้านโรงเรียน 13 ข้อ ด้านสภาพแวดล้อม 1 ข้อ ด้านครอบครัว 4 ข้อ และด้านชุมชน 3 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะ จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและเอกชน ผู้นำชุมชน ประเมินร่างข้อเสนอแนะ โดยพิจารณาความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยใช้แบบประเมินกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการประชุมเชิงปฏิบัติการใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติในการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ดังนี้

1. ผลวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติในการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ของครูและผู้บริหาร

พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียนเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.36 ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ จำนวนบุคลากรที่ให้คำแนะนำในการจัดการกับความเครียดหรือปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนที่เกิดจากการใช้สื่อดิจิทัลไม่เพียงพอ

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 จากผลการสัมภาษณ์พบว่า ด้านบุคลากรยังขาดแคลนบุคลากรและเครือข่ายที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านงบประมาณไม่เพียงพอที่จะนำมาใช้ในการจัดทำโครงการ ไม่มีอุปกรณ์ซอฟต์แวร์ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันสื่อที่มีความรุนแรงและเป็นภัยคุกคาม ส่วนนักเรียนมีปัญหาการบริหารจัดการของโรงเรียนเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.78 โดยปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กฎระเบียบและมาตรการ การป้องกันความปลอดภัยทางออนไลน์ของโรงเรียนค่อนข้างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 จากการสัมภาษณ์พบว่า ความรุนแรงในโรงเรียนมักเป็นเรื่องการบูลลี่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเพศ นักเรียนเกรงใจและไม่มั่นใจในการเข้าหาครูเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือแนะนำวิธีป้องกันตนเองจากความรุนแรง

2. ผลการพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ภาวะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ตามแนวคิดการบริหารจัดการ 4M's

2.1 ด้านบุคลากร ได้แก่ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีทักษะด้านดิจิทัลและความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของเยาวชนในยุคดิจิทัลโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ครูสามารถสอนทักษะการจัดการความขัดแย้งและการสื่อสารอย่างสันติและนำไปบูรณาการกับการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนของตนเอง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนในการดูแลและให้คำปรึกษาแก่เยาวชน ที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ระหว่างกัน

2.2 ด้านงบประมาณ ได้แก่ จัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนดิจิทัล สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการลงทุนในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยในการติดตามและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน

2.3 ด้านสื่อวัสดุและอุปกรณ์ ได้แก่ พัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ จัดหาอุปกรณ์ดิจิทัลที่ทันสมัย สร้างพื้นที่สร้างสรรค์ในโรงเรียน

2.4 ด้านการจัดการ ได้แก่ กำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการป้องกันและจัดการกับการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน พัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน บูรณาการการเรียนการสอนเรื่องการจัดการความขัดแย้งและการสื่อสารอย่างสันติเข้าไปในหลักสูตร การศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจและการยอมรับความแตกต่าง

ส่วนการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมเจตคติที่มีต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรงของเยาวชน ได้แก่ หน่วยการอบรมสำหรับนักเรียน ครูและผู้บริหาร และแพลตฟอร์มออนไลน์ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินกระบวนการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงของโรงเรียนสุภาพะ

ข้อ	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1	ด้านบุคลากร	3.73	0.55	มาก	3.87	0.56	มาก
2	ด้านงบประมาณการดำเนินงาน	4.07	0.37	มาก	4.27	0.55	มาก
3	ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์	4.20	0.56	มาก	4.07	0.44	มาก
4	ด้านการจัดการ	4.00	0.47	มาก	4.20	0.48	มาก
	ภาพรวม	4.00	0.33	มาก	4.10	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลไกการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างเจตคติในการป้องกันความรุนแรงของโรงเรียน มีความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ความเหมาะสม $\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.09; ความเป็นไปได้ $\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.17) ทั้งนี้ในรายด้าน ความเหมาะสมสูงสุด คือ ด้านงบประมาณการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.22) ขณะที่ ความเป็นไปได้สูงสุด คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.40) และทุกด้านถูกประเมินอยู่ในระดับมากสอดคล้องกัน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินกลไกการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงของโรงเรียนสุภาพะ

ข้อ	รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
		\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1	ด้านบุคลากร	4.03	0.34	มาก	4.27	0.40	มาก
2	ด้านงบประมาณการดำเนินงาน	4.25	0.22	มาก	3.90	0.34	มาก
3	ด้านการสนับสนุนสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์	3.90	0.22	มาก	4.10	0.19	มาก
4	ด้านการจัดการ	3.93	0.22	มาก	3.96	0.22	มาก
	ภาพรวม	4.03	0.09	มาก	4.06	0.17	มาก

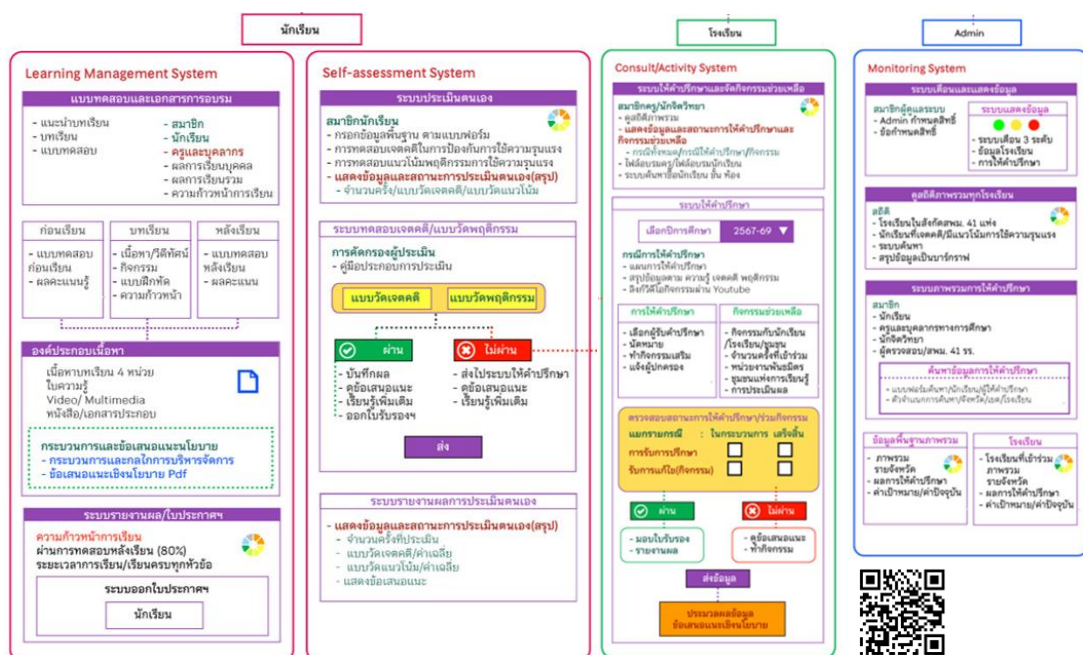
จากตารางที่ 2 พบว่า กลไกการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างเจตคติในการป้องกันความรุนแรงของโรงเรียน มีความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ความเหมาะสม $\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.09; ความเป็นไปได้ $\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.17) ทั้งนี้ในรายด้าน ความเหมาะสมสูงสุด คือ ด้านงบประมาณการดำเนินงาน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.22) ขณะที่ ความเป็นไปได้สูงสุด คือ ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.40) และทุกด้านถูกประเมินอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 หน่วยการอบรมเพื่อส่งเสริมเจตคติที่มีต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรงของเยาวชน สำหรับนักเรียน ครูและผู้บริหาร

หน่วยการอบรม	
ครู และผู้บริหาร	1. เทคนิคการพัฒนาทักษะครูในการเฝ้าระวังเพื่อลดความรุนแรงแก่เยาวชน ยุค Digital disruption 2. การออกแบบและจัดทำแผนการเรียนรู้เชิงบูรณาการเพื่อการสร้างสันติวัฒนธรรมในโรงเรียน
นักเรียน	1. รู้เท่า (ก้าว) ทนภัยความรุนแรงในยุค Digital disruption 2. เท่าทันอารมณ์ตนและคนรอบข้าง 3. ทักษะการสื่อสารและการให้คำปรึกษาเชิงบวกในยุค Digital 4. รู้เท่าทันสื่อสังคมเพื่อป้องกันการความรุนแรงในยุค Digital

จากตารางที่ 3 แสดงหน่วยการอบรมเพื่อส่งเสริมเจตคติที่มีต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรงของเยาวชน โดยเริ่มต้นจากการสำรวจปัญหาของโรงเรียนและนักเรียนอย่างรอบด้าน ก่อนนำผลการวิเคราะห์ไปสู่การจัดทำแผนการอบรมที่สามารถใช้งานได้จริง เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ครู ผู้บริหาร และนักเรียน

แพลตฟอร์มออนไลน์ที่สร้างขึ้นชื่อว่า Preventing Violence Platform: PVPCR.COM ประกอบไปด้วย 4 Mock up คือ นักเรียน โรงเรียน ผู้ดูแลระบบ และหน้าหลัก โดยมีคู่มือการใช้งานระบบ สำหรับนักเรียนและโรงเรียน ใน Platform มีข้อมูลระบบการประเมินตนเอง แผนการอบรม ข้อมูลสถิติ จำนวนนักเรียน ข้อมูลคลังความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและไม่ใช้ความรุนแรงและวิดีโอแนะนำหน่วยการอบรม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แพลตฟอร์ม (Platform) เพื่อการเรียนรู้ Online เพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption

3. ผลการถ่ายทอดกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสู่ภาวะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption

โดยการอบรมและการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการดังนี้

3.1 ผลการอบรมนักเรียน

ตารางที่ 4 ความรู้ความเข้าใจต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรงของนักเรียนก่อนและหลังการอบรม

การทดสอบ	\bar{X}	S.D.	\bar{d}	S.D.	df	t-statistic	P-Value
หลังการอบรม	22.640	2.103	3.116	3.961	249	12.440***	0.00
ก่อนการอบรม	19.524	3.758					

*** $p < .01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ความรู้ความเข้าใจต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรงของนักเรียนก่อนการอบรม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 19.524 และหลังการอบรมมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 22.640 โดยคะแนนเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 เจตคติที่มีต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรงของนักเรียนก่อนและหลังการอบรม

การทดสอบ	\bar{X}	S.D.	\bar{d}	S.D.	df	t-statistic	P-Value
หลังการอบรม	61.478	8.169	5.092	10.574	249	7.614**	0.00
ก่อนการอบรม	56.656	8.978					

*** $p < .01$

จากตารางที่ 5 พบว่า เจตคติที่มีต่อการป้องกันการใช้ความรุนแรงของนักเรียนก่อนการอบรมเท่ากับ 56.656 และหลังการอบรม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 61.478 โดยคะแนนเฉลี่ยของเจตคติหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการอบรมผู้บริหารและครู พบว่า ความพึงพอใจที่ได้รับการอบรมภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.99 โดยความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทำให้เกิดความมั่นใจในการนำความรู้และทักษะที่ได้จากการอบรมไปขยายผลสู่เพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.13 รองลงมาได้แก่ การอบรมทำให้ได้รับความรู้ที่ไม่เคยรู้มาก่อน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.09 และการอบรมทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันการใช้ความรุนแรงมากขึ้น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.04

3.3 ผลการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้องพบว่า ความพึงพอใจประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการทัศน์เชิงบวก (Positive mindset) ในการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.94 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การประชุมทำให้เห็นการใช้ความรุนแรงต้องเกิดจากความร่วมมือและเอาจริงเอาจังของทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.15

3.4 แพลตฟอร์มออนไลน์ ครูผู้สอนและครูแนะแนวในเครือข่ายได้นำไปใช้จริงกับนักเรียนของตนเองมีความพึงพอใจและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบางประการ

4. การพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ เพื่อป้องกันความรุนแรงในยุค Digital disruption

พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน การพัฒนาศักยภาพครูด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่องในการทำให้รู้ทันโลกและสามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงชุมชนและผู้ปกครอง ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวทางแก้ไขปัญหา การสนับสนุนให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย รวมทั้งการพัฒนาวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน ในการป้องกันการใช้ความรุนแรงของพื้นที่

สำหรับโรงเรียน พบว่าควรมีการพัฒนาศักยภาพครูให้เข้าใจรูปแบบความรุนแรงต่างๆ รวมถึงความรุนแรงในโลกออนไลน์ การพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลและวิจารณ์งานของนักเรียน รวมทั้งการเสริมสร้างทักษะทางอารมณ์และสังคมให้นักเรียนรู้จักจัดการความโกรธและแก้ไขความขัดแย้ง การให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนและการสร้างสันติวัฒนธรรมร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน การสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมป้องกันความรุนแรงที่จะช่วยให้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหา สำหรับผลการประเมินข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะเพื่อเสริมสร้างเจตคติในการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ความสอดคล้อง ค่าเฉลี่ย 4.39 ความเหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.28 และความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ย 3.86

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะ พบว่าปัญหาการบริหารจัดการภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ บุคลากรที่ให้คำแนะนำในการจัดการกับความเครียดหรือปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนที่เกิดจากการใช้สื่อดิจิทัลไม่เพียงพอ ขาดแคลนบุคลากรและเครือข่ายที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ขาดงบประมาณและอุปกรณ์ซอฟต์แวร์ในการป้องกันความรุนแรง ส่วนนักเรียนมีปัญหภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ กฎระเบียบและมาตรการการป้องกันความปลอดภัยทางออนไลน์ของโรงเรียนค่อนข้างเคร่งครัด นักเรียนเกรงใจและไม่มั่นใจในการเข้าหาครูเพื่อขอความช่วยเหลือหรือแนะนำวิธีป้องกันตนเองจากความรุนแรง

2. การพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการบนพื้นฐานของหลักการ 4M's ได้แก่ ด้านบุคลากรเน้นที่การพัฒนาครูและบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัลและความเข้าใจพฤติกรรมเยาวชน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน ด้านงบประมาณโดยการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสื่อดิจิทัลและกิจกรรมที่หลากหลาย รวมถึงการลงทุนในระบบเทคโนโลยี

เพื่อติดตามพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน ด้านสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ ควรพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ จัดหาอุปกรณ์ดิจิทัลที่ทันสมัย ด้านการจัดการโดยกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน บูรณาการ เนื้อหาการจัดการความขัดแย้งเข้าไปในหลักสูตร และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรม เชิงบวก และผลจากการประเมินกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการในภาพรวม มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้มีการพัฒนาหน่วยการอบรมนักเรียน หน่วยอบรมครูและผู้บริหาร และการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ Preventing Violence Platform: PVPCR.COM

3. การถ่ายทอดกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการ พบว่า ระดับความรู้และเจตคติ ในการป้องกันการใช้ความรุนแรงของนักเรียนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ผู้บริหารและครูมีความพึงพอใจที่ได้รับการอบรมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการประชุม เชิงปฏิบัติการผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนแพลตฟอร์มออนไลน์ ครูใน โรงเรียน เครือข่ายได้มีการนำไปใช้กับนักเรียน

4. การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุข ภาวะเพื่อป้องกันความรุนแรงในยุค Digital disruption สรุปลดนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาควรส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย พัฒนา ศักยภาพครูด้านเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ รวมถึงชุมชนและผู้ปกครอง สนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในโรงเรียนและชุมชน สำหรับโรงเรียนควรพัฒนาศักยภาพครูให้เข้าใจรูปแบบความรุนแรงต่างๆ พัฒนาทักษะการวิเคราะห์ ข้อมูลและวิจารณ์ญาณ ทักษะทางอารมณ์และสังคมของนักเรียน สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการออกแบบและดำเนินกิจกรรมป้องกันความรุนแรง การให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ของชุมชน ผลการประเมินข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

อภิปรายผล

1. จากผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนสุขภาวะเพื่อเสริมสร้างเจตคติ การป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ของครูและผู้บริหาร พบว่า จำนวนบุคลากร ที่ให้คำแนะนำในการจัดการกับความเครียดหรือปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนที่เกิดจากการใช้สื่อ ดิจิทัลไม่เพียงพอ เนื่องจากการให้คำปรึกษาต้องใช้การแนะนำอย่างถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน แต่บุคลากรในโรงเรียนส่วนมากมีภาระงานสอน การดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษาทั่วไป ซึ่งขาดความ เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำเฉพาะด้าน หากต้องจ้างบุคลากรก็ยังมีงบประมาณไม่เพียงพอ ดังที่ งานศึกษาของ Fickling (2023) พบว่า ระบบการศึกษาของไทยมุ่งให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทในการคัดกรองและดูแลปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียน แต่แนวทางดังกล่าวยังเป็นเพียง มาตรการเบื้องต้นที่เน้นการเฝ้าระวังมากกว่าแก้ไข โดยยังขาดกลไกที่เป็นระบบและขาดผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่มีที่ปรึกษาประจำ ต้องพึ่งพาครูซึ่งมีภาระงานสูงและขาดทักษะ ด้านสุขภาพจิตโดยตรง สอดคล้องกับ ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์ (2557) กล่าวว่า การแก้ไขปัญหา

การใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนไม่ควรใช้แนวทางการควบคุมที่อาจผลักดันให้หลีกเลี่ยงหรือใช้สื่อโซเชียลที่ไม่เหมาะสมและขาดการชี้แนะ

2. ผลการพัฒนากระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพประสิทธิผลและความคุ้มค่าของการจัดการทรัพยากรทางการบริหาร ดังนั้นแนวคิด 4M's น่าจะมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ พันธุ์ระวี ตันตินิรันดร์ (2561) ที่ใช้แนวคิด 4M's เป็นแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรของสถานศึกษาได้ทั้งหมด 14 แนวทางที่ครอบคลุมการบริหารทรัพยากรของสถานศึกษาเช่นกัน ทั้งนี้จะเห็นว่าแนวคิดโรงเรียนสุภาพะจะต่างไปจากโรงเรียนทั่วไปที่มักเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาความสามารถทางวิชาการเป็นหลัก บางครั้งอาจส่งผลต่อสุขภาพกายและจิตใจของนักเรียน แต่โรงเรียนสุภาพะมุ่งเน้นความสมดุลทั้งกาย จิต สังคม และปัญญา ที่จะสร้างความสุขให้ผู้เรียน ซึ่งแนวคิด 4M's เป็นการมองภาพรวมการบริหารจัดการโดยไม่เน้นปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง ครอบคลุมทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การบริหารบุคลากรที่ถือว่าทุกภาคส่วนมีบทบาทสำคัญในการสร้างสุขภาวะร่วมกัน ตามกรอบแนวคิดโรงเรียนสุภาพะที่เน้น นักเรียน โรงเรียน ครอบครัว และชุมชน นอกจากนี้แนวคิด 4M's สามารถประยุกต์ใช้ได้ง่ายกับหลักการบริหารอื่นๆ เช่น การบูรณาการ 4M's เข้ากับกระบวนการ POLC เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ หนึ่งฤทัย มั่นคง, สหัตพงษ์ พิทอนวร, ธัญญา คุณสุข, สุทธิกานต์ รอดเรือง และธีรังกูร วรบำรุงกุล (2562) ที่พบว่า หลักการ 4M's เป็นหลักการสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาในสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 จะทำให้การบริหารในสถานศึกษามีความคล่องตัวสูง และจัดการทรัพยากรการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการถ่ายทอดกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption โดยการอบรมนักเรียน ผู้บริหารและครู รวมทั้งการประชุมเชิงปฏิบัติการกับผู้ปกครองและชุมชน และการพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จะเห็นว่ากระบวนการถ่ายทอดเป็นการสร้างสังคมปลอดภัยในยุค Digital disruption เนื่องจากการสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งทั้งระบบโดยการสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการป้องกันความรุนแรงแบบองค์รวมทำให้เห็นว่าการป้องกันความรุนแรงเป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่ายซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนที่เข้มแข็งและยั่งยืน สอดคล้องกับ Espelage and Swearer (2023) ที่ได้ศึกษาการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อใช้แนวทางแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน โรงเรียนที่ใช้แนวทางแบบองค์รวม มีอัตราการเกิดความรุนแรงลดลงร้อยละ 47 นอกจากนี้ยังทำให้เกิดกลไกเฝ้าระวังและป้องกันความรุนแรงในหลายระดับซึ่งเป็นการสร้างระบบเตือนภัยความรุนแรงล่วงหน้าช่วยให้สามารถจัดการกับปัญหาได้ตั้งแต่เริ่มต้น ดังที่ อนุชา กอนพวง (2566) กล่าวว่า “Whole School Approach” เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมปลอดภัยในโรงเรียนต้องอาศัยการพัฒนาาระบบภูมิคุ้มกันในทุกระดับ และ Katzman and Stanton (2021) สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาเจตคติต่อความรุนแรง

ในโรงเรียนขึ้นอยู่กับกรอบการออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับบทบาทและความรับผิดชอบเฉพาะของแต่ละกลุ่มจะมีประสิทธิภาพสูงกว่าใช้หลักสูตรเดียวกันกับทุกกลุ่มถึงร้อยละ 67

4. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพ เพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ผลการประเมินภาพรวมมีความสอดคล้อง ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ะดับมาก เนื่องจากข้อเสนอแนะมีองค์ประกอบสำคัญในการจัดการองค์กร โดยพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา ให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อนำไปสู่การสร้างการมีส่วนร่วมภายในองค์กรและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน สอดคล้องกับแนวคิดเครือข่ายทางสังคมของ Moreno (1934) ที่กล่าวถึง การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบเครือข่ายเป็นการส่งเสริมความร่วมมือภายในองค์กรเพื่อขยายสู่เครือข่ายในวงกว้าง นอกจากนี้ยังเน้นความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน โดยจัดโครงสร้างและระบบต่างๆ ให้โรงเรียน สภาพแวดล้อม ครอบครัว และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), 2560) เช่นข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาการป้องกันการใช้ความรุนแรงในโรงเรียน เป็นต้น ท้ายที่สุด การนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ควรมุ่งเน้นการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เชียงราย เพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน ผ่านการจัดทำ แผนปฏิบัติการแบบบูรณาการร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพครูให้มีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและทักษะการจัดการปัญหาความรุนแรงในทุกมิติ ควบคู่กับการจัดตั้งและบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อเป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้ และแนวปฏิบัติที่ดี (Best practices) ด้านการป้องกันความรุนแรง นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการพัฒนา สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมในโรงเรียนให้มีความปลอดภัย สนับสนุนการใช้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ตลอดจนผลักดัน กลไกการมีส่วนร่วม ของนักเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มบทบาทเชิงรุกในการออกแบบ ดำเนินการ และ ประเมินผลกิจกรรมด้านการป้องกันความรุนแรง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 กระทรวงศึกษาธิการสามารถนำกระบวนการและกลไกกำหนดเป็นนโยบายในแผนการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานแก่สถานศึกษา

1.2 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดควรจัดทำแผนบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นแกนนำในสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างเจตคติการป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption

1.3 โรงเรียนควรนำกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างเจตคติ การป้องกันการใช้ความรุนแรงในยุค Digital disruption ไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

1.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานตามกระบวนการ และกลไกในการจัดสภาพแวดล้อมของชุมชนที่เอื้อต่อการเสริมสร้างเจตคติป้องกันความรุนแรง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการประเมินผลกระทบของกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการโรงเรียน สุขภาพที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเจตคติของนักเรียนและปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืน ของการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

2.2 ควรพัฒนานวัตกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยี AI หรือ Big data ในการวิเคราะห์ ปฏิสัมพันธ์ออนไลน์ ความเสี่ยงและการป้องกันความรุนแรงของเยาวชน

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10 ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พันธุ์ระวี ตันตินิรันดร์. (2561). *แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรของสถานศึกษา โรงเรียนปทุมมาพัฒนาการ* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. (2557). พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชน Excessive Internet Usage Behavioral in Adolescents. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(2), น. 173-178.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2564). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). *โรงเรียนสุขภาพ การศึกษาแบบนวัตกรรม ยุคใหม่ (Healthy School)*. กรุงเทพฯ: สำนักศูนย์เรียนรู้สุขภาพ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *รายงานประจำปี 2566*. กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์.
- สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9. (2565). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคม และพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กและเยาวชน ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน, เชียงใหม่: ผู้แต่ง.*
- หนึ่งฤทัย มั่นคง, สหัตพงษ์ พิทอนวร, ธัญญา คุณสุข, สุทธิกานต์ รอดเรือง และธีรังกูร วรบำรุงกุล. (2562). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0*. *Veridian E-Journal*, 12(2), น. 444-457.
- อนุชา กอนพวง. (2566). การพัฒนาและยกระดับสถานศึกษาต้นแบบที่เปลี่ยนแปลงโรงเรียน ทั้งระบบ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 25(1), น. 304-314.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). Participation's place in rural development: seeking clarity through specificity. *World Development*, 8, pp. 213-235.
- Espelage, D. L. & Swearer, S. M. (2023). A socio-ecological model for bullying prevention and intervention in early adolescence. *International Journal of Bullying Prevention*, 5(1), pp. 1-15.

- Etienne G. K., Linda L. D., James A. M., Anthony B. Z. and Rafael L. (Eds.). (2002). *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization.
- Fickling, E. (2023). *Evaluating Thailand's mental health policy* (Master's thesis, Thammasat University).
- Hovland, C., Janis, I., & Kelley, H. (1953). *Communication and persuasion*. New Haven, GT: Yale University Press.
- Institute for Economics & Peace. (2022). *Global Peace Index 2022: Measuring peace in a complex world*. Sydney: Institute for Economics & Peace. Retrieved June 8, 2023, <https://www.economicsandpeace.org/reports/>
- Katzman, E. M., & Stanton, B. F. (2021). Role-specific violence prevention interventions: A meta-analysis. *Journal of School Health, 91*(7), pp. 570-581.
- Moreno, J. L. (1934). *Who shall survive? A new approach to the problem of human interrelations*. Washington: Nervous and Mental Disease.
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton: Princeton University Press.
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. Geneva: Author.

การศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษและความเข้าใจ
ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โดยใช้วิธีสอนแบบละคร

A Study of English Listening and Speaking Abilities and Cross-Cultural
Understanding among Grade 10 Students Using the
Drama-Based Teaching Method

ปฏิพล พลคำแก้ว^{1,*} และอิสรา พลนงศ์²

Patipon Ponkhamkaew^{1,*} and Isara Phonnonng²

(Received: September 18, 2025; Revised: October 29, 2025; Accepted: October 30, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบละคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบ 1) ความสามารถในการฟังและการพูดก่อนและหลังการเรียน 2) ความสามารถในการฟังและการก่อนและหลังพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมก่อนและหลังการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบุญเหลือวิทยานุสรณ์ จำนวน 40 คน จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือดำเนินการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละคร เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และแบบประเมินความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t-test

ผลวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการฟังหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วิธีสอนแบบละคร ความสามารถในการฟังและการพูด ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

M.Ed. Student in Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

* Corresponding author, e-mail: patipon.pkw@gmail.com

² สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

ABSTRACT

This research is the study of English listening and speaking ability of Grade 10 students using drama-based teaching method. It aimed to: 1) Compare listening and English speaking abilities before and after using drama-based teaching method; 2) Compare English listening and speaking abilities after learning with the 70 percent criterion; and 3) Compare Cross-Cultural understanding before and after using drama-based teaching method. The sample group were 40 students from Grade 10 of Bunluawittayanusorn school by cluster random sampling. The experimental instruments consisted of three lesson plans using drama-based teaching method each lasting four hours. The instruments for collecting data consisted of an English listening and speaking ability test, and a Cross-Cultural Understanding assessment. The data were statistically analyzed by percentage, mean, standard Deviation, and t-test. The results revealed : 1) Students had the English listening ability after learning higher than before learning, and English speaking ability after learning higher than before learning at a statistical significance level of .05; 2) Students had the English listening and speaking abilities after learning had higher than the 70 percent criterion at a statistical significance level of .05; 3) Students had the Cross-Cultural Understanding after learning higher than before learning at a statistical significance level of .05.

Keywords: Drama method, Listening and speaking abilities, Cross-cultural understanding

บทนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งส่งผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนทั่วโลกต้องปรับตัว โดยเฉพาะการหันมาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น (Organization for Economic Co-operation and Development, 2020, p. 1) การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงส่งผลให้การทำงานและการศึกษาเปลี่ยนมาอยู่ในรูปแบบออนไลน์อย่างกว้างขวางเท่านั้น แต่ยังนำมาซึ่งปรากฏการณ์ที่ผู้คนจากหลากหลายประเทศจำเป็นต้องทำงานร่วมกันผ่านระบบดิจิทัล ขณะเดียวกัน การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และการสื่อสารดิจิทัล ส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในบางพื้นที่ เนื่องจากประชากรบางกลุ่มหรือบางประเทศยังขาดโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม (United Nations, 2021, p. 5) เผยให้เห็นถึงอุปสรรคสำคัญด้านการสื่อสารและความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ใน

ทีมงานข้ามชาติ (Hofstede, 2020, p. 596) ดังนั้น การดำรงชีวิตและประสบความสำเร็จในโลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจึงไม่ได้อาศัยแค่ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังคงต้องมีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 อันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร โดยเฉพาะความสามารถในการฟังและพูด ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น ตลอดจนสามารถเจรจาและหาทางออกร่วมกันในสถานการณ์ที่ซับซ้อน (Trilling & Fadel, 2009, p. 54) ทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพนี้ยังนำไปสู่การเรียนรู้ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้คนจากหลากหลายวัฒนธรรม เนื่องจากต้องอาศัยการฟัง การพูด การเคารพในความแตกต่าง ช่วยให้ผู้คลปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมโลก (Deardorff, 2020, p. 12)

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบ P21 ยังชี้ว่าทักษะการสื่อสาร (Communication skills) ทักษะทางสังคมและทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-cultural skills) เป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในสังคมโลกที่เชื่อมโยงกัน (Partnership for 21st Century Learning, 2019, p. 6) โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในฐานะภาษากลาง ที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและอาชีพ (Suryani, 2020, p. 22) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ได้วางเป้าหมายด้านผู้เรียน โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้สองด้าน คือ 3Rs และ 8Cs (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 10) รวมถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยังได้มุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก จึงกำหนดเป็นสาระสำคัญในการเรียนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาเพื่อการสื่อสาร และภาษาและวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 น. 221)

อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนภาษาอังกฤษและเนื้อหาเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรมในชั้นเรียนของประเทศไทยกลับประสบความสำเร็จไม่มากนัก จากรายงานพบว่าส่วนใหญ่ยังคงเน้นการบรรยายและการท่องจำ ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสฝึกทักษะการฟังและพูดที่เพียงพอ ขาดการมีส่วนร่วมในการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์ จึงไม่สามารถพัฒนาการใช้ภาษาได้ตามธรรมชาติ ผู้เรียนมักประสบปัญหาทักษะการฟังมากที่สุด เนื่องจากมีโอกาสพบเจ้าของภาษาน้อย และทักษะนี้ไม่ได้รับความสำคัญเท่าทักษะอื่น ส่งผลให้ขาดความเข้าใจในการสื่อสาร (ปิ่นตันพ ผจญทรพรรณ, ญัฐภูมิ โพธิ์ทักษิณ และนรินทร์ มุกมณี, 2564, น. 914) ขณะเดียวกัน การสอนมักเน้นไวยากรณ์และการสอบมากกว่าการพัฒนาทักษะการพูด ทำให้นักเรียนเข้าใจโครงสร้างภาษาแต่ไม่สามารถนำไปใช้สื่อสารจริงได้ (ชัชริย์ บุนนาค, 2561, น. 238) อีกทั้งการขาดการเรียนรู้และเข้าถึงวัฒนธรรมของต่างชาติ ทำให้สื่อสาร

ในบริบทที่แตกต่างได้ไม่สมบูรณ์ การเรียนภาษาอังกฤษจึงควรควบคู่กับการเรียนรู้วัฒนธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง (พระมหาบัณฑิตปณฺธิโต ครองบัวบาน, 2567, น. 46)

จากปัญหาที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนควรมุ่งส่งเสริมทักษะการฟังและการพูดควบคู่กับความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งวิธีสอนแบบละครเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาทักษะดังกล่าวได้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง โดยให้นักเรียนสวมบทบาทและแสดงตามบทละครที่ออกแบบให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกผ่านการสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนมุมมอง (ทศนา เขมมณี, 2566, น. 353) สอดคล้องกับแนวคิด Drama in Education ที่สนับสนุนการใช้ละครในการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหา โดยเฉพาะมิติทางสังคมและวัฒนธรรม (Heathcote, 1984, p. 17) วิธีสอนแบบละครยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้เชี่ยวชาญในบริบทสมมติ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการคิดวิพากษ์และการสื่อสารอย่างเป็นระบบ ตามแนวแนวคิด Mantle of the Expert (Heathcote, 1984, p. 158) ซึ่งมีความสอดคล้องกับวงจรการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle) ที่ครอบคลุมการมีประสบการณ์ตรง การสะท้อนคิด การสร้างแนวคิดนามธรรม และการนำไปใช้จริง (Kolb, 1984, pp. 21-38) ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบละคร และยังตอบสนองความต้องการพัฒนาการด้านการคิดเชิงนามธรรมและการแสดงออกทางภาษาได้เป็นอย่างดีสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น (12-18 ปี) เนื่องจากวิธีสอนแบบละครเป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานทั้งการคิด วิเคราะห์ การสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในบริบทที่มีความหมาย (Piaget, 1970, p. 13) อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเรียนรู้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมผ่านบทบาทตัวละครและเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมที่แตกต่าง (Byram, 1997, pp. 131-143)

งานวิจัยจำนวนมากทั้งไทยและต่างประเทศมีผลการวิจัยที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ละครสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการฟังและความสามารถในการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปรียาภัทร ทองจำนงค์, 2566, น. 58; จิตติยา ศรีประเสริฐ, 2564, น. 30; Hue, 2024, p. 97; Widiyastuti, Setyowati & Wiyaka, 2023, p. 7; Nguyen, 2023, p. 155; Dewi & Yappi, 2023, p. 14) รวมถึงช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในบริบทวัฒนธรรมที่หลากหลายได้เป็นอย่างดี เนื่องจากละครสามารถสะท้อนพฤติกรรม ค่านิยม และประเพณีของวัฒนธรรมต่างๆ ได้ (โสธยา วงศ์พิพันธ์, 2563, น. 96; Liu, Huang, Lin, & Mao, 2024, p. 313; Eripuddin, Jufrizal & Agustina, 2022, p. 54) ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่าการใช้วิธีการนี้ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษาร่วมกับเรียนรู้วัฒนธรรมในเวลาเดียวกันได้อย่างสมดุล

จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบละคร โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลของการวิจัยในครั้งนี้จะช่วย

พัฒนาความสามารถในเรื่องของการฟัง การพูด และการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีสันติสุข

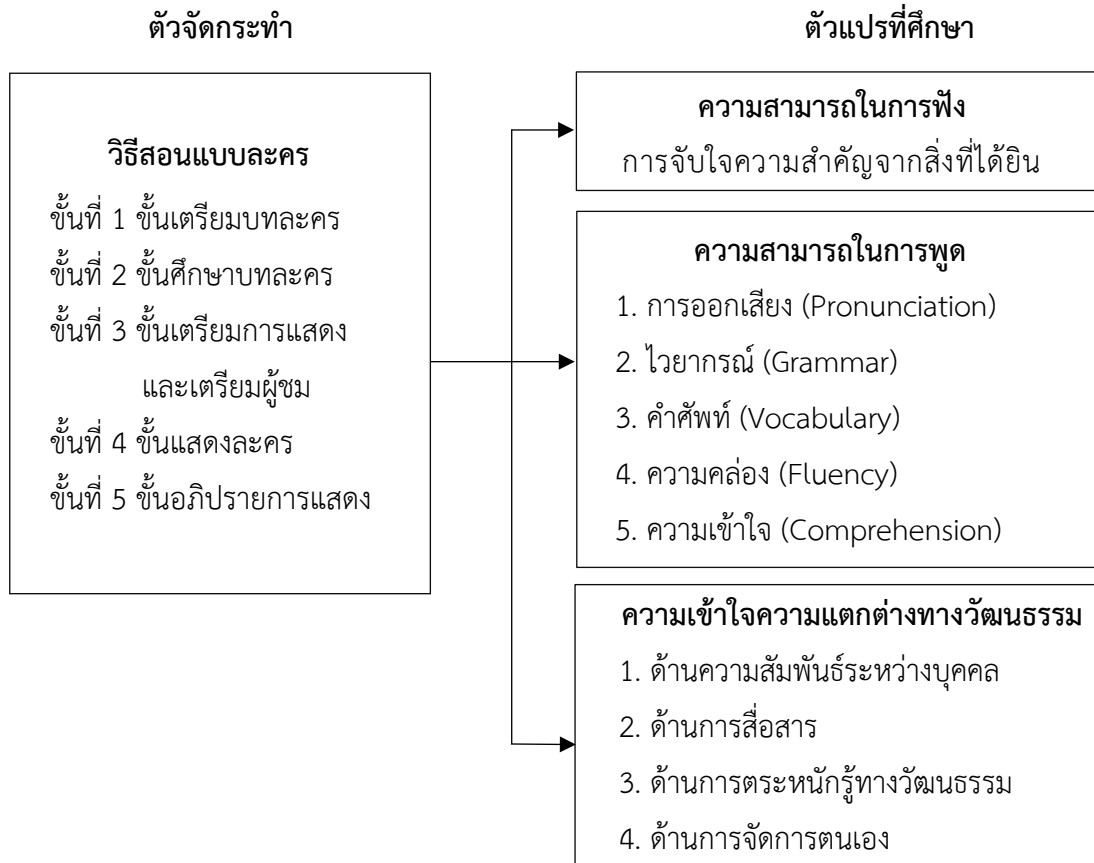
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละครกับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละคร
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละครกับเกณฑ์ร้อยละ 70
5. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละคร (Drama-based teaching method) ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ (Active learning) ที่มีพื้นฐานจากแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยให้นักเรียนสร้างความเข้าใจผ่านประสบการณ์ตรง การมีปฏิสัมพันธ์ และการสะท้อนคิดจากบทละครซึ่งเป็นสถานการณ์ในบริบทที่สมจริงและมีความหมาย วิธีสอนแบบละครที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นเตรียมบทละคร 2) ชั้นศึกษาบทละคร 3) ชั้นเตรียมการแสดงและเตรียมผู้ชม 4) ชั้นแสดงละคร และ 5) ชั้นอภิปรายการแสดง (ทศนา เขมมณี, 2566, น. 354) ซึ่งเชื่อมโยงและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมที่วัดได้ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ซึ่งหมายถึงการจับใจความสำคัญจากสิ่งที่ได้ยินได้อย่างถูกต้อง (Hubbard, 2017, p. 95) โดยพัฒนาชัดเจนในชั้นศึกษาบทละครและชั้นอภิปรายการแสดง ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งครอบคลุมการออกเสียง การเลือกใช้คำศัพท์ การเรียบเรียงไวยากรณ์ การพูดอย่างคล่องแคล่ว และความเข้าใจในสิ่งที่พูด (Harris, 1990, p. 84) โดยจะปรากฏเด่นชัดในชั้นเตรียมการแสดงและเตรียมผู้ชม และชั้นแสดงละคร และความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การตระหนักรู้ การสื่อสาร และการจัดการตนเองในสถานการณ์ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม (อุทัยวรรณ แซ่โจ้ว, 2562, น. 46-47) ซึ่งจะพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอน

กระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบละครจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการบูรณาการด้านภาษาและวัฒนธรรมในบริบทสมจริง สอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างมีความหมาย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบุญเหลือวิทยานุสรณ์ แผนการเรียนวิทย์-คณิต จำนวน 160 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 แผนการเรียนวิทย์-คณิต จำนวน 40 คน ซึ่งได้จากการสุ่มเป็นกลุ่ม (Cluster random sampling) (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 98)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละคร หน่วยการเรียนรู้ Understanding Culture จำนวน 3 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 12 ชั่วโมง หากคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินความสอดคล้อง และความเหมาะสม ของแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.76 หมายถึง มีค่าความเหมาะสมมากที่สุด (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 252)

2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่

2.2.1 แบบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ มีลักษณะเป็นแบบทดสอบ ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ ที่สร้างขึ้นจากมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของทั้ง 3 แผนการสอน หากคุณภาพโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 38 คน มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 0.58 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.30 ถึง 0.90 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR-20 พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.86 (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 288-303)

2.2.2 แบบวัดความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ มีลักษณะเป็นเป็นคำถาม ปลายเปิด ที่สร้างขึ้นจากมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดทั้ง 3 แผนการสอน จำนวน 9 ข้อ หากคุณภาพ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 วัดและประเมินความสามารถในการพูดตามองค์ประกอบด้วย Scoring rubrics ประกอบด้วยเกณฑ์ 5 ด้าน แต่ละด้านให้คะแนนระดับ 1-5 นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 จำนวน 31 คน หาค่าความเชื่อมั่นของ Scoring rubrics โดยหาความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินด้วย ค่าสหสัมพันธ์สัมพัทธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.83 (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 334)

2.2.3 แบบประเมินความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีลักษณะเป็น แบบสอบถามประเมินตนเอง จำนวน 20 ข้อ โดยใช้มาตราประมาณค่า Rating scale ด้วยวิธี Likert หากคุณภาพโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 39 คน หาค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามด้วยวิธี Item Total Correlation ได้ค่าระหว่าง 0.24-0.68 และค่าความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าได้ค่าเท่ากับ 0.86 (ไพศาล วรคำ, 2566, น. 288-309)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 40 คน โรงเรียน บุญเหลือวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยก่อนการทดลอง

นักเรียนทุกคนทำแบบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นการฟังบทสนทนาในรูปแบบ Audio track ที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมและตอบคำถามปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ จากนั้นทำแบบวัดความสามารถในการพูด โดยผู้เรียนแต่ละคนจับฉลากคำถามคนละ 1 ข้อจากชุดคำถามปลายเปิด 9 ข้อ แล้วพูดบรรยายตอบ ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนประเมินผลโดยใช้ Scoring Rubric 5 ด้าน แต่ละด้านให้คะแนน 1-5 รวม 25 คะแนน บันทึกผลการประเมินรายบุคคลทันทีหลังการพูด จากนั้นนักเรียนทำแบบประเมินตนเองด้านความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ ใช้เวลารวม 2 ชั่วโมง จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนในหน่วย Understanding Culture โดยใช้กิจกรรมการแสดงละครในบริบทสมจริงเป็นสื่อหลัก จำนวน 3 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง แต่ละแผนเป็นเนื้อหาทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 2 วัฒนธรรม ผู้เรียนถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 8-10 คน ทำกิจกรรมเพื่อปูพื้นความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมดังกล่าว จากนั้นแต่ละกลุ่มรับบทละคร ซึ่งทำหน้าที่เหมือนใบความรู้ ประกอบด้วยเนื้อหา บทบาท และบทสนทนาที่ผู้เรียนต้องเติมคำในช่องว่าง เพื่อฝึกใช้ภาษา ผู้เรียนร่วมกันซักซ้อมและแสดงละคร ขณะที่ผู้เรียนที่ไม่ได้แสดงจะทำหน้าที่เป็นผู้ชมและตอบคำถามในใบงานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ในแผนการสอนถัดไปจะมีการสลับบทบาทระหว่างผู้แสดงและผู้ชม เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม นักเรียนทุกคนทำแบบวัดและแบบประเมินชุดเดิมอีกครั้ง ใช้เวลา 2 ชั่วโมง รวมเวลาเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง ทั้งนี้ การดำเนินงานทั้งหมดได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่รับรอง HE-017-2568 วันที่รับรอง 27 มีนาคม พ.ศ. 2568

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละครมาวิเคราะห์หาข้อมูลค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีสอนแบบละครโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test for dependent) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละครกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยการทดสอบค่าที (t-test for one sample)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบละคร มีผลการวิจัยดังแสดงตามตารางที่ 1-5 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละคร

ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	5.55	2.08	20.333*	< .001
หลังเรียน	40	11.57	0.93		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ จากวิธีสอนแบบละคร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละครกับเกณฑ์ร้อยละ 70

	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	\bar{X}	S.D.	t	p
หลังเรียน	40	12	8.40	11.57	0.93	21.578*	< .001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ จากวิธีสอนแบบละคร หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละคร

ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ	N	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	40	13.32	2.39	22.913*	< .001
หลังเรียน	40	21.18	2.18		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการพูดจากวิธีสอนแบบละคร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละครกับเกณฑ์ร้อยละ 70

	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	\bar{X}	S.D.	t	p
หลังเรียน	40	25	17.5	21.17	2.18	10.649*	< .001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการพูดจากการเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละคร หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละคร

ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม	n	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	40	3.42	0.63	4.97	0.08	15.360*	<.001
ด้านที่ 2 การสื่อสาร	40	3.46	0.50	4.98	0.06	18.150*	<.001
ด้านที่ 3 การตระหนักรู้ทางวัฒนธรรม	40	3.39	0.50	4.98	0.05	19.664*	<.001
ด้านที่ 4 การจัดการตนเอง	40	3.37	0.46	4.96	0.07	21.418*	<.001
ภาพรวม	40	3.41	0.31	4.97	0.03	30.360*	<.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมจากการเรียนโดยใช้วิธีสอนแบบละคร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบละคร สรุปผลได้ดังนี้

1. ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 39 คน จากทั้งหมด 40 คน

3. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 38 คน จากทั้งหมด 40 คน

5. ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบละคร มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยก่อนเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และหลังเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การศึกษาความสามารถในการฟังและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ และความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีสอนแบบละคร ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างชัดเจน แม้มีนักเรียน 1 คนได้ 8 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 (8.4 คะแนน) แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อค่าเฉลี่ยรวม คาดว่าสาเหตุสำคัญมาจากผู้เรียนได้ฝึกฝนเนื้อหาผ่านบทละคร จึงคุ้นเคยกับบริบทภาษาและสถานการณ์ที่ปรากฏในแบบทดสอบ ผลลัพธ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนแบบละครช่วยส่งเสริมความเข้าใจการฟังในบริบทวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการฟังอย่างกระตือรือร้น เนื่องจากมีบริบทสมจริงและใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง โดยในแต่ละแผนการสอนในชั้นเรียนบทละคร นักเรียนได้ฝึกฟังบทสนทนาทั้งแบบ Bottom-up ซึ่งเน้นการจับเสียงและโครงสร้างทางภาษาก่อนไปจนถึงแบบ Top-down ซึ่งต้องใช้ประสบการณ์และการตีความเจตนาจากบริบททางวัฒนธรรม เช่น การตีความโทนเสียงหรือความเจ็บตามแนวทางของวัฒนธรรมญี่ปุ่น ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านการฟังเชิงกลไก (Mechanical processing) การแยกแยะเสียง (Auditory discrimination) ตลอดจนการตีความองค์ประกอบที่ไม่ใช่คำพูด (Paralinguistic features) ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในการสื่อสารจริง สอดคล้องกับ Krashen (1985, pp. 1-4) ที่เน้นว่าการฟังที่มีบริบท (Comprehensible input) จะกระตุ้นการเรียนรู้โดยไม่รู้ตัว และช่วยให้ภาษาซึมซับเข้าสู่ความรู้ภายใน อีกทั้งกิจกรรมการแสดงละครทั้งในชั้นฝึกซ้อมและชั้นแสดง ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน

ฟังเพื่อความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในระดับข้อความ (Discourse level) และฝึกทักษะการฟังแบบครอบคลุม (Extensive listening) ที่เป็นการเชื่อมโยงฉาก เนื้อเรื่อง และอารมณ์ ส่งผลให้เกิดการฝึกฝนการฟังในบริบทจริงอย่างต่อเนื่อง และยังช่วยให้จดจำเรื่องราวเนื้อหาได้ดี สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีประสบการณ์ของ Dale (1969, p. 107) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครช่วยให้จดจำเนื้อหาได้นานถึงสองสัปดาห์จากสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hue (2024) ที่พบว่า การใช้ละครช่วยสร้างแรงจูงใจในการฟัง ให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้นและฟังได้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับ Widiyastuti et al. (2023) ที่พบว่าการใช้บทบาทสมมติสามารถเพิ่มสัดส่วนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การฟังจากร้อยละ 32.35 เป็นร้อยละ 61.76 ได้อย่างชัดเจน จึงอาจกล่าวได้ว่า วิธีสอนแบบละครสามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการฟังภาษาอังกฤษได้อย่างชัดเจน ทั้งการฟังเพื่อจับใจความ การฟังเพื่อวิเคราะห์อารมณ์ ความตั้งใจ และการฟังเพื่อเข้าใจบริบทโดยรวม ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตจริงในศตวรรษที่ 21

2. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนถึงพัฒนาการทั้งด้านความคล่องแคล่ว ความมั่นใจ และความเหมาะสมในการใช้ภาษาในบริบทจริง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการเรียนรู้ผ่านละครเอื้อให้เกิดการฝึกพูดอย่างเป็นธรรมชาติ ด้วยการสวมบทบาทในสถานการณ์ที่มีเป้าหมายชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ Heathcote (1984, p. 17) ที่เน้นว่าผู้เรียนจะพัฒนาทักษะการสื่อสารได้ดีผ่านบริบทที่มีใกล้เคียงกับชีวิตจริง ไม่ใช่การท่องจำไวยากรณ์ สิ่งนี้จึงช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยและกล้าที่จะสื่อสาร โดยเฉพาะผู้เรียนอยู่ในกลุ่มอ่อนที่มีการเรียนแบบเพื่อนร่วมกลุ่มที่อยู่ในระดับเก่งและกลางจากการได้ฝึกซ้อมซ้ำๆ สอดคล้องกับแนวคิด Zone of Proximal Development (Vygotsky, 1978, pp. 24-30) ที่ชี้ว่าการเรียนรู้ภาษาจะเกิดได้ดีเมื่ออยู่ในบริบทที่ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนหรือครู นอกจากนี้ การที่นักเรียนได้ฝึกการพูดในสถานการณ์ที่มีความต่างทางวัฒนธรรม เช่น การปฏิเสธอย่างสุภาพ การพูดตามกาลเทศะ และการใช้คำพูดตามระดับทางสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจเรื่องของการเปลี่ยนระดับเสียงสูง-ต่ำระหว่างการพูดเพื่อแสดงอารมณ์ ความตั้งใจ หรือความเน้นย้ำ (Intonation) และการผลัดกันพูดในบทสนทนาเมื่อถึงจังหวะของตนเองโดยไม่พูดแทรก (Turn-taking) ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ได้จากการท่องจำบทอย่างเดียวน รวมถึงความสามารถด้านการใช้ภาษาตามบริบท (Pragmatics) และความสามารถทางสังคมภาษา (Sociolinguistic competence) ตามแนวคิดของ Canale and Swain (1980, pp. 1-47) ที่ย้ำว่าความสามารถในการใช้ภาษาต้องคำนึงถึงบริบททางสังคมด้วย และผลวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nguyen (2023), Dewi and Yappi (2023); จิตติยา ศรีประเสริฐ (2564) และปรียาภัทร ทองจำนงค์ (2566) ที่ยืนยันว่าการใช้ละครช่วยเสริมความคล่องแคล่วและความมั่นใจในการพูดอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้

ผู้เรียนยังได้ฝึกการใช้ภาษาร่วมกับพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีแรงจูงใจจากภายใน (Intrinsic motivation) ผ่านเป้าหมายของการแสดงจริง ไม่ใช่เพียงเพื่อการสอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kramsch (1933, pp. 205-223) ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้ภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่า การสอนแบบละครไม่เพียงช่วยให้ผู้เรียนพูดได้คล่องขึ้น แต่ยังเสริมสร้างทักษะการพูดอย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านการเลือกถ้อยคำให้เหมาะสม การปรับตัวตามบริบท และการสื่อสารด้วยความเข้าใจในวัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการสื่อสารในโลกสมัยใหม่อย่างแท้จริง

3. ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม พบว่า นักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิธีสอนแบบละครส่งเสริมการเข้าใจ ยอมรับ และปรับตัวต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษานี้ คือ วิธีสอนแบบละครสามารถเป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่ช่วยเปลี่ยนผ่านผู้เรียนจาก “ผู้รับสารทางวัฒนธรรม” ไปสู่ “ผู้สื่อสารทางวัฒนธรรม” โดยผู้เรียนไม่เพียงเรียนรู้ภาษาอังกฤษ แต่ยังได้พัฒนาเจตคติ การมองต่างมุม และทักษะการสื่อสารในบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ วิธีการเรียนรู้ผ่านบทละครที่มีบริบทส่งผลให้นักเรียนฝึกฝนทักษะ Perspective-taking และสามารถใช้ภาษาภายใต้เงื่อนไขทางวัฒนธรรมที่แตกต่างได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ Deardorff (2006, pp. 241-266) ที่ชี้ว่าการพัฒนาความสามารถข้ามวัฒนธรรมต้องเกิดจากประสบการณ์ตรงและการสะท้อนคิด และแนวคิดของ Kolb (1984, pp. 21-38) ที่เน้นว่าการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาทักษะที่ซับซ้อน จากการสังเกตในแผนการสอนทั้งสามแผน ผู้วิจัยพบพัฒนาการที่ชัดเจน เริ่มจากบทบาทพื้นฐาน เช่น การแนะนำตัว ไปจนถึงสถานการณ์ที่ซับซ้อน เช่น การจัดการความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรม ผู้เรียนเริ่มใช้ภาษาเพื่อสะท้อนความเข้าใจ แม้จะไม่ถูกต้องไวยากรณ์ แต่แสดงถึงการเลือกใช้ภาษาที่แสดงท่าทีเปิดกว้างและเคารพความต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งในส่วนนี้อาจเกิดจากการฝึกฟังในบทบาทที่ตนเองไม่เห็นด้วย แต่ต้องรับฟังเพื่อเข้าใจไม่ใช่เพื่อโต้แย้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Fantini (2009, pp. 456-476) ที่เน้นว่าความสามารถข้ามวัฒนธรรมต้องสะท้อนผ่านการปฏิบัติที่เหมาะสมในบริบทต่างวัฒนธรรม ในทางกลับกันด้านที่พัฒนาน้อยที่สุด คือ การเลือกวิธีแก้ปัญหาที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งวัฒนธรรมของตนและของผู้อื่น ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดของสถานการณ์ที่เปิดโอกาสให้ฝึกการจัดการความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับ Spitzberg and Changnon (2009, pp. 2-52) ที่ระบุว่าพัฒนาทักษะลักษณะนี้ต้องอาศัยเวลา ประสบการณ์ซ้ำ และการสะท้อนคิดอย่างต่อเนื่อง ผลวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Eripuddin et al. (2022) และ Liu et al. (2024) ที่พบว่าการแสดงบทบาทในบริบทข้ามวัฒนธรรมช่วยเสริมทักษะการเข้าใจเจตนา สร้างสัมพันธภาพ และการจัดการกับความแตกต่างได้จริง และยังคงสอดคล้องกับ

โสธยา วงศ์พิพันธ์ (2563) ที่พบว่านักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม ได้ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่า วิธีสอนแบบละครช่วยให้ผู้เรียนไม่ได้เรียนเพียงภาษา แต่ได้ฝึกใช้ภาษานั้นในฐานะเครื่องมือแห่งความเข้าใจและอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในโลกที่มีความหลากหลาย ทางวัฒนธรรม โดยแทรกซึมความเข้าใจด้านความเห็นอกเห็นใจ การยอมรับความต่าง การปรับตัว และยังมีการสะท้อนคิด ซึ่งเป็นหัวใจของความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการนำวิธีสอนแบบละครไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษดีขึ้นหลังใช้วิธีสอนแบบละคร ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีหลายขั้นตอน เช่น การเตรียมบทละคร การฝึกซ้อมการแสดง และการอภิปรายหลังการแสดง ดังนั้น ผู้สอนอาจพิจารณาการเพิ่มเวลาในแต่ละแผนการสอนหรือจัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องในหลายคาบเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีเวลาเตรียมตัวและฝึกการแสดงอย่างเต็มที่ อันจะช่วยส่งเสริมทักษะการฟังและพูดได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 จากผลการวิจัยที่ชี้ว่านักเรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าวิธีสอนแบบละครช่วยสร้างบรรยากาศที่ผู้เรียนได้แสดงออกและเข้าใจบริบทวัฒนธรรมได้ดี ดังนั้น ผู้สอนควรเตรียมอุปกรณ์และสื่อที่สะท้อนวัฒนธรรมต่างๆ เช่น เครื่องแต่งกาย ฉาก หรือบทพูดที่สื่อถึงวัฒนธรรมต่างชาติ เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและสมจริงมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด สะท้อนว่าการเรียนรู้ผ่านการแสดงละครช่วยให้ผู้เรียนตระหนักถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ดีในการศึกษาครั้งต่อไป อาจขยายรูปแบบการสอนโดยผสมผสานวิธีสอนแบบละครกับการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าวัฒนธรรมต่างชาติในเชิงลึกและออกแบบการแสดงด้วยตนเอง ซึ่งอาจเพิ่มความเข้าใจเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรม

2.2 ผลการวิจัยชี้ว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมละครช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสารได้จริง ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป อาจเพิ่มเติมกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าของภาษาหรือครูต่างชาติในกระบวนการแสดงละคร เพื่อเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ในบริบทที่ใกล้เคียงสถานการณ์จริงมากขึ้น และพิจารณาว่าปัจจัยด้านผู้ร่วมสื่อสารมีผลต่อการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตติยา ศรีประเสริฐ. (2564). *การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ โดยเทคนิคการละคร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพานพิทยาคม (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา)*.
- ซัซริย์ บุณนาค. (2561). ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย และข้อเสนอแนะด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ปี 2564-2568. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 2* (น. 235-241). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทศนา แคมมณี. (2566). *ศาสตร์การสอน องค์กรความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นพันธ์ ผจญทรพรรณ, ณัฐวุฒิ โพธิ์ทักษิณ และนรินทร์ มุกมณี. (2564). ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของคนไทย. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 6(3), น. 911-919.
- ปรียาภัทร์ ทองจำนงค์. (2566). *ผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติร่วมกับกิจกรรมละครเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)*.
- พระมหาบัณฑิต ปลูกโต ครองบัวบาน. (2567). ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต*, 30(1), น. 43-57.
- ไพศาล วรรคำ. (2566). *การวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์.
- โสธยา วงศ์พิพันธ์. (2563). *การใช้กิจกรรมละครเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในความหลากหลายทางวัฒนธรรม ของนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ กรณีศึกษา: โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อุทัยวรรณ แซ่โจ้ว. (2562). *การพัฒนาแบบวัดทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร)*.
- Byram, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Canale, M. & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), pp. 1-47.

- Dale, E. (1969). *Audio-Visual Methods in Teaching* (3rd ed.). Holt, Rinehart & Winston, NY: Dryden Press.
- Deardorff, D. K. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies in International Education*, 10(3), pp. 241-266.
- Deardorff, D. K. (2020). *The SAGE handbook of intercultural competence* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Dewi, R. & Yappi, S. (2023). The effect of the acting play script technique in enhancing speaking skill for the students of senior high school. *International Journal of English and Applied Linguistics (IJEAL)*, 3(2), pp. 180-189.
- Eripuddin, E., Jufrizal, J., & Agustina, A. (2022). The effectiveness of the intercultural learning materials in teaching English drama. *AL-ISHLAH: Journal Pendidikan*, 14(4), pp. 5615-5626.
- Fantini, A. E. (2009). *Assessing intercultural competence: Issues and tools*. In D. K. Deardorff (Ed.), *The SAGE handbook of intercultural competence* (pp. 456-476). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Harris, D. P. (1990). *Testing English as a Second Language*. NY: McGraw Hill.
- Heathcote, D. (1984). *Collected Writings on Education and Drama*. London: Hutchinson.
- Hofstede, G. (2020). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Hubbard, P. (2017). *Technologies for Teaching and Learning L2 Listening*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Hue, T. T. (2024). An Investigation on the Effectiveness of the Drama Method of English Major Students in Studying Listening Skills at Ho Chi Minh City University of Industry and Trade. *Journal of Knowledge Learning and Science Technology*, 3(1), pp. 93-105.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Krashen, S. D. (1985). *The input hypothesis: Issues and implications*. London, UK: Longman.

- Liu, C., Huang, T., Lin, H. Z., & Mao, X. L. (2024). Research on the application of the “Cross-Cultural Role Play” into “Sitcom-Based” English teaching methodology from the perspective of speech act theory. *Open Journal of Social Sciences*, 12, pp. 105-119.
- Nguyen, C. T. (2023). Effects of applying drama-based activities in speaking classes on EFL students' speaking performance. *International Journal of Instruction*, 16(3), pp. 991-1012.
- Organization for Economic Co-operation and Development. (2020). *Digital transformation in the age of COVID-19: Building resilience and bridging divides*. Retrieved October 1, 2025, from <https://img.lalr.co/cms/2020/11/27173400/digital-economy-outlook-covid.pdf>
- Partnership for 21st Century Learning. (2019). *Framework for 21st Century Learning Definitions*. Retrieved November 5, 2024, from https://static.battelleforkids.org/documents/p21/p21_framework_definitionsbfk.pdf
- Piaget, J. (1970). *Science of Education and the Psychology of the Child*. NY: Orion Press.
- Spitzberg, B. H., & Changnon, G. (2009). *Conceptualizing intercultural competence*. In D. K. Deardorff (Ed.), *The SAGE handbook of intercultural competence* (pp. 2-52). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Suryani, R. (2020). English as a global language: Challenges and opportunities in education. *Asian English Language Journal*, 16(3), pp. 22-39.
- Trilling, B. & Fadel, C. (2009). *21st Century skills: Learning for life in our Times*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- United Nations. (2021). *Technology and innovation report 2021: Catching technological waves: Innovation with equity*. Retrieved November 13, 2024, from https://unctad.org/system/files/official-document/tir2020_en.pdf
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Widiyastuti. W., Setyowati. T. & Wiyaka, W. (2023). Improving students' listening skill by using role-play method in the material of asking for and giving directions. *Journal Pendidikan Guru Professional*, 1(1), pp. 93-100.

การพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม
เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่
อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

The Development of Public Relations Media Utilizing Augmented
Reality Technology to Enhance Thai Cultural Tourism Along
the Bang Yai Canal in the Bang Yai District of Nonthaburi Province

ปรัชญา ทองชุม¹ และปรียา สมพีช^{2,*}

Pratchaya Tongchum¹ and Preeya Sompuet^{2,*}

(Received: September 19, 2025; Revised: December 1, 2025; Accepted: December 16, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ 2) ออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม และ 3) ประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าว การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ชุมชน 5 คน การประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว 200 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ริมคลองบางใหญ่มีศักยภาพด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต โดยเฉพาะตลาดบางคูวัด วัดต้นเชือก และศาลเจ้าพ่อจุก มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเพียงพอ แต่ยังขาดการเข้าถึงสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ รวมถึงขาดสื่อประชาสัมพันธ์ที่เป็นระบบ ผลการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมได้แก่ โปสเตอร์ โปสการ์ด และคลิปวิดีโอที่สามารถแสดงผลผ่านแอปพลิเคชัน Artivive ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวสำคัญจำนวน 7 แห่ง ด้านการประเมินประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า สื่อมีคุณภาพในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการออกแบบ ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะคลิปวิดีโอที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของนักท่องเที่ยวยุคดิจิทัลได้อย่างดีเยี่ยม

คำสำคัญ: สื่อประชาสัมพันธ์ เทคโนโลยีความจริงเสริม แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

^{1, 2} สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ 10220

Department of Communication Arts, Faculty of Management Science, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok 10220 Thailand

*Corresponding author, e-mail: preeyas11@gmail.com

ABSTRACT

This study aimed to: 1) explore the context and readiness of cultural tourism attractions along the Bang Yai Canal, 2) design and develop public relations media using augmented reality technology, and 3) evaluate the effectiveness and satisfaction with the developed media. A mixed-methods approach was employed, with data collected through interviews with five community members, assessments by three experts, and questionnaires administered to 200 tourists. Data were analyzed using descriptive statistics and content analysis.

The findings indicated that the Bang Yai Canal area possesses considerable potential in terms of history, culture, and local way of life, particularly at Bang Khulad Market, Wat Ton Chueak, and Chao Pho Jui Shrine. Although basic facilities are adequate, accessibility for the elderly and people with disabilities remains limited, and systematic public relations media are still lacking. The developed media consisted of posters, postcards, and video clips displayed via the Artive application, covering seven major tourist sites.

Expert evaluations revealed that the media were of high quality, especially in terms of design. Tourist satisfaction was at the highest level, with video clips receiving particularly positive responses as they effectively met the expectations of digital-era tourists.

Keywords: Public relations media, Augmented reality technology,
Cultural tourism attractions

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมหลักที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ด้วยศักยภาพในการสร้างรายได้จากเงินตราต่างประเทศ การจ้างงาน และการกระจายรายได้ไปสู่เศรษฐกิจท้องถิ่น โดยในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีรายได้จากภาคการท่องเที่ยวรวมกว่า 1.22 ล้านล้านบาท จากนักท่องเที่ยวชาวไทยกว่า 151 ล้านคน/ครั้ง และนักท่องเที่ยวต่างชาติอีกกว่า 11.15 ล้านคน (นลิตา เตชะศิริประภา, 2566) สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และสร้างความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในระดับชุมชน และในปัจจุบัน รูปแบบการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) ซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่เพียงแต่ส่งเสริมด้านเศรษฐกิจ หากยังมีบทบาทในการอนุรักษ์ ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และองค์ความรู้ท้องถิ่นอีกด้วย จากข้อมูลของสำนักงานสถิติ แห่งชาติและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พบว่า คนไทยนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอัตรา ร้อยละ 17 ของรูปแบบการท่องเที่ยวทั้งหมด ซึ่งแม้เป็นอันดับ 4 จาก 5 อันดับแรก แต่มีแนวโน้ม เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้ผู้คนให้ความสำคัญ กับการท่องเที่ยวเชิงคุณค่าและความหมายมากยิ่งขึ้น (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566) นอกจากนี้ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) รายงานว่า ในปี พ.ศ. 2565 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมีอัตราการเติบโตสูงถึง 155% สร้างมูลค่า ทางเศรษฐกิจกว่า 220 ล้านบาท สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ และเสริมสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สยามรัฐออนไลน์, 2566) อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดคือ การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ขาดประสิทธิภาพ การเข้าถึงข้อมูลยังไม่สะดวก และขาดความ ต่อเนื่องในการนำเสนอ ทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนไม่ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ ส่งผลให้ พลาดโอกาสในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น (นันทวดี ดีพร้อม และศรีธญา เลิศพุทธรักษ์, 2564, น. 12)

จังหวัดนนทบุรี เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะ พื้นที่ริมคลองบางใหญ่ ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และมีภูมิสังคมที่หล่อหลอม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมตลอดสองฝั่งคลองมาอย่างต่อเนื่อง พื้นที่นี้มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เช่น วัดเอนกดิษฐาราม วัดต้นเชือก ศาลเจ้าพ่อจู้ย รวมถึงตลาดบางคูวัด ที่สะท้อนถึง วิถีชีวิตริมคลองอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาในพื้นที่พบว่า การประชาสัมพันธ์และการ ถ่ายทอดข้อมูลวัฒนธรรมของพื้นที่ยังไม่ทั่วถึง ผู้คนในชุมชนจำนวนมากยังขาดความรู้และความเข้าใจ ในการถ่ายทอดประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมดั้งเดิมอย่างถูกต้อง ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อน ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

ปัจจุบัน เทคโนโลยีความจริงเสริม (Augmented reality) กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการ สื่อสารและการท่องเที่ยวทั่วโลก โดยสามารถผสมผสานโลกแห่งความจริงเข้ากับภาพเสมือนเพื่อสร้าง ประสบการณ์ใหม่ที่น่าตื่นตาตื่นใจแก่ผู้ชม เทคโนโลยีนี้มีศักยภาพในการเพิ่มมูลค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยว โดยสามารถนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่น่าสนใจ มีความเคลื่อนไหว สื่อเสียง ภาพสามมิติ วิดีโอ หรือ ปฏิสัมพันธ์แบบโต้ตอบ ซึ่งนอกจากจะช่วยเพิ่มประสบการณ์การรับชมแล้วยังสามารถช่วยอนุรักษ์ และถ่ายทอดข้อมูลวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่งศักดิ์ เยื่อใย, 2562; นาวิณ คงรักษา, เมตตา คงคากุล, ปิยะวดี พงษ์สวัสดิ์ และชญชิตา จันทร์ผิ้งสุข, 2566) มีหลายหน่วยงานในประเทศไทย เริ่มนำเทคโนโลยีความจริงเสริมมาใช้ในกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น แอปพลิเคชัน “See Thru

Thailand” จัดทำโดยกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2559) แต่ยังไม่ปรากฏว่ามี การนำเทคโนโลยีความจริงเสริม มาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนนทบุรีหรืออย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงนับเป็นโอกาสสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือสื่อสารและประชาสัมพันธ์รูปแบบใหม่ เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรี

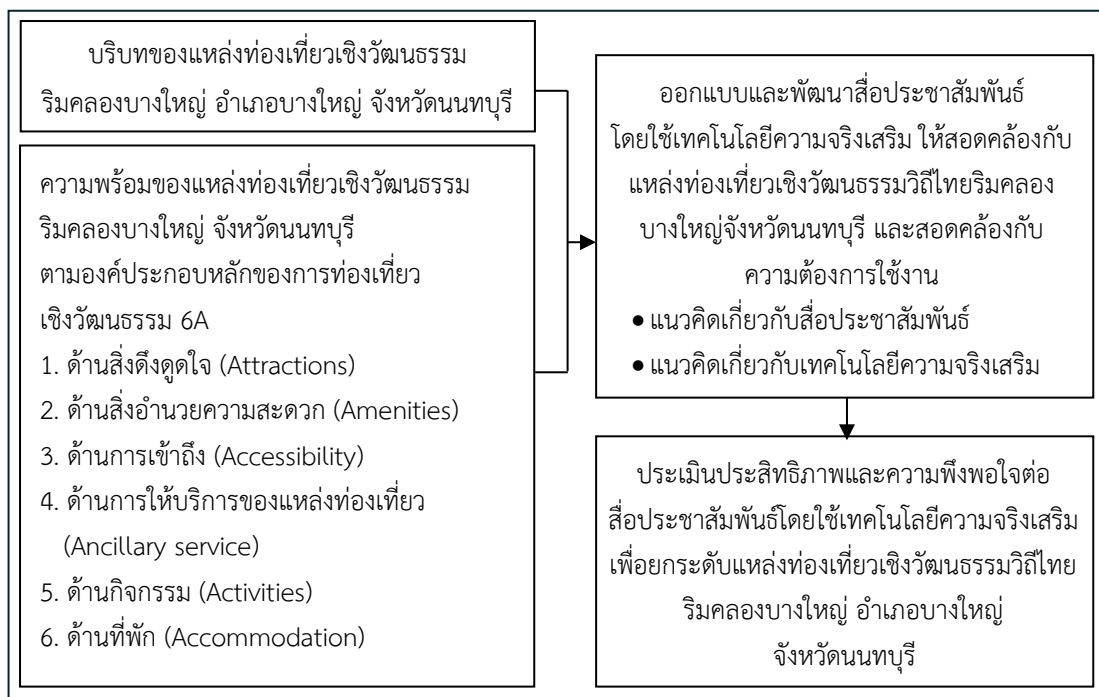
ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม ที่สามารถนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างน่าสนใจและเข้าถึงได้ง่าย ทั้งนี้ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัล และเสริมสร้างอัตลักษณ์ของพื้นที่ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น และเป็นการยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สร้างการรับรู้ การมีส่วนร่วม และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท และความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมคลองบางใหญ่ เพื่อสร้างความเข้าใจด้านสภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ รวมทั้งศึกษาความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 6A (ชิตาวีร์ สุขคร, 2562; Achmad, Santosa, Pratiwi & Nugroho, 2023) และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อการออกแบบและพัฒนา สื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมให้สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ และสอดคล้องกับความต้องการใช้งาน ดำเนินการตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์โดยผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งการสะท้อนความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายด้วยการประเมินความพึงพอใจ โดยมีรายละเอียด แสดง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ได้แก่ การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดทฤษฎี การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ศึกษาบริบท และความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิมาเป็นกรอบแนวคิดในการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมและใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ใช้แบบประเมินประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่

1.1 กลุ่มชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

1.2 ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญและมีประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีความจริงเสริมไม่น้อยกว่า 5 ปี เป็นอาจารย์/นักวิชาการในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา เลือกโดยเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพสื่อประชาสัมพันธ์เสมือนจริงที่พัฒนาขึ้น เลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)

1.3 กลุ่มชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ประชาชนในพื้นที่ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวริมคลองบางใหญ่ รวมจำนวน 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับบริบท และความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยมีข้อคำถามแบบปลายเปิด โดยกำหนดแนวคำถามจากการทบทวนความรู้ ผ่านแนวคิดทฤษฎี เป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถาม ซึ่งผ่านการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญ และพิจารณาแล้วว่าสามารถตอบโจทย์การวิจัยและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย

2.2 แบบประเมินประสิทธิภาพสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมที่พัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน เป็นข้อคำถามแบบมาตรวัดนามบัญญัติ ส่วนที่ 2 แบบประเมินประสิทธิภาพสื่อประชาสัมพันธ์เป็นข้อคำถามแบบมาตรวัดอัตราส่วน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบปลายเปิด ผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีค่า IOC มากกว่า 0.67 ทุกข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมที่พัฒนาขึ้น แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว เป็นข้อคำถามแบบมาตรวัดนามบัญญัติ ส่วนที่ 2 แบบประเมินความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี เป็นข้อคำถามแบบมาตรวัดอัตราส่วน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานประเมินค่า 5 ระดับ และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด ผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีค่า IOC มากกว่า 0.67 ทุกข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการลงพื้นที่สำรวจ และจากการสัมภาษณ์ด้วยตนเองแบบเป็นทางการ เป็นการสัมภาษณ์แบบนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ และจัดบันทึกพร้อมเก็บภาพถ่ายจากแหล่งข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ 1 เมษายน 2567 ถึง 31 พฤษภาคม 2568 โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของหน่วยงานต้นสังกัด ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล เลขที่รับรอง 01.015/67 ลงวันที่ 1 เมษายน 2567

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการลงพื้นที่สำรวจ และจากการสัมภาษณ์ด้วยตนเองแบบเป็นทางการ เป็นการสัมภาษณ์แบบนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ และจัดบันทึกพร้อมเก็บภาพถ่ายจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยวที่เคยมีประสบการณ์การท่องเที่ยว ริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

3.3 นำสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินประสิทธิภาพ และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน พร้อมตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

3.4 นำสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมที่พัฒนาขึ้น และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เผยแพร่ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี และเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และข้อมูลเกี่ยวกับบริบท สภาพแวดล้อม และความพร้อม

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ จะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ (Content analysis) เพื่อนำมากำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ และพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมรวมทั้งความต้องการด้านการท่องเที่ยวเสมือนจริงของนักศึกษา

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอ บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ ที่น่าสนใจ มีหลายแห่ง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้คัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำนวน 7 แหล่ง ตั้งอยู่ริมคลองบางใหญ่ สามารถเดินทางได้ทั้งทางบกและทางน้ำ โดยมีตลาดบางคูวัดเป็นจุดศูนย์กลาง ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมมาซื้อสินค้าและรับประทานอาหาร พักผ่อนในวันหยุด และเป็นจุดที่สามารถเดินทางด้วยเรือนำเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวมีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน ดังนี้ 1) ตลาดบางคูวัด มีสภาพดั้งเดิมที่หาชมได้ยากในปัจจุบัน สามารถสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนริมคลองบางใหญ่ มีอาหารที่มีเอกลักษณ์และราคาถูก มีผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรราคาถูกจากเกษตรกร และมีมุมถ่ายภาพย้อนยุค 2) ศาลเจ้าพ่อจ้อย มีเจ้าพ่อจ้อยที่มีความเก่าแก่กว่า 100 ปี และเป็นถิ่นบึงของชาวบ้าน

เป็นสถาปัตยกรรมที่มีความสวยงามสี่แสนไส และได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนริมคลองบางใหญ่ 3) วัดต้นเชือก มี “หลวงพ่อวิหาร” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือของชาวบ้านตำบลบ้านใหม่และตำบลใกล้เคียง มีพิพิธภัณฑ์วัดต้นเชือก ได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนริมคลองบางใหญ่ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว มีร้านอาหารที่มีเอกลักษณ์ และลานจอดรถเพียงพอ 4) พิพิธภัณฑ์วัดต้นเชือก มีการจัดแสดงสิ่งของต่างๆ เพื่อให้ความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้เข้าชม นำเสนอชีวิตและงานของสุนทรภู่ 5) วัดเอนกดิษฐาราม มีอุโบสถและวิหารที่สวยงาม มีพระพุทธรูปเก่า 5 องค์ ที่สร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการที่ รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จมาทรงประทับ พักแรมที่วัดนี้ และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนริมคลองบางใหญ่ มีสะพานเก่าที่สร้างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2434 โดยเป็นสะพานที่เชื่อมระหว่างวัดกับสถานีตำรวจภูธรบางแม่นาง 6) วัดท่าบันเทิงธรรม มีพระพุทธรูปคู่วัดที่มีอายุประมาณ 100-200 ปี คือ หลวงพ่อขาว และหลวงพ่อมอ มีเจดีย์ใหญ่ซึ่งทางกรมศิลปากรสันนิษฐานว่า เป็นเหมือนสลู๊ปของผู้สร้างวัด มีรอยพระพุทธรูปจำลองที่มีภาพมงคล 108 ในมณฑป มีอุโบสถเก่าที่มีสถาปัตยกรรมผสมผสานศิลปะจีน หลวงพ่อข้าวสารหิน ที่แกะสลักจากหินอายุ 280 ล้านปี ประดิษฐานอยู่ในวิหารแก้ว 8 เหลี่ยม มีพญานาค 4 ตนที่สวยงามที่สุดในโลก มีต้นการเวก อายุ 150 ปี รุกขมรดกชาติ และได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนริมคลองบางใหญ่ รวมทั้งมีจุดให้อาหารปลา และสามารถเดินข้ามประตูน้ำคลองบางใหญ่ไปที่วัดหลังบางได้ 7) วัดหลังบาง มีรูปปั้นเหมือนหลวงพ่อ่วม รอยพระพุทธรูปจำลอง และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชนริมคลองบางใหญ่

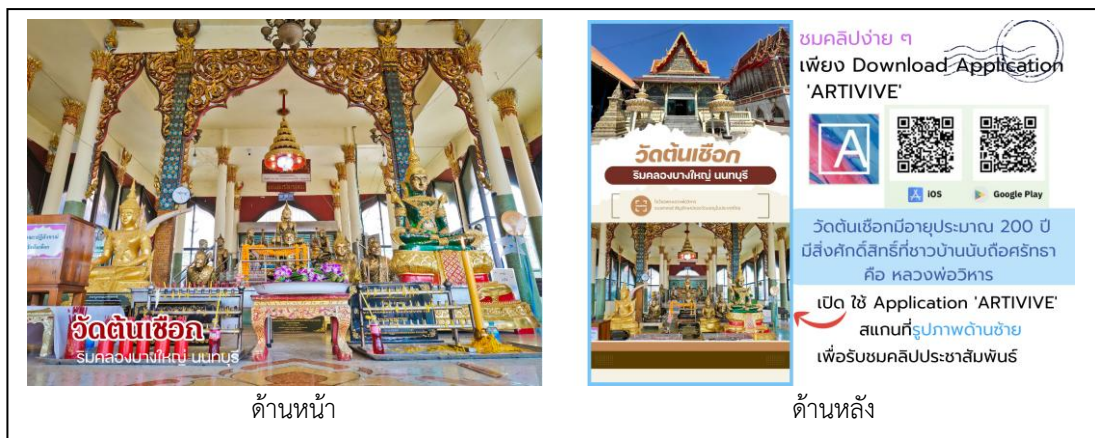
ด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่ามีความพร้อมหลายด้าน โดยมีสิ่งดึงดูดใจที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน เช่น ตลาดบางคูวัด ที่มีบรรยากาศโบราณ การล่องเรือชมวิถีชีวิต และบรรยากาศสงบร่มรื่น มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ และที่นั่งพักผ่อน แต่ยังคงขาดการรองรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ด้านการเข้าถึงมีการเดินทางที่สะดวกและปลอดภัย ยังขาดสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ ด้านการให้บริการมีความเป็นมิตร มีการถ่ายทอดเรื่องราวได้ดี และมีความสะอาดเป็นระเบียบ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สำหรับกิจกรรม มีการจัดแสดงวัฒนธรรมและถ่ายทอดเรื่องราวที่เชื่อมโยงวัด ตลาด และวิถีชีวิตริมคลองได้อย่างน่าสนใจ ส่วนที่พัก มีความหลากหลาย ปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน รองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

2. จากผลการศึกษาและวิเคราะห์บริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวางแผน ออกแบบ และพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวสำคัญริมคลองบางใหญ่ จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ตลาดบางคูวัด ศาลเจ้าพ่อจ้อย วัดต้นเชือก พิพิธภัณฑ์วัดต้นเชือก วัดเอนกดิษฐาราม วัดท่าบันเทิงธรรม และวัดหลังบาง ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ทั้งทางบกและทางน้ำ มีตลาดบางคูวัดเป็นจุดศูนย์กลาง ผู้วิจัยได้เก็บภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว นำมาสร้างเป็น

สื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบโปสเตอร์ โปสการ์ด และวิดีโอสั้น โดยใช้โปรแกรม Adobe Photoshop และ Canva ในการออกแบบ และใช้เว็บไซต์ Artivive สำหรับสร้างเทคโนโลยีความจริงเสริมที่สามารถสแกนภาพนิ่งให้แสดงคลิปวิดีโอผ่านสมาร์ตโฟนได้ โดยโปสเตอร์ ขนาด A2 ติดตั้ง ณ แหล่งท่องเที่ยว ส่วนโปสการ์ด ขนาด 4x6 นิ้ว เพื่อให้พกพาสะดวก และสื่อสารเรื่องราวของสถานที่ให้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้เดินทางไปยังพื้นที่จริงสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ แสดงดังภาพที่ 2 และภาพที่ 3

ภาพที่ 2 โปสเตอร์มีมาร์กเกอร์สำหรับการใช้สมาร์ตโฟนส่องเพื่อรับชมคลิปวิดีโอ

ภาพที่ 3 โปสการ์ดมีมาร์กเกอร์สำหรับการใช้สมาร์ตโฟนส่องเพื่อรับชมคลิปวิดีโอ

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินประสิทธิภาพ 5 ด้าน พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ด้านการ ออกแบบโปสเตอร์/โปสการ์ด ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (4.66) รองลงมา คือ ด้านคลิปวิดีโอสั้น ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และด้านเนื้อหา ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ตามลำดับ ดังข้อมูลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหา	4.40	0.23	มาก
ด้านการออกแบบโปสเตอร์/โปสการ์ด	4.66	0.23	มากที่สุด
ด้านคลิปวิดีโอสั้น	4.60	0.23	มากที่สุด
ด้านเทคโนโลยีความจริงเสริม	4.33	0.35	มาก
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.23	0.41	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.43	0.35	มาก

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่องานประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี จากข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำนวน 200 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (66.00%) อยู่ในช่วงอายุ 40-49 ปี (32.50%) และมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี (85.00%) ซึ่งสะท้อนว่ากลุ่มเป้าหมายหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมคลองบางใหญ่คือผู้หญิงวัยทำงานที่มีการศึกษาค่อนข้างสูง ด้านอาชีพพบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา (30.00%) และพนักงานเอกชน (25.00%) ขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 20,001–25,000 บาท (35.00%) รองลงมาคือกลุ่มรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท (25.00%) ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในการวางแผนสื่อประชาสัมพันธ์ให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่แท้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่องานประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 สะท้อนว่าสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมสามารถตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยวได้ดี โดยเฉพาะในประเด็น

“สื่อความจริงเสริม มีความเหมาะสมกับการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด (4.80) รองลงมาคือ ประเด็น “คลิปวิดีโอสั้นมีความเหมาะสม น่าสนใจ” ได้รับความพึงพอใจรับมากที่สุด (4.76) และประเด็น “เนื้อหาที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว” ได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด 4.67 ตามลำดับ ดังข้อมูลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาในสื่อประชาสัมพันธ์มีความชัดเจน เข้าใจง่าย	4.42	0.51	มาก
2. เนื้อหาที่น่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว	4.67	0.48	มากที่สุด
3. ภาพประกอบในโปสเตอร์/โปสการ์ดมีความเหมาะสมน่าสนใจ	4.47	0.51	มาก
4. โปสเตอร์/โปสการ์ดเหมาะสมต่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	4.38	0.66	มาก
5. คลิปวิดีโอสั้นมีความเหมาะสม น่าสนใจ	4.76	0.44	มากที่สุด
6. ระยะเวลาการนำเสนอคลิปวิดีโอสั้นมีความเหมาะสม	4.61	0.59	มากที่สุด
7. เทคโนโลยีความจริงเสริม เข้าถึงได้ง่าย ใช้งานสะดวก	4.52	0.51	มากที่สุด
8. เทคโนโลยีความจริงเสริม ช่วยให้สนใจแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากขึ้น	4.38	0.49	มาก
9. สื่อความจริงเสริม ช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	4.28	0.56	มาก
10. สื่อความจริงเสริม มีความเหมาะสมกับการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	4.80	0.40	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.53	0.51	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า มีความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนริมคลองบางใหญ่ ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะตลาดบางคูวัดซึ่งเป็นตลาดโบราณอายุกว่าร้อยปี วัดเก่าแก่ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมไทยอย่างวัดตันตือเถิก รวมถึงศาลเจ้าพ่อจ้อยที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของ

ชาวบ้านในชุมชน ทรัพยากรทางธรรมชาติมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านคมนาคมและสิ่งแวดล้อม ชุมชนยังคงดำรงวิถีชีวิตผูกพันกับสายน้ำ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีจุดเด่นด้านการท่องเที่ยว

ด้านความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่ามีความพร้อมในหลายด้าน มีสิ่งดึงดูดใจที่สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน สิ่งอำนวยความสะดวกมีความเพียงพอในหลายจุด การเข้าถึงที่สะดวกและปลอดภัย มีการให้บริการที่เป็นมิตร มีการถ่ายทอดเรื่องราวได้ดี และมีความสะอาดเป็นระเบียบ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สำหรับกิจกรรม มีการจัดแสดงวัฒนธรรมและถ่ายทอดเรื่องราวที่เชื่อมโยงวัด ตลาด และวิถีชีวิตริมคลองได้อย่างน่าสนใจ ส่วนที่พักแรมมีความหลากหลาย ปลอดภัย และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน รองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

2. การออกแบบ และพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ริมคลองบางใหญ่ จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ ตลาดบางคูวัด ศาลเจ้าพ่อจ้อย วัดต้นเชือก พิพิธภัณฑสถานวัดต้นเชือก วัดเอนกดิษฐาราม วัดท่าบันเทิงธรรม และวัดหลังบาง นำมาสร้างเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบโปสเตอร์ โปสการ์ด และวิดีโอสั้น โดยใช้โปรแกรม Adobe Photoshop และ Canva ในการออกแบบ และใช้เว็บไซต์ Artivive สร้างเทคโนโลยีความจริงเสริมที่สามารถสแกนภาพนิ่งให้แสดงคลิปวิดีโอผ่านสมาร์ตโฟนได้

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินประสิทธิภาพ 5 ด้าน พบว่า ผลการประเมินโดยภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 โดย 3 ลำดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยสูง ได้แก่ ด้านการออกแบบโปสเตอร์/โปสการ์ด ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 4.66 รองลงมาคือ ด้านคลิปวิดีโอสั้น มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 และด้านเนื้อหา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 ตามลำดับ

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 โดยเฉพาะในประเด็น “สื่อความจริงเสริม มีความเหมาะสมกับการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความพึงพอใจมากที่สุด” มีค่าเฉลี่ย 4.76 รองลงมาคือ “คลิปวิดีโอสั้นมีความเหมาะสม” ได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.80 และ “เนื้อหาน่าสนใจและมีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว” ได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.76 และข้อที่ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ “สื่อความจริงเสริมช่วยสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาบริบทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพโดดเด่นทั้งด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนริมคลองบางใหญ่ที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้อย่างเด่นชัด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Richards (2021) ที่เสนอว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีรากฐานจากอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและความยั่งยืนของชุมชน นอกจากนี้ แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ เช่น ตลาดบางคูวัดและวัดต้นเชือก ยังมีความเชื่อมโยงกับมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชาติ ซึ่งสามารถต่อยอดเป็นเนื้อหาสำหรับการสร้างประสบการณ์เชิงลึกให้นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรี กล่อมเมือง, ญัญญา เกิดทรัพย์, วัชรินทร์ อินทรพรม, วณิฎา ศิริวรสกุล และพัลลภมน สิ้นหน่ง (2567) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครนายก มีการนำเสนอเรื่องราวมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรในท้องถิ่นผ่านการจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เกิดความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าจากการมีส่วนร่วมในสถานการณ์จริง จากการถ่ายทอดโดยคนในท้องถิ่น

จากผลการศึกษาคความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งในแง่ของทรัพยากรทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวอย่างตลาดบางคูวัดที่คงบรรยากาศดั้งเดิมไว้เป็นอย่างดี และกิจกรรมท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับแนวทาง “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community-based tourism) ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ (World Tourism Organization, 2023) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ และทางเดินที่ปลอดภัย แต่ยังพบข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุและผู้พิการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว (World Health Organization, 2022) สอดคล้องกับ Sayuti (2023) ศึกษาความพร้อมของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกาะลอมบอก ประเทศอินโดนีเซีย พบว่าชุมชนมีความพร้อมในมิติทุนทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสัญลักษณ์ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับ กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ์ และนรินทร์ สังข์รักษา (2561) ศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนต้องมีความเข้าใจและความพร้อมในการจัดการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดการจะเป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เน้นไตรภาคี คือ ภาครัฐ เอกชน และท้องถิ่น คำนึงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ผลการออกแบบและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมคลองบางใหญ่ สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อย่างสร้างสรรค์และทันสมัย โดยการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 7 แห่ง ที่มีความสำคัญทั้งทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พร้อมการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ โปสเตอร์ โปสการ์ด และวิดีโอสั้น ประกอบกับการใช้เว็บไซต์ Artivive เพื่อสร้างประสบการณ์เสมือนจริง ถือเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวยุคใหม่ที่ต้องการเนื้อหาที่เข้าถึงง่าย โต้ตอบได้ และน่าสนใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Leung, Law and Lee (2022) ที่ระบุว่า เทคโนโลยีความจริงเสริมช่วยเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งานได้ การนำเสนอด้วยวิดีโอสั้น สอดรับกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับข้อเสนอขององค์กร UNWTO (2023) ที่ชื่อว่า “การท่องเที่ยวอัจฉริยะ” (Smart tourism) ควรบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง ซึ่งการนำเทคโนโลยีความจริงเสริมมาใช้ในการถ่ายทอดเรื่องราวท้องถิ่นถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สามารถตอบสนองเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cranmer, Tom Dieck and Fountoulaki (2020) พบว่าเทคโนโลยีความจริงเสริมมีศักยภาพในการเพิ่มคุณค่าและยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวผ่านมิติด้านการตลาด เศรษฐกิจ และการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกับ สุรพงษ์ วิริยะ, อนันตทรัพย์ สุขประดิษฐ์ และรชา ทองคงอยู่ (2560) พบว่า การให้ความรู้เชิงวัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยวโดยการนำเทคโนโลยี ความจริงเสริมที่มีบนโทรศัพท์มือถือ แสดงให้เห็นว่าการนำสื่อปฏิสัมพันธ์และเทคโนโลยีความจริงเสริมเข้ามาใช้ช่วยให้ผู้รับสารสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือรูปภาพได้อย่างแม่นยำ จดจำและเรียนรู้ได้ดีขึ้น

3. จากผลการประเมินประสิทธิภาพของสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี สะท้อนให้เห็นว่าสื่อประชาสัมพันธ์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูง โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.43 แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีความจริงเสริมสามารถเสริมสร้างศักยภาพของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ariza-Colpas et al. (2023) ที่ชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีความจริงเสริม มีบทบาทสำคัญในการยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในยุคหลังโควิด-19 รวมทั้งงานของ จุฬาวลี มณีเลิศ, ประธาน คำจันะ, กฤษณา เขียวมั่ง, ภัทรพร พรหมคำตัน และพงศกร พงศา (2567) ที่พบว่า สามารถนำแอปพลิเคชันไปใช้ได้ ด้วยการนำเทคโนโลยีภาพเสมือนจริงที่มีทั้งภาพ วิดีโอ และเสียงประกอบมาประยุกต์ใช้ทำให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวมีความน่าสนใจมากขึ้น นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลเสมือนได้เห็นสถานที่ท่องเที่ยว เป็นการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่นเดียวกับ อภิสร่า กฤตวาณิชย์ (2566) ที่ประยุกต์เทคโนโลยีเสมือนผสานกับโลกจริงที่มีบนโทรศัพท์มือถือมาใช้แสดงการท่องเที่ยว

เชิงวัฒนธรรม ในรูปแบบวิดีโอ อัลบั้มภาพ พร้อมบรรยายข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา เอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว และการเดินทางในรูปแบบสื่อดิจิทัลเสมือนผสานกับโลกจริงที่ปรากฏ เป็นภาพ 3 มิติออกมาจากสื่อโฮสเตอร์ สามารถนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

4. จากผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีไทยริมคลองบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสื่อประชาสัมพันธ์โดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างน่าสนใจ สอดคล้องกับ Tussyadiah, Wang, Jung and Tom Dieck (2018) ที่ระบุว่าเทคโนโลยีเสมือนจริง สามารถเสริมสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและช่วยให้ผู้ใช้รู้สึกมีส่วนร่วมที่สถานที่ท่องเที่ยวได้มากขึ้น เช่นเดียวกับ สุรพงษ์ วิริยะ และคณะ (2560) พบว่า เทคโนโลยีความจริงเสริมช่วยถ่ายทอดความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้รู้เรื่องราวและสถานที่นั้นในอีกมุมหนึ่ง เป็นการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจ โดยเฉพาะประเด็น “คลิปวิดีโอสั้นมีความเหมาะสม” ได้รับคะแนนสูงสุด แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาสั้น กระชับ และเข้าถึงง่าย ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Scolari (2020) ที่อธิบายว่า วิดีโอสั้นสามารถสร้างอิทธิพลทางความรู้สึกและโน้มน้าวใจได้ในเวลาจำกัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ควรนำแนวทางการใช้เทคโนโลยีความจริงเสริม ในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ไปปรับใช้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นๆ ที่มีศักยภาพ เพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ และดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านสื่อดิจิทัลได้อย่างทั่วถึง

1.2 สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริมควรผนวกเข้ากับแคมเปญประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อเพิ่มการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใช้งานดิจิทัลโดยเฉพาะวัยทำงาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยถึงการใช้สื่อเทคโนโลยีความจริงเสริมส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางหรือกลับมาเยี่ยมเยือนซ้ำในระยะยาวอย่างไร เพื่อประเมินความยั่งยืนของผลลัพธ์ด้านการท่องเที่ยว

2.2 ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายขึ้น เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติ ผู้สูงอายุ หรือกลุ่มคนพิการ เพื่อออกแบบสื่อสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริมที่ครอบคลุมการใช้งานของผู้ชมทุกกลุ่ม

เอกสารอ้างอิง

- กมลพิพัฒน์ ชนะสิทธิ์ และนรินทร์ สังข์รักษา. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลาดน้ำคลองแดน อำเภอกระโนน จังหวัดสงขลา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัย ชนบุรี*, 12(28), น. 163-176.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://www.mdes.go.th/content/download-detail/2798>
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2566, จาก https://secretary.mots.go.th/download/article/article_20230327145011.pdf
- จุฬาวลี มณีเลิศ, ประธาน คำจันะ, กฤษณา เขียวมั่ง, ภัทรพร พรหมคำตัน และพงศกร พงตาท. (2567). การพัฒนาแอปพลิเคชันเทคโนโลยีภาพเสมือนจริงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมือง เมืองแกนพัฒนา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารแม่ใจ เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม*, 10(3), น. 66-86.
- ชิตาวีร์ สุขคร. (2562). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย. *วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน*, 1(2), น. 1-7.
- นลินศา เตชะศิริประภา. (2566). *ท่องเที่ยวไทยหาเป้าหมายใหม่ ไม่รอจีน โฟกัสมาเลย์-อินเดีย-สิงคโปร์ มากขึ้น คาดปีหน้า ต่างชาติเข้ามา 20 ล้านคน*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://plus.thairath.co.th/topic/politics&society/102360>
- นันทวดี ดีพร้อม และศรัณยา เลิศพุทธรักษ์. (2564). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษา จังหวัดนครนายก. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 16(2), น. 1-14.
- นาวิณ คงรักษา, เมตตา คงคากุล, ปิยะวดี พงษ์สวัสดิ์ และชญชิตา จันทร์ฝั่งสุข. (2566). การพัฒนาสื่อดิจิทัลโดยใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมฐานการเรียนรู้อุทยานธรรมชาติวิทยา อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร*, 8(1), น. 19-30.
- พัชรี กล่อมเมือง, ณิชฐา เกิดทรัพย์, วัชรินทร์ อินทพรหม, วณิภา ศิริวรสกุล, และพัลลภมณ สีนหัง. (2567). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลดงละคร อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก. *วารสารนวัตกรรมและการจัดการ*, 9(1), น. 65-76.
- รุ่งศักดิ์ เยื่อโย. (2562). เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: ความท้าทายต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 25(2), น. 127-140.
- สยามรัฐออนไลน์. (2566). *เทรนด์ใหม่! สสว. เปิดข้อมูลท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมาแรง โตทะยาน 155% สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ 220 ล้านบาท*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2566, จาก <https://siamrath.co.th/n/464582>

- สุรพงษ์ วิริยะ, อนันตทรัพย์ สุขประดิษฐ์ และรชา ทองคงอยู่. (2560). การพัฒนาเทคโนโลยีการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเสมือนจริงในจังหวัดนครสวรรค์. ใน *รายงานสืบเนื่องในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 4* (น. 1253-1260). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร.
- อภิสร กฤตวาณิชย์. (2566). การพัฒนาสื่ออัจฉริยะเสมือนผสานกับโลกจริงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 17(53), น. 331-347.
- Achmad, F., Santosa, S. H., Pratiwi, H. E., & Nugroho, S. P. (2023). Tourism destination performance analysis using the 6A's framework: A case study of Rembang Regency, Indonesia. *Sustainability*, 15(14), p. 11087.
- Ariza-Colpas, P. P., Piñeres-Melo, M. A., Morales-Ortega, R. C., Rodriguez-Bonilla, A.-F., Butt-Aziz, S., Naz, S., Contreras-Chinchilla, L. del C., Romero-Mestre, M., & Vacca Ascanio, R. A. (2023). Augmented reality and tourism: A bibliometric analysis of new technological bets in the post-COVID era. *Sustainability*, 15(21), p. 15358.
- Cranmer, E. E., Tom Dieck, M. C., & Fountoulaki, P. (2020). Exploring the value of augmented reality for tourism. *Tourism Management Perspectives*, 35, p. 100672.
- Leung, X. Y., Law, R., & Lee, H. A. (2022). Augmented reality in tourism: A review of research and applications. *Tourism Management Perspectives*, 41, p. 100943.
- Richards, G. (2021). *Rethinking cultural tourism*. Cheltenham, UK: Edward Elgar.
- Sayuti, R. H. (2023). Community readiness in implementing sustainable tourism on small islands: Evidence from Lombok, Indonesia. *Sustainability*, 15(12), pp. 1-20.
- Scolari, C. A. (2020). *The Routledge Companion to Media and Design*. New York: Routledge.
- Tussyadiah, I. P., Wang, D., Jung, T. H., & Tom Dieck, M. C. (2018). Virtual reality, presence, and attitude change: Empirical evidence from tourism. *Tourism Management*, 66, pp. 140-154.
- World Health Organization (WHO). (2022). *Age-friendly tourism: Ensuring accessibility for all*. Retrieved November 14, 2023, from <https://www.who.int>
- World Tourism Organization (UNWTO). (2023). *Smart tourism for sustainable development*. Retrieved November 14, 2023, from <https://www.unwto.org>

การสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
โดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐาน
ร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์
Research Capacity Building for Learning Development of Student
Teachers Using Results-Based Monitoring and Evaluation
and Results-Based Management

พินดา วราสุนันท์^{1,*}

Pinda Varasunun^{1,*}

(Received: August 28, 2025; Revised: November 4, 2025; Accepted: November 5, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ 2) ศึกษาผลการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามกรอบการประเมิน 5 คือ 1) ความเหมาะสม 2) ประสิทธิภาพ 3) ประสิทธิภาพ 4) ผลกระทบ 5) ความยั่งยืน ประชากรคือ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษาคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ ปีการศึกษา 2565-2566 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย คู่มือการดำเนินงาน แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ศึกษาระบบการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การกำกับติดตามและการประเมินอิงผลลัพธ์ร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ผลการประเมินกระบวนการด้วยเทคนิคสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญสรุปว่ามีความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการสร้างศักยภาพการวิจัยตามกรอบการประเมินสรุปได้ว่า ด้านความเหมาะสม ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและความยั่งยืนบรรลุเป้าหมายทุกตัวบ่งชี้ ขณะที่ด้านผลกระทบมีตัวบ่งชี้ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย 2 ตัวบ่งชี้ คือ การเผยแพร่ผลการวิจัยและการนำไปใช้ในระดับองค์กร

คำสำคัญ: การสร้างศักยภาพการวิจัย การกำกับติดตามและประเมิน การบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์

¹ ภาควิชาครุศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, นครปฐม 73140

Department of Teacher Education, Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Nakhon Pathom, 73140 Thailand

* Corresponding author, e-mail: doypinda@hotmail.com

ABSTRACT

The objectives of this study were to: 1) Develop a research capacity building process to enhance the learning of student teachers using results-based monitoring and evaluation and results-based management; and 2) Investigate the outcomes of research capacity building for learning development within five evaluation dimensions: relevance, effectiveness, efficiency, impact, and sustainability. The population consisted of fourth-year student teachers in Mathematics Education, Faculty of Education and Development Sciences, during the academic years 2022-2023. The research instruments included operational manuals, tests, questionnaires, and interview forms. Data were analyzed by mean, percentages, and content analysis. The findings revealed that: 1) The process of developing research capacity to enhance the learning of student teachers using results-based monitoring and evaluation and results-based management consists of five key components: inputs, processes, outputs, outcomes, and impacts. The evaluation of the process using connoisseurship technique revealed that, in terms of accuracy, suitability, feasibility, and utility were rated at the highest level. 2) The evaluation of research capacity building showed that the dimensions of relevance, effectiveness, efficiency, and sustainability achieved all target indicators. However, within the impact dimension, two indicators did not meet the expected outcomes: dissemination of research findings and utilization of research results at the organizational level.

Keywords: Research capacity building, Monitoring and evaluation, Results based management

บทนำ

คุรุสภากำหนดสมรรถนะทางวิชาชีพครูมาตรฐานความรู้สาระความรู้การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน รวมถึงด้านสมรรถนะการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนได้ ทั้งนี้มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพในการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ กำหนดให้มีการทำวิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่เมื่อปี พ.ศ. 2562 หลักสูตรครุศาสตร์เปลี่ยนระยะเวลาการศึกษาจาก 5 ปีเป็น 4 ปี (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2562, น. 18-19) โดยคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (การจัดการเรียนรู้) มีระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน เดิมนิสิตฝึกปฏิบัติการสอน 1 ปีเต็มในชั้นปีที่ 5 แต่ปัจจุบันนิสิตฝึกปฏิบัติการสอนในภาคเรียนที่ 2 ชั้นปีที่ 4 จึงควรรหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของนิสิตตามระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป แนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจคือการสร้างศักยภาพการวิจัย มุมมองในอดีต

แนวคิดนี้นำไปใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถในระดับประเทศและโลก แต่ในช่วงหลังปี ค.ศ. 1990 เริ่มมีนักวิชาการให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพการวิจัยทางการศึกษาเนื่องจากเป็นการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษา โดย Hallet and Fidalgo (2014, pp. 425-430) และ Katwijk, Berry, Jansen and Veen (2019, p. 9) ได้เสนอแนะว่าควรมีการศึกษา ศักยภาพการวิจัยที่นิสิตได้รับในระหว่างเรียนว่ามี การนำไปใช้อย่างไรหลังสำเร็จการศึกษาแล้ว

ตามที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสร้างศักยภาพการวิจัยของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตลอดจนศึกษาการนำศักยภาพการวิจัยที่ได้รับไปใช้หลังสำเร็จการศึกษาไปแล้ว 1 ปี คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ผลิตบัณฑิตหลักสูตร 4 ปีเป็นรุ่นแรกในปีการศึกษา 2565 ซึ่งเป็นการสร้างศักยภาพการวิจัยในระดับบุคคลเนื่องจาก Simister and Smith (2010, p. 25) กล่าวว่า การสร้างศักยภาพระดับบุคคลมีความยั่งยืนกว่าระดับองค์กรหรือสถาบันเพราะนโยบายเป็นสิ่งไม่แน่นอนและข้อจำกัดของแนวคิดนี้เป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนโดยผลลัพธ์ไม่อาจคาดเดาได้ รวมถึงผลลัพธ์ในองค์กรที่แตกต่างกันก็ไม่เหมือนกัน การกำกับติดตามและประเมินระหว่างองค์กร จึงมีความแตกต่างกันโดยต้องมีการวิเคราะห์และสะท้อนถึงบริบทที่เฉพาะเจาะจง จึงควรมีนियาม และตัวชี้วัดเฉพาะของแต่ละโครงการ (Simister & Smith, 2010, p. 7; Hallet & Fidalgo, 2014, pp. 425-430; Kaseje, Edwards & Mortley, 2016, pp. 240-241) นอกจากนี้ Oancea, Fancourt, Robson, Thompson, Childs & Nuseibeh (2021, p. 102) กล่าวว่าโปรแกรมการสร้างศักยภาพ การวิจัยขนาดใหญ่อาจทำให้นักการศึกษาในโปรแกรมบางคนศักยภาพต่ำลงและเกิดความเสี่ยง ของความไม่เท่าเทียมกัน Oancea et al. ยังกล่าวอีกว่าการเสริมสร้างศักยภาพการวิจัย ให้ความสำคัญกับความสามารถของนักวิจัยแต่ละคนที่มีพื้นฐานด้านระเบียบวิธีวิจัยและทฤษฎี ที่ต่างกันโดยเฉพาะในสาขาการศึกษา ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงศึกษากับนิสิตฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เท่านั้น เนื่องจากแต่ละสาขาวิชามีอาจารย์ผู้ดูแลงานวิจัยและมีวัฒนธรรมในการดูแลนิสิตต่างกัน ออกไป

ปัจจุบันการสร้างศักยภาพเป็นสิ่งสำคัญ การกำกับติดตามและประเมินเป็นเครื่องมือสำหรับ การพัฒนาเพราะผู้ปฏิบัติจำเป็นต้องมีการวางแผนจึงมีการใช้ควบคู่กัน และเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และเป็นการประเมินก่อนล่วงหน้า ว่าโครงการมีแนวโน้มจะบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ สารสนเทศที่ได้ใช้ในการปรับปรุงแผนงาน และนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี ดังนั้นการกำกับติดตามและประเมินเมื่อไม่กี่สัปดาห์ที่ผ่านมาจึงมุ่งเน้น ที่ผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์เป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงาน คือ การบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์หรือผลสัมฤทธิ์ (Simister & Smith, 2010, p. 3; Rossignoli, Coticchia & Mezzasalma, 2015, p. 1; United Nations Development Programme, 2009, pp. 81-83; Hobson, Mayne & Hamilton, 2013, p. 6; Global Affairs Canada, 2016, p. 8) ทั้งนี้ Global Affairs Canada (2016, p. 7) กล่าวว่าผลลัพธ์ (Result) และผลลัพธ์ (Outcome) นั้นมีความหมายเดียวกัน จึงสามารถใช้แทนกันได้โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย

ใช้คำว่าผลลัพธ์ ซึ่งการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์เป็นแนวคิดที่มีลักษณะเป็นวงจรที่มีการวนซ้ำ มุ่งให้ความสำคัญกับการบรรลุผลลัพธ์ การเรียนรู้และการปรับปรุงเท่าๆ กับการรายงานผล แสดงความโปร่งใสและความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ (Global Affairs Canada, 2016, p. 8; Markiewicz & Patrick, 2016, p. 33; Prom-Jackson, 2017, p. 1) กล่าวได้ว่าแนวคิดการสร้างศักยภาพการวิจัย การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานรวมถึงการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์เป็นแนวคิดที่มีการเชื่อมโยงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

กล่าวโดยสรุปการวิจัยครั้งนี้ต้องการสร้างศักยภาพการวิจัยของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา ปีการศึกษา 2565 ด้วยแนวคิดการกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์และศึกษาผลการนำความรู้ไปใช้หลังสำเร็จการศึกษาไปแล้ว 1 ปี นอกจากนี้ Prom-Jackson (2017, p. 1) กำหนดว่าแนวคิดดังกล่าวมีลักษณะเป็นวงจรวนซ้ำที่มุ่งให้ความสำคัญกับการบรรลุผลลัพธ์ การเรียนรู้และการปรับปรุง จึงมีการถอดบทเรียนสู่การดำเนินงานในปีการศึกษา 2566 เพื่อได้สารสนเทศนำมาพัฒนาปรับปรุงกระบวนการสร้างศักยภาพการวิจัยกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

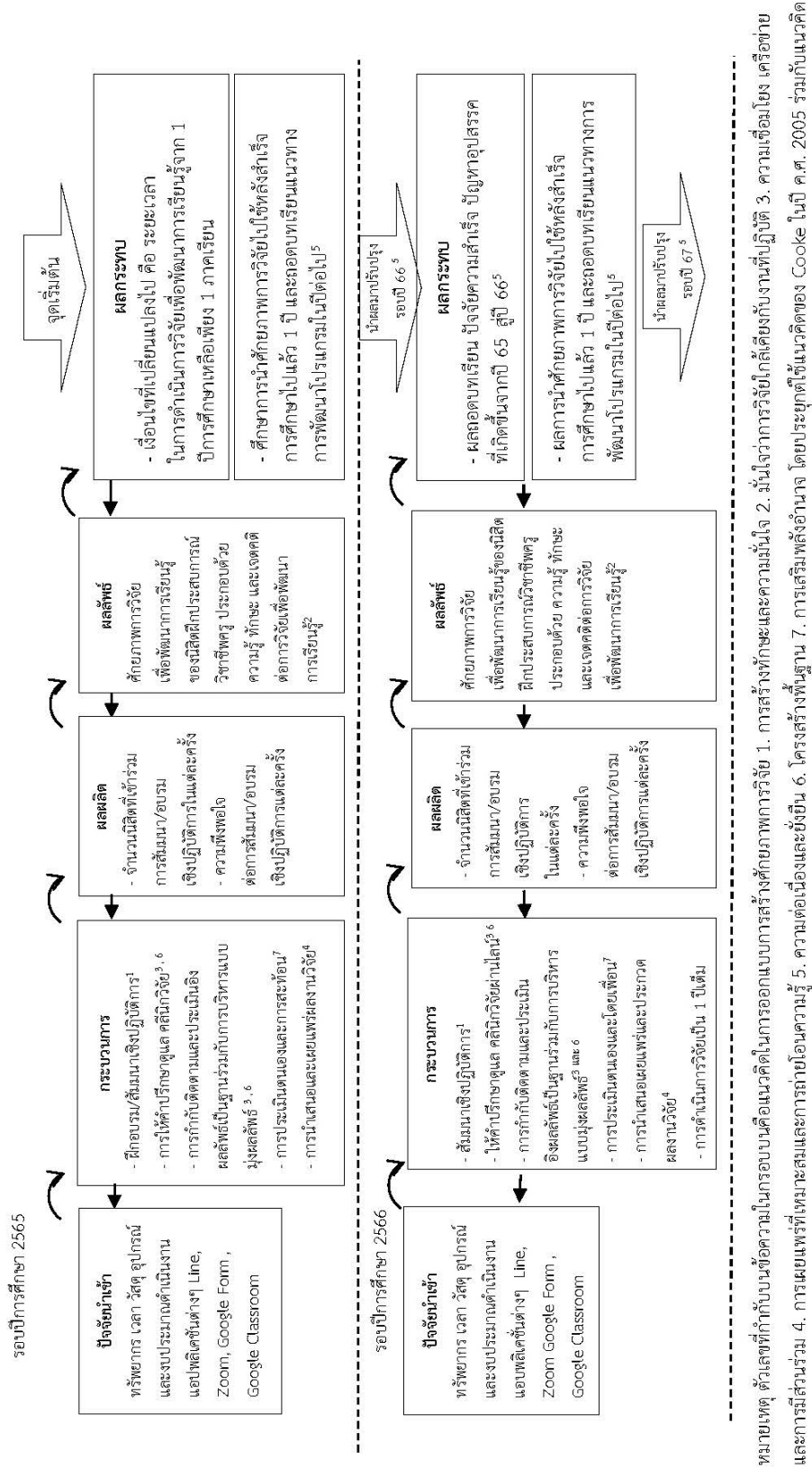
1. เพื่อพัฒนากระบวนการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์
2. เพื่อศึกษาผลการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ตามกรอบแนวคิดการประเมิน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านประสิทธิผล 3) ด้านประสิทธิภาพ 4) ด้านผลกระทบ และ 5) ด้านความยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยประยุกต์ใช้หลักการสร้างศักยภาพการวิจัยตามแนวคิดของ Cooke (2005, pp. 1-11) ร่วมกับ Edwards, Kaseje & Kahwa (2016, pp. 21-23) 7 แนวคิด คือ 1) การสร้างทักษะและความมั่นใจ ด้วยการกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ 2) มั่นใจว่าการวิจัยใกล้เคียงกับงานที่ปฏิบัติ มุ่งเน้นให้นิสิตศึกษาสภาพปัญหาในชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพพร้อมกับอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ 3) ความเชื่อมโยงเครือข่ายและการมีส่วนร่วมโดยการทำงานร่วมกันระหว่างคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์และโรงเรียนเครือข่าย ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 4) การเผยแพร่ที่เหมาะสมและการถ่ายโอนความรู้ มีการนำเสนอผลงานวิจัย การจัดทำคลิปวีดีโอแนะนำเสนอ การเผยแพร่ผลงานวิจัย (บทความย่อ) ในเว็บไซต์ศูนย์ฝึก

ประสบการณ์วิชาชีพครู การถ่ายทอดองค์ความรู้การทำวิจัยจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง 5) ความต่อเนื่องและยั่งยืนด้วยการสร้างระบบการกำกับติดตามและประเมิน การนำผลจากการถอดบทเรียนไปใช้วางแผน การสร้างศักยภาพการวิจัยของนิสิตรุ่นต่อไปอย่างต่อเนื่อง 6) โครงสร้างพื้นฐานใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ รวมถึงการให้คำปรึกษาดูแลจากอาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง การใช้เทคโนโลยีช่วยในการกำกับติดตามและสร้างชั้นเรียนออนไลน์ 7) การเสริมพลังอำนาจโดยนิสิตประเมินทักษะการวิจัยของตนเองก่อนส่งผลงานให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยงให้ข้อเสนอแนะตามเกณฑ์การประเมินทักษะการวิจัย การเขียนสะท้อนการแก้ไข การมีคลินิกวิจัยเพื่อตอบข้อสงสัยระหว่างดำเนินงาน จากนั้นนำหลักการมาออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัยตามโมเดลการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ของ UNICEF (2017, p. 7) ประกอบด้วย ผลกระทบ ผลลัพธ์ ผลผลิต กระบวนการและปัจจัยนำเข้า (ภาพที่ 1) โดยแนวคิดดังกล่าวผลกระทบหรือเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไปคือจุดเริ่มต้นของการออกแบบโมเดล และการกำหนดกรอบการประเมินผู้วิจัยใช้แนวคิดของ OECD DAC ที่นำเสนอโดย Markiewicz and Patrick (2016, pp. 101-106) 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความเหมาะสม 2) ประสิทธิภาพ 3) ประสิทธิภาพ 4) ผลกระทบ 5) ความยั่งยืน ทั้งนี้ Markiewicz และ Patrick กล่าวว่าไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวว่า 5 องค์ประกอบนั้นจะต้องมีคำถามการประเมินทั้งหมดกี่ข้อ หรือในแต่ละองค์ประกอบต้องมีกี่คำถาม แล้วแต่จุดเน้นของกรอบแนวคิดการกำกับติดตามและประเมินนั้นๆ ในขอบเขตของขนาดและบริบท กระบวนการดำเนินงานในปีการศึกษา 2565 มีระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 1 ภาคเรียน แนวคิดที่ใช้คือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบออนไลน์ การสร้างคลินิกวิจัยแบบออนไลน์ การให้นิสิตประเมินตนเอง การให้คำปรึกษาดูแลจากอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ และเขียนสะท้อนการแก้ไขงาน จากนั้นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากการดำเนินงานในปีการศึกษา 2565 สู่ปีการศึกษา 2566 คือ 1) ระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) ภาคการศึกษา 2) รูปแบบคลินิกวิจัยจากออนไลน์ เป็นการแชทผ่านไลน์ได้ตลอดเวลา 3) เพิ่มเติมการประเมินโดยเพื่อน 4) สร้างแรงจูงใจด้วยการจัดประกวดผลงานวิจัย และ 5) ให้นิสิตเขียนชี้แจงการแก้ไขโดยไม่ต้องเขียนสะท้อน

กรอบการประเมินในภาพรวมแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้หลัก 32 ตัวบ่งชี้ย่อย คือ 1) ด้านความเหมาะสมประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้หลัก 3 ตัวบ่งชี้ย่อย 2) ด้านประสิทธิผลประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้หลัก 8 ตัวบ่งชี้ย่อย 3) ด้านประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้หลัก 12 ตัวบ่งชี้ย่อย 4) ด้านผลกระทบ ประกอบด้วย 5 ตัวบ่งชี้หลัก 6 ตัวบ่งชี้ย่อย และ 5) ด้านความยั่งยืนประกอบด้วย 3 ตัวบ่งชี้หลัก 3 ตัวบ่งชี้ย่อย รายละเอียดตัวบ่งชี้และเป้าหมายดังแสดงในตารางที่ 1

หมายเหตุ ตัวเลขที่กำกับบนข้อความในกรอบบนคือแนวคิดในการออกแบบการสร้างศักยภาพการวิจัย 1. การสร้างทักษะและความมั่นใจ 2. มั่นใจว่าการวิจัยก็คล้ายกับงานที่ปฏิบัติ 3. ความเชื่อมโยง เครือข่าย และการมีส่วนร่วม 4. การเผยแพร่ที่เหมาะสมและการถ่ายทอดความรู้ 5. ความต่อเนื่องและยั่งยืน 6. โครงสร้างพื้นฐาน 7. การเสริมพลังอำนาจ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ Cooke ในปี ค.ศ. 2005 ร่วมกับแนวคิดของ Edwards et al. ในปี ค.ศ. 2016

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในการสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 8 คน นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ จำนวน 31 คน อาจารย์พี่เลี้ยง 31 คน และอาจารย์นิเทศก์ 7 คน และศึกษาผลการนำองค์ความรู้ไปใช้หลังสำเร็จการศึกษาไปแล้ว 1 ปี จากนิสิตกลุ่มเดิมและสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 3 คน เพื่อนร่วมงาน 3 คน ช่วงที่ 2 ปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วยนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ศึกษา จำนวน 33 คน อาจารย์พี่เลี้ยง 33 คน และอาจารย์นิเทศก์ 7 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งสิ้น 13 ฉบับ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ แบบปรนัย ฉบับที่ 2 แบบประเมินทักษะการวิจัยสร้างขึ้นจากความเห็นชอบของคณะกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบบตรวจสอบรายการ (0,1 คะแนน) ฉบับที่ 3 แบบประเมินเจตคติต่อการวิจัยเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ฉบับที่ 4-5 แบบประเมินความพึงพอใจ ฉบับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ฉบับอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ มีลักษณะเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ ฉบับที่ 6 ข้อคำถามเชิงคุณภาพสำหรับการถอดบทเรียนการดำเนินงาน เป็นคำถามปลายเปิดจำนวน 7 ข้อ ฉบับที่ 7-9 คู่มือการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ฉบับนักวิจัย ฉบับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ฉบับอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ฉบับที่ 10 แบบสอบถามติดตามการนำศักยภาพการวิจัยไปใช้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรุ่นปีการศึกษา 2565 ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว 1 ปีการศึกษา ฉบับที่ 11-13 แบบสัมภาษณ์การนำศักยภาพการวิจัยไปใช้ ฉบับนิสิต ฉบับเพื่อนร่วมงาน ฉบับผู้บริหาร เป็นปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ โดยเครื่องมือทุกฉบับผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ค่าความเที่ยงของแบบสอบ แบบประเมินทักษะและเจตคติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ในส่วนของคู่มือการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประเมินโดยเทคนิคการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน ใน 4 มิติ คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ การใช้ประโยชน์ ผลการตรวจสอบคุณภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกรายการ ทุกมิติในทุกฉบับ

3. วิธีดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ลงวันที่ 15 กันยายน 2565 เลขอนุমติ KUREC-KPS65/016 และเก็บข้อมูลจากนิสิตปีการศึกษา 2565 ที่สำเร็จการศึกษาหลังเป็นบัณฑิตแล้ว 1 ปีแต่เนื่องจากเป็นปีที่เกิดสถานการณ์โควิดจึงทำให้การสอบบรรจุเลื่อนออกไปและบางเขต พื้นที่เรียกปฏิบัติงานค่อนข้างล่าช้าจึงดำเนินการเก็บข้อมูลการนำศักยภาพการวิจัยของบัณฑิตไปใช้ในเดือนมกราคม 2568 เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในเดือนกุมภาพันธ์ 2568 โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ วิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

ระยะที่ 1 พัฒนาการกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ในการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิธื่อดำเนินการโดยพัฒนาคู่มือ ฉบับนักวิจัย ฉบับนิสิต และฉบับอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ประเมินด้วยการสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 8 คน

ระยะที่ 2 ทดลองใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ในการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาเอกคณิตศาสตร์ศึกษา ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2565 แนวคิดที่ใช้ การกำกับติดตามและประเมิน/การประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับแนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์/การประเมินตนเองและการเขียนสะท้อนการปรับปรุงแก้ไข ผ่านเทคนิค “ศูกร์ 4 ส ใน Week 1-2-3-4 ประกอบด้วย Week 1 สร้างความรู้ความเข้าใจ Week 2 สนทนาผ่านคลินิกวิจัย online Week 3 นิสิตส่งงานและประเมินผลงานของตนเอง Week 4 อาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนิสิตนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงและเขียนสะท้อนการแก้ไขงาน

ระยะที่ 3 นำการกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ที่ผ่านการทดลองใช้ในปีการศึกษา 2565 แล้วมาสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2566 แนวคิดที่ใช้ การกำกับติดตามและประเมิน/การประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับแนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ และนำผลการถอดบทเรียนระยะที่ 2 มาปรับการดำเนินงานคือการประเมินแบบ 360 องศา (การประเมินโดยเพื่อน/การประเมินตนเอง/การประเมินโดยอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์)

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์หลังจากสำเร็จการศึกษาภายในเวลา 1 ปี ด้วยแบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วยเพื่อนร่วมงานและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ยินดีสมัครใจให้ข้อมูล สัมภาษณ์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำความรู้ไปใช้ในการทำงาน จำนวน 3 โรง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเกณฑ์การแปลมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ (ละเอียด ศีลาน้อย และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ, 2562, น. 123)

- 4.50-5.00 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.50-4.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 2.50-3.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
- 1.50-2.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.49 หมายถึง ระดับการปฏิบัติ/ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. กระบวนการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบ (รายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบดังแสดงในภาพที่ 1) ผ่านการประเมินกระบวนการด้วยเทคนิคสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญใน 4 มิติ คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ในภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านและทุกข้อรายการย่อย

2. ผลการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์สรุปได้ว่า ด้านความเหมาะสม ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและความยั่งยืนบรรลุเป้าหมายทุกตัวบ่งชี้ ขณะที่ด้านผลกระทบมีตัวบ่งชี้ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย 2 ตัวบ่งชี้ คือ การเผยแพร่ผลการวิจัยและการนำไปใช้ในระดับบัณฑิต รายละเอียดผลการประเมินรายตัวบ่งชี้ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินจำแนกตามตัวบ่งชี้

ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้ย่อย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
1. ด้านเหมาะสม			
1.1 การประเมินความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ของกระบวนการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	1.1 ผลการประเมิน ความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ทุกฉบับอยู่ในระดับมากที่สุด	- 3.50 ขึ้นไปจาก 5 ระดับ	- ผลประเมินความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ในทุกรายการ (บรรลุ)
1.2 ความพึงพอใจต่อการกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์ เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์	1.2.1 ความพึงพอใจจากนิสิต อาจารย์ นิเทศก์/พี่เลี้ยงในปี 65	- 3.50 ขึ้นไปจาก 5 ระดับ	- ผลประเมินทุกครั้ง 3.50 ขึ้นไป (บรรลุ)
	1.2.2 ความพึงพอใจจากนิสิต อาจารย์ นิเทศก์/พี่เลี้ยงในปี 66	- 3.50 ขึ้นไปจาก 5 ระดับ	- ผลประเมินทุกครั้ง 3.50 ขึ้นไป (บรรลุ)
2. ด้านประสิทธิผล			
2.1 ความรู้ด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ	2.1.1 คะแนนก่อนและหลังเรียน ปี 65	- คะแนนหลังเรียน เฉลี่ยในภาพรวม	- μ หลังเรียน = 21.06 ก่อนเรียน = 12.81 (บรรลุ)
	2.1.2 คะแนนก่อนและหลังเรียน ปี 66	สูงกว่าก่อนเรียน	- μ หลังเรียน = 21.76 ก่อนเรียน = 12.91 (บรรลุ)
	2.1.3 ร้อยละของนิสิตที่มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ปี 65	- นิสิตร้อยละ 100 มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน	- นิสิตร้อยละ 100 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (บรรลุ)
	2.1.4 ร้อยละของนิสิตที่มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ปี 66	- นิสิตร้อยละ 100	- นิสิตร้อยละ 100 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (บรรลุ)
2.2 ทักษะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	2.2.1 คะแนนเฉลี่ยทักษะการวิจัย ปี 65	- 3.50 ขึ้นไปจาก 5 ระดับ	- μ 3.50 ขึ้นไป จาก 5 ระดับ ทั้ง 4 ครั้ง (บรรลุ)
	2.2.2 คะแนนเฉลี่ยทักษะการวิจัย ปี 66	- 3.50 ขึ้นไปจาก 5 ระดับ	- μ 3.50 ขึ้นไป จาก 5 ระดับ ทั้ง 5 ครั้ง (บรรลุ)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้ย่อย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
2.3 เจตคติต่อการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	2.3.1 เจตคติต่อการวิจัยของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปี 65	- หลังกระบวนการดำเนินงานสูงกว่า ก่อนดำเนินงาน	- μ หลัง = 4.65 μ ก่อน = 4.04 (บรรลุ)
	2.3.2 เจตคติต่อการวิจัยของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปี 66		- μ หลัง = 4.51 μ ก่อน = 4.00 (บรรลุ)
3. ด้านประสิทธิภาพ			
3.1 การส่งงานของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	3.1.1 การส่งงานของนิสิตปี 65	- นิสิตร้อยละ 100 ส่งงานตามเวลาที่กำหนด	- นิสิตร้อยละ 100 (บรรลุ)
	3.1.2 การส่งงานของนิสิตปี 66		- นิสิตร้อยละ 100 (บรรลุ)
3.2 ระดับความรู้ของนิสิต หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการ	3.2.1 ระดับความรู้หลังอบรม ปี 65	- ร้อยละ 70 ขึ้นไป	- μ หลังเรียน = 21.06 (บรรลุ)
	3.2.2 ระดับความรู้หลังอบรม ปี 66		- μ หลังเรียน = 21.76 (บรรลุ)
3.3 ระดับของทักษะการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รายบุคคล	3.3.1 ระดับของทักษะการวิจัย รายบุคคลปี 65	- นิสิตร้อยละ 100 มีคะแนนเฉลี่ย 3.50 ขึ้นไป จาก 5 ระดับ	- นิสิตทุกคนมีคะแนนเฉลี่ย ในภาพรวม 3.50 ขึ้นไป (บรรลุ)
	3.3.2 ระดับของทักษะการวิจัย รายบุคคลปี 66		- นิสิตทุกคนมีคะแนนเฉลี่ย ในภาพรวม 3.50 ขึ้นไป (บรรลุ)
3.4 ระดับของเจตคติต่อการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลังกระบวนการดำเนินงาน	3.4.1 ระดับของเจตคติต่อการวิจัย ปี 65	- 3.50 ขึ้นไปจาก 5 ระดับ	- μ = 4.61 (บรรลุ)
	3.4.2 ระดับของเจตคติต่อการวิจัย ปี 66		- μ = 4.51 (บรรลุ)
3.5 ความเหมาะสมของ กระบวนการดำเนินงาน	3.5.1 ความเหมาะสมของกระบวนการ ดำเนินงาน ปี 65	- 3.50 ขึ้นไป จาก 5 ระดับ	- ผลการประเมิน 3.50 ขึ้นไปทุกครั้ง (บรรลุ)
	3.5.2 ความเหมาะสมของกระบวนการ ดำเนินงาน ปี 66		- ผลการประเมิน 3.50 ขึ้นไปทุกครั้ง (บรรลุ)
3.6 ความเหมาะสมของการส่งเสริม ศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนา การเรียนรู้	3.6.1 ความเหมาะสมของการส่งเสริม ศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปี 65	- 3.50 ขึ้นไป จาก 5 ระดับ	- ผลการประเมิน 3.50 ขึ้นไปทุกครั้ง (บรรลุ)
	3.6.2 ความเหมาะสมของการส่งเสริม ศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปี 66		- ผลการประเมิน 3.50 ขึ้นไปทุกครั้ง (บรรลุ)
4. ด้านผลกระทบ			
4.1 ผลที่เกิดขึ้นของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.1.1 การถอดบทเรียนปี 65	- ผลที่เกิดขึ้น ทั้งทางบวกมากกว่า ผลทางลบ	- ผลทางบวกมากกว่า ทางลบ (บรรลุ)
	4.1.2 การถอดบทเรียนปี 66		- เกิดผลทางบวกไม่พบ ผลทางลบ (บรรลุ)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้หลัก	ตัวบ่งชี้ย่อย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน
4.2 การนำศักยภาพการวิจัย ไปใช้ระดับที่ 1 การสอบแข่งขัน		- บัณฑิตส่วนใหญ่ (ความถี่สูงสุด) มีการนำไปใช้ อยู่ใน ระดับมากครบ 3 ตัวบ่งชี้ย่อย	- ครบ 3 ตัวบ่งชี้ย่อย (บรรลุ)
4.3 การนำศักยภาพการวิจัย ไปใช้ระดับที่ 2 การทำงาน		- บัณฑิตส่วนใหญ่ (ความถี่สูงสุด) มีการนำไปใช้ อยู่ใน ระดับมากครบ 3 ตัวบ่งชี้ย่อย	- ครบ 3 ตัวบ่งชี้ย่อย (บรรลุ)
4.4 การนำศักยภาพการวิจัย ไปใช้ระดับที่ 3 การเผยแพร่ ศักยภาพการวิจัย		- บัณฑิตส่วนใหญ่ (ความถี่สูงสุด) มีการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากครบ 5 ตัวบ่งชี้ย่อย	- บัณฑิตตอบส่วนใหญ่อยู่ ในระดับมาก 1 ตัวบ่งชี้ (ไม่บรรลุ)
4.5 การนำศักยภาพการวิจัย ไปใช้ระดับที่ 4 องค์กร		- บัณฑิตส่วนใหญ่ (ความถี่สูงสุด) มีการนำไปใช้ อยู่ในระดับมากครบ 5 ตัวบ่งชี้ย่อย	- บัณฑิตตอบส่วนใหญ่อยู่ ในระดับมาก 3 ตัวบ่งชี้ (ไม่บรรลุ)
5. ด้านความยั่งยืน			
5.1 แนวทางการดำเนินงาน จากการถอดบทเรียนปี 65 สู่ปี 66		- การถอดบทเรียน หลังนำไปใช้ปี 66 มีความเหมาะสม	- การถอดบทเรียน หลังนำไปใช้ปี 66 มีความ เหมาะสม
5.2 แนวทางการดำเนินงาน จากการถอดบทเรียนปี 66 สู่ปี 67		- ได้แนวทาง การดำเนินงาน	- ได้แนวทางการดำเนินงาน รายละเอียดดังแสดงใน ผลวิจัยเชิงคุณภาพ (บรรลุ)
5.3 ลักษณะของการนำศักยภาพ การวิจัยไปใช้ของนิสิต หลังสำเร็จการศึกษาแล้ว 1 ปี ในระดับต่างๆ		- ศึกษาข้อค้นพบ ไม่กำหนดเป้าหมาย	- ข้อค้นพบรายละเอียด ดังแสดงในผลวิจัย เชิงคุณภาพ

หมายเหตุ ด้านประสิทธิผลพิจารณาด้านความรู้และเจตคติก่อน-หลัง, ทักษะการวิจัยเทียบกับเกณฑ์ ในส่วนของด้านประสิทธิภาพ
พิจารณาการเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้าสู่ผลผลิตและผลลัพธ์ รวมถึงการกำกับดูแลและการจัดการ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวทางการดำเนินงานจากการถอดบทเรียนปี 65 สู่ปี 66 เปลี่ยนเป็นการประเมิน 360 องศาโดยเพิ่มการประเมินโดยเพื่อนและคณินิกรวิจัยผ่านทางเซทไลน์ ได้ตลอดเวลา รวมถึงนิสิตไม่ต้องเขียนสะท้อนการแก้ไข ผลจากการนำไปใช้ประเมินโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปีการศึกษา 2566 สรุปว่ามีความเหมาะสม ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผลการถอดบทเรียนรุ่นปีการศึกษา 2566 สู่ปีการศึกษา 2567 สรุปได้เป็นหลักการดำเนินงาน CLIMM ประกอบด้วย 1) C: Continuous Learning การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) L: Lesson Learned การถอดบทเรียน 3) I: Integrated Management การบริหารแบบบูรณาการ 4) M: Monitoring and Evaluation การกำกับติดตามและประเมิน และ 5) M: Mentoring การให้คำปรึกษาดูแล ผ่านกระบวนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

การอบรมเชิงปฏิบัติการในทุกเดือน การประเมินผลงานโดยเพื่อน การประเมินตนเอง การให้ข้อเสนอแนะจากอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์และแก้ไขปรับปรุง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ประกอบด้วย นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง อาจารย์ในวิชาเอก ภาควิชาและศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตัวบ่งชี้ที่ 3 ลักษณะของการนำศักยภาพการวิจัยไปใช้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว 1 ปี ในระดับต่างๆ ดังนี้

ระดับที่ 1 การสอบแข่งขัน มีการนำความรู้ไปใช้สอบใบประกอบวิชาชีพครูทั้งในส่วนของปรนัยและอัตนัย การสอบบรรจุ และการสอบสัมภาษณ์

ระดับที่ 2 การทำงาน มีการจัดทำรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนเพื่อรองรับการประเมินครูผู้ช่วย ปัจจัยหลักในการส่งเสริมคือนโยบายของสถานศึกษาและเกิดจากตัวบัณฑิตเองที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ปัญหาอุปสรรคคือภาระงานอื่นที่รับผิดชอบมีมาก จึงไม่มีเวลาในการทำวิจัย

ระดับที่ 3 การเผยแพร่ศักยภาพการวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสถานศึกษารูปแบบของการทำ PLC การเผยแพร่ไปสเตอร์ และการเผยแพร่แบบไม่เป็นทางการในรูปแบบของการพูดคุยแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กันระหว่างสถาบันเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน การให้คำปรึกษากับนิสิตรุ่นน้องที่มาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปัจจัยหลักในการส่งเสริม คือ นโยบายของสถานศึกษา ในส่วนของการตีพิมพ์/นำเสนอในเวทีระดับชาติมีสัดส่วนน้อยมาก ปัญหาอุปสรรค คือ ขาดงบประมาณสนับสนุน ข้อจำกัดด้านเวลาและภาระงานอื่น รวมถึงความไม่มั่นใจในตนเองว่าสามารถนำความรู้จากการวิจัยไปเผยแพร่ได้

ระดับที่ 4 องค์กรส่วนใหญ่อยู่ในระดับของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของตนเอง จนมีผลการเรียนที่ดีขึ้นในระดับชั้นเรียน รองลงมาคือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยในการทำวิจัยในชั้นเรียน ปัจจัยหลักในการส่งเสริมคือ นโยบายของสถานศึกษา และตำแหน่งงานที่ทำเกี่ยวข้องกัฝ่ายที่ส่งเสริมการนำศักยภาพการวิจัยไปใช้ รวมถึงตัวบัณฑิตเองที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ปัญหาอุปสรรคหลัก คือ ตำแหน่งงานในองค์กร หากไม่มีตำแหน่งงานที่เกี่ยวข้องกับการนำศักยภาพการวิจัยไปใช้ในองค์กรอาจเป็นอุปสรรคที่ไม่ได้นำศักยภาพไปใช้เท่าที่ควร

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้การกำกับติดตามและการประเมินอิงผลลัพธ์ร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบ ผลการประเมินกระบวนการด้วยเทคนิคสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญสรุปว่ามีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการสร้างศักยภาพการวิจัยตามกรอบการประเมินสรุปได้ว่า ด้านความเหมาะสม ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพและความยั่งยืนบรรลุเป้าหมายทุกตัวบ่งชี้ ขณะที่ด้านผลกระทบมีตัวบ่งชี้ที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย 2 ตัวบ่งชี้ คือ การเผยแพร่ผลการวิจัยและการนำไปใช้ในระดับองค์กร

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนากระบวนการผลการประเมินการกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์ในการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยเทคนิคการสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ ใน 4 มิติ คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการใช้ประโยชน์ ในภาพรวมผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านและทุกข้อรายการย่อย ทั้งนี้เนื่องมาจากการออกแบบทั้ง 7 แนวคิด คือ 1) การสร้างทักษะและความมั่นใจ 2) มั่นใจว่าการวิจัยใกล้เคียงกับงานที่ปฏิบัติ 3) ความเชื่อมโยงเครือข่ายและการมีส่วนร่วม 4) การเผยแพร่ที่เหมาะสมและการถ่ายโอนความรู้ 5) ความต่อเนื่องและยั่งยืน 6) โครงสร้างพื้นฐาน และ 7) การเสริมพลังอำนาจ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นไปตามทฤษฎีการสร้างศักยภาพการวิจัยของ Cooke (2005, pp. 1-11) ร่วมกับ Edwards et al. (2016, pp. 21-23) และการนำแนวคิดการกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์มาใช้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับ Lainjo (2019, p. 49) ที่ว่าองค์ประกอบสำคัญของแนวคิดการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ การกำกับติดตามและประเมิน โดยแนวคิดทั้งสองเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการออกแบบการดำเนินงานในการวิจัย หลักการสำคัญของแนวคิดนี้คือการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผลลัพธ์อย่างเป็นระยะและศึกษาว่าจะทำอย่างไรให้ผลลัพธ์บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (Markiewicz & Patrick, 2016, p. 33)

2. ผลการสร้างศักยภาพการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้การกำกับติดตามและประเมินอิงผลลัพธ์เป็นฐานร่วมกับการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์สรุปว่าด้านความเหมาะสมบรรลุผลทุกตัวบ่งชี้เนื่องจากผู้วิจัยมีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สอดคล้องกับ Murray and Vanassche (2019, pp. 119-120) กล่าวถึงความสำคัญของการประชุมประจำเดือนของนักศึกษาเป็นระบบที่ส่งเสริมด้านศักยภาพการวิจัย มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับโรงเรียนเครือข่าย รวมถึงแนวคิดของ Hammad and Al-Ani (2021, p. 3) กล่าวว่าความร่วมมือและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในการวิจัยประกอบด้วย ครู นักวิจัย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างศักยภาพการวิจัย การจัดให้มีโครงการคลินิกวิจัยออนไลน์ในการให้คำปรึกษานิสิต นอกจากนี้ Murray and Vanassche (2019, p. 120) ได้ระบุถึงการสนับสนุนส่วนบุคคลในการเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยผ่านทางช่องทางต่างๆ ทั้งทางอีเมล โทรศัพท์ การติดต่อแบบเผชิญหน้าด้าน รวมถึงการจัดโปรแกรมการให้คำปรึกษา และการให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทำการประเมินทักษะการวิจัยของตนเองก่อนส่งผลงานให้อาจารย์นิเทศก์และอาจารย์พี่เลี้ยง การสะท้อนข้อเสนอแนะที่ได้รับหลังจากปรับปรุงแก้ไข เช่นเดียวกับ Hammad and Al-Ani (2021, p. 3) ที่กล่าวถึงกลยุทธ์ในการสร้างศักยภาพการวิจัยว่าการสะท้อนเชิงวิพากษ์จะทำให้พวกเขาคิดไตร่ตรองถึงบทเรียนที่ดีและไม่ดีของตนเอง

ผลการประเมินด้านประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายทุกตัวบ่งชี้ เช่นเดียวกับกับงานวิจัยในอดีตที่ใช้แนวคิดการสร้างศักยภาพการวิจัยกับครู นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและผู้นำชุมชนแล้วพบว่าความรู้สูงขึ้น มีความมั่นใจในเชิงบวกมากขึ้น และทักษะการวิจัยสูงขึ้น (Akintobi,

Wilkerson, Rodgers, Escoffery, Haardörfer & Kegler, 2016, pp. 123-127; Samosa, 2021, pp. 182-198; Martinovic & Dabaja, 2023, p. 32) และผลการประเมินด้านประสิทธิภาพบรรลุปเป้าหมายทุกตัวบ่งชี้เนื่องมาจากการดำเนินงานของผู้วิจัยมีการกำหนดเป้าหมายและกำกับติดตามที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม มีการติดตามอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ Lainjo (2019, p. 49) ได้กำหนดกรอบโครงสร้างเชิงตรรกะจากการระบุผลลัพธ์ที่คาดหวัง จากนั้นกำหนดปัจจัยนำเข้าและกิจกรรมที่จำเป็นเพื่อให้สามารถบรรลุผลลัพธ์โดยมีการจัดการและติดตามความก้าวหน้า และผลการถอดบทเรียนของการวิจัยพบว่าพบว่ากุญแจสำคัญของความสำเร็จนั้นเกิดจาก 1) ตัวนักวิจัยที่มีความทุ่มเทในการดำเนินงานนั้น ผลการวิจัยยังเป็นไปตามแนวคิดของ Hammad and Al-Ani (2021, p. 3) ที่กล่าวว่า การสร้างขีดความสามารถทางการวิจัยที่สำคัญต้องมีนักวิจัยที่มีความกระตือรือร้น 2) ความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน และ Vallejo and When (2016, p. 10) กล่าวว่าการพัฒนาความสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่บางสิ่งบางอย่างเกิดขึ้นแบบไม่คาดคิดและไม่ได้วางแผนโดยสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามบริบท ดังนั้นสิ่งสำคัญ คือ การกำกับติดตามและการประเมินควรมีความยืดหยุ่นตามบริบทด้วย

ผลการประเมินด้านผลกระทบสรุปว่า ผลที่เกิดขึ้นกับนิสิตทางบวกมากกว่าทางลบ โดยผลทางบวก คือ ความกระตือรือร้นในการทำงาน รับผิดชอบหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์พี่เลี้ยงและนิสิตมากขึ้น สอดคล้องกับ Samkange and Dondofema (2016, p. 789) ที่พบว่าบทบาทของการบริหารจัดการโดยเน้นผลลัพธ์เป็นฐานก่อให้เกิดการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้บริหาร ผลที่เกิดขึ้นทางลบกับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2565 คือ ความกดดันและความเครียดเนื่องมาจากระยะเวลาในการทำวิจัยลดลงเหลือเพียง 1 ภาคการศึกษา เช่นเดียวกับงานวิจัยในอดีตของ Murray and Vanassche (2019, p. 125) ที่พบว่านักศึกษาครูเกิดความตึงเครียดในช่วงเวลาของการเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยที่ต้องมีผลงานที่ตนเองต้องรับผิดชอบหลัก นอกจากนี้ผลการนำศักยภาพการวิจัยของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รุ่นปีการศึกษา 2565 ไปใช้ในระดับต่างๆ หลังจากสำเร็จการศึกษาภายในเวลา 1 ปี ส่วนใหญ่การเผยแพร่อยู่ในระดับปานกลาง และผลงานตีพิมพ์เผยแพร่อยู่ในจำนวนที่น้อยมาก ข้อค้นพบเชิงคุณภาพพบว่านิสิตมีความกังวลเกี่ยวกับมาตรฐานการวิจัยที่จะส่งผลงานตีพิมพ์เผยแพร่ และงานวิจัยของ Jim, Ruth, Ciaran & Joanne (2012, pp. 60-62) พบว่าครูมีความกังวลในการตีพิมพ์ผลงานวิจัยที่ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในระดับชาติเช่นกัน

ผลการประเมินด้านความยั่งยืนมีการนำแนวทางการดำเนินงานจากการถอดบทเรียนปีการศึกษา 65 สูปี 66 จากการประเมินผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสรุปว่ามีความเหมาะสม ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจาก 1 ภาคเรียนเป็น 2 ภาคเรียน ประเด็นที่สองการเขียนสะท้อนการแก้ไขของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนใหญ่ไม่ใช่สะท้อนเป็นการเขียนชี้แจงการแก้ไขเท่านั้น ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตของ Bell et al. (2012 อ้างถึงใน Suphasri and Chinoku, 2021, p. 248) พบว่าการสะท้อนของนักศึกษาครูเป็นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ ในรอบปีการศึกษา 2566 จึงไม่ให้นิสิตเขียนสะท้อน และการปรับคลินิกวิจัยแบบออนไลน์เป็นการแชทไลน์ได้ตลอดเวลานั้น นิสิตทุกคนเห็นว่ามีเหมาะสมดี สะดวกรวดเร็วในการติดต่อ ผลการถอดบทเรียนการดำเนินงานปีการศึกษา 2566 ได้เป็นหลักการดำเนินงาน

CLIMM คือ 1) Continuous learning 2) Lesson learned 3) Integrated management 4) Monitoring and evaluation และ 5) Mentoring จึงสรุปว่าการดำเนินงานในการวิจัยมีการนำผลการถอดบทเรียนไปพัฒนาการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับหลักการบริหารแบบมุ่งผลลัพธ์เป็นแนวคิดที่มีลักษณะเป็นวงจรที่มีการวนซ้ำ มุ่งให้ความสำคัญกับการบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้และการปรับปรุงการดำเนินงาน (Global Affairs Canada, 2016, p. 8; Markiewicz & Patrick, 2016, p. 33; Prom-Jackson, 2017, p. 1) กล่าวได้ว่าหากพิจารณาตามนักวิชาการที่มีมุมมองของความยั่งยืน คือ การวัดความต่อเนื่อง โครงสร้างพื้นฐานที่จะใช้ในโครงการใหม่ (Edwards et al., 2016, p. 233) การใช้ผลประโยชน์ของโปรแกรมอย่างต่อเนื่อง (Markiewicz & Patrick, 2016, p. 106) และมุ่งเน้นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง ความสามารถของบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวกับการมีชีวิตที่ดีขึ้น ประสิทธิภาพขององค์กรที่เพิ่มขึ้น (Vallejo & When, 2016, pp. 9-10) สามารถสรุปได้ว่าการวิจัยในครั้งนี้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในแง่ของการนำผลการถอดบทเรียนไปใช้และพฤติกรรมของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังสำเร็จการศึกษามีการนำศักยภาพการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาตนเองและผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ความมุ่งมั่นตั้งใจและเอาใจใส่ของนักวิจัยปัจจัยหลักพื้นฐานที่สำคัญที่สุด รวมถึงความเชี่ยวชาญของนักวิจัยกับเนื้อหาในการพัฒนาศักยภาพการวิจัยควรมีความสอดคล้องกัน นอกจากนี้เทคโนโลยีเป็นสิ่งที่ช่วยในการกำกับติดตามงานได้เป็นอย่างดี นักวิจัยควรมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกำกับติดตามด้วย รวมถึงการกำหนดตารางกิจกรรมการส่งงานและผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนจะช่วยให้การกำกับติดตามการส่งงานเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

1.2 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างศักยภาพการวิจัยคือคุณลักษณะของนิสิตที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ ดังนั้นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเอง รู้หน้าที่และติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ

1.3 ผลการถอดบทเรียนพบว่าปัจจัยสำคัญของการสร้างศักยภาพการวิจัย คือ การให้ข้อเสนอแนะ การดูแลให้คำปรึกษาของอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ ดังนั้นการดูแลเอาใจใส่ของอาจารย์พี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์อย่างสม่ำเสมอ การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยังเป็นสิ่งที่สำคัญในการสร้างศักยภาพการวิจัย

1.4 การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกนับเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้การสร้างศักยภาพการวิจัยมีความยั่งยืน ดังนั้นนักวิจัยควรพิจารณาประเด็นของการสร้างศักยภาพการวิจัยและเครือข่ายความร่วมมือต่างๆ ที่มีอยู่หากมีความเข้มแข็งอยู่ก่อนแล้วนับเป็นโอกาสที่จะทำให้ผลการวิจัยมีความยั่งยืน รวมถึงศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีการดำเนินงานในการสร้างเครือข่ายทางวิชาการและการวิจัยกับโรงเรียนในเครือข่ายศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เป็นการเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยในระดับบุคคล ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยระดับองค์กรโดยนำรูปแบบการวิจัยเชิงนโยบายมาใช้ทั้งก่อนการนำนโยบายไปใช้ ระหว่างนำนโยบายไปใช้ และหลังนำนโยบายไปใช้

2.2 ควรมีการเสริมสร้างศักยภาพการวิจัยกับศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วโดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการด้านการวิจัยระหว่างสถาบันผลิตครูและสถานศึกษาของศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วในรูปแบบของระบบพี่เลี้ยงทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาวิชาการร่วมกันระหว่างสถาบันผลิตครูและสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณภาคีวิชาครูศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). *ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109 ง: น. 10-14.
- ละเอียด ศิลาน้อย และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2562). การใช้มาตรฐานประเมินค่าในการศึกษาวิจัยทางสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ การโรงแรม และการท่องเที่ยว. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 8(15), น. 112-126.
- Akintobi, T. H., Wilkerson, D. E., Rodgers, K., Escoffery, C., Haardörfer, R., & Kegler, M. (2016). Assessment of the building collaborative research capacity model: Bridging the community-academic researcher divide. *Georgia Public Health Association*, 6(2), pp. 123-132.
- Cooke, J. (2005). A framework to evaluate research capacity building in health care. *BMC Family Practice*, 6, pp. 1-11.
- Edwards, N., Kaseje, D., & Kahwa. E. (2016). *Building and Evaluating Research Capacity in Healthcare Systems: Case Studies and Innovative Models*. Ottawa: UCT Press.
- Global Affairs Canada. (2016). *Results-Based Management for International Assistance Programming at Global Affairs Canada: A How-to Guide*. Retrieved July 23, 2022, from https://www.international.gc.ca/world-monde/assets/pdfs/funding-financement/results_based_management-gestion_axee_resultats-guide-en.pdf
- Hallet, F. & Fidalgo, P. (2014). Educational Research Capacity Building in the European Union: a critique of the lived experiences of emerging researchers. *European Educational Research Journal*, 13(4), pp. 425-433.
- Hammad, W. & Al-Ani, W. (2021). Building educational research capacity: Challenges and opportunities from the perspectives of Faculty Members at a National University in Oman. *Original Research*, 11(3), pp. 1-11.

- Hobson, K., Mayne, R., & Hamilton, J. (2013). *A step by step guide to Monitoring and Evaluation*. Retrieved May 3, 2020, from <https://www.geog.ox.ac.uk/research/technologies/projects/mesc/guide-to-monitoring-and-evaluation-v1-march2014.pdf>
- Jim, G., Ruth, L., Ciaran, S., & Joanne, O'F. (2012). *Understanding the role and potential for research capacity-building in initial teacher education (ITE) programmes North-South Ireland: A baseline and comparative study*. Retrieved May 3, 2020, from https://www.researchgate.net/publication/263008484_Research_capacity_building_in_initial_teacher_education_ITE_in_the_North_and_South_of_Ireland_a_baseline_and_comparative_study
- Kaseje, D., Edwards, N., & Mortley, N. (2016). Chapter 10 Indicators for Measuring and Evaluating Research Capacity Building. In Edwards, N., Kaseje, D., & Kahwa, E. (Ed.), *Building and Evaluating RESEARCH CAPACITY in Healthcare Systems Case Studies and Innovative Models*. (pp. 215-248). Cape Town: UCT Press.
- Katwijk, V., Berry, A.; Jansen, E., & Veen, K.V. (2019). It's important, but I'm not going to keep doing it: Perceived purposes, learning outcomes, and value of pre-service teacher research among educators and pre-service teachers. *Teaching and Teacher Education*, 86, pp. 1-11.
- Lainjo, B. (2019). Results Based Management (RBM): An antidote to program management. *Journal of Administrative and Business Studies*, 5(1), pp. 47-64.
- Markiewicz, A. & Patrick, L. (2016). *Developing Monitoring and Evaluation Frameworks*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Martinovic, D., & Dabaja, Z. F. (2023). Building Research Capacity of Future Teachers: A Canadian Case Study. *Australian Journal of Teacher Education*, 48(2), pp. 20-36.
- Murray, J. & Vanassche, E. (2019). Research capacity building in and on teacher education: Developing practice and learning. *Nordic Journal of Education and Practice*, 13(2), pp. 114-129.
- Oancea, A., Fancourt, N.; Robson, J., Thompson, I., Childs, A., & Nuseibeh, N. (2021). Research capacity-building in teacher education. *Oxford Review of Education*, 47(1), pp. 98-119.
- Prom-Jackson, S. (2017). *Results-based management in the United Nations system High-impact model for results-based management. Benchmarking framework, stages of development and outcomes*. United Nations, Geneva.
- Rossignoli, S., Coticchia, F., & Mezzasalma, A. (2015). A critical friend: Monitoring and evaluation systems, development cooperation and local government. The case of Tuscany. *Evaluation and Program Planning*, 50, pp. 63-76.

- Samkange, W. & Dondofema, T. (2016). Examining the role of results based management as a performance management tool in education: A focus on views and perceptions of teachers in Harare, Zimbabwe. *Scholars Journal of Arts, Humanities and Social Sciences*, 4(7), pp. 785-791.
- Samosa, R. C. (2021). Cultivating research culture: Capacity building program toward initiatives to improve teachers self-efficacy, research anxiety and research attitude. *European Scholar Journal*, 2(3), pp. 182-198.
- Simister, N. & Smith, R. (2010). *Monitoring and Evaluating Capacity Building: Is it really that difficult*. Retrieved April 12, 2020, from <https://www.intrac.org/app/uploads/2010/01/Praxis-Paper-23-Monitoring-and-Evaluating-Capacity-Building-is-it-really-that-difficult.pdf>
- Suphasri, P. & Chinokul, S. (2021). Reflective Practice in Teacher Education: Issues, Challenges, and Considerations. *PASAA: Journal of Language Teaching and Learning in Thailand*, 62(1), pp. 236-264.
- UNICEF. (2017). *Result-Based Management Handbook Working together for children*. Retrieved May 25, 2020, from <https://www.unicef.org/thailand/reports/result-based-management-handbook>
- United Nations Development Programme. (2009). *Capacity Development: A Undp Primer*. Retrieved May 3, 2020, from https://www.adaptationundp.org/sites/default/files/resources/cdg_capacity_development_primer.pdf
- Vallejo, B. & When, U. (2016). Capacity development evaluation: The challenge of the results agenda and measuring return on investment in the Global South. *World Development*, 79, pp. 1-13.

การพัฒนาารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช
Development of Local Cultural Tourism Communication Models
to Promote Tourism in Nakhon Si Thammarat Province

พิรพล สุวรรณชีพ^{1,*}, ลัญจกร นิลกาญจน์² และปัญญา เลิศไกร³
Pelapon Suwanacheep^{1,*}, Lunjakon Nillakan² and Panya Lertgrai³

(Received: September 7, 2025; Revised: November 4, 2025; Accepted: November 4, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลรูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) พัฒนารูปแบบการสื่อสารฯ และ 3) ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ประชากรคือ นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ตอบแบบสอบถาม AHP 10 คน, กลุ่มทดลองรูปแบบ 200 คน และกลุ่มประเมิน 100 คน เครื่องมือหลัก ได้แก่ แบบสอบถาม AHP และ QFD, แบบสอบถามความพึงพอใจ, และเครื่องมือวิเคราะห์สถิติ สถิติที่ใช้คือ AHP, QFD และสถิติเชิงพรรณนา ผลวิจัยระยะแรก พบว่า รูปแบบการสื่อสารที่นักท่องเที่ยวต้องการจากการจัดลำดับด้วย AHP พบว่า 5 อันดับรูปแบบที่นักท่องเที่ยวต้องการคือ ทัวร์เสมือนจริง (0.1779), วิดีโอออนไลน์ (0.1263), การเรียนรู้ผ่านเกม (0.1053), โมเดลสามมิติ (0.1034), และสื่อสังคมออนไลน์ (0.0972) ระยะที่ 2 พัฒนา “NST-CULTURE CONNECT MODEL” ซึ่งมี 4 เสาหลัก Digital Experience Core, Social Engagement, Community Participation, และ Institutional Collaboration ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิภาพโมเดลจากการใช้กับประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ พบว่า มีประสิทธิภาพ เช่น คลิปติกต็อก มียอดรับชมกว่า 2.4 ล้านครั้ง ทัวร์เสมือนจริงมีผู้ใช้ 3,613 คน นักท่องเที่ยวพึงพอใจโดยรวม 4.75 จาก 5 คะแนน ช่วยกระตุ้นความสนใจอยากเดินทางจริงและเพิ่มความเข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรม โมเดลนี้จึงส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมของชุมชน

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช 80000
Doctor of Philosophy Program Student in Innovation Management for Development, Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat 80000 Thailand

* Corresponding author, e-mail: culture.nst@gmail.com

^{2,3} สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช 80000

Innovation Management for Development, Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat 80000 Thailand

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study, analyze, and synthesize communication models for local cultural tourism that align with tourist needs; 2) develop a communication model; and 3) evaluate the effectiveness of the local cultural tourism communication model. The population included tourists, stakeholders, and relevant organisations. The sample included 10 respondents for the AHP analysis, 200 participants in the model trial group, and 100 participants in the evaluation group. The main research instruments were AHP questionnaires for QFD analysis, satisfaction questionnaires, and digital analytics tools. Statistical methods included AHP, QFD, and descriptive statistics.

The first phase revealed that, based on AHP ranking, the top five communication models preferred by tourists were: Virtual Tours (0.1779), Online Videos (0.1263), E-Learning/Gamification (0.1053), 3D Models (0.1034), and Social Media (0.0972). In the second phase, the “NST-CULTURE CONNECT MODEL” was developed, comprising four core pillars: Digital Experience Core, Social Engagement, Community Participation, and Institutional Collaboration. The third phase evaluated the model through its implementation in the *Pha Khuen* That Festival (traditional cloth offering ceremony).

The results demonstrated high effectiveness: TikTok videos reached more than 2.4 million views, the virtual tour platform attracted 3,613 users, and overall tourist satisfaction was rated at 4.75 out of 5. The model effectively enhanced tourists’ intention to visit and increased their understanding of cultural values. Therefore, the NST-CULTURE CONNECT MODEL can serve as an effective mechanism for promoting cultural tourism in Nakhon Si Thammarat Province.

Keywords: Tourism communication model, Cultural tourism, Community participation

บทนำ

การท่องเที่ยวจัดเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกอย่างต่อเนื่อง โดยมีพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและรูปแบบการให้บริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้เกิดทิศทางและรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่น่าสนใจ หนึ่งในนั้นคือ การท่องเที่ยวมูลค่าสูง (High-value tourism) ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมุ่งแสวงหาความพึงพอใจจากสิ่งอำนวยความสะดวกสบายและบริการที่เป็นเลิศ เน้นประสบการณ์ด้านอารมณ์ความรู้สึก และสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่นักท่องเที่ยวยินดีจ่ายเพื่อประหยัดเวลาและความพิเศษเฉพาะบุคคล การท่องเที่ยวมูลค่าสูงนี้กำลังเติบโตในระยะยาว โดยคาดการณ์ว่ามูลค่าตลาดจะเพิ่มขึ้นจาก 6,335.1 ล้านเหรียญสหรัฐในปี 2019 เป็น 8,631.2 ล้านเหรียญสหรัฐในปี 2025 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย,

2564) อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น (Local cultural tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมูลค่าสูง และกำลังเป็นที่นิยมทั่วโลก ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการด้านมิติทางอารมณ์และความรู้สึกได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ หลักการทางเศรษฐศาสตร์วัฒนธรรม ที่ระบุว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้นิยมดีจ่าย เพื่อเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมที่หาได้ยากและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื่องจากนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสำคัญกับการสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี อาหาร ศิลปะ และมรดกทางวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นกลับมีแนวโน้มลดลงในบางพื้นที่ เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราชที่กำลังประสบปัญหาจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีสำคัญอย่างประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ ณ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร ซึ่งในอดีตงานประเพณีนี้เคยดึงดูดผู้คนจากทั่วทุกภาคใต้ให้เดินทางมาร่วมงานอย่างมหาศาลจนเต็มลานวัด แต่ปัจจุบันผู้เข้าร่วมลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเหลือเพียงพุทธศาสนิกชนที่มาร่วมประเพณีในจำนวนที่ลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด (ฉัตรชัย ศุภระกาญจน์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 14 มกราคม 2568) จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่าสาเหตุหลักที่อาจส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงมาจากหลายปัจจัย เช่น ปัญหาด้านบุคคล (สุขภาพและความเหนื่อยล้า), ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม (สิ่งแวดล้อม สภาพอากาศ ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย), ปัญหาด้านเศรษฐกิจ (ค่าครองชีพสูง), ปัญหาด้านการเดินทาง (สถานที่ห่างไกลและเข้าถึงยาก มีค่าใช้จ่ายสูง) แต่ที่สำคัญที่สุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร โดยเฉพาะการขาดการประชาสัมพันธ์ที่นำดึงดูดหรือการประชาสัมพันธ์ที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ ประเพณีมักจัดขึ้นเพียงปีละครั้ง ทำให้การเข้าร่วมอีกครั้งต้องรอถึงปีถัดไป (กฤตชญา ตระบันพฤกษ์, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 15 กรกฎาคม 2566) ซึ่งการจำกัดความถี่ในการจัดงานเช่นนี้ ส่งผลให้เกิดความท้าทายอย่างยิ่งในการรักษาและสร้างความผูกพันกับนักท่องเที่ยวในระยะยาว เนื่องจากขาดการสื่อสารหรือสร้างปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การดำเนินการตลาดระยะยาวที่มุ่งเน้นการสร้างความรักภักดีและการกลับมาเยือนซ้ำเป็นไปได้ยาก เพื่อแก้ไขปัญหการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่มีแนวโน้มลดลง และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ก้าวทันตามทิศทางการท่องเที่ยวมูลค่าสูง การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งหมายถึง แนวคิดและวิธีการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจของชุมชนท้องถิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนและสัมผัสประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การพัฒนาแบบการสื่อสารที่เหมาะสมจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยการนำเสนอประสบการณ์ใหม่ สร้างความประทับใจ เพิ่มโอกาสทางธุรกิจ และยกระดับภาพลักษณ์การท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช แม้ว่าจะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอยู่บ้าง แต่งานวิจัยเหล่านั้นยังขาดกระบวนการที่เป็นระบบและเชิงปริมาณในการแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยวไปสู่รูปแบบการสื่อสารที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างชัดเจน ทั้งนี้ พบว่ายังขาดการนำเครื่องมือเชิงวิเคราะห์

ที่ผสมผสานกัน มาใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ AHP ในการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบการสื่อสารที่นักท่องเที่ยวต้องการอย่างมีเหตุผลและมีน้ำหนักทางสถิติ ควบคู่ไปกับการใช้ QFD เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการแปลงผลลัพธ์จาก AHP ให้กลายเป็นข้อกำหนดทางเทคนิค และกระบวนการพัฒนาการบูรณาการระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาร่วมกับ AHP และ QFD ในลักษณะนี้จึงเป็นช่องว่างงานวิจัยที่สำคัญ ที่งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการเติมเต็ม เพื่อให้มั่นใจว่ารูปแบบการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นจะตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

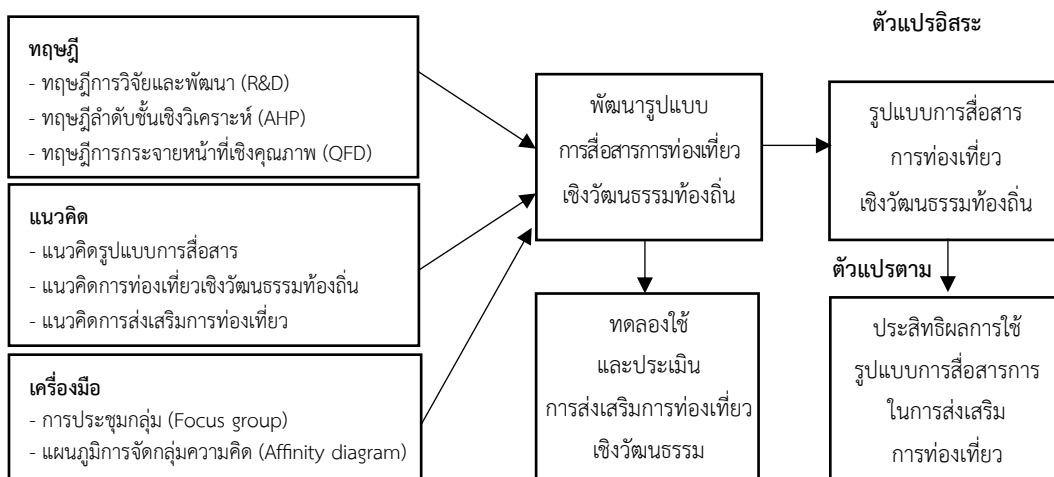
งานวิจัยนี้ดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนาตามแนวทางของวารุ เฟ็งสวีส์ตี (2552) โดยใช้เทคนิคกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ เพื่อคัดเลือกรูปแบบการสื่อสารที่สำคัญ และเทคนิคการกระจายหน้าที่เชิงคุณภาพ เพื่อแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยวไปสู่การออกแบบรูปแบบการสื่อสาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลรูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากที่กล่าวไปข้างต้นว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น มีแนวโน้มลดลงในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยจึงได้เลือกพัฒนารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา โดยอ้างอิงแนวทางของ วารุ เฟ็งสวีส์ตี (2552) แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยทั้งหมด 3 ระยะ ในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลรูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.1 วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ ระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อค้นหารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว การเลือกผู้ให้ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ในระยะนี้เน้นการ เลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง การดำเนินการในระยะนี้แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1.1 การวิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้น ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ได้แก่ วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช, ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช, เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำทัวร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และนักท่องเที่ยว 2 คน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลดลง

1.1.2 การประชุมกลุ่ม (Focus group discussion) ผู้ให้ข้อมูลถูก เลือกแบบเจาะจง จำนวน 8 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น 4 คน, ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น 2 คน และนักท่องเที่ยวผู้มีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2 คน

1.1.3 การจัดลำดับความสำคัญด้วย AHP ผู้ให้ข้อมูลถูก เลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 คน การเลือกกลุ่มนี้มีเหตุผลเนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง (Direct stakeholders) และมีความรู้ในการประเมินความสำคัญของรูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงยังรู้จักวัฒนธรรมและประเพณีของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นอย่างดี

1.2 เครื่องมือที่ใช้และการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.1 การวิเคราะห์ปัญหา โดยแผนผังก้างปลา (Fishbone diagram) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สาเหตุและผลของปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ลดลง โดยข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์

1.2.2 การรวบรวมรูปแบบการสื่อสาร โดยใช้การประชุมกลุ่ม เพื่อรวบรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารทั้งหมด จากนั้นใช้ แผนผังกลุ่มเชื่อมโยง (Affinity diagram) ในการจัดกลุ่มความคิดเห็นและคัดกรองเหลือรูปแบบการสื่อสารที่เป็นออนไลน์ จำนวน 13 รูปแบบ ที่นำไปใช้ในการวิจัย

1.2.3 การจัดลำดับความสำคัญ โดยใช้แบบสอบถามตามกระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ (AHP) เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการสื่อสารทั้ง 13 รูปแบบทีละคู่ แบบสอบถาม AHP มี 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป จำนวน 16 ข้อ, การเปรียบเทียบความสำคัญแบบคู่ (Pairwise comparison) ด้วยระดับความสำคัญ 5 ระดับ (1 = สำคัญเท่ากัน ถึง 5 = สำคัญมากที่สุด) และข้อเสนอแนะปลายเปิดแบบสอบถามนี้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (ด้านเนื้อหา 3 ท่าน และด้านเทคนิค 2 ท่าน) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า IOC ของแบบสอบถามทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผลการสัมภาษณ์และข้อเสนอแนะปลายเปิดด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูล AHP ใช้การคำนวณค่าน้ำหนักความสำคัญของแต่ละรูปแบบการสื่อสารด้วย ค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (Geometric mean) และมีการตรวจสอบความสอดคล้องกันของเหตุผล (Consistency Ratio: C.R.) สูตรคำนวณ $CI = (\lambda_{max} - n)/(n-1)$ และ $CR = CI/RI$ โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับไว้ที่ $C.R. \leq 0.10$ ซึ่งจากการคำนวณพบว่ามีค่าเท่ากับ 0.03933 ซึ่งแสดงว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกันของเหตุผลที่ดี

2. ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1 วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช การใช้ AHP เพื่อจัดลำดับความต้องการของนักท่องเที่ยว และ QFD เพื่อแปลงความต้องการไปสู่การพัฒนารูปแบบ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อให้ได้โมเดล (NST-CULTURE CONNECT MODEL) ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยวิธีการใช้เทคนิค QFD เพื่อแปลงความต้องการ ไปสู่ข้อกำหนดทางเทคนิค (HOWs) ผู้วิจัยใช้ QFD ทั้งหมด 2 ช่วง เพื่อแปลงเสียงเรียกร้องของนักท่องเที่ยว (Voice of Customer: VOC) ที่รวบรวมได้ในระยะที่ 1 ให้กลายเป็นคุณลักษณะทางเทคนิคที่นำไปสู่การออกแบบโมเดลการสื่อสาร โดยประกอบไปด้วย 2 ช่วง ดังนี้

2.1.1 ช่วงที่ 1 เมทริกซ์การวางแผนรูปแบบการสื่อสาร (Product planning) การแปลง VOC (WHATs) ผู้วิจัยนำผลลัพธ์ 5 อันดับแรกที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญสูงสุดจากกระบวนการ AHP (ซึ่งเปรียบเสมือน VOC) ได้แก่ ทัวร์เสมือนจริง (17.79%), วิดีโอออนไลน์/คลิปวิดีโอ (12.63%), E-Learning/Gamification (10.53%), Photogrammetry (10.34%) และสื่อสังคมออนไลน์/บล็อก (9.72%) มาใช้เป็น ความต้องการของนักท่องเที่ยว (WHATs) ในเมทริกซ์ “บ้านแห่งคุณภาพ” (House of quality) และได้ระดมสมองเพื่อกำหนด ข้อกำหนดทางเทคนิค (Technical requirements) หรืออย่างไร (HOWs) ที่สามารถตอบสนองต่อ WHATs เหล่านั้นได้ เช่น การพัฒนาสื่อดิจิทัล, การสร้างคอนเทนต์วิดีโอ, การสแกนวัตถุ 3D, และกลยุทธ์ Social Media Marketing จากนั้นจึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง WHATs และ HOWs (มาก = 9, ปานกลาง = 3, น้อย = 1) ลงในเมทริกซ์ความสัมพันธ์ จากนั้นจึงคำนวณระดับความสำคัญของข้อกำหนดทางเทคนิค

โดยใช้สมการ (คะแนนความสัมพันธ์ \times คะแนนความสำคัญของ WHATs) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของ HOWs (เช่น การพัฒนาสื่อดิจิทัล ได้ค่าน้ำหนักสูงสุด 25.19%)

2.1.2 ช่วงที่ 2 เมทริกซ์การออกแบบกระบวนการพัฒนา (Process design) ผู้วิจัยได้นำข้อกำหนดทางเทคนิค (HOWs) จากช่วงที่ 1 มาใช้เป็นการต้องการของนักท่องเที่ยว (WHATs) ในช่วงที่ 2 และกำหนดส่วนประกอบ/กระบวนการพัฒนา (HOWs) WHATs เหล่านี้ถูกนำมาแปลงเป็นลักษณะของกระบวนการพัฒนา ที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น (เช่น การสร้างเว็บไซต์/แอปพลิเคชัน Virtual Tour, ระบบ AR/VR เพื่อเล่าเรื่องราววัฒนธรรม, คลิปสั้น TikTok) ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ QFD ทั้ง 2 ช่วง นำไปสู่การสร้าง NST-CULTURE CONNECT MODEL

2.2 การตรวจสอบความสมเหตุสมผลของโมเดล (Model validation) ก่อนนำโมเดลไปทดลองใช้ในระยะที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของโมเดล (Model validation) โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของโมเดล โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ของจังหวัด นครศรีธรรมราช (เช่น ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ประชาสัมพันธ์จังหวัด) ได้ตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นสอดคล้องกันว่า NST-CULTURE CONNECT MODEL เป็นกรอบแนวคิดที่มีความครอบคลุมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3. ระยะที่ 3 การทดลองการใช้รูปแบบการสื่อสารและการประเมินประสิทธิผล

3.1 วัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช การเลือกกลุ่มตัวอย่างและการทดลอง (R1, R2, R3) การทดลองใช้รูปแบบการสื่อสารถูกแบ่งออกเป็น 3 ครั้ง โดยใช้วิธีเลือกแบบบังเอิญ (Accidental Selection) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งหมด 200 คน (นักท่องเที่ยวทั่วไป ร้อยละ 60, ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น ร้อยละ 25, และเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 15) กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบการสื่อสาร โดยการเลือกแบบบังเอิญ (Accidental sampling) ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะเครื่องมือแบ่งเป็น 2 หัวข้อหลัก (ข้อมูลทั่วไป จำนวน 7 ข้อ และความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ) โดยเก็บผลจำนวน 3 ครั้ง รวมทั้งสิ้น 200 คน ประกอบด้วย การทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จำนวน 50 คน, การทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ จำนวน 100 คน และการทดลองความพร้อมนำไปใช้ จำนวน 50 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุปผลความพึงพอใจและประสิทธิผลของโมเดล

3.1.1 การทดลอง R1 (ขนาดเล็ก 50 คน) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวม ผลประเมินเชิงคุณภาพเบื้องต้น และข้อคิดเห็นโดยละเอียดจากผู้ใช้งานขนาดเล็ก เพื่อนำไปสู่การแก้ไขรูปแบบการสื่อสารครั้งที่ 1 (D1)

3.1.2 การทดลอง R2 (ขนาดใหญ่/นาร์่อง 100 คน) มีวัตถุประสงค์เพื่อนำรูปแบบที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับกลุ่มนาร์่องขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อรวบรวมข้อมูลสำหรับการแก้ไขรูปแบบการสื่อสารในระดับที่กว้างกว่าสำหรับหลายฝ่าย (D2)

3.1.3 การทดลอง R3 (ความพร้อมนำไปใช้ 50 คน) มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความพร้อมสู่การปฏิบัติ และทำการตรวจสอบความถูกต้องครั้งสุดท้าย (D3) ก่อนการนำไปประเมินประสิทธิผล

3.2 การประเมินประสิทธิผลสุดท้าย กลุ่มตัวอย่างในการประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารการฯ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้วยแบบสอบถาม โดยการเลือกแบบบังเอิญ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 100 คน และใช้เครื่องมือประเมินประสิทธิผล 2 ส่วนตามกรอบแนวคิดของ León-Santiesteban, Mendez-Prada, Cardona-Arce and Guerrero-Mosquera (2023) ดังนี้

3.2.1 เครื่องมือวิเคราะห์ดิจิทัล (Digital analytics) ใช้ในการวัดผลลัพธ์เชิงปริมาณ เช่น การติดตามจำนวนผู้เข้าชม และระยะเวลาการใช้งานเฉลี่ยของทัวร์เสมือนจริง ผ่านระบบ 3DVista Hosting และวัดยอดรับชมรวมของคลิปวิดีโอบน TikTok

3.2.2 แบบสอบถามประเมินประสิทธิผล (Final evaluation) ใช้เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งมีตัวแปรที่วัด คือ ความสามารถในการส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงการวัดการกระตุ้นความสนใจอยากเดินทางจริง ความเข้าใจในคุณค่าวัฒนธรรม และศักยภาพในการเป็นสื่อดิจิทัล ลักษณะเครื่องมือแบ่งเป็น 2 หัวข้อหลัก (ข้อมูลทั่วไปจำนวน 7 ข้อ และการประเมินประสิทธิผล จำนวน 15 ข้อ) และผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยมี ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อสรุปผลความพึงพอใจและประสิทธิผลของโมเดล

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว 2) พัฒนารูปแบบการสื่อสารฯ และ 3) ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยได้ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล พบว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีแนวโน้มลดลง โดย สาเหตุหลักที่เลือกแก้ไขคือปัญหาด้านรูปแบบการสื่อสาร จึงได้รวบรวมข้อมูลรูปแบบการสื่อสารฯ ทั้งหมดด้วยการประชุมกลุ่ม (Focus group) เพื่อรวบรวมรูปแบบการสื่อสารที่เป็นไปได้ทั้งหมด และสร้างรายการความต้องการที่ครอบคลุม

(Comprehensive alternatives) จากนั้นจึงจัดกลุ่มโดยใช้แผนภูมิการจัดกลุ่มความคิด (Affinity diagram) เพื่อจัดลำดับชั้นของความคิดเห็น และคัดกรองเฉพาะรูปแบบการสื่อสาร โดยใช้เกณฑ์รูปแบบที่มีลักษณะคล้ายกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน จนเหลือรูปแบบการสื่อสารออนไลน์ 13 รูปแบบ และนำมาจัดลำดับความสำคัญ ด้วยกระบวนการ AHP โดยกลุ่มตัวอย่าง 10 คน พบว่า 5 อันดับแรกที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจสูงสุด ได้แก่ ทัวร์เสมือนจริง มีค่าน้ำหนัก 0.1779, วิดีโอออนไลน์/คลิปวิดีโอ มีค่าน้ำหนัก 0.1263, E-Learning/Gamification มีค่าน้ำหนัก 0.1053, โมเดลสามมิติ มีค่าน้ำหนัก 0.1034 และสื่อสังคมออนไลน์/บล็อก มีค่าน้ำหนัก 0.0972 (9.72%) รูปแบบเหล่านี้ถือเป็น “องค์ประกอบหลัก” ที่สร้างประสบการณ์เสมือนจริงและการมีส่วนร่วม

ระยะที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยใช้ QFD การพัฒนารูปแบบการสื่อสารด้วยเทคนิค QFD โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแปลงความต้องการของนักท่องเที่ยว (จากผล AHP) ไปสู่ข้อกำหนดทางเทคนิคและกระบวนการพัฒนา ผู้วิจัยใช้เทคนิค QFD ทั้งหมด 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 เมทริกซ์การวางแผนรูปแบบการสื่อสาร โดยนำความต้องการของนักท่องเที่ยว (WHATs) นำ 5 อันดับแรกจากผล AHP มาใช้เป็นความต้องการหลัก ได้แก่ ทัวร์เสมือนจริง, วิดีโอออนไลน์/คลิปวิดีโอ, E-Learning/Gamification, โมเดลสามมิติ, และสื่อสังคมออนไลน์/บล็อกทำให้ได้ข้อกำหนดทางเทคนิค (HOWs) จากการระดมสมองของทีมออกแบบ ได้ 8 คุณลักษณะทางเทคนิคที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้แก่ การพัฒนาสื่อดิจิทัล (ค่าน้ำหนัก 25.19%), การสร้างคอนเทนต์วิดีโอ (ค่าน้ำหนัก 13.31%), การพัฒนาแพลตฟอร์ม E-Learning/Gamification (ค่าน้ำหนัก 8.83%), การมีโมเดลโบราณสถาน 3D (ค่าน้ำหนัก 13.65%) กลยุทธ์ Social Media Marketing (ค่าน้ำหนัก 11.68%), การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (ค่าน้ำหนัก 5.36%), ความร่วมมือกับหน่วยงานจังหวัดและเอกชน (ค่าน้ำหนัก 14.32%) และการกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และคู่มือการใช้งาน (ค่าน้ำหนัก 7.65%) รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 2

		1	2	3	4	5	6	7	8		
ปัจจัยความต้องการที่มีผลต่อลักษณะรูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา		คะแนนความสำคัญ									
		การพัฒนาสื่อดิจิทัล									
		การสร้างคอนเทนต์วิดีโอ									
		การพัฒนาแพลตฟอร์ม E-Learning/Gamification									
		การเรนเดอร์/โบราณสถาน 3D									
		กลยุทธ์ Social Media Marketing Facebook Page, TikTok									
		การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น									
		ความร่วมมือกับหน่วยงานจังหวัดและเอกชน									
		การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และคู่มือการใช้งาน									
ความต้องการของนักท่องเที่ยว	ทัวร์เสมือนจริง (Virtual Tour)	17.79	9		3		1	1	1	คะแนนรวม	
	วิดีโอออนไลน์/คลิปวิดีโอ	12.63	3	9		3		3	1		
	E-Learning / Gamification	10.53	3		9		1	1	3		
	แบบจำลองสามมิติ	10.34	3		9				1		
	สื่อสังคมออนไลน์/บล็อก	9.72	1	3		9	3	9	1		
ระดับความสำคัญของคุณลักษณะทางเทคนิค		รวม	270.33	142.83	94.77	146.43	125.37	57.48	153.69	82.07	1072.97
เปอร์เซ็นต์ความสำคัญของคุณลักษณะทางเทคนิค (%)			25.19	13.31	8.83	13.65	11.68	5.36	14.32	7.65	100
		ลำดับ	1	4	6	3	5	8	2	7	

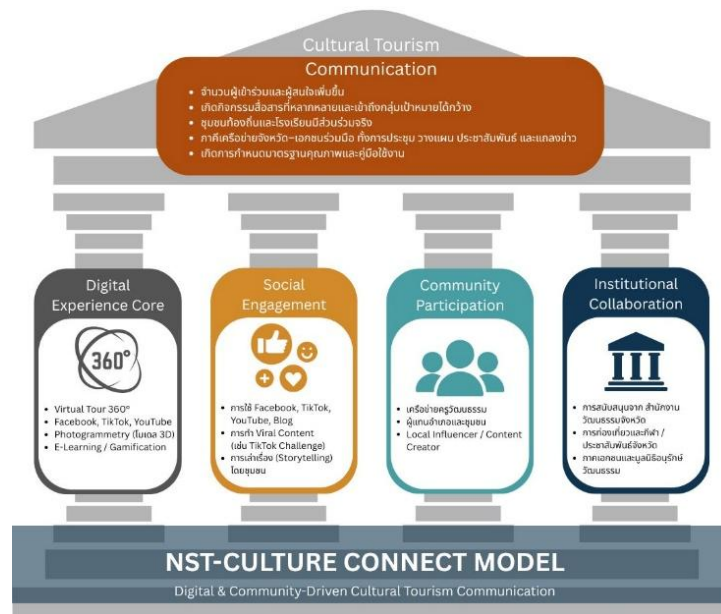
ภาพที่ 2 การออกแบบเมทริกซ์การวางแผนรูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น

ช่วงที่ 2 เมทริกซ์การออกแบบกระบวนการพัฒนา นำข้อกำหนดทางเทคนิคจากช่วงที่ 1 มาใช้เป็นการต้องการของนักท่องเที่ยว (WHATs) เพื่อกำหนดคุณสมบัติของการออกแบบและกระบวนการพัฒนาที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น (HOWs) โดยกระบวนการพัฒนาที่มีน้ำหนักสูงสุด 2 อันดับแรก คือ สแกนโบราณสถาน ศิลปวัตถุ หัตถกรรม และ เปิดให้เข้าถึงผ่าน VR Museum (เท่ากันที่ 12.05%) รองลงมา คือ คลิปสั้น TikTok, Reels (11.04%) รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 3

จากผลลัพธ์ของ QFD ช่วงที่ 2 ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการสื่อสารที่มีชื่อว่า “NST-CULTURE CONNECT MODEL” มีแนวคิดขับเคลื่อนด้วยดิจิทัลและชุมชน (Digital and community-driven) โดยผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัล การมีส่วนร่วมของชุมชน และการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ประกอบด้วย 4 เสาหลัก ที่ทำงานเชื่อมโยงและสนับสนุนกัน ได้แก่ 1) Digital Experience Core แกนกลางของเนื้อหาดิจิทัล เช่น Virtual Tour, โมเดล 3D, วิดีโอ 2) Social Engagement ขยายการรับรู้และสร้างการมีส่วนร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook, TikTok, YouTube 3) Community participation สร้างความร่วมมือและความน่าเชื่อถือโดยให้คนในชุมชนเป็นผู้สร้างเนื้อหา 4) Institutional collaboration สนับสนุนทรัพยากรและความต่อเนื่องจากภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้ โมเดลได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน (ประธานสภาวัฒนธรรม, วัฒนธรรมจังหวัด, ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด, อาจารย์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, ประชาสัมพันธ์จังหวัด) ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันว่าโมเดลครอบคลุมและนำไปปฏิบัติได้จริง รายละเอียดแสดงดังภาพที่ 4

ลักษณะรูปแบบการสื่อสารฯ ต่อลักษณะของกระบวนการ		คะแนนความสำคัญ										รวม	เปอร์เซ็นต์ความสำคัญของคุณลักษณะทางเทคนิค (%)	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10			
ลักษณะรูปแบบการสื่อสารฯ	การพัฒนาสื่อดิจิทัล	25.19	9	3	3	3	3	9	9					3
	การสร้างคอนเทนต์วีดิโอ	13.31			3	9	9					9		1
	การพัฒนาแพลตฟอร์ม E-Learning/Gamification	8.83						9				9		3
	การสแกนวัตถุ/โบราณสถาน 3D	13.65	1	3					9	9				3
	กลยุทธ์ Social Media Marketing Facebook Pa	11.68				9	3				9	3		9
	การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	5.36				1	1	3					0	9
	ความร่วมมือกับหน่วยงานจังหวัดและเอกชน	14.32				1	1						9	9
การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ และคู่มือการใช้งาน	7.65												9	
รวม		240	156	320	250	171	350	350	225	243	177	234	184	2901.4
		8.29	5.39	11.04	8.62	5.90	12.05	12.05	7.75	8.39	6.10	8.07	6.35	100
ลำดับ	5	11	2	3	8	1	1	7	4	10	6	9		
Target value		เปิดรับ Virtual Tour > 3000 คน	พัฒนา AR/VR > 1000 ชิ้น (โบราณสถาน + โบราณวัตถุ)	มีคอนเทนต์วีดิโอ > 30 ชิ้น/ปี	มีคลิปสั้น 360° > 5 ชิ้น/ปี	พัฒนาแอปพลิเคชัน > 1 แอป	คอนเทนต์ 3D > 2 รายการ/ปี, เสนอจัดนิทรรศการ/พิพิธภัณฑ์	เปิดให้บริการตามสถานที่ > 1 แห่ง	Engagement Rate > 10%	จัดอบรม > 5 ครั้ง/ปี, ฝึกอบรม > 15 ไร่/ปี	จัดชุมชน > 3 ครั้ง/ปี, ผู้เข้าร่วม > 50 คน/ครั้ง	ยกระดับ > 2 ครั้ง/ปี	จัดผู้เยี่ยมชม > 1 ชิ้น/ปี รวมผลิตภัณฑ์ > 8%	

ภาพที่ 3 การออกแบบเมทริกซ์กระบวนการพัฒนา

ภาพที่ 4 NST-CULTURE CONNECT MODEL

ระยะที่ 3 ผลการทดลองการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น และประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น

1. ผลการทดลองการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างในการทดลองการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัด นครศรีธรรมราช รวม 3 ครั้ง (R1, R2, R3) จำนวนรวมทั้งสิ้น 200 คน หลังจากปรับปรุงรูปแบบฯ เรียบร้อยแล้ว จึงนำไปประเมินประสิทธิผลในภาพรวมกับกลุ่มตัวอย่าง 100 คน โดยใช้เครื่องมือ 2 ส่วน คือ เครื่องมือวิเคราะห์ดิจิทัล และการสำรวจในลักษณะแบบสอบถาม

2. การประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมุ่งเน้นที่การนำ NST-CULTURE CONNECT MODEL ไปใช้จริงกับ ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ นานาชาติที่เมืองนคร โดยมี ช่วงเวลา การประเมินข้อมูลดิจิทัล ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2568 ถึง 30 กรกฎาคม 2568 ซึ่งครอบคลุมบริบท ทางฤดูกาลของการประชาสัมพันธ์ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการจัดงาน มีผลการประเมินประสิทธิผล การใช้รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพดิจิทัล (NST-CULTURE CONNECT MODEL) การวิเคราะห์ผลลัพธ์เชิงปริมาณจาก Digital experience core และ Social engagement แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและระดับการมีส่วนร่วมดังนี้

2.1.1 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพ Digital experience core ยอดผู้เข้าชม (Total visits) ทัวร์เสมือนจริง 360° มีผู้เข้าใช้งานรวม 3,613 คน อัตราส่วนประสิทธิภาพเชิงการมีส่วนร่วม (Engagement rate) ผู้วิจัยได้ใช้ ระยะเวลาการใช้งานเฉลี่ย (Time average) เป็นตัวชี้วัด

ประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมกับเนื้อหาเชิงดิจิทัล (Digital engagement rate) ซึ่งพบว่าผู้ใช้งานมีระยะเวลาการใช้งานเฉลี่ยคนละ 3 นาที 30 วินาที

2.1.2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพช่องทาง Social engagement (TikTok vs. YouTube) โมเดลได้ใช้ Social engagement (เสาหลักที่ 2) ในการขยายการรับรู้ โดยพบว่า TikTok (ผลิต 36 คลิป) มียอดรับชมรวมสูงถึง 2,445,175 ครั้ง YouTube (ผลิต 22 คลิป) มียอดรับชมรวม 32,445 ครั้ง นอกจากนี้ Facebook ยังถูกใช้โดยหลายหน่วยงานเพื่อกระจายข่าวสาร โดยมีเป้าหมายคือการสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วม เมื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ประสิทธิภาพการเข้าถึง พบว่า TikTok เป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการเข้าถึงผู้ชมจำนวนมาก โดยสร้างยอดรับชมรวมที่สูงกว่า YouTube กว่า 75 เท่า ภายในระยะเวลาและจำนวนการผลิตคลิปที่ใกล้เคียงกัน ผลลัพธ์นี้ยืนยันว่ากลยุทธ์การใช้ TikTok เพื่อสร้างเนื้อหาสั้น กระชับ น่าสนใจ และเข้าถึงคนรุ่นใหม่ ประสบความสำเร็จในการสร้างการรับรู้ในวงกว้างตามที่กล่าวอ้างจริง ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของคลิปสั้นที่เน้นการสร้าง Engagement (เสาหลักที่ 2) ในโมเดล

2.2 การประเมินความสามารถในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยภาพรวม การประเมินประสิทธิผลในภาพรวมโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสามารถของรูปแบบการสื่อสาร NST-CULTURE CONNECT MODEL (ตัวแปรอิสระ) ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ตัวแปรตาม)

2.2.1 ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของตัวแปรอิสระ รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวมีศักยภาพในการกระตุ้นความสนใจและสร้างความอยากเดินทางไปยังสถานที่จริง ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.76 (จาก 5 คะแนน) นอกจากนี้ ตัวแปรอิสระยังส่งผลให้ผู้ใช้งานให้คะแนนสูงในด้านการลดอุปสรรคในการเดินทาง เช่น ระยะเวลาหรือค่าใช้จ่าย (4.74 คะแนน)

2.2.2 การยืนยันประสิทธิภาพของโมเดล (ค่าเฉลี่ย 4.75) คะแนนความพึงพอใจโดยเฉลี่ยโดยรวมของ NST-CULTURE CONNECT MODEL อยู่ในระดับสูงมาก คือ 4.75 (จาก 5 คะแนน) แม้ว่าการวิจัยนี้จะไม่ได้อาศัยกลุ่มควบคุม (Control group) หรือมีค่าเฉลี่ยก่อนการใช้โมเดล ในการประเมินผลลัพธ์สุดท้าย แต่ผลลัพธ์นี้ยืนยันว่า ค่าเฉลี่ยที่สูงมากนี้เกิดจากโมเดลที่ถูกพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผ่านกระบวนการทดลองใช้และแก้ไขรูปแบบการสื่อสารถึง 3 ครั้ง (R1, R2, R3) ซึ่งทำให้ได้รูปแบบที่นำมาประเมินขั้นสุดท้ายที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน

2.2.3 การเชื่อมโยงผลลัพธ์เชิงบวกกับการแก้ไขปัญหาเริ่มต้น ผลลัพธ์เชิงบวกที่โดดเด่นของโมเดลสามารถเชื่อมโยงกลับไปยัง ปัญหาเริ่มต้น ที่ได้นำเสนอไว้ในบทนำ ได้อย่างชัดเจน โดยปัญหาเริ่มต้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีแนวโน้มลดลง ซึ่งส่งผลให้จำนวนผู้เข้าร่วมประเพณีลดลงอย่างต่อเนื่อง ผลลัพธ์ของโมเดล จะช่วยเพิ่มความรู้สึกอยากเดินทางไปสัมผัสประสบการณ์จริงในสถานที่จริง ด้วยคะแนนเฉลี่ย 4.76 การเพิ่มขึ้นของความอยากเดินทาง การที่เทคโนโลยีดิจิทัลทำหน้าที่เป็นเครื่องมือทรงพลังในการกระตุ้นความสนใจ

(4.63 คะแนน) โดยไม่เข้ามาแทนที่การเดินทางจริง แต่ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น (4.76 คะแนน) ถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นกลับมาได้รับความนิยมอีกครั้ง

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการพัฒนา รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเด็นสำคัญ อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านการประชาสัมพันธ์และรูปแบบการสื่อสารที่ไม่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญต่อสื่อได้แก่ ทัวร์เสมือนจริง วิดีโอออนไลน์ สื่อการเรียนรู้แบบเกม โมเดลสามมิติ และสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการบริโภคสื่อและพฤติกรรมการท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลที่ให้ความสำคัญกับความแปลกใหม่ การเข้าถึงง่าย และความสามารถในการมีส่วนร่วม ผลจากการใช้ QFD นำไปสู่การพัฒนา NST-CULTURE CONNECT MODEL ซึ่งเป็นโมเดลที่มีความครอบคลุมทั้งมิติด้านเทคโนโลยีและมิติทางสังคม ประกอบด้วย 4 เสาหลักสำคัญ ได้แก่ 1) Digital experience core มุ่งสร้างประสบการณ์ดิจิทัลผ่านสื่อที่หลากหลาย อาทิ Virtual Tour โมเดล 3 มิติ และวิดีโอ 2) Social engagement เน้นการสื่อสารแบบสองทางผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เพื่อสร้างการรับรู้และการมีส่วนร่วมในวงกว้าง 3) Community participation ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการผลิตและเผยแพร่เนื้อหา สร้างความน่าเชื่อถือและความเป็นเจ้าของ และ 4) Institutional collaboration เสริมสร้างการบูรณาการระหว่างภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการดำเนินงาน โมเดลนี้ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและได้รับการยืนยันว่าเป็นแนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและมีประสิทธิภาพในเชิงนโยบาย โดยนำโมเดลไปใช้จริงกับกรณีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุฯ ผลการทดลองใช้โมเดลกับกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 200 คน พบว่าผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในระดับสูง โดยผลการประเมินความพึงพอใจในแต่ละครั้งของการทดลองมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.34 ถึง 4.92 จาก 5 คะแนน แสดงถึงความสอดคล้องของโมเดลกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น คลิปวิดีโอบน TikTok มียอดเข้าชมสูงถึงกว่า 2.4 ล้านครั้ง และทัวร์เสมือนจริงมีผู้เข้าชม 3,613 คน อีกทั้งโมเดลยังได้รับการสนับสนุนและบูรณาการจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน ส่งผลให้เกิดการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในหลายระดับ ผลการประเมินประสิทธิผลฯ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 100 คน พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนสูงสุดในด้านความน่าสนใจและประสิทธิภาพของการนำเสนอผ่านเทคโนโลยีความเหมาะสมต่อการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนช่วยในการแนะนำสถานที่ให้ผู้รู้จำมากขึ้น ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นสามารถทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพสูงทั้งในเชิงการสร้างการรับรู้ การกระตุ้นแรงบันดาลใจ

ให้เกิดการเดินทางจริง และการเพิ่มคุณค่าต่อการเรียนรู้และความเข้าใจในมิติทางวัฒนธรรม การวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่า NST-CULTURE CONNECT MODEL เป็นนวัตกรรมด้านการสื่อสารที่มีศักยภาพสูงสามารถตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวในยุคดิจิทัลได้อย่างตรงจุด แก้ไขข้อจำกัดของการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอดีต และเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราชได้

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์รูปแบบการสื่อสารที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อแรกนี้ค้นพบว่า รูปแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ทัวร์เสมือนจริง, วิดีโอออนไลน์/คลิปวิดีโอ, E-Learning/Gamification, โมเดลสามมิติด้วยเทคนิค Photogrammetry และสื่อสังคมออนไลน์/บล็อก ผลลัพธ์นี้สะท้อนให้เห็นว่านักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันมีความต้องการสื่อที่เน้น การสร้างประสบการณ์ร่วม และการมีปฏิสัมพันธ์ การค้นพบนี้มาจากการดำเนินงานที่เป็นระบบ เริ่มจากการระดมสมองผ่านการประชุมกลุ่ม เพื่อรวบรวมรูปแบบการสื่อสารที่เป็นไปได้ทั้งหมด จากนั้นจึงจัดกลุ่มความคิดเห็นด้วยแผนผังกลุ่มเชื่อมโยง เพื่อคัดกรองเฉพาะรูปแบบการสื่อสารออนไลน์จนเหลือจำนวน 13 รูปแบบ และท้ายที่สุดได้ใช้ AHP ในการสำรวจความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว 10 ราย เพื่อจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผลและมีน้ำหนักทางสถิติ

ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Çalışkan, Yayla and Pamukçu (2025) ที่ชี้ว่าเทคโนโลยีอย่างสื่อสังคมออนไลน์, ความเป็นจริงเสมือน และความเป็นจริงเสริมมีอิทธิพลอย่างสูงต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว ตั้งแต่การค้นหาข้อมูลไปจนถึงการสร้างแรงบันดาลใจก่อนการเดินทางจริง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Liamruk, Onwong, Amornrat, Arayapipatkul and Sipiyaruk (2025) ที่พบว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และเพิ่มความน่าสนใจให้กับมรดกทางวัฒนธรรมได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทัวร์เสมือนจริง (AR/VR) ที่ได้รับค่าน้ำหนักสูงสุด เนื่องจากสามารถสร้างประสบการณ์แบบดื่มด่ำ (Immersive experience) ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมกับบริบททางวัฒนธรรมอย่างเสมือนจริงในลักษณะสามมิติและแบบ 360 องศา โดยไม่ถูกจำกัดด้วยมิติของเวลาและสถานที่ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงลึกและการจูงใจเชิงพฤติกรรม

2. ด้านการพัฒนาแบบการสื่อสารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น จากความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ค้นพบในวัตถุประสงค์แรก ผู้วิจัยได้พัฒนา “โมเดล NST-CULTURE CONNECT” ซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารเชิงบูรณาการที่ประกอบด้วย 4 เสาหลัก ได้แก่ 1) Digital experience core (แกนกลางประสบการณ์ดิจิทัล) 2) Social engagement (การมีส่วนร่วมผ่านสื่อสังคมออนไลน์)

3) Community participation (การมีส่วนร่วมของชุมชน) และ 4) Institutional collaboration (ความร่วมมือเชิงสถาบัน) โมเดลนี้ถูกพัฒนาขึ้นโดยใช้ QFD จำนวน 2 ช่วง โดยนำผลลัพธ์ 5 อันดับแรกจาก AHP มาเป็น “เสียงเรียกร้องของนักท่องเที่ยว” (WHATs) ในช่วงที่ 1 เพื่อแปลงความต้องการเหล่านั้นให้เป็น “ข้อกำหนดทางเทคนิค” (HOWs) เช่น การพัฒนาสื่อดิจิทัลและการสร้างคอนเทนต์วิดีโอ จากนั้น ในช่วงที่ 2 ได้นำข้อกำหนดทางเทคนิคมาแปลงเป็น “กระบวนการพัฒนา” ที่เฉพาะเจาะจงยิ่งขึ้น เช่น การสร้างทัวร์เสมือนจริง หรือการผลิตคลิปสั้นสำหรับ TikTok กระบวนการนี้ทำให้มั่นใจได้ว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างตรงจุดและเป็นรูปธรรม การใช้เทคนิค QFD จำนวน 2 ช่วง ร่วมกับผลการจัดลำดับความต้องการสูงสุด 5 อันดับแรกของนักท่องเที่ยวจาก AHP ทำให้มั่นใจได้ว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างตรงจุดและเป็นรูปธรรม (รูปแบบที่นักท่องเที่ยวต้องการ 5 อันดับแรกคือ ทัวร์เสมือนจริง, วิดีโอออนไลน์, E-Learning/Gamification, โมเดลสามมิติ, และสื่อสังคมออนไลน์)

การพัฒนาแบบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยหลายงาน เช่น การใช้ระเบียบวิธี AHP ร่วมกับ QFD มีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Bagassi, De Crescenzo and Piastra (2020) ที่ใช้วิธีการผสมผสานเดียวกันในการพัฒนานวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นอกจากนี้ องค์ประกอบของโมเดลยังได้รับการสนับสนุนจากการทบทวนวรรณกรรม โดยเสาหลักด้าน การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community participation) สอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ Tariq (2025) ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของชุมชนในการบริหารจัดการและการสร้างรายได้ และเสาหลักด้านความร่วมมือเชิงสถาบัน (Institutional collaboration) ก็สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลดา ภารประดิษฐ์, พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม และอารียา ป่องศิริ (2567) ที่พบว่าเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนเป็นกลยุทธ์สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น โมเดลนี้ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งมีความเห็นว่าครอบคลุมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3. ด้านการประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการสื่อสารฯ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว จากรูปแบบการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น ผลการประเมินพบว่า โมเดล NST-CULTURE CONNECT มีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยพิสูจน์ได้จากผลลัพธ์เชิงปริมาณและคุณภาพจากการนำไปทดลองใช้จริงกับ “ประเพณีมาฆบูชาแห่ผ้าขึ้นธาตุ” ในเชิงปริมาณ พบว่า สื่อดิจิทัลที่ผลิตขึ้นสามารถสร้างการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมได้อย่างมหาศาล โดยเฉพาะ คลิปวิดีโอบน TikTok ที่มียอดการรับชมสูงถึง 2,445,175 ครั้ง และ ทัวร์เสมือนจริง มีผู้เข้าชมจำนวน 3,613 คน ในเชิงคุณภาพ ผลสำรวจความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง 100 คน พบว่า คะแนนความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยสูงถึง 4.75 จาก 5 คะแนน โดยผู้ใช้งานให้คะแนนสูงสุดในด้านการนำเสนอผ่านเทคโนโลยีที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ (4.84 คะแนน) และความเหมาะสมในการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น (4.80 คะแนน)

ผลลัพธ์นี้เป็นผลมาจากกระบวนการประเมินที่เข้มข้น ซึ่งเริ่มต้นจากการทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการสื่อสารถึง 3 รอบ (R1, R2, R3) กับกลุ่มตัวอย่างรวม 200 คน ก่อนจะทำ

การประเมินผลสุดท้ายตามแนวทางของ León-Santiesteban et al. (2023) ซึ่งใช้เครื่องมือสองส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลดิจิทัล (Digital analytics) จากแพลตฟอร์มจริง และการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ผลการประเมินนี้สอดคล้องอย่างยิ่งกับงานวิจัยของ Liamruk et al. (2025) ที่ระบุว่าเทคโนโลยีเสมือนจริงไม่ได้มาแทนที่การเดินทาง แต่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือการตลาดที่ทรงพลังในการกระตุ้นให้เกิดความอยากเดินทางไปสัมผัสประสบการณ์จริง ซึ่งตรงกับผลคะแนนที่สูงในข้อที่ว่า “รูปแบบการสื่อสารช่วยเพิ่มความรู้สึกอยากเดินทางไปสัมผัสประสบการณ์จริง” (4.76 คะแนน) และยืนยันถึงอิทธิพลของสื่อวิดีโอสั้นตามที่ Cathy (2024) ได้กล่าวไว้ รูปแบบการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นจะสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ประยุกต์ใช้โมเดลและกำหนด KPIs เชิงปริมาณด้านดิจิทัล สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำ NST-CULTURE CONNECT MODEL มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานหลัก ในการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลักที่มาจากผลการประเมินประสิทธิผลด้านดิจิทัล โดยตั้งเป้าหมายเชิงปริมาณ เช่น การรักษาหรือเพิ่มยอดรับชมสื่อสังคมออนไลน์/วิดีโอ ให้เกิน 2.4 ล้านครั้ง และกำหนดอัตราการมีส่วนร่วม บนสื่อสังคมออนไลน์ให้บรรลุเป้าหมายทางเทคนิคที่วางไว้ เพื่อให้แน่ใจว่าการสื่อสารสามารถเข้าถึงและดึงดูดนักท่องเที่ยวในวงกว้างได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 ควรกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จหลัก (KPIs) ที่เน้นการประเมินคุณภาพของรูปแบบการสื่อสารและความเข้าใจในคุณค่าทางวัฒนธรรม โดยกำหนดเป้าหมายความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการสื่อสารไว้ที่ระดับสูง เพื่อใช้เป็นมาตรวัดประสิทธิภาพในการกระตุ้นความสนใจอยากเดินทางจริง และเพิ่มความเข้าใจคุณค่าทางวัฒนธรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 วิจัยเชิงเปรียบเทียบและการประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ ควรทำวิจัยต่อยอดเพื่อ ประเมินผลกระทบเชิงเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว ของ NST-CULTURE CONNECT MODEL ต่อชุมชนท้องถิ่น โดยควรรวมการวิจัยเชิงเปรียบเทียบข้ามพื้นที่ เพื่อนำ "บทเรียนลำดับรายได้" จากจังหวัดอื่น ๆ มาปรับใช้เป็นกรอบการประเมินผลกระทบที่เป็นรูปธรรม เช่น การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวที่กระจายสู่ชุมชนและการสร้างงาน

2.2 บูรณาการ AI เพื่อการท่องเที่ยวมูลค่าสูงและประสบการณ์ส่วนตัว ควรเสนอให้มีการทำวิจัยเรื่อง “การบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อยกระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” โดยเน้นย้ำว่าการวิจัยต่อยอดต้องมุ่งเน้นการใช้ AI เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวมูลค่าสูง (High-value tourism) ผ่านการสร้างประสบการณ์ที่เป็นส่วนตัว (Personalized cultural journey) เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มกำลังซื้อสูงโดยเฉพาะ

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). 9 แนวโน้มใหม่ ในอนาคตการท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2568, จาก <https://tatacademy.com/th/publish/article/15fd873c-a805-407f-bf72-ebcc17d017cb>
- ลดา ภาวประดิษฐ์, พิมพ์ลิขิต แก้วทานาม และอาริยา ป่องศิริ. (2567). กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในระดับเมืองรอง. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2568, จาก https://doi.nrct.go.th/admin/doc/doc_655372.pdf
- วาโร เฟ็งสวัสดิ์. (2552). การวิจัยและการพัฒนา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 1(2), น. 1-12. สืบค้นเมื่อ 10 กันยายน 2568, จาก https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/snru_journal/article/view/10186/9199
- Bagassi, S., De Crescenzo, F., & Piastra, S. (2020). Augmented reality technology selection based on integrated QFD-AHP model. *International Journal on Interactive Design and Manufacturing (IJIDeM)*, 14(1), pp. 285-294.
- Çalışkan, G., Yayla, İ., & Pamukçu, H. (2025). The use of augmented reality technologies in tourism businesses from the perspective of UTAUT2. *European Journal of Innovation Management*, 28(4), pp. 1498-1526.
- León-Santiesteban, M., Mendez-Prada, M. C., Cardona-Arce, Y. P., & Guerrero-Mosquera, N. (2023). Multicriteria Model for Measuring the Potential of Cultural Identity in the Tourism Development of Sincelejo, Colombia. *Sustainability*, 15(20), pp. 1-15. Retrieved April 20, 2025, from <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/20/15082>
- Liamruk, P., Onwong, N., Amornrat, K., Arayapipatkul, A., & Sipiyanuk, K. (2025). Development and evaluation of an augmented reality serious game to enhance 21st century skills in cultural tourism. *Scientific Reports*, 15(1), pp. 12 -20.
- Cathy, T. (2024). Tourism culture and its implications: Intersection of travel and local traditions. *Journal of Tourism and Hospitality*, 13(551), pp. 1-5.
- Tariq, M. U. (2025). Community-led tourism and social equity: A regenerative approach to sustainable development. *In Regenerative Tourism for Social Development*, 25(1), pp. 339-360.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า
และประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่มีต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วม
กิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี
Causal Relationship Model of Factors Affecting Digital Engagement,
Perceived Value and Engagement Experience on Behavioral Intention
in Muay Thai Activities among Generation Z

ภาสพงศ์ ภิรมย์คำ¹, ณัฐวุฒิ พลศรี^{2,*} และต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล³

Passapong Piromkam¹, Nuttavut Phonsri^{2,*} and Torsak Kaewjaratwirat³

(Received: October 2, 2025; Revised: January 13, 2026; Accepted: January 19, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า และประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่มีต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี 2) วิเคราะห์บทบาทของประสบการณ์การมีส่วนร่วมในฐานะตัวแปรส่งผ่าน และ 3) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมความตั้งใจเชิงพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทย การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาตรี กลุ่มเจนเอเรชันซี จำนวน 400 คน จากมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดนครปฐม 7 แห่ง ได้จากการสุ่มแบบโควตาและการสุ่มแบบสะดวก ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือและวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างแบบส่วนประกอบย่อย ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้ผู้ให้ข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง 20 คน เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลและการรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลต่อประสบการณ์การมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นตัวทำนายสำคัญของความตั้งใจเชิงพฤติกรรม โดยประสบการณ์การมีส่วนร่วมเป็นตัวแปรส่งผ่านสมบูรณ์ ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรม และเป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน ระหว่างการรับรู้คุณค่ากับความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ข้อมูลเชิงคุณภาพยืนยันว่าการผสมกีฬา วัฒนธรรม และเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยยกระดับประสบการณ์มวยไทย และมีส่วนสนับสนุนการเสริมสร้างพลังอำนาจละมุนอย่างยั่งยืน

^{1,3} คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140

Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus, Nakhon Pathom 73140, Thailand

² วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพมหานคร 10300

College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok 10300, Thailand

* Corresponding author, e-mail: nuttavut.ph@ssru.ac.th

คำสำคัญ: เจเนอเรชันซี การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

ABSTRACT

This study aimed to: 1) examine the causal relationships among digital engagement, perceived value, and engagement experience influencing behavioral intention to participate in Muay Thai activities among Generation Z; 2) analyze the mediating role of engagement experience; and 3) explore strategies for enhancing behavioral intention to participate in Muay Thai activities. A mixed-methods research design was employed.

In the quantitative phase, the sample consisted of 400 Generation Z undergraduate students from seven public universities in Nakhon Pathom Province, selected through quota and convenience sampling. Data were collected using a structured questionnaire and analyzed using Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM). In the qualitative phase, 20 participants were purposively selected, and data were collected through focus group discussions and analyzed using content analysis.

The findings suggest that digital engagement and perceived value significantly shape engagement experience, which acts as a central antecedent of behavioral intention. Engagement experience provides full mediation in the link between digital engagement and behavioral intention, whereas it offers partial mediation in the link between perceived value and behavioral intention. Qualitative evidence confirmed that the integration of sport, cultural elements, and digital technologies enhances the Muay Thai experience and contributes to the sustainable strengthening of Thailand's soft power.

Keywords: Generation Z, Digital engagement, Perceived value, Engagement experience, Behavioral intention

บทนำ

กีฬาในยุคปัจจุบันไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเพียงความบันเทิงเท่านั้น แต่ถูกยกระดับเป็นกลไกสำคัญทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ที่สามารถหล่อหลอมอัตลักษณ์ของชาติและสร้างอิทธิพลในเวทีโลก สำหรับประเทศไทย มวยไทยถูกกำหนดบทบาทให้เป็นทรัพยากรอำนาจละมุน (Soft power)

ที่ผสมผสานศิลปะการต่อสู้กับมรดกวัฒนธรรมและความสามารถในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม การรักษาความสนใจของคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะเจนเอเรชันซี ที่ให้คุณค่ากับสื่อดิจิทัล ประสบการณ์โต้ตอบ และความบันเทิง กลายเป็นความท้าทายหลัก แม้งานวิจัยทางการตลาดกีฬา และการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลจะมีมากขึ้น แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกกว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล และการรับรู้คุณค่าจะประสานกันอย่างไรในการกำหนด ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของเจนเอเรชันซี ต่อกีฬาตั้งเดิม เช่น มวยไทย งานวิจัยนี้จึงพัฒนาและทดสอบ โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ที่เชื่อมโยงการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า และประสบการณ์การมีส่วนร่วมเข้ากับ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม โดยให้ประสบการณ์การมีส่วนร่วมทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านสำคัญ ผลการศึกษา อิงแนวทางการใช้ประโยชน์จากงานอีเวนต์ ในงานกีฬาระดับเยาวชน (Nordhagen, 2021) และใช้วิธีวิจัยแบบผสมเพื่อให้เกิดความเข้าใจทั้งในแง่เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

มวยไทยไม่ใช่เพียงกีฬาการต่อสู้ แต่ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและเครื่องมืออำนาจละมุน (Soft power) ที่สามารถเสริมภาพลักษณ์ของไทยขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และสร้างอิทธิพลระหว่างประเทศ งานวิจัยสมัยใหม่ระบุว่าวิธีการใช้กีฬากับการท่องเที่ยวและแบรนด์ชาตินั้นสามารถเปลี่ยนกีฬาเป็นสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมได้ (Nordhagen, 2021) ซึ่งวางมวยไทยในจุดตัดระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมกับเวทีเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แต่ปัจจุบันความท้าทายคือ การดึงดูดความสนใจของเจนเอเรชันซี กลุ่มที่โตมากับโลกดิจิทัลซึ่งชอบเนื้อหาที่มีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบได้ และประสบการณ์ที่มีความหมาย งานวิจัยทางกีฬาและดิจิทัลชี้ว่า การเป็นแฟนกีฬาในโลกดิจิทัล และการบริโภคเชิงประสบการณ์เป็นแนวโน้มหลักในการบริโภคกีฬาในยุคนี้ (Biscaia, Yoshida & Gordon, 2023; Kunkel, Doyle & Funk, 2022) แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกกว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล และการรับรู้คุณค่า มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรเพื่อสร้างความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในบริบทมวยไทย การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในงานวิจัยการจัดการกีฬา โดยเฉพาะในกลุ่มเจนเอเรชันซีที่ต้องการการโต้ตอบและการมีส่วนร่วม (Kunkel et al., 2022) พฤติกรรมเชิงรุกในการมีส่วนร่วม เช่น แชร์ แสดงความคิดเห็น หรือมีส่วนร่วมในชุมชนออนไลน์ มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อแบรนด์กีฬา งานวิจัยระบุว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลสามารถสร้าง ความผูกพันทางอารมณ์ และเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมจริง (Biscaia et al., 2023)

ประสบการณ์การมีส่วนร่วมเป็นกลไกเชื่อมโยงที่สำคัญที่บูรณาการทั้งมิติอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม งานวิจัยก่อนหน้านี้แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การมีส่วนร่วมทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างปัจจัยต้นกับผลลัพธ์พฤติกรรม (Yoshida, Gordon, Nakazawa & Bisca, 2021; Hollebeek, Sprott & Brady, 2022) แต่ในบริบทกีฬาตั้งเดิม เช่น มวยไทย บทบาทนี้ยังไม่ได้รับการศึกษามากนักเพียงพอ งานวิจัยนี้จึงมุ่งทดสอบโมเดลที่รวมการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม และ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมเพื่อเติมเต็มช่องว่างความรู้ และสนับสนุนการวางตำแหน่งมวยไทยให้ปรับตัวเข้ากับพฤติกรรมของเจนเอเรชันซี ให้ได้ในยุคดิจิทัล

วัตถุประสงค์การวิจัย

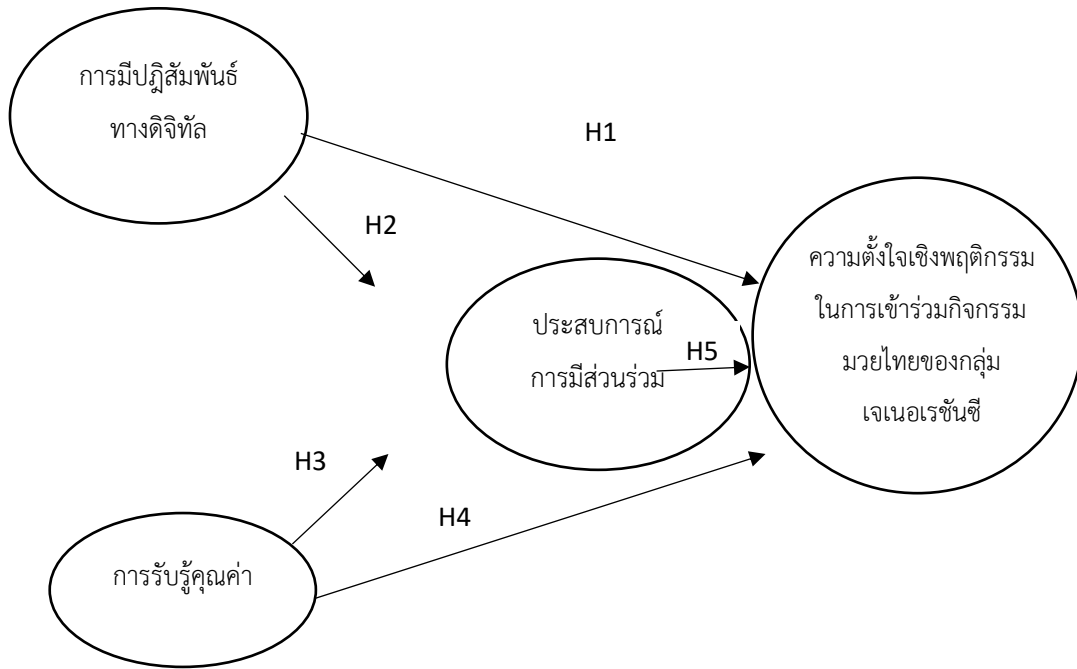
1. เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า และประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่มีต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของประสบการณ์การมีส่วนร่วมในฐานะตัวแปรส่งผ่าน ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลและการรับรู้คุณค่ากับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดสมมติฐานการวิจัยออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่

1. สมมติฐานอิทธิพลทางตรง (Direct effects) ประกอบด้วย
 - H1: การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี
 - H2: การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสบการณ์การมีส่วนร่วม
 - H3: การรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสบการณ์การมีส่วนร่วม
 - H4: การรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี
 - H5: ประสบการณ์การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี
2. สมมติฐานอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรส่งผ่าน (Mediating effects) ได้แก่
 - H6: ประสบการณ์การมีส่วนร่วมมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี
 - H7: ประสบการณ์การมีส่วนร่วมมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างการรับรู้คุณค่ากับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชั่นซี โดยประสบการณ์การมีส่วนร่วมทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรีกลุ่มเจนเอเรชั่นซีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดนครปฐม โดยในงานวิจัยนี้นิยามเจนเอเรชั่นซีหมายถึงบุคคลที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2540–2555 ซึ่งเป็นช่วงวัยที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์สูง เกณฑ์คัดเข้า ได้แก่ นักศึกษาปัจจุบันที่มีอายุอยู่ในช่วงนิยามของเจนเอเรชั่นซี และกำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐภายในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ทั้งนี้ จังหวัดนครปฐมเป็นที่ตั้งของศูนย์ความรู้และศิลปมวยไทยโลกจึงมีความเหมาะสมในการศึกษาเจตคติและประสบการณ์ของผู้เรียนในบริบทของมวยไทยในฐานะกีฬาและมรดกวัฒนธรรม

สำหรับกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวน 400 คน ได้มาจากการใช้การสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้การสุ่มแบบโควตาตามสัดส่วนของมหาวิทยาลัยของรัฐในจังหวัดนครปฐม และดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลภายในแต่ละโควตาด้วยการสุ่มแบบสะดวก เพื่อให้ตัวอย่างมีความ

สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Hair, Hult, Ringle & Sarstedt (2022) ที่ระบุว่าการวิจัยด้วยการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างแบบองค์ประกอบย่อย (Partial Least Squares Structural Equation Modeling: PLS-SEM) ควรมีขนาดตัวอย่างที่เพียงพอเพื่อความแม่นยำในการประมาณค่า โดยจำนวน 400 คนถือว่าเกินกว่าขั้นต่ำที่กำหนด จาก Hair et al. (2022) ระบุว่า โมเดล PLS-SEM ที่มีความซับซ้อนระดับปานกลางถึงสูงควรใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 300–500 คน และเหมาะสมต่อการวิเคราะห์ ส่วนกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบนิเวศมวยไทย ครอบคลุมนักศึกษา ครูมวย ผู้จัดงาน และผู้บริหารด้านกีฬา/การท่องเที่ยว จำนวน 20 คน เก็บข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามแนวทางของ Creswell and Poth (2018) และ Patton (2002) ซึ่งเหมาะสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเจาะจงผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยตรง และจำนวนดังกล่าวถือว่าเพียงพอตามหลักการความอิมมิตัวของข้อมูล (Guest, Bunce & Johnson, 2006)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีลำดับขั้นเชิงอธิบาย (Sequential explanatory mixed methods design) โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณก่อนผ่านแบบสอบถามและวิเคราะห์ด้วย PLS-SEM เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรต่างๆ จากนั้นจึงใช้การสนทนากลุ่มเพื่อขยายความผลเชิงปริมาณและให้เหตุผลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์และแรงจูงใจของกลุ่มเจนเอเรชันซีในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทย รูปแบบการวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจทั้งความสัมพันธ์เชิงสถิติและความหมายเชิงประสบการณ์อย่างรอบด้าน

เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามประกอบด้วยตัวแปร การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทย โดยแต่ละตัวแปรแบ่งออกเป็นมิติย่อยและกำหนดจำนวนข้อคำถามอย่างชัดเจน เช่น การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล ประกอบด้วย 3 มิติ (ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม และด้านความคิด) รวมจำนวน 9 ข้อ ตัวแปรการรับรู้คุณค่ามี 3 มิติ (คุณค่าทางสังคม คุณค่าทางวัฒนธรรม และคุณค่าทางอารมณ์) จำนวน 9 ข้อ ตัวแปรประสบการณ์การมีส่วนร่วมมี 3 มิติ (อารมณ์ พฤติกรรม และความคิด) จำนวน 9 ข้อ และตัวแปรความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทย ประกอบด้วยมิติทัศนคติต่อพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม รวมจำนวน 13 ข้อ โดยใช้มาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน โดยมีข้อคำถามที่เป็นตัวแปรสังเกตได้จำนวน 40 ข้อ ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่าค่า IOC เฉลี่ยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.947 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ 0.67 ขึ้นไป ตามข้อเสนอของ Lynn (1986) จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง 30 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.91 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 0.70

ตามข้อเสนอของ Nunnally and Bernstein (1994) ขณะที่เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพคือ แนวคำถาม สทนากลุ่มที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดและประเด็นที่ต้องการศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณดำเนินการแจกแบบสอบถามให้นักศึกษาจากการสุ่มแบบโควตา และการสุ่มแบบสะดวก ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บโดยการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับมวยไทย ณ สถานที่ที่เหมาะสมและสะดวกต่อผู้เข้าร่วม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานโดยการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างแบบองค์ประกอบย่อยใช้โปรแกรม SmartPLS 4 ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์โมเดล การวัด เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ด้วยค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าแอลฟาของครอนบาค ค่าความเชื่อมั่น CR และค่าบนเส้นทแยงมุม AVE จากนั้นทำการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างแบบองค์ประกอบย่อย เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปร พร้อมประเมินค่าความแปรปรวนที่อธิบายได้ ค่าเหมาะสมของโมเดล และค่าความสามารถในการทำนาย รวมทั้งการทดสอบบทบาทส่งผ่าน โดยใช้วิธีบูทสตรัป (Bootstrapping) เพื่อตรวจสอบนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับการนำเสนอข้อมูล ใช้ตารางและกราฟในการอธิบายข้อมูลเชิงพรรณนา ส่วนผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างนำเสนอทั้งในรูปตารางค่าสถิติและแผนภาพโมเดล เพื่อแสดงเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพร้อมค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางอย่างชัดเจน

6. จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน (COE No.COE68/043) โดยผู้เข้าร่วมทุกคนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ ได้รับการขอความยินยอมก่อนเข้าร่วม และมีการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเคร่งครัด (ทุนวิจัยจาก Kasetsart University Research and Development Institute, KURDI. โครงการสนับสนุนทุนวิจัยเพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ มก. รหัส YF(KU) 39.68)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า และประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่มีต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี

1.1 การประเมินโมเดลการวัด (Measurement Model Evaluation) ผลการวิเคราะห์ชี้ว่าตัวแปรแฝงทั้งหมดผ่านเกณฑ์ความเชื่อมั่นและความตรงร่วมตามเกณฑ์ โดยคู่ค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟาของครอนบาค อยู่ระหว่าง 0.941–0.966, ค่าความเชื่อมั่นเชิงประกอบ อยู่ระหว่าง 0.950–0.971 และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดอยู่ระหว่าง 0.679–0.786 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ 0.50 (Fornell and Larcker, 1981) แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและความตรงรวมที่เพียงพอของแบบวัด รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์โมเดลการวัด ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ความเชื่อมั่น และความตรงรวม

ตัวแปร	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ	ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ของครอนบาค	ค่าความเชื่อมั่น แบบ rhoa	ค่าความ เชื่อมั่นเชิง ประกอบ	ค่าเฉลี่ย ความแปรปรวน ที่สกัดได้
การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล (9 ข้อ)	0.782-0.877	0.941	0.942	0.95	0.679
การรับรู้คุณค่า (9 ข้อ)	0.766-0.904	0.953	0.958	0.96	0.728
ประสบการณ์การมีส่วนร่วม (9 ข้อ)	0.855-0.916	0.966	0.967	0.971	0.786
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (13 ข้อ)	0.695-0.894	0.963	0.965	0.967	0.694

1.2 การตรวจสอบความตรงจำแนก (Discriminant Validity) การประเมินด้วยเกณฑ์ Fornell–Larcker พบว่าค่ารากที่สองของ AVE (ค่าบนเส้นทแยงมุม) มีค่ามากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ แสดงถึงความจำเพาะของแต่ละตัวแปร เช่น ค่า AVE ของ การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล (0.824) ประสบการณ์การมีส่วนร่วม (0.887) การรับรู้คุณค่า (0.853) และ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (0.833) สูงกว่าค่าความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น แสดงถึงความแตกต่างของโครงสร้างตามเกณฑ์ของ Fornell & Larcker (1981) รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรงจำแนกด้วยเกณฑ์ Fornell–Larcker

ตัวแปร	BI	DE	EE	PV
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (BI)	0.833	-	-	-
การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล (DE)	0.759	0.824	-	-
ประสบการณ์การมีส่วนร่วม (EE)	0.866	0.855	0.887	-
การรับรู้คุณค่า (PV)	0.828	0.801	0.845	0.853

1.3 การตรวจสอบค่า HTMT (Heterotrait–Monotrait Ratio) ค่าความสัมพันธ์ HTMT ทั้งหมดอยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ 0.90 (Gold, Malhotra & Segars, 2001) แสดงว่ามีความตรงจำแนกในระดับที่ยอมรับได้ แม้ว่าบางคู่ตัวแปร เช่น ค่าความสัมพันธ์ตามค่า HTMT ระหว่างตัวแปร ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลกับประสบการณ์การมีส่วนร่วม (0.895) ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การมีส่วนร่วมกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (0.893) และ ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่ากับประสบการณ์การมีส่วนร่วม (0.867) ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่เข้มงวดในระดับเล็กน้อย (0.85) (Henseler, Ringle & Sarstedt, 2015) แต่ยังไม่เกิน 0.90 ยังอยู่ในช่วงที่งานวิจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภคยอมรับได้ โดยเฉพาะโมเดลที่มีตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกันสูง (Hair et al., 2022) รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่า HTMT สำหรับการตรวจสอบความตรงจำแนก

ตัวแปร	BI	DE	EE	PV
ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (BI)	-	-	-	-
การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล (DE)	0.794	-	-	-
ประสบการณ์การมีส่วนร่วม (EE)	0.893	0.895	-	-
การรับรู้คุณค่า (PV)	0.86	0.836	0.867	-

1.4 การประเมินโมเดลโครงสร้าง (Structural Model Evaluation) เพื่อประเมินภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ได้มีการตรวจสอบค่าสัมประสิทธิ์การขยายความแปรปรวน (VIF) ของตัวบ่งชี้แต่ละข้อ ผลการวิเคราะห์พบว่าค่า VIF อยู่ต่ำกว่าเกณฑ์ 3.3 ตามข้อแนะนำของ Hair, Hult, Ringle and Sarstedt (2019) แสดงให้เห็นว่าไม่มีปัญหาความหลายเส้นตรง โดยค่า VIF ของแต่ละตัวแปรอยู่ในช่วง 1.56-1.64 ได้แก่ ตัวบ่งชี้ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลอยู่ระหว่าง 1.56-1.60 การรับรู้คุณค่าอยู่ระหว่าง 1.61-1.63 ประสบการณ์การมีส่วนร่วมอยู่ระหว่าง 1.59-1.62 และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมอยู่ระหว่าง 1.60-1.64 ทั้งนี้ ตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีค่า Outer loadings อยู่ในช่วง 0.695-0.916 ($p < .001$) และค่า t-value อยู่ระหว่าง 12.55-16.89 ซึ่งยืนยันความเหมาะสมของโมเดลการวัดทั้งในด้านความเชื่อมั่นของตัวบ่งชี้ และการไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เชิงเส้นซ้ำซ้อน

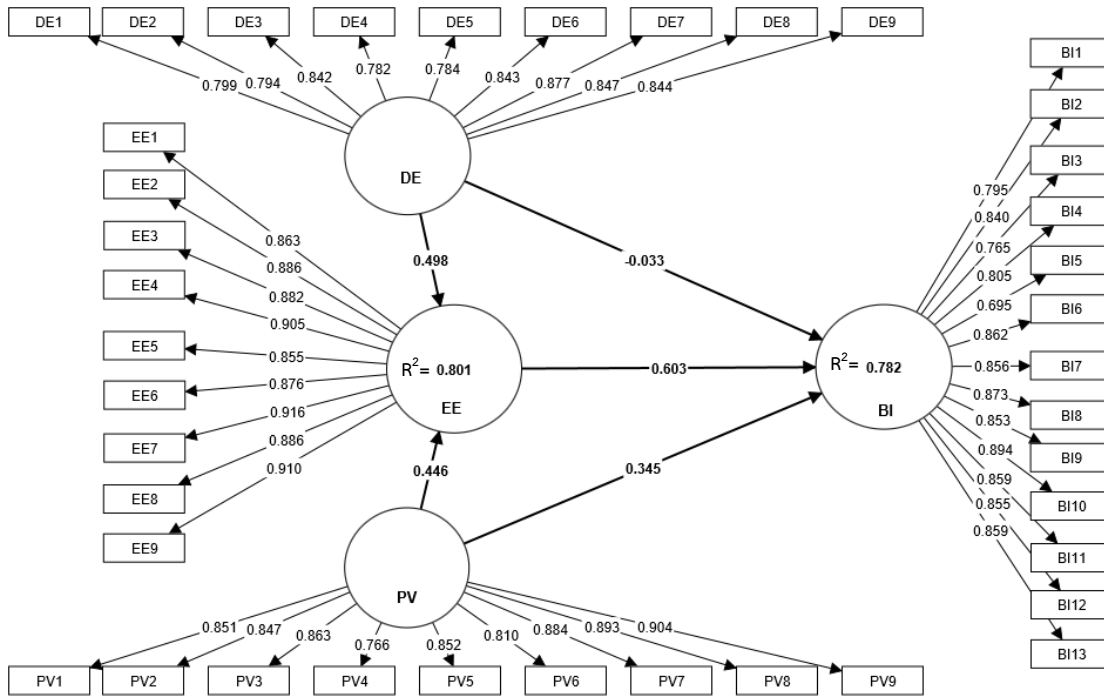
สำหรับการประเมินโมเดลโครงสร้าง ได้ใช้วิธี Bootstrapping ด้วยตัวอย่างย่อย 5,000 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบนัยสำคัญของสมมติฐาน พบว่าเส้นทางเชิงโครงสร้างส่วนใหญ่มีนัยสำคัญทางสถิติ สนับสนุนสมมติฐาน H1-H7 ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานเชิงโครงสร้าง

สมมติฐาน	ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าที่ (t-value)	ผลการทดสอบ
H1	การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชั่นซี	0.050	0.660	ไม่สนับสนุนสมมติฐาน
H2	การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลมีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสบการณ์การมีส่วนร่วม	0.047	10.546***	สนับสนุนสมมติฐาน
H3	การรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสบการณ์การมีส่วนร่วม	0.045	10.011***	สนับสนุนสมมติฐาน
H4	การรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชั่นซี	0.069	4.990***	สนับสนุนสมมติฐาน
H5	ประสบการณ์การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชั่นซี	0.059	10.197***	สนับสนุนสมมติฐาน
H6	ประสบการณ์การมีส่วนร่วมมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชั่นซี	0.039	6.822***	สนับสนุนสมมติฐาน
H7	ประสบการณ์การมีส่วนร่วมมีบทบาทเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างการรับรู้คุณค่ากับความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชั่นซี	0.038	7.868***	สนับสนุนสมมติฐาน

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

1.5. โมเดลเชิงโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

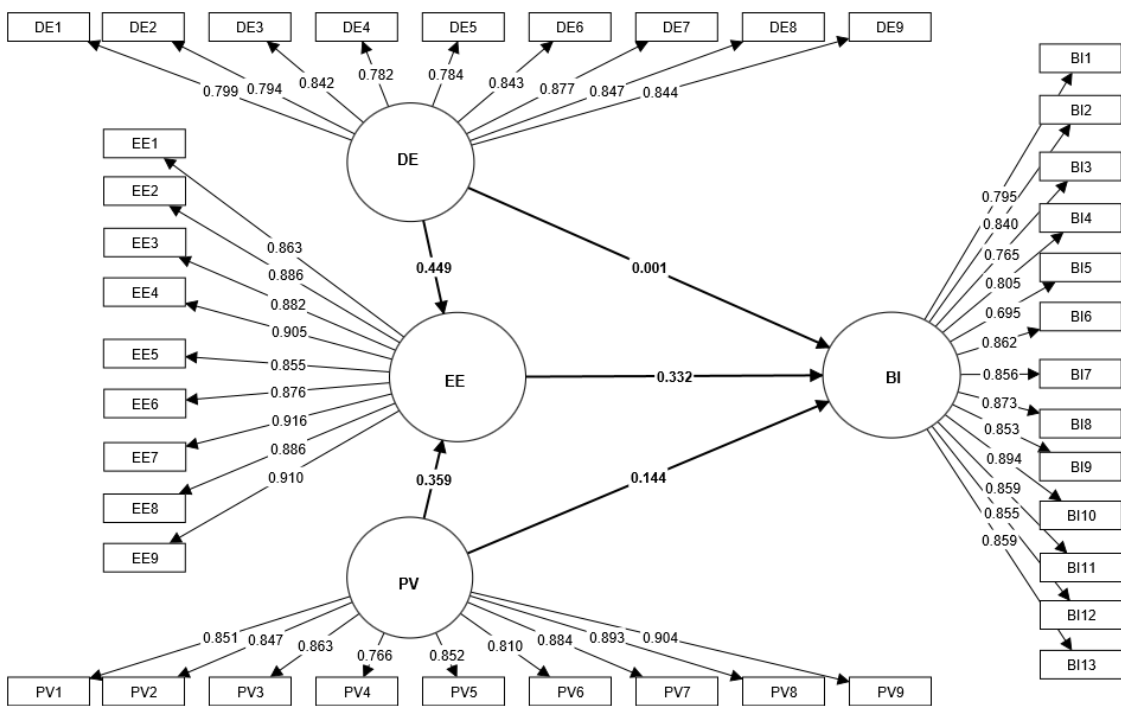
ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้าง (PLS-SEM) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม โดยค่า R^2 ของประสบการณ์การมีส่วนร่วมเท่ากับ 0.801 และของความตั้งใจเชิงพฤติกรรมเท่ากับ 0.782

1.6. ค่าการอธิบายความแปรปรวน (R^2) จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าอธิบายความแปรปรวน (R^2) ของตัวแปรตามอยู่ในระดับสูง โดยประสบการณ์การมีส่วนร่วม (EE) มีค่า R^2 เท่ากับ 0.801 หรือคิดเป็นร้อยละ 80.1 และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (BI) มีค่า R^2 เท่ากับ 0.782 หรือคิดเป็นร้อยละ 78.2 ซึ่งสะท้อนว่าแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตามทั้งสองได้ในระดับสูงมาก ตามเกณฑ์การพิจารณาของ Chin (1998)

ค่า R^2 ที่อยู่ในระดับสูงดังกล่าวอาจเกิดจากลักษณะของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงแนวคิดและเชิงจิตวิทยาอย่างใกล้ชิด ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า และประสบการณ์การมีส่วนร่วม ซึ่งมีความเชื่อมโยงเชิงสาเหตุอย่างต่อเนื่อง และทำหน้าที่ร่วมกันในการอธิบายความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของกลุ่มเจนเอเรชันซีได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับข้อเสนอของ Hair et al. (2022)

1.7. ขนาดอิทธิพล (Effect Size: f^2) ผลการวิเคราะห์ขนาดอิทธิพล (f^2) แสดงให้เห็นถึงระดับความสำคัญของตัวแปรอิสระที่มีต่อการอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรตาม โดยอ้างอิงเกณฑ์ของ Cohen (1988) ที่ระบุว่า ค่า f^2 ขนาดเล็ก เท่ากับ 0.02, ปานกลาง เท่ากับ 0.15 และใหญ่ เท่ากับ 0.35

ผลการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพล (f^2) จากภาพที่ 3 พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลมีอิทธิพลสูงต่อประสบการณ์การมีส่วนร่วม (0.449) และ การรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลสูงต่อประสบการณ์การมีส่วนร่วม (0.359) ในขณะที่ ประสบการณ์การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลสูงต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (0.332) แสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วมเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดในการเชื่อมโยงไปสู่ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ส่วน การรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลปานกลางต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (0.144) และ การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (0.001)

ภาพที่ 3 โมเดลสมการโครงสร้าง (PLS-SEM) แสดงค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรม

2. ผลการวิเคราะห์บทบาทของประสบการณ์การมีส่วนร่วมในฐานะตัวแปรส่งผ่าน

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์บทบาทของประสบการณ์การมีส่วนร่วมในฐานะตัวแปรส่งผ่านที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรที่ศึกษาไปสู่ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์บทบาทของประสบการณ์การมีส่วนร่วมในฐานะตัวแปรส่งผ่าน

เส้นทางเชิงสาเหตุ	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม	อิทธิพลรวม	t-value	p-value	การตีความ
DE → BI	-0.033	0.300** (ผ่าน EE)	0.267	0.660	0.510	การส่งผ่านสมบูรณ์
PV → BI	0.345**	0.269** (ผ่าน EE)	0.614	4.990	0.000	การส่งผ่านบางส่วน

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์บทบาทของตัวแปรส่งผ่านพบว่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม (EE) ทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านสมบูรณ์ระหว่าง การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล (DE) กับ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (BI) เนื่องจากอิทธิพลทางตรงไม่พบความมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่อิทธิพลทางอ้อมมีนัยสำคัญในทางกลับกัน ความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้คุณค่า (PV) กับ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (BI) พบทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม จึงจัดเป็นการส่งผ่านบางส่วน (Hair et al., 2019; 2022)

3. ผลศึกษาแนวทางการส่งเสริมความตั้งใจเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ประเด็นสำคัญที่สะท้อนองค์ประกอบของประสบการณ์การมีส่วนร่วมของกลุ่มเจนเนอเรชันซี โดยข้อมูลที่ถอดความแบบคำต่อคำ ถูกนำมาดำเนินการเข้ารหัส และจัดกลุ่มเป็นธีม ตามความหมายที่ปรากฏร่วมกัน ประเด็นแรกคือ “ประสบการณ์เชิงปฏิสัมพันธ์” ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลายรายให้ความสำคัญกับการมีกิจกรรมที่ได้ลงมือทำจริงหรือมีส่วนร่วมโดยตรง โดยมีรหัสสำคัญ เช่น “อยากลองเอง” และ “อยากมีส่วนร่วม” สะท้อนจากคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลว่า “หนูอยากให้มีกิจกรรมที่ลองได้เอง เพราะรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของงานมากกว่าแค่ดู” ประเด็นต่อมาคือ “คุณค่าทางวัฒนธรรม” ซึ่งปรากฏจากการให้ความหมายต่อมวยไทยในฐานะตัวแทนอัตลักษณ์ไทย ผ่านรหัส เช่น “ภูมิใจในความเป็นไทย” โดยมีตัวอย่างคำกล่าวที่ว่า “มวยไทยทำให้รู้สึกภูมิใจในความเป็นไทยค่ะ” แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การมีส่วนร่วมไม่ได้จำกัดเพียงความสนุกหรือความตื่นเต้น แต่ยังครอบคลุมมิติทางอารมณ์และความผูกพันด้านวัฒนธรรมด้วย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ยืนยันความเหมาะสมของแบบจำลองเชิงสาเหตุที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล การรับรู้คุณค่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วม และความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของกลุ่มเจนเนอเรชันซี โดยผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าโมเดลการวัดมีความเชื่อมั่นและความตรง

ตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และโมเดลโครงสร้างสามารถอธิบายความแปรปรวนของประสบการณ์การมีส่วนร่วมและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยได้ในระดับสูง

ผลการวิจัยพบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลและการรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสบการณ์การมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นตัวทำนายหลักของความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยของกลุ่มเจนเอเรชันซี โดยประสบการณ์การมีส่วนร่วมทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านสมบูรณ์ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลกับความตั้งใจเชิงพฤติกรรม เนื่องจากอิทธิพลทางตรงไม่พบความมีนัยสำคัญ ขณะที่อิทธิพลทางอ้อมมีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางกลับกัน การรับรู้คุณค่าพบว่ามีทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม โดยประสบการณ์การมีส่วนร่วมทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านบางส่วน สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างคุณค่าและการออกแบบประสบการณ์ที่มีความหมายผ่านการผสมผสานกีฬา วัฒนธรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล มีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยอย่างยั่งยืน

ในเชิงเชิงปฏิบัติ ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพสนับสนุนว่าการจัดกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์เชิงปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารคุณค่าทางวัฒนธรรมของมวยไทย สามารถเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ความผูกพันทางอารมณ์ และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ไทย ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มความตั้งใจของกลุ่มเจนเอเรชันซีในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของ ประสบการณ์การมีส่วนร่วม ในการผลักดันให้เกิดความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของนักศึกษาในกลุ่มเจนเอเรชันซี ต่อกิจกรรมมวยไทย โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่พฤติกรรมผู้บริโภคถูกหล่อหลอมจากการใช้สื่อออนไลน์และการมีปฏิสัมพันธ์เชิงโต้ตอบ

ประการแรก ผลการทดสอบสมมติฐาน H1 พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลไม่ส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม ($p > 0.05$) แสดงให้เห็นว่าการกดถูกใจ แชร์ หรือรับชมคอนเทนต์บนแพลตฟอร์มดิจิทัลเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะผลักดันให้เจนเอเรชันซี ตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยจริง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Filo, Lock and Karg (2015) ที่ระบุว่าสื่อดิจิทัลเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการสร้างการมีส่วนร่วม แต่ต้องถูกเปลี่ยนให้เป็นประสบการณ์ที่มีความหมายจึงจะกระตุ้นพฤติกรรม นอกจากนี้ Lim and Rasul (2022) พบว่าการมีปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบ “Like & Share” ไม่ได้สะท้อนพฤติกรรมเข้าร่วมที่แท้จริง ขณะที่ Popp, Germelmann and Jung (2016) และ Pronschinske, Groza and Walker (2012) ชี้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์ออนไลน์จะส่งผลต่อพฤติกรรมก็ต่อเมื่อมีการออกแบบกลยุทธ์ที่เน้นความจริงแท้และการมีส่วนร่วมเชิงลึก

ประการที่สอง สมมติฐาน H2 และ H3 ได้รับการสนับสนุน โดยผลการวิจัยยืนยันว่าการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัล และ การรับรู้คุณค่ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ประสบการณ์การมีส่วนร่วม อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.001$) สะท้อนว่า เจนเอเรชันซี ให้ความสำคัญกับความสนุก ความหมายเชิงวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมทางสังคมที่สามารถเปลี่ยนเป็นประสบการณ์ที่ดื่มด่ำได้ ซึ่งสอดคล้อง

กับ Kunkel et al. (2022) และ Yoshida et al. (2021) ที่ระบุว่าแพนกีฬาในยุคดิจิทัลต้องการประสบการณ์เชิงโต้ตอบมากกว่าการบริโภคแบบไม่โต้ตอบ เสริมด้วยงานของ Chen, Lin and Chiu (2021) ที่พบว่าปฏิสัมพันธ์ในชุมชนออนไลน์กีฬาสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงสังคม Hollebeek and Macky (2019) ที่ชี้ว่าการตลาดเนื้อหาดิจิทัล สามารถสร้างความไว้วางใจและคุณค่า ซึ่งนำไปสู่การเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ และ Kim, James and Kim (2019) ที่ยืนยันว่า ชุมชนแฟนออนไลน์มีบทบาทในการสร้างคุณค่าร่วม ซึ่งขับเคลื่อน ประสบการณ์การมีส่วนร่วมได้อย่างชัดเจน

ประการที่สาม สมมติฐาน H4 และ H5 แสดงให้เห็นว่า การรับรู้คุณค่า และ ประสบการณ์การมีส่วนร่วมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม โดยเฉพาะ ประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่มีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.603$) ซึ่งยืนยันว่าประสบการณ์ที่ดื่มด่ำ เช่น ความตื่นเต้น ความเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นตัวแปรสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนความตั้งใจเชิงพฤติกรรมเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทยในอนาคต ผลนี้สอดคล้องกับ Vivek, Beatty, Dalela and Morgan (2020) ที่ชี้ว่าประสบการณ์มีคุณภาพสามารถสร้างความภักดี Hamari and Sjöblom (2017) ที่อธิบายว่าประสบการณ์เชิงบวกคือแรงขับเคลื่อนของพฤติกรรมในอีสปอร์ต และยังตรงกับงานของ Pansari and Kumar (2017), Brodie, Hollebeek, Jurić and Ilić (2011) และ Harrigan, Evers, Miles and Daly (2018) ที่ยืนยันว่าการสร้างคุณค่าและประสบการณ์ที่ดีย่อมเพิ่มเจตนาพฤติกรรมและความจงรักภักดีในหลากหลายบริบทธุรกิจและการท่องเที่ยว

ประการที่สี่ การวิเคราะห์บทบาทของประสบการณ์การมีส่วนร่วมในฐานะตัวแปรส่งผ่าน (Mediation) พบว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลมีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม แบบส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (H6) และการรับรู้คุณค่า มีผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม แบบส่งผ่านบางส่วน (H7) ผ่านประสบการณ์การมีส่วนร่วม ผลนี้สะท้อนว่าเพียงการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลหรือการรับรู้คุณค่าเพียงอย่างเดียวไม่สามารถเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมได้โดยตรง แต่ต้องถูกแปลงเป็นประสบการณ์ที่มีคุณภาพก่อน ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Hollebeek, Sprott and Brady (2022) ที่เน้นบทบาทประสบการณ์การมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนคุณค่าให้เป็นพฤติกรรมผู้บริโภคที่ยั่งยืน เสริมด้วยงานของ Dessart, Veloutsou and Morgan-Thomas (2016) ที่ชี้ว่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วมเป็นตัวกลางระหว่างคุณค่ากับพฤติกรรม เช่น ความภักดี และ So, King, Sparks and Wang (2016) ที่ยืนยันว่า ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในภาคการท่องเที่ยวทำหน้าที่เป็นตัวส่งผ่านที่สำคัญเชื่อมโยงคุณค่ากับการกลับมาใช้บริการซ้ำ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ควรออกแบบประสบการณ์การมีส่วนร่วมที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคใหม่ โดยมุ่งสร้างความรู้สึกดื่มด่ำและการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ ความสนุก และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ผ่านกิจกรรม

เชิงปฏิสัมพันธ์และพื้นที่ทดลองที่ช่วยกระตุ้นความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของกลุ่มเจนเอเรชั่นซีในการเข้าร่วมกิจกรรมมวยไทย

1.2 ควรเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ทางดิจิทัลผ่านคอนเทนต์เชิงโต้ตอบ การถ่ายทอดสดเชิงปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัล เทคโนโลยีความจริงเสริมและเสมือน เกมออนไลน์ และผู้มีอิทธิพลทางสื่อ เพื่อเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมและขยายการเข้าถึงผู้บริโภค

1.3 ควรยกระดับคุณค่าที่รับรู้ของกิจกรรมในด้านอารมณ์ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมเชื่อมโยงมวยไทยกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เช่น แฟชั่น ดนตรี และการท่องเที่ยว เพื่อเสริมแรงจูงใจและผลักดันมวยไทยสู่การเป็นอาณาจักรมุนที่ทันสมัยสำหรับกลุ่มเจนเอเรชั่นซี

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยอนาคตควรศึกษาเปรียบเทียบมวยไทยกับกีฬาดั้งเดิมของประเทศอื่น เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของกีฬาในการสร้างอาณาจักรมุนในบริบทข้ามวัฒนธรรม

2.2 ควรสำรวจมุมมองและประสบการณ์ของผู้บริโภคต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรมมวยไทย เพื่อประเมินศักยภาพของมวยไทยในการสร้างตราสินค้าประจำชาติบนเวทีสากล

เอกสารอ้างอิง

- Biscaia, R., Yoshida, M., & Gordon, B. (2023). Digital fan engagement: Implications for sport management and marketing. *European Sport Management Quarterly*, 23(4), pp. 567-586.
- Brodie, R. J., Hollebeek, L. D., Jurić, B., & Ilić, A. (2011). Customer engagement: Conceptual domain, fundamental propositions, and implications for research. *Journal of Service Research*, 14(3), pp. 252-271.
- Chen, C. C., Lin, Y. C., & Chiu, H. C. (2021). Understanding customer engagement and social interactions in online communities: Evidence from sport brands. *Internet Research*, 31(3), pp. 889-913.
- Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. In G. A. Marcoulides (Ed.), *Modern methods for business research* (pp. 295-336). Lawrence Erlbaum Associates.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

- Dessart, L., Veloutsou, C., & Morgan-Thomas, A. (2016). Capturing consumer engagement: Duality, dimensionality and measurement. *Journal of Marketing Management*, 32(5-6), pp. 399-426.
- Filo, K., Lock, D., & Karg, A. (2015). Sport and social media research: A review. *Sport Management Review*, 18(2), pp. 166-181.
- Fornell, C. & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), pp. 39-50.
- Gold, A. H., Malhotra, A., & Segars, A. H. (2001). Knowledge management: An organizational capabilities perspective. *Journal of Management Information Systems*, 18(1), pp. 185-214.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), pp. 59-82.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2019). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- _____. (2022). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Harrigan, P., Evers, U., Miles, M., & Daly, T. (2018). Customer engagement with tourism social media brands. *Tourism Management*, 59, pp. 597-609.
- Henseler, J., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), pp. 115-135.
- Hollebeek, L. D., & Macky, K. (2019). Digital content marketing's role in fostering consumer engagement, trust, and value: Framework and empirical proof. *Journal of Interactive Marketing*, 45, pp. 27-41.
- Hollebeek, L. D., Sprott, D. E., & Brady, M. K. (2022). Consumer engagement: Beyond the hype. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 50(1), pp. 1-12.
- Kim, J., James, J. D., & Kim, Y. K. (2019). Consumer value co-creation in sport: Understanding online fan community engagement. *Journal of Sport Management*, 33(5), pp. 381-395.
- Kunkel, T., Doyle, J. P., & Funk, D. C. (2022). Digital sport management research: Understanding the intersection of sport consumers and new technologies. *European Sport Management Quarterly*, 22(1), pp. 1-22.

- Lim, J. S. & Rasul, T. (2022). Understanding the limits of social media engagement: Why likes and shares do not always translate into participation. *Journal of Business Research*, 139, pp. 1025-1036.
- Lynn, M. R. (1986). Determination and quantification of content validity. *Nursing Research*, 35(6), pp. 382-385.
- Nordhagen, S. (2021). Leveraging youth sport events for local community development: The role of stakeholders and event legacy. *Sport in Society*, 24(11), pp. 1863-1878.
- Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). NY: McGraw-Hill.
- Pansari, A. & Kumar, V. (2017). Customer engagement: The construct, antecedents, and consequences. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 45(3), pp. 294-311.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Popp, B., Germelmann, C. C., & Jung, A. (2016). We love to hate them! Social media-based anti-brand communities in professional football. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 17(4), pp. 349-367.
- Pronschinske, M., Groza, M. D., & Walker, M. (2012). Attracting Facebook “fans”: The importance of authenticity and engagement as a social networking strategy for professional sport teams. *Sport Marketing Quarterly*, 21(4), pp. 221-231.
- So, K. K. F., King, C., Sparks, B. A., & Wang, Y. (2016). The role of customer engagement in building consumer loyalty to tourism brands. *Journal of Travel Research*, 55(1), pp. 64-78.
- Vivek, S. D., Beatty, S. E., Dalela, V., & Morgan, R. M. (2020). A generalized multidimensional scale for measuring customer engagement. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 28(2), pp. 155-178.
- Yoshida, M., Gordon, B. S., Nakazawa, M., & Biscaia, R. (2021). Conceptualization and measurement of fan engagement: Empirical evidence from a professional sport context. *Journal of Sport Management*, 35(3), pp. 227-239.

การศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น A Synthesis of Flexible Education Management Components

วรพล ศรีเทพ^{1,*} และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ²

Worapol Srithep^{1,*} and Rungchatchadaporn Vehachart²

(Received: August 23, 2025; Revised: December 8, 2025; Accepted: December 9, 2025)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารและการวิเคราะห์เนื้อหาจากงานวิจัย บทความวิชาการ และรายงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน 18 แหล่งข้อมูล โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกแหล่งข้อมูล ได้แก่ เป็นงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2558-2568 มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นโดยตรง ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ หรือฐานข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ และมีการอ้างอิงในงานวิชาการอื่นๆ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิค Bar Chart Synthesis เพื่อหาความถี่และร้อยละของแต่ละองค์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่า สามารถสังเคราะห์เป็น 6 องค์ประกอบหลักที่ได้รับการยอมรับสูงสุด ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายและแผนงานที่ยืดหยุ่น 2) การออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น 3) การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) การวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น 5) การบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 6) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ระบบการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายและปฏิบัติการด้านการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น องค์ประกอบการบริหารจัดการ นโยบายการศึกษา การสังเคราะห์วรรณกรรม

¹ นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา 90000

Ph.D., Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla 90000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: worapol.srithep@hotmail.com

² สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา 90000

Educational Administration Program, Faculty of Education, Thaksin University, Songkhla 90000, Thailand

ABSTRACT

This study aims to synthesize the key components of flexible educational management through a documentary research approach and content analysis. The data were drawn from 18 research studies, academic articles, and relevant reports from both national and international sources. The selection criteria included publications produced between 2015 and 2025, studies directly addressing flexible educational management, works published in reputable academic journals or credible databases, and sources that have been cited in other scholarly publications. Data were analyzed using the Bar Chart Synthesis technique to determine the frequency and percentage of each identified component. The findings reveal six major components that are most widely recognized in the literature: 1) flexible policy and planning formulation, 2) flexible curriculum design, 3) diverse learning management, 4) flexible measurement and evaluation, 5) integration of technology and innovation, and 6) efficient resource management.

These six components represent essential factors that support the adaptability of educational systems in responding to contemporary changes and challenges. The synthesized framework can serve as a guideline for educational institutions and related agencies in developing policies and practices aimed at enhancing flexible educational management.

Keywords: Flexible educational management, Educational management components, Educational policy, Literature synthesis

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีและสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการพัฒนาเยาวชนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของโลกอนาคตกลายเป็นเป้าหมายสำคัญของระบบการศึกษา โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาซึ่งถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในการวางรากฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต งานวิจัยของ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2021a) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนในอนาคต การเรียนรู้ในระดับประถมศึกษาไม่เพียงสร้างพื้นฐานด้านวิชาการ แต่ยังต้องปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น ความสามารถในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการปรับตัวในสถานการณ์ที่หลากหลาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) อย่างไรก็ตาม ระบบการศึกษาของประเทศ

ไทยยังคงเผชิญกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างหลายประการ ได้แก่ 1) ความไม่สอดคล้องระหว่างหลักสูตรกับทักษะอาชีพที่จำเป็น โดยมากกว่าร้อยละ 70 ของโรงเรียนยังใช้หลักสูตรที่เน้นเนื้อหาทางวิชาการแบบดั้งเดิมขาดการบูรณาการทักษะอาชีพและทักษะชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) 2) ความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี โดยโรงเรียนชนบทมีอัตราส่วนนักเรียนต่อคอมพิวเตอร์ 50:1 เทียบกับ 15:1 ในเขตเมือง (กองทุนเสมอภาคทางการศึกษา, 2566) และ 3) การจัดการเรียนรู้ที่ไม่ตอบโจทย์ความหลากหลายของผู้เรียน โดยนักเรียนกว่าร้อยละ 60 ไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566ก)

จากผลการประเมิน PISA ปี 2565 พบว่านักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศในกลุ่ม OECD อย่างมีนัยสำคัญ และมีคะแนนลดลงต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2558 ขณะที่ความต้องการแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทางเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 15 แต่แรงงานที่มีทักษะตรงกับความต้องการมีเพียงร้อยละ 7 (Organization for Economic Co-operation and Development, 2022) สะท้อนความเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาคณาคุณภาพ การศึกษาและการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับตลาดงาน จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่างานวิจัยก่อนหน้านี้มีการศึกษาองค์ประกอบต่างๆ อย่างหลากหลาย แต่ยังขาดการสังเคราะห์อย่างเป็นระบบที่ครอบคลุม โดยเฉพาะการบูรณาการแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาที่ยึดหยุ่นกับการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในระดับประถมศึกษา งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นการศึกษาเฉพาะด้าน เช่น การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์หรือการส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน แต่ขาดการบูรณาการองค์ประกอบที่สมบูรณ์และทันสมัยสำหรับบริบทการศึกษาไทยปัจจุบัน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564; ธนาคารโลก, 2565) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีคุณค่าทางวิชาการในการจัดระบบความรู้ที่กระจัดกระจายและเสนอกรอบองค์ประกอบที่ชัดเจน ทันสมัย และพร้อมนำไปปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการศึกษาที่ยึดหยุ่นในบริบทของประเทศไทย

แม้ว่างานวิจัยที่ผ่านมาจะมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะชีวิต และการพัฒนาทักษะอาชีพในระดับประถมศึกษาอย่างกว้างขวาง แต่ยังคงมีช่องว่างการวิจัยที่สำคัญหลายประการ ประการแรก งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาองค์ประกอบแต่ละด้านแยกกัน เช่น การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ หรือการพัฒนาครู โดยขาดการบูรณาการองค์ประกอบทั้งหมดเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบภายใต้กรอบแนวคิดการบริหารจัดการศึกษาที่ยึดหยุ่น ประการที่สอง งานวิจัยก่อนหน้านี้ยังขาดการสังเคราะห์องค์ประกอบที่ชัดเจนและครอบคลุมสำหรับบริบทของประเทศไทย โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระหว่างการบริหารจัดการที่ยึดหยุ่นกับการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในระดับประถมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และประการสุดท้าย ยังขาดกรอบองค์ประกอบที่พร้อมนำไปปฏิบัติได้จริงในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่ด้อยโอกาสที่เผชิญกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร เทคโนโลยี และบุคลากร

การบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นจึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถตอบโจทย์ปัญหาเชิงโครงสร้างในระบบการศึกษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดนี้เน้นการปรับกระบวนการบริหารและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการเฉพาะของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนและบริบทชุมชนได้อย่างเหมาะสม องค์ประกอบสำคัญประกอบด้วยสี่ด้านหลัก คือ การพัฒนาหลักสูตรเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาการกับทักษะอาชีพและบริบทท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการแก้ปัญหาจริง การพัฒนาศักยภาพครูให้สามารถออกแบบและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน ภาคเอกชน และองค์กรต่างๆ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2568ข) แนวทางนี้มีศักยภาพสูงในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเตรียมความพร้อมผู้เรียนสำหรับอนาคต ไม่เพียงช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่ด้อยโอกาส แต่ยังสามารถสร้างต้นแบบที่นำไปสู่การพัฒนาการศึกษาในระดับชาติได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

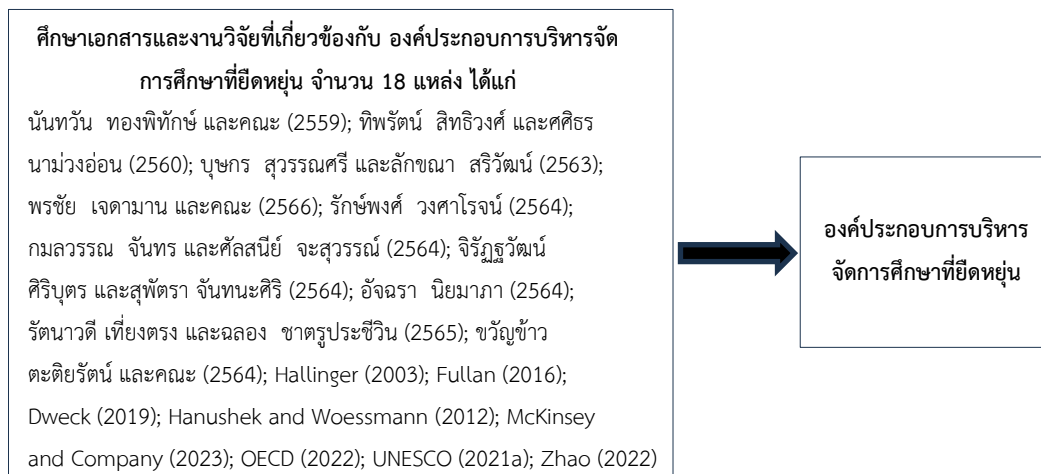
วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสังเคราะห์แนวคิดการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นของการบริหารจากเอกสารของ นันทวัน ทองพิทักษ์, เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง และสมาน อัครภูมิ (2559); ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์ และศศิธร นาม่วงอ่อน (2560); บุษกร สุวรรณศรี และลักขณา สรีวัฒน์ (2563); พรชัย เจดามาน, ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, โชคชัย ยืนยง, ไพรัชชURY พิมดี, อัครพงศ์ สุขมาตย์ และเจริญ สุขทรัพย์ (2566); รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ (2564); กมลวรรณ จันทร์ และศัลลณีย์ จะสุวรรณ (2564); จิรัฐวัฒน์ ศิริบุตร และสุพัตรา จันทนะศิริ (2564); อัจฉรา นิยามาภา (2564); รัตนาวิ เทียงตรง และฉลอง ชาตुरुประชีวิน (2565); ขวัญข้าว ตะตียรัตน์, ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน และสุพจน์ ดวงเนตร (2564); Hallinger (2003); Fullan (2016); Dweck (2019); Hanushek and Woessmann (2012); McKinsey and Company (2023); OECD (2022); UNESCO (2021a) และ Zhao (2022) พบว่า องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านที่ได้รับการคัดเลือกจากองค์ประกอบเดิมทั้งหมด 36 รายการนั้น มีเหตุผลสำคัญ 3 ประการ คือ ความถี่ ของการกล่าวถึงในเอกสารต้นทางมากกว่าร้อยละ 30 ความเห็นพ้องต้องกันของผู้ทรงคุณวุฒิในระดับสูง และความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับ Core Pillars ของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิด Learning Ecosystem และ Resilient Education System องค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบายและแผนงานที่ยืดหยุ่น 2) การออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น 3) การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) การวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น 5) การบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 6) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้

ถูกนำเสนอเป็น Conceptual model ที่มีการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นเป็นตัวแปรหลัก (Core construct) ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 6 ด้านดังกล่าว โดยมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎี Collaborative governance และส่งผลต่อการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Resilient Education System ที่เน้นความสามารถในการปรับตัวและฟื้นคืนสภาพของระบบการศึกษาท่ามกลางความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกยุคใหม่ จากที่กล่าวมาสามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารที่ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสังเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ กรอบแนวคิดการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น (Flexible education Management framework) ของ UNESCO (2021b) แนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) รายงานการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best practice) จากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2568ข) และงานวิจัยด้านการบริหารจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่นในระดับนานาชาติ โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกเอกสารเป็นเอกสารที่เผยแพร่ไม่เกิน 10 ปี มีความน่าเชื่อถือจากแหล่งวิชาการหรือหน่วยงานภาครัฐ มีเนื้อหาเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น การพัฒนาหลักสูตร หรือการจัดการเรียนการสอนที่ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบท และมีการนำเสนอข้อมูลเชิง

ประจักษ์หรือกรอบแนวคิดที่ชัดเจน ทั้งนี้ เอกสารที่ไม่ผ่านเกณฑ์คัดเลือก ได้แก่ เอกสารที่ล่าสมัยเกินกว่า 10 ปี และเอกสารที่มุ่งเน้นเฉพาะการศึกษานอกระบบหรืออาชีวศึกษาที่ไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสังเคราะห์แบบบาร์ชาร์ต (Bar chart synthesis) เนื่องจากวิธีการนี้ช่วยให้สามารถเปรียบเทียบความถี่และความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่ปรากฏในเอกสารต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบและชัดเจนในเชิงปริมาณ การใช้บาร์ชาร์ตจึงเหมาะสมกับการระบุองค์ประกอบหลักที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากหลากหลายแหล่งข้อมูล และช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการสังเคราะห์ได้อย่างเป็นรูปธรรมและเข้าใจง่ายผ่านการแสดงผลด้วยภาพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น จำนวน 18 แหล่งข้อมูล โดยใช้คำสำคัญในการค้นหาได้แก่ Flexible Management, Educational Flexibility, Adaptive Leadership, Resilient Education System, การบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น และการจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่น จากฐานข้อมูลวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งพบเอกสารที่เกี่ยวข้องมากกว่า 1,000 บทความ ผู้วิจัยจึงกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกอย่างเป็นระบบและเข้มงวด 4 ประการ ได้แก่ 1) ช่วงเวลา คัดเลือกเอกสารที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2568 เพื่อครอบคลุมแนวคิดสมัยใหม่และบริบทหลังโควิด-19 ยกเว้นเอกสารทฤษฎีพื้นฐานที่ยังใช้อ้างอิงอย่างแพร่หลาย เช่น งานของ Fullan (2016) และ Hoy and Miskel (2012) 2) ประเภท เลือเฉพาะงานวิจัยเชิงประจักษ์ บทความวิชาการที่ทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ หนังสือทางวิชาการที่ยอมรับในระดับสากล และรายงานจากองค์กรระหว่างประเทศที่น่าเชื่อถือ 3) ความเกี่ยวข้อง เอกสารต้องกล่าวถึงองค์ประกอบหรือแนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นอย่างชัดเจน และ 4) คุณภาพ ต้องได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน หรือมาจากสถาบันที่มีชื่อเสียงระดับชาติและนานาชาติ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การตัดออกประกอบด้วย เอกสารที่ไม่มีรายละเอียดวิธีการวิจัยหรือการอ้างอิงที่ชัดเจน เอกสารที่เป็นความเห็นส่วนตัวโดยไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ และเอกสารที่ซ้ำซ้อนในเนื้อหา ผลการคัดกรองได้เอกสารที่ผ่านเกณฑ์ทั้งหมด 18 แหล่งข้อมูล แบ่งเป็นเอกสารภาษาไทย 12 เรื่อง ประกอบด้วยงานวิจัย 5 เรื่อง บทความวิชาการ 4 เรื่อง และรายงานหน่วยงาน 2 เรื่อง และเอกสารภาษาอังกฤษ 8 เรื่อง ประกอบด้วยหนังสือ 4 เล่ม รายงานองค์กรระหว่างประเทศ 3 เรื่อง และงานวิจัย 1 เรื่อง การคัดเลือกดังกล่าวมุ่งความสมดุลระหว่างบริบทไทยและสากล รวมถึงความหลากหลายของประเภทเอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งมิติทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและโปร่งใส ทำให้มั่นใจได้ว่าเอกสารทั้ง 18 แหล่งที่คัดเลือกเป็นตัวแทนที่ดีที่สุดของความรู้ในประเด็นการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นเทคนิค Bar Chart Synthesis โดยการสร้างตารางสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นด้วยเทคนิค Bar Chart Synthesis เริ่มจากการกำหนดระบบการจำแนกหมวดหมู่ (Coding scheme) โดยกำหนดรหัสสำหรับแต่ละองค์ประกอบ เช่น FL1 คือ ความยืดหยุ่นด้านหลักสูตร, FL2 คือ ความยืดหยุ่นด้านเวลาและสถานที่เรียนรู้, FL3 คือ ความยืดหยุ่นด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยอ่านเอกสารแต่ละฉบับและทำเครื่องหมายองค์ประกอบที่พบพร้อมนับความถี่ เช่น เมื่อพบเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรตามบริบทท้องถิ่นจะบันทึกเป็น FL1 ข้อมูลที่ได้จะจัดทำเป็นตารางแม่บทและสร้างเป็นแผนภูมิแท่งเพื่อแสดงความถี่และความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ เพื่อยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้ส่งผลการสังเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา หลักสูตรและการสอน และวิจัยเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความเหมาะสมของการจำแนกหมวดหมู่และความสอดคล้องของข้อมูล โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.80 ขึ้นไปและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงก่อนสรุปผลการวิจัยขั้นสุดท้าย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น โดยสืบค้นจากฐานข้อมูลหลากหลายแหล่ง ได้แก่ ฐานข้อมูลดัชนีอ้างอิงวารสารไทย ฐานข้อมูล Scopus ฐานข้อมูล Web of Science ฐานข้อมูล Google Scholar ฐานข้อมูลสำนักหอสมุดแห่งชาติ และฐานข้อมูลหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยครอบคลุมเอกสารที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2558 ถึง พ.ศ. 2568 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่มีการพัฒนาแนวคิดการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นอย่างก้าวหน้า กลยุทธ์การสืบค้นข้อมูลใช้คำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ อันได้แก่ การบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น หลักสูตรยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้ที่ปรับเปลี่ยนได้ โดยประยุกต์ใช้ตัวดำเนินการทางตรรกศาสตร์ ได้แก่ AND และ OR เพื่อขยายและจำกัดขอบเขตการค้นหา การเก็บรวบรวมข้อมูลมุ่งเน้นศึกษาองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายที่ยืดหยุ่น การออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม การวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำตารางสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นด้วยเทคนิค Bar Chart Synthesis เพื่อวิเคราะห์ความถี่และความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบอย่างเป็นระบบและมีหลักวิชาการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นด้วยเทคนิค Bar Chart Synthesis โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกว่าองค์ประกอบที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างน้อยร้อยละ 30 ของเอกสารทั้งหมดจึงจัดเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งได้องค์ประกอบสำคัญ 6 ประการ คือ การกำหนด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

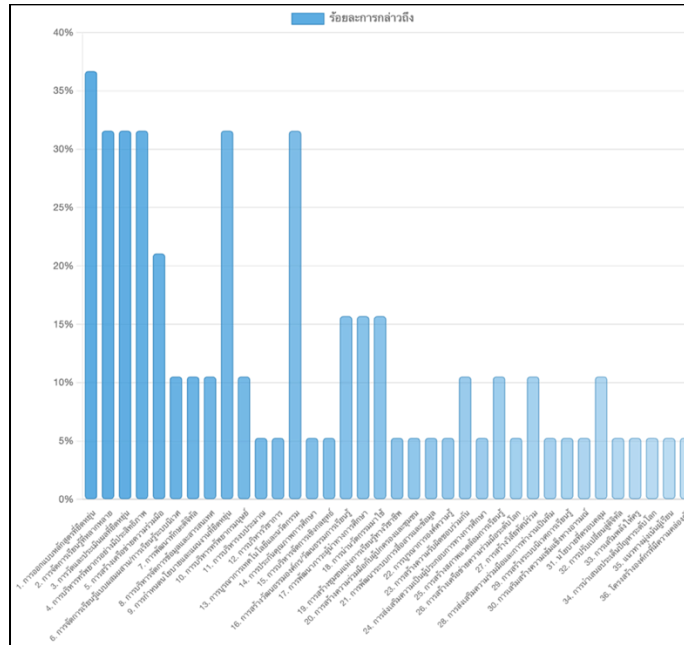
ประเด็น	นันทวัน ทองพิทักษ์ และคณะ (2559)	ทิพรรัตน์ ลิทธิวงศ์ และศิศิธร นามวงษ์อ่อน (2560)	บุษกร สุวรรณศรี และลักขณา ศรีวัฒน์ (2563)	พรชัย เจตมาน และคณะ (2566)	รักษพงษ์ วงศาโรจน์ (2564)	กมลวรรณ จันทร์ และศัลลณีย์ จะสุวรรณ (2564)	จิรัฐวัฒน์ ศิริบุตร และสุพิศตรา จันทนะศิริ (2564)	อัครา นิยมภา (2564)	รัตนชาติ เทียงตรง และฉลอง ขาตุประะฐิน (2565)	ขวัญข้าว ตะติยรัตน์ และคณะ (2564)	Hallinger (2003)	Fullan (2016)	Hargreaves (2020)	Hanushek and Woessmann (2012)	Mckinsey and Company (2023)	OECD (2022)	UNESCO (2021)	Zhao (2022)	รวม (ร้อยละ)	
12. การบริหารวิชาการ																			/	1 (5.26)
13. การบูรณาการเทคโนโลยี						/	/		/		/				/	/				6 (31.57)
14. การประกันคุณภาพ													/							1 (5.26)
15. การจัดการเชิงกลยุทธ์									/											1 (5.26)
16. การสร้างวัฒนธรรมองค์กร						/			/		/									3 (1.57)
17. การพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา						/			/		/				/					3 (1.57)
18. การนำนวัตกรรมมาใช้		/							/		/									3 (1.57)
19. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ																				1 (5.26)
20. การสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน																				1 (5.26)
21. การพัฒนาระบบการสื่อสารและข้อมูล	/																			1 (5.26)
22. การบูรณาการองค์ความรู้		/																		1 (5.26)
23. การสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน									/									/		2 (10.52)
24. การส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ												/								1 (5.26)
25. การสร้างสภาพแวดล้อมฯ											/	/								2 (10.52)
26. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระดับโลก												/								1 (5.26)
27. ร่วมสร้างวิสัยทัศน์														/						2 (10.52)
28. การส่งเสริมความร่วมมือทำงานเป็นทีม																		/		1 (5.26)
29. การสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้																		/		1 (5.26)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็น	นันทวัน ทองพิทักษ์ และคณะ (2559)	ทิพรรัตน์ ลิทธิวงศ์ และศศิธร นาม่วงอ่อน (2560)	บุษกร สุวรรณศรี และลักขณา ศรีวัฒน์ (2563)	พรชัย เจตตามาน และคณะ (2566)	รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์ (2564)	กมลวรรณ จันทร์ และศัลลสมัย จະสุววรรณ (2564)	จิรัฏฐวัฒน์ ศิริบุตร และสุภัตรา จันทร์ศิริ (2564)	อัชฌา นิยมภา (2564)	รัตนาภาดี เทียเขตตรง และฉลอง ชุตตมประวีรินทร์ (2565)	ชมิษฐิภา ตะตยรัตน์ และคณะ (2564)	Hallinger (2003)	Fullan (2016)	Hargreaves (2020)	Hanushek and Woessmann (2012)	McKinsey and Company (2023)	OECD (2022)	UNESCO (2021)	Zhao (2022)	รวม (ร้อยละ)
30. การเสริมสร้าง อารมณ์ที่เข้มแข็ง													/						1 (5.26)
31. นโยบาย ที่ครอบคลุม	/						/												2 (10.52)
32. การปรับเปลี่ยน สู่ดิจิทัล																	/		1 (5.26)
33. การเสริมพลังให้ครู																	/		1 (5.26)
34. การนำเสนอปัญหา ระดับโลก																/			1 (5.26)
35. แนวทางเน้นผู้เรียน										/									1 (5.26)
36. โครงสร้างองค์กร ที่มีความคล่องตัว															/				1 (5.26)

จากตารางที่ 1 ที่ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นมีองค์ประกอบทั้งสิ้น 36 องค์ประกอบที่นักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เสนอไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกองค์ประกอบโดยใช้เกณฑ์ความถี่และร้อยละของการกล่าวถึงในเอกสารทั้งหมด โดยกำหนดว่าองค์ประกอบที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างน้อยร้อยละ 30 ของเอกสารทั้งหมดจึงจัดเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งได้ผลการวิจัยเป็นองค์ประกอบที่มีความถี่และร้อยละสูงสุด 6 อันดับแรก ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและแผนงานที่ยืดหยุ่น การออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย การวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น การบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับองค์ประกอบที่ถูกตัดออกจากการวิเคราะห์ เช่น การสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางอารมณ์ การส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการทางการศึกษา และการนำเสนอประเด็นปัญหาในระดับโลกอย่างสิ่งแวดล้อม แม้จะเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญและปรากฏในเอกสารบางฉบับ แต่มีความถี่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยได้รับการกล่าวถึงเพียงร้อยละ 30 ของเอกสารทั้งหมด โดยจะนำไปเป็นองค์ประกอบย่อยของการวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและพบองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวมีลักษณะเฉพาะเจาะจงหรือเป็นส่วนย่อยที่สามารถบูรณาการ

อยู่ภายใต้องค์ประกอบหลักทั้ง 6 ได้แล้ว ดังนั้น การคัดเลือกองค์ประกอบหลัก 6 ประการนี้จึงครอบคลุมแก่นสาระสำคัญของการบริหารจัดการศึกษา ที่ยืดหยุ่นได้อย่างครบถ้วนและมีความชัดเจนในการนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทย แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบ Bar Chart Synthesis การบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นจากแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ พบองค์ประกอบทั้งหมด 36 ประการ ผู้วิจัยได้คัดเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่และร้อยละสูงสุด 6 อันดับแรก (ร้อยละ 30 ขึ้นไป) เป็นองค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบายและแผนงานที่ยืดหยุ่น 2) การออกแบบหลักสูตรที่ยืดหยุ่น 3) การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 4) การวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น 5) การบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรม และ 6) การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนองค์ประกอบที่เหลืออีก 30 ประการจะนำไปเป็นองค์ประกอบย่อยของการวิจัย ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นของระบบการบริหารจัดการศึกษาที่ต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ตามบริบทและความต้องการที่เปลี่ยนแปลง เพื่อตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนและความท้าทายในยุคศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

องค์ประกอบทั้ง 6 ประการนี้มีความเชื่อมโยงและบูรณาการกันอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการกำหนดนโยบายและแผนงานเป็นกรอบทิศทางหลักในการขับเคลื่อนสถานศึกษา นำไปสู่การออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ต่อด้วยการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อรองรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน พร้อมการวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น

ซึ่งสามารถสะท้อนพัฒนาการที่แท้จริง ทั้งหมดได้รับการสนับสนุนจากการบูรณาการเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพที่ทำให้สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ด้านการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและครบถ้วน

อภิปรายผล

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่น พบว่านักวิชาการระดับสากลเห็นพ้องต้องกันในองค์ประกอบหลัก 6 ด้านที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ต่อการปฏิรูประบบการศึกษาในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบที่ได้รับการยอมรับสูงสุดคือการกำหนดนโยบายและแผนงานที่ยืดหยุ่น สอดคล้องกับทฤษฎีระบบนิเวศการศึกษาของ Bronfenbrenner (1979) และแนวคิดของ UNESCO (2021a) งานวิจัยของ Levin and Datnow (2012) ศึกษาโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา 127 แห่ง พบว่าโรงเรียนที่มีนโยบายยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนผ่านสู่การเรียนออนไลน์ได้ภายใน 2 สัปดาห์ เทียบกับ 6-8 สัปดาห์ของโรงเรียนที่ขาดความยืดหยุ่น ในบริบทไทย กมล รอดคล้าย (2563) พบว่าการกระจายอำนาจให้นโยบายมีความยืดหยุ่นช่วยให้โรงเรียนปรับตัวดีขึ้น

การออกแบบหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นองค์ประกอบรองลงมา สอดรับกับแนวคิดของ Fullan (2016) งานวิจัยของ Zhao (2022) ศึกษาโรงเรียนในจีนและสิงคโปร์กว่า 200 แห่ง พบว่าโรงเรียนที่ให้อิสระครูในการออกแบบหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่า โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้นร้อยละ 23-35 งานวิจัยของ Dweck (2019) ชี้ให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการประเมินผลแบบยืดหยุ่นมีแรงจูงใจสูงกว่าร้อยละ 42

การวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่นได้รับการสนับสนุนจาก Black and Wiliam (2018) ที่พบว่าสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ได้ถึง 0.7 Standard deviation งานวิจัยของ Hattie (2009) วิเคราะห์ Meta study กว่า 800 Meta-analyses ยืนยันว่าการประเมินแบบ Formative assessment มีผลกระทบสูง (Effect size 0.90)

การบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีหลักฐานจาก McKinsey and Company (2023) ที่สำรวจโรงเรียนทั่วโลก 15,000 แห่ง พบว่าการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเป็นระบบสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ 1.5 เท่าและลดความเหลื่อมล้ำได้ร้อยละ 28 งานวิจัยของ OECD (2022) ศึกษา 30 ประเทศ พบว่าประเทศที่บูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับนโยบายอย่างเป็นระบบมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าในประเทศไทย กมล รอดคล้าย (2563) พบว่าการใช้เทคโนโลยีผสมผสานช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

การบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพได้รับการสนับสนุนจาก Hanushek and Woessmann (2012) ที่วิเคราะห์ข้อมูล PISA จาก 79 ประเทศ พบว่าโรงเรียนที่มีอิสระในการจัดสรร

งบประมาณมีผลการเรียนสูงกว่า งานวิจัยของรักษพงษ์ วงศาโรจน์ (2564) พบว่าการบริหารทรัพยากรแบบยืดหยุ่นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ในประเทศไทย รัตนาวดี เทียงตรง และฉลอง ชาตรุประชีวิน (2565) พบว่าการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารทรัพยากรช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy and Miskel (2012) และ Gamage and Pang (2003) แต่งานวิจัยนี้มีความแตกต่างสำคัญ 3 ประการ คือ 1) บูรณาการมิติการบริหารทรัพยากรและการวัดประเมินผลอย่างชัดเจน 2) เพิ่มมิติเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นองค์ประกอบหลักสะท้อนบริบทหลังโควิด-19 และ 3) เชื่อมโยงองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านเป็นระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์และส่งเสริมซึ่งกันและกัน

การสังเคราะห์ชี้ให้เห็นการบรรจบกันของแนวคิดระหว่างนักวิชาการไทยและต่างประเทศในประเด็นเทคโนโลยี โดยงานวิจัยของกมล รอดคล้าย (2563) และ OECD (2022) ต่างเน้นความจำเป็นของการใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสาน ขณะที่มีความแตกต่างในประเด็นการประกันคุณภาพ ในขณะที่ Fullan (2016) เน้นการสร้างควมรับผิดชอบร่วมกันผ่านวัฒนธรรมการเรียนรู้

องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านมีนัยสำคัญเชิงนโยบายต่อการพัฒนาระบบการศึกษาไทยในหลายมิติ ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจควรปรับจากเชิงโครงสร้างไปสู่เชิงสาระและกระบวนการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Caldwell and Spinks (2013) 2) การจัดสรรงบประมาณควรเปลี่ยนจากแบบเท่าเทียมไปสู่ตามความต้องการและบริบท สอดคล้องกับแนวคิดของ Dweck (2019) และ 3) การประเมินผลแห่งชาติควรปรับจากประเมินผลลัพธ์เพียงอย่างเดียวไปสู่ประเมินทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Stufflebeam and Shinkfield (2007)

ผลการสังเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นจำเป็นต้องเป็นระบบเชิงบูรณาการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านอย่างสมบูรณ์ โดยมีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ไม่สามารถพัฒนาเพียงบางองค์ประกอบและคาดหวังผลสำเร็จที่ยั่งยืนได้ ซึ่งเป็นข้อค้นพบสำคัญที่มีนัยสำคัญต่อการกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศไทยในการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อรองรับความท้าทายในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดควรปรับปรุงกฎหมายและระเบียบเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการบริหารสถานศึกษา โดยลดข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคแต่คงกรอบกำกับดูแลที่ชัดเจน พัฒนานโยบายด้านเทคโนโลยีดิจิทัลต่อเนื่อง และจัดสรรทรัพยากรโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีอย่างเป็นธรรม

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ เขตพื้นที่การศึกษาควรจัดตั้งศูนย์สนับสนุนและให้คำปรึกษาโดยทีมผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น เทคโนโลยีดิจิทัล และการพัฒนา

หลักสูตร สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พัฒนาระบบนิเทศแบบโค้ชและพี่เลี้ยงที่เน้นการพัฒนา

1.3 ข้อเสนอแนะระดับสถานศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและบุคลากรด้านภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และเทคโนโลยีดิจิทัล จัดทำแผนพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น ปรับโครงสร้างให้คล่องตัวโดยกระจายอำนาจและสร้างทีมข้ามสายงาน พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทดลอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนารูปแบบและทดลองใช้ในบริบทที่หลากหลาย ควรทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาและทดลองใช้คู่มือปฏิบัติการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน

2.2 การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินความยืดหยุ่น ควรทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดและแบบประเมินความยืดหยุ่นทางการบริหารจัดการศึกษาตามองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน” โดยกำหนดตัวแปรที่ศึกษาคือ ตัวชี้วัดความยืดหยุ่น 3 มิติ ประกอบด้วย 1) มิติโครงสร้างองค์กร 2) มิติกระบวนการบริหาร และ 3) มิติผลลัพธ์การดำเนินงาน พัฒนาเป็นมาตรวัด 5 ระดับพัฒนาการ โดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์มาตรฐานสากล

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). รายงานผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนพระราชรัฐในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2568, จาก <https://www.dla.go.th/report/school2564>

กมล รอดคล้าย. (2563). การบริหารงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาแบบยืดหยุ่น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กมลวรรณ จันทร และศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2564). การบริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 (น. 10,004-10,005). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2566). รายงานสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไทยปี 2566. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2568, <https://www.eef.or.th/report2023>

_____. (2568ก). การศึกษายืดหยุ่น: ฉากทัศน์ใหม่ในอนาคต เปิดทางเลือกที่หลากหลายให้เด็กไทย. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2568, จาก <https://flexiblelearning.eef.or.th/article-1975/>

_____. (2568ข). แนวทางการบริหารจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นสำหรับสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2568, จาก <https://www.eef.or.th/flexible-edu-guide>

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2563). การคิดเชิงวิเคราะห์ (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ชัคเซส.

- ขวัญข้าว ตะติยรัตน์, ศักดิ์สิทธิ์ ฤทธิลัน และสุพจน์ ดวงเนตร (2564). การพัฒนาแบบวัดทักษะ การคิดเชิงบริหาร กลุ่มทักษะกำกับตนเอง ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 4(12), น. 129-140.
- จิรัฐวัฒน์ ศิริบุตร และสุพัตรา จันทนะศิริ. (2564). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัทเอกชน รุ่งเรืองเรชนวายในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ*, 8(1), น. 20-35.
- ธนาคารโลก. (2565). *การพัฒนาทุนมนุษย์ในประเทศไทย: บทวิเคราะห์สถานการณ์และข้อเสนอแนะ*. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2568, จาก <https://www.worldbank.org/th/country/thailand/publication/human-capital-review>
- ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์ และศศิธร นาม่วงอ่อน. (2560). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิด การศึกษาอิงสถานที่ร่วมกับกระบวนการQSCCS สำหรับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา*. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นันทวัน ทองพิทักษ์, เสนอ ภริมาจิตรพ่อง และสมาน อัครภูมิ (2559). การเรียนรู้แบบยืดหยุ่น ทางเลือกสำหรับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ อดุสากรรม. มจพ*, 5(2), น. 208-217.
- บุษกร สุวรรณศรี และลักขณา สรีวัฒน์. (2563). การพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญของครูสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. *Journal of Modern Learning Development*, 5(1), น. 17-33.
- พรชัย เจดามาน, ขจรศักดิ์ บัวระพันธ์, โชคชัย ยืนยง, ไพรชุกรย์ พิมดี, อัครพงศ์ สุขมาตย์ และเจริญ สุขทรัพย์. (2566). ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาในพลวัตศตวรรษที่ 21 สู่การเป็น ประชาคมอาเซียนอย่างยั่งยืนของกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง. *วารสาร สหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(1), น. 168-186.
- รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์. (2564). *การศึกษายืดหยุ่น: ฉากทัศน์ใหม่ในอนาคต เปิดทางเลือกที่หลากหลาย ให้เด็กไทย*. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2568, จาก <https://flexiblelearning.eef.or.th/article-1975/>
- รัตนาวดี เทียงตรง และฉลอง ชาตรูประชีวิน. (2565). การศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการ จัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(8), น. 404-418.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *รายงานนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). รายงานผลการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566. สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2568, จาก <https://www.obec.go.th/curriculum-report>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566ก). รายงานสถานการณ์แรงงานในประเทศไทย ปี 2566. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- _____. (2566ข). การสำรวจการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงของนักเรียนไทย. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2568, จาก <https://www.nso.go.th/survey/student-application>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). การบริหารจัดการการศึกษาไทยด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี.
- อัจฉรา นิยมภา. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาวิถีใหม่สู่คุณภาพการศึกษาที่พึงประสงค์ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 14(2), น. 178-195.
- Black, P. & Wiliam, D. (2018). Classroom assessment and pedagogy. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 25(6), pp. 551-575. <https://doi.org/10.1080/0969594X.2018.1441807>
- Brookings Institution. (2022). *Effective education models for rural areas: Strategies for closing gaps*. The United States of America, Brookings Institution Press.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Caldwell, B. J. & Spinks, J. M. (2013). *The Self-Transforming School*. MD, United States: Routledge.
- Dweck, C. S. (2019). *Mindset: The new psychology of success* (Updated ed.). New York: Random House.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (4th ed.). New York: Teachers College Press.
- Gamage, D. T. & Pang, N. S. K. (2003). *Leadership and management in education: Developing essential skills and competencies*. Hong Kong, China: The Chinese University Press.
- Hanushek, E. A. & Woessmann, L. (2012). Do better schools lead to more growth? Cognitive skills, economic outcomes, and causation. *Journal of Economic Growth*, 17(4), pp. 267-321. <https://doi.org/10.1007/s10887-012-9081-x>

- Hallinger, P. (2003). Leading educational change: Reflections on the practice of instructional and transformational leadership. *Cambridge Journal of Education*, 33(3), pp. 329-351.
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses related to achievement*. London: Routledge.
- Hoy, W. & Miskel, C. (2012). *Educational Administration: Theory, Research, and Practice* (9th ed.). NY: McGraw-Hill Higher Education.
- Levin, J. A. & Datnow, A. (2012). The principal role in data-driven decision making: Using case study data to develop a model for the implementation of data use. *School Effectiveness and School Improvement*, 23(2), pp. 179-201.
- McKinsey and Company. (2023). *Economic potential of generative AI*. Retrieved February 24, 2025, from <https://www.mckinsey.com/capabilities/mckinsey-digital/our-insights/the-economic-potential-of-generative-ai-the-next-productivity-frontier>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). *Education in the digital age: Addressing the challenges of the 21st century*. OECD Publishing. Retrieved February 15, 2025, from <https://doi.org/10.1787/5e6b7a2b-en>
- _____. (2022). *Education at a glance 2022: OECD indicators*. OECD Publishing. Retrieved February 12, 2025, from <https://doi.org/10.1787/19991487>
- Sarikaya, M. & Erdogan, C. (2016). A model for educational management practices in rural schools. *Educational Management Administration & Leadership*, 44(5), pp. 718-735.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models and applications*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- United Nations Educational, Scientific & Cultural Organization. (2021a). *Future of education: Learning to become*. UNESCO Publishing. Retrieved February 10, 2025, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377381>
- _____. (2021b). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris, UNESCO Publishing.
- Zhao, Y. (2022). Exploring the structural relationship between university support, students' technostress, and burnout in technology-enhanced learning. *The Asia-Pacific Education Researcher*, 31(5), pp. 463-473.

การพัฒนา รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์

Development of Student Activity Management Model to Enhance
Promote Desired Student Characteristics in Schools Under the
Surin Provincial Primary Educational Service Area Office

วุฒิชัย แข่งขัน^{1,*}, นฤมล ศักดิ์ปกรณกานต์² และนวมินทร์ ประชานันท์³
Wuttichai Kangkan^{1,*}, Narumon Sakpakornkan² and Nawamin Prachanant³

(Received: September 29, 2025; Revised: November 14, 2025; Accepted: November 14, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และ 2) ประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดำเนินการศึกษาโรงเรียนต้นแบบที่มีวิถีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้วยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน ตรวจสอบร่างรูปแบบโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบ โดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประเมินด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 วิเคราะห์ ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และด้านการบริหาร

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์ 31000
Ph.D. Student in Educational Administration Program, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University, Buriram 31000 Thailand
*Corresponding author, e-mail: 660427090014@bru.ac.th

² สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์ 31000
Educational Administration Program, Faculty of Education, Buriram Rajabhat University, Buriram 31000 Thailand

³ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, บุรีรัมย์ 31000
Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University, Buriram 31000 Thailand

กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์

ABSTRACT

This research aimed to: 1) Develop an administrative model for student development activities to enhance desirable characteristics; and 2) Evaluate the administrative model for student development activities in promoting desirable characteristics. The study was conducted by examining exemplary schools with best practices in student development activity administration through interviews with 3 school directors. The draft model was validated through focus group discussions with 10 experts selected through purposive sampling. The research instruments included interview recording forms, focus group discussion recording forms, and evaluation forms for assessing the accuracy and appropriateness of the model by 5 experts. The feasibility and utility were evaluated by 30 school directors. The instrument used was a 5-point Likert scale evaluation form. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The research findings revealed that: 1) The administrative model for student development activities to enhance desirable characteristics comprised three dimensions: the administration of guidance activities to enhance desirable characteristics, the administration of student activities to promote desirable characteristics, and the administration of social and public service activities to enhance desirable characteristics. 2) The evaluation results of the administrative model indicated that the accuracy and appropriateness were at the highest level.

Keyword: Model development, Student development activities, Desired characteristics

บทนำ

การศึกษาถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาทั้งระดับบุคคลและสังคม โดยเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต นำไปสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม อันเป็นพื้นฐานสำคัญใน

การดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (มีเกียรติ นาสมตริก, 2563) ทั้งนี้ ระบบการศึกษา จึงมีบทบาทเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นรากฐานสำคัญ ของการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ดังนั้น การศึกษา ในอนาคตจึงถือเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของ “ประเทศไทยในอนาคต” (Future Thailand) เนื่องจากเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนศักยภาพของประชาชน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย, 2564)

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่มีความหลากหลายทั้งในด้านรูปแบบ และวิธีการ มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ได้แก่ ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกที่ดี ให้ผู้เรียน เข้าใจตนเอง รู้จักบทบาทของตนในสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยกิจกรรม ดังกล่าวไม่มีการคิดหน่วยกิตหรือคะแนนทางวิชาการ แต่จัดขึ้นเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะเพิ่มเติม จากการเรียนในชั้นเรียน โดยจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรม นักเรียน และ 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) นอกจากนี้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม มีจิตอาสา และสามารถฝึกฝนทักษะการเป็นผู้นำผ่านกระบวนการกิจกรรม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรม สภานักเรียน ชุมนุม ชมรม และการแสดงออกในวิถีประชาธิปไตยภายในสถานศึกษา เพื่อหล่อหลอม ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีและสามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน, 2568)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด “คุณลักษณะที่พึงประสงค์” ตามกรอบของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไว้จำนวน 8 ประการเพื่อเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจในหลักการของการพัฒนาผู้เรียน และสามารถ ออกแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ การดำเนินการอย่างมีเป้าหมายและมีประสิทธิภาพจะนำไปสู่ การสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในฐานะเครื่องมือ ที่ส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนให้เจริญเติบโตทั้งในฐานะพลเมืองของประเทศและพลเมืองของโลก ที่สามารถดำรงตนได้อย่างมีความสุขในสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงมุ่งศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหาร กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา

รูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการนำรูปแบบไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาทั้งนี้ รูปแบบที่พัฒนาขึ้นจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) และยังสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 ได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ให้ทันกับบริบทและสถานการณ์ของสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

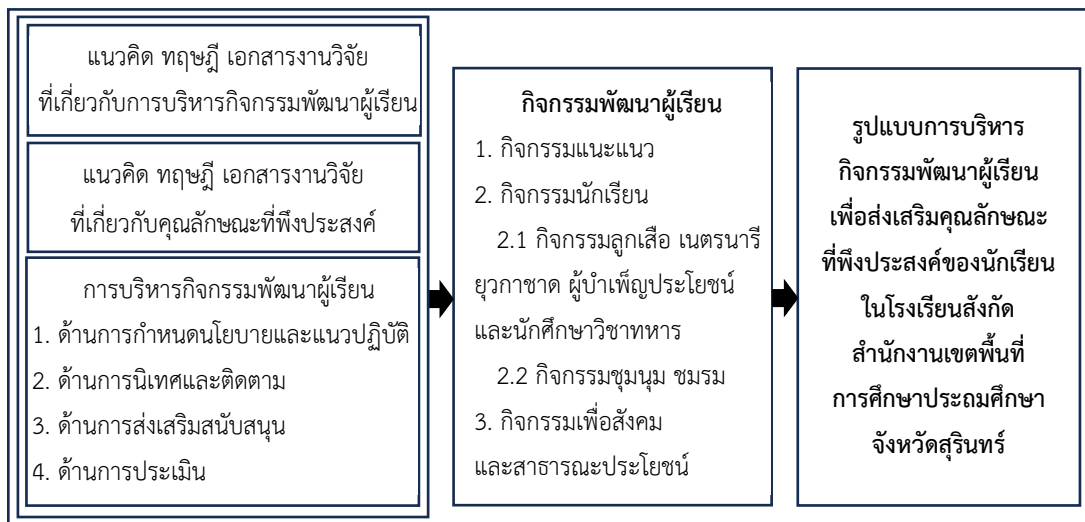
แม้ว่าจะมีการศึกษาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในหลายพื้นที่ เช่น งานของ รุ่งเพชร หัตถมาศ (2562) และพิไลวรรณ กลางประพันธ์ (2561) ที่มุ่งเน้นด้านการจัดกิจกรรมตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงและการประเมินกิจกรรม แต่ยังคงขาดงานวิจัยที่พัฒนารูปแบบการบริหารที่บูรณาการทุกมิติของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีความแตกต่างด้านทรัพยากรและบริบทชุมชนอย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนแล้วสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของนักวิชาการและนักการศึกษา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566); คมกริช มาตย์วิเศษ (2553); มณีรัตน์ รัตนวิชัย (2553); วิชรา เล่าเรียนดี (2553); พศิน แดงจวง (2554); ฆนัท ธาตุทอง (2552); Wayne (1952); Glueck (1989) มาใช้เป็นแนวทางการกำหนดกรอบการวิจัยการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ดำเนินการวิจัย โดยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย เป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. ดำเนินสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนต้นแบบที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice) หรือโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัลคุณค่า (OBEC AWARDS) ด้านการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 3 โรงเรียน ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ โรงเรียนบ้านกันตริยาง โรงเรียนบ้านโชคนาสาม และโรงเรียนบ้านหนองกาประจักษ์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยสังเคราะห์ เนื้อหาจากผลการศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา (Kangkan, Sakpakornkan & Prachanant, 2025) มากำหนดเป็นข้อคำถามเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขหรือวิธีการที่ทำให้การดำเนินการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนภายในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสัมภาษณ์จากเอกสาร ตำราของบุญชม ศรีสะอาด (2560, น. 78-80) มาบูรณาการเข้าด้วยกันและสังเคราะห์เนื้อหาเพื่อร่างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยได้ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ด้านละ 4 ข้อ นำร่างแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบ

ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 แล้วจึงจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้นัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีการจดบันทึกและบันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง และนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2. การสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group discussion) กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ 1) เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 7 คน 2) เป็นศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถและรับผิดชอบในการนิเทศติดตามผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 3 คน สำหรับการดำเนินการสนทนากลุ่มผู้วิจัยดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการบริหารจัดการในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และปัจจัยเงื่อนไขสู่ความสำเร็จในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ข้อมูลกระบวนการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

4. ยกร่างรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยดำเนินการดังนี้

4.1 กำหนดโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ และส่วนที่ 3 กระบวนการ สำหรับในส่วนที่ 3 มีการดำเนินการใน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ เป็นการกำหนดให้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้นำรูปแบบไปใช้เกี่ยวกับ 1) ความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของรูปแบบ และ 2) แนวทางการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินก่อนการใช้รูปแบบ เป็นการกำหนดให้ผู้ใช้นำรูปแบบต้องได้รับการประเมินก่อนการใช้เกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 การใช้รูปแบบ เป็นการกำหนดการดำเนินการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยนำผลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหา การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนา เนื้อหาของการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ ซึ่งในแต่ละด้านมีองค์ประกอบย่อย คือ หัวข้อในการพัฒนาหลักการบริหาร ปัจจัย และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องมีการประเมินผลหลังจากผ่านการใช้รูปแบบในการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แล้ววิเคราะห์ตามเกณฑ์ หากประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ต้องมีการกลับไปใช้รูปแบบในการบริหารใหม่อีกครั้ง ซ้ำจนกว่าจะผ่านการประเมิน

4.2 นำ (ร่าง) รูปแบบเสนอขอคำปรึกษา แนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะจนมีความสมบูรณ์ แล้วทำการจัดพิมพ์รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปประเมินต่อไป

ระยะที่ 2 การประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. การประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มผู้ประเมินออกเป็น 2 กลุ่ม ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติดังนี้ คือ 1) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและมีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน และ 2) เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินงานการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน ซึ่งจะประเมินด้านความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.2 กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งจะประเมินด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินรูปแบบ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ และฉบับที่ 2 แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ซึ่งแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประเมินใน 4 ด้าน ได้แก่ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินรูปแบบโดยใช้เทคนิคการวัดดัชนีความสอดคล้อง

กับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา วิเคราะห์หาค่าความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) โดยทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00

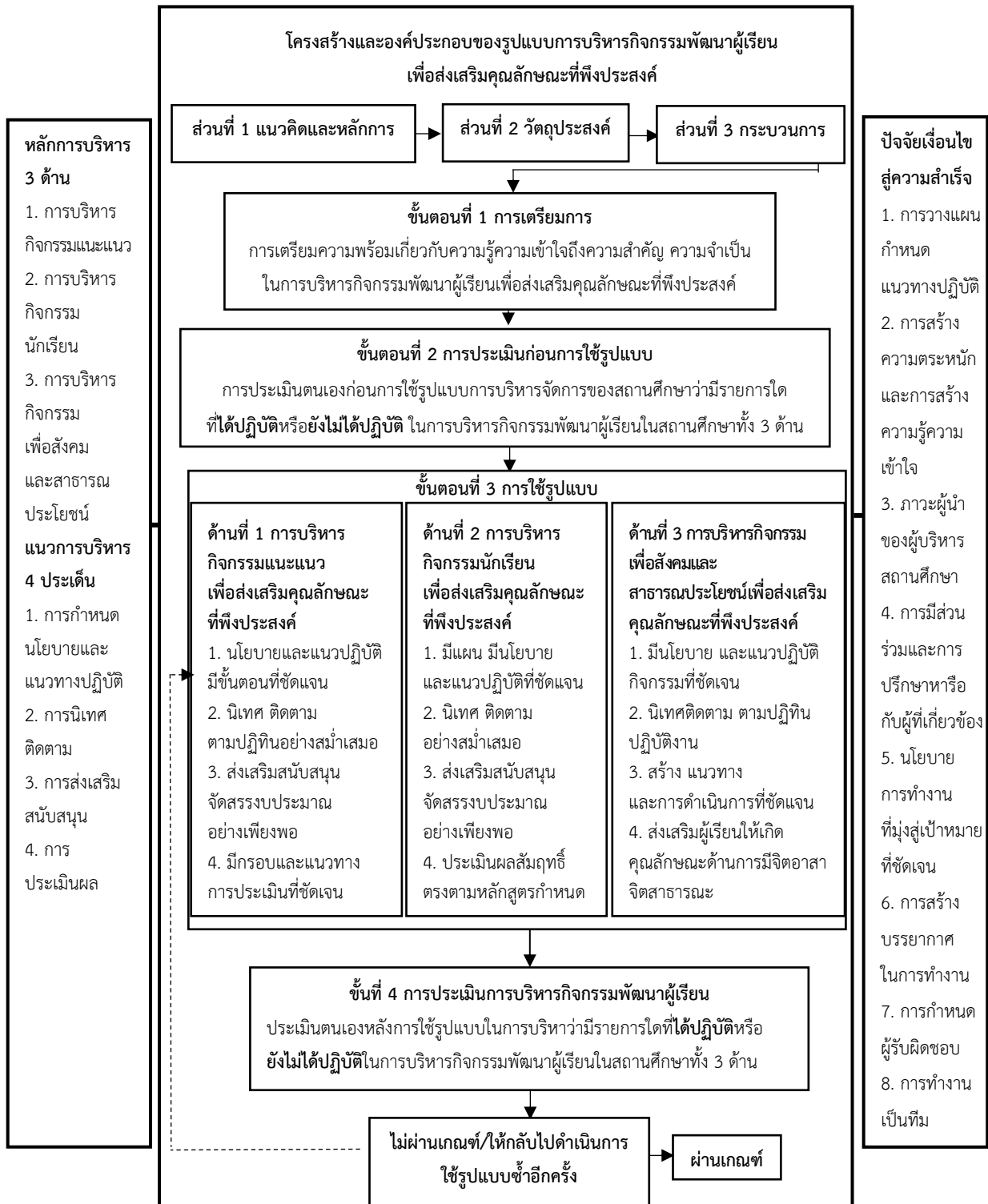
3. ผู้วิจัยขอหนังสือบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พร้อมนำรูปแบบ คู่มือการใช้รูปแบบ แบบประเมินไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตัวเองเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตอบแบบประเมิน จากนั้นดำเนินการติดต่อขอรับกลับคืนด้วยตัวเอง หลังจากนั้นผู้วิจัยนำรูปแบบพร้อมกับคู่มือการใช้รูปแบบไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน ทดลองใช้รูปแบบเป็นระยะเวลา 1 เดือน โดยก่อนที่จะมีการทดลองใช้รูปแบบ ผู้วิจัยได้จัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มที่ทดลองใช้รูปแบบ เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการทดลองใช้และประเมินรูปแบบอย่างละเอียด หลังจากทดลองใช้รูปแบบเสร็จแล้วได้ให้ผู้บริหารสถานศึกษาช่วยประเมินความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของรูปแบบ

4. ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ผลการประเมิน โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน พบว่า รูปแบบดังกล่าวมีโครงสร้างและองค์ประกอบหลักที่ชัดเจน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก คือ แนวคิดและหลักการที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนา ส่วนที่สอง คือ วัตถุประสงค์ที่กำหนดทิศทางและเป้าหมายของการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และส่วนที่สาม คือ กระบวนการพัฒนา โดยเนื้อหาสาระสำคัญของรูปแบบแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร กิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านการบริหารกิจกรรมนักเรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และด้านการบริหารกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

นอกจากนี้ รูปแบบยังครอบคลุม 4 ประเด็นหลักในการบริหารกิจกรรม ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ การนิเทศและติดตามผล การส่งเสริมและสนับสนุน รวมถึงการประเมินผล ทั้งนี้ แต่ละด้านของรูปแบบยังมีองค์ประกอบย่อยซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นการพัฒนาการบริหาร จัดการ และปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เป็นหัวใจสำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จของการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียน โดยสรุป โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์นี้ แสดงให้เห็นถึงความครบถ้วนและเป็นระบบที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้จัดทำเป็นภาพสรุปแสดงดังภาพที่ 2 เพื่อให้เห็นภาพรวมของรูปแบบอย่างชัดเจน

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีดังนี้

2.1 การประเมินด้านความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ

ที่	ข้อความ	ความถูกต้อง			ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบที่ประกอบด้วย 3 ส่วน (ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ และส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนา)	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
2	การจัดลำดับโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3	3.1 ส่วนที่ 1 แนวความคิดและหลักการ	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
	3.2 ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
	3.3 ส่วนที่ 3 กระบวนการใช้รูปแบบประกอบด้วย 4 ขั้นตอน	4.40	0.55	มาก	4.40	0.55	มาก
	ขั้นตอนที่ 1 วางแผน เตรียมการก่อนการใช้รูปแบบ	4.40	0.55	มาก	4.60	0.55	มากที่สุด
	ขั้นตอนที่ 2 การประเมินก่อนใช้รูปแบบ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
	ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน	4.60	0.55	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
	ขั้นตอนที่ 4 การประเมินการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.80	0.45	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.58	0.52	มากที่สุด	4.60	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่ารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน โดยภาพรวมมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.52) และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.53) และการประเมินผลการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.2 ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหาร
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ
การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ที่	ข้อความ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	คำแนะนำการใช้รูปแบบ	4.63	0.49	มากที่สุด	4.83	0.38	มากที่สุด
2	ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ	4.53	0.50	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด
3	ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์	4.53	0.57	มากที่สุด	4.60	0.49	มากที่สุด
4	ส่วนที่ 3 กระบวนการใช้รูปแบบ						
	ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการใช้รูปแบบ	4.67	0.48	มากที่สุด	4.70	0.46	มากที่สุด
	ขั้นตอนที่ 2 การประเมินก่อนการใช้รูปแบบ	4.60	0.62	มากที่สุด	4.73	0.45	มากที่สุด
	ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบ	4.70	0.47	มากที่สุด	4.77	0.43	มากที่สุด
	ด้านที่ 1 การบริหารกิจกรรมแนะแนว						
	เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์						
	- แนวคิด	4.30	0.59	มาก	4.43	0.50	มาก
	- ประเด็นการใช้รูปแบบ	4.67	0.48	มากที่สุด	4.70	0.46	มากที่สุด
	- วิธีการบริหารจัดการ	4.47	0.57	มาก	4.53	0.50	มากที่สุด
	- ปัจจัย/เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.63	0.56	มากที่สุด	4.73	0.46	มากที่สุด
	ด้านที่ 2 การบริหารกิจกรรมนักเรียน						
	เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์						
	- แนวคิด	4.57	0.50	มากที่สุด	4.63	0.49	มากที่สุด
	- ประเด็นการใช้รูปแบบ	4.50	0.51	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด
	- วิธีการบริหารจัดการ	4.60	0.49	มากที่สุด	4.67	0.47	มากที่สุด
	- ปัจจัย/เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.77	0.43	มากที่สุด	4.80	0.48	มากที่สุด
	ด้านที่ 3 การบริหารกิจกรรมเพื่อสังคม						
	และสาธารณประโยชน์เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะ						
	ที่พึงประสงค์						
	- แนวคิด	4.67	0.61	มากที่สุด	4.80	0.48	มากที่สุด
	- ประเด็นการใช้รูปแบบ	4.60	0.49	มากที่สุด	4.63	0.49	มากที่สุด
	- วิธีการบริหารจัดการ	4.47	0.68	มาก	4.53	0.62	มากที่สุด
	- ปัจจัย/เงื่อนไขสู่ความสำเร็จ	4.20	0.66	มาก	4.30	0.59	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
	ขั้นตอนที่ 4 การประเมินการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
	พัฒนาผู้เรียน	4.77	0.47	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.57	0.54	มากที่สุด	4.66	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่ารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ที่สร้างขึ้นโดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.54) และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.48)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ พบว่า รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจนและครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญถึง 3 ส่วนด้วยกัน ได้แก่ ส่วนแรก คือ แนวคิดและหลักการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นรากฐานในการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรและนโยบายการศึกษาชาติ แนวคิดนี้เป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวก คุณธรรม และจริยธรรมในหมู่นักเรียนอย่างยั่งยืน ส่วนที่สองคือ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ซึ่งเน้นการใช้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการปลูกฝัง และส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อาทิ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความมีจิตสาธารณะ ความซื่อสัตย์ สุจริต รวมถึงความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน เพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพและพร้อมเป็นกำลังสำคัญของสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริง ส่วนที่สามคือ กระบวนการพัฒนาการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมก่อนนำรูปแบบไปใช้ โดยเน้นการเตรียมบุคลากร แผนงาน และทรัพยากรต่างๆ อย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพ 2) การประเมินตนเองก่อนการใช้รูปแบบ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถรับรู้สภาพปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน และความต้องการจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่เหมาะสม 3) การนำรูปแบบไปปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามขั้นตอนที่กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด และ 4) การประเมินผลหลังการใช้รูปแบบ เพื่อวัดประสิทธิภาพของการดำเนินงาน พร้อมนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นในระยะยาว

ผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิชี้ให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว มีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด แสดงถึงความสมบูรณ์ครบถ้วนของเนื้อหา ความสอดคล้องและความเชื่อมโยงของกระบวนการ รวมถึงความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละ สถานศึกษา ขณะเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้นำรูปแบบไปทดลองใช้นั้น ให้ความเห็น ในทางบวกว่ารูปแบบนี้มีความเป็นไปได้สูงและมีประโยชน์อย่างมาก สามารถนำไปปรับใช้ในการ บริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้จริง มีความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้ตามสภาพแวดล้อมของ โรงเรียน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงเป้าหมาย นอกจากนี้จากการประเมินการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากการนำรูปแบบ ไปใช้ พบว่า ผู้ประเมินได้ปฏิบัติตามข้อประเมินครบทุกข้อและผ่านเกณฑ์การประเมินทุกรายการ

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันได้ว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมทั้งในเชิงทฤษฎี และเชิงปฏิบัติ สามารถนำไปเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิผลของการจัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะ และศักยภาพของนักเรียนให้เติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและพร้อมรับมือกับความท้าทายของโลก ในอนาคตอย่างมั่นคง

อภิปรายผล

รูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ผู้วิจัยพัฒนา ขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดของ สมาน อัครภูมิ (2558) ซึ่งได้เสนอองค์ประกอบ พื้นฐานของการจัดทำรูปแบบไว้เป็นแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ วัตถุประสงค์ หลักการและทฤษฎีที่รองรับ องค์ประกอบของรูปแบบ แนวทางการประเมินผล และเงื่อนไขที่เอื้อต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน โดยโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นยังเชื่อมโยงกับงานของ ฉัตรชัย ตั้งศรีทอง (2561) ซึ่งศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง พบว่า รูปแบบดังกล่าวประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ และ 3) กระบวนการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งดำเนินการผ่าน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การประเมินตนเองเบื้องต้น การดำเนินการ พัฒนา และการประเมินผลภายหลังการพัฒนา นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษา ของ ปัทมาธิ์ อัครเศรษฐนนท์ (2561) ซึ่งได้ออกแบบรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล สำหรับผู้บริหาร โดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไว้ 5 ส่วน ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) วิธีการดำเนินงาน 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขของความสำเร็จ

เมื่อทำการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นโดยอาศัย ความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน พบว่ารูปแบบดังกล่าวมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับ มากที่สุด นอกจากนี้ เมื่อมีการนำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน

และดำเนินการประเมินหลังการใช้งาน ผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ผลดังกล่าวอาจเกิดจากกระบวนการปรับปรุง รูปแบบอย่างเป็นระบบ โดยหลังจากการประเมินในรอบแรก ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณา วิเคราะห์ และดำเนินการปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งยังนำเสนอรูปแบบ ที่ปรับแก้แล้วต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ก่อนจะดำเนินการพิมพ์ รูปแบบฉบับสมบูรณ์ให้กลุ่มเป้าหมายใช้ในการประเมิน ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้โครงสร้างและ องค์ประกอบของรูปแบบมีความครบถ้วนและเหมาะสมยิ่งขึ้น ส่งผลให้กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา ที่นำไปทดลองให้เห็นว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผล การศึกษาของ รุ่งเพชร หัตถมาศ (2562) ซึ่งทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับ มากที่สุด นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิไลวรรณ กลางประพันธ์ (2561) ที่ศึกษา รูปแบบการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษา ยังระบุว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็น เครื่องมือที่สามารถประเมินความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมกับคุณลักษณะที่ต้องการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรม เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ พร้อมด้วยตัวชี้วัด จำนวน 12 ตัว ซึ่งมีความเหมาะสมและความเป็น ไปได้ในระดับสูงสุด ทั้งนี้ ยังพบว่า ครูผู้ผ่านการอบรมสามารถพัฒนากิจกรรมได้มีประสิทธิภาพ กว่าครูที่ยังไม่ผ่านการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าว มีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทสถานศึกษาจริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สู่การกำหนด นโยบายและแนวทางการปฏิบัติในสถานศึกษา ตลอดจนมีการส่งเสริมสนับสนุน นิเทศ ติดตาม และประเมินผล และการนำรูปแบบไปใช้ควรคำนึงถึงความแตกต่างของสภาพบริบทของแต่ละสถาน ที่ ความแตกต่างของช่วงวัยของผู้เรียนด้วย

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและกระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดใหญ่

2.2 ควรศึกษากลยุทธ์ของการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- คมกริช มาตย์วิเศษ. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนจตุรพักตรพิมาน อำเภोजตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ฉัตรชัย ตั้งศรีทอง. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- ฉันท ธาตุทอง. (2552). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปัทมาธิ์ย์ อัครเศรษฐนนท์. (2561). รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- พศิน แดงจวง. (2554). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ดวงกลมพับลิชชิง.
- พิไลวรรณ กลางประพันธ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับประถมศึกษา (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- มณีนรัตน์ รัตนวิชัย. (2553). การศึกษาความต้องการการนิเทศภายในสถานศึกษาเอกชน (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- มีเกียรติ นาสมตริก. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- รุ่งเพ็ชร หัตถามาศ. (2562). รูปแบบการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- วีชรา เล่าเรียนดี. (2553). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). ประเทศไทยในอนาคต *Future Thailand* มิติที่ 3 การศึกษาไทย (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมาน อิศวภูมิ. (2558). การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก. *วารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 2(2), น. 76-85.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2566)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2568). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568-2569*. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2568, จาก <https://obec.go.th/th/>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *การพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2563). *รายวิชาเพิ่มเติมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน: เสริมสร้างผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- Glueck, W. F. (1989). *Strategic management and business policy*. New York: McGraw Hill.
- Kangkan, W., Sakpakornkan, N. & Prachanan, N. (2025). Conditions of administration of student development activities to promote desired characteristics of students in affiliated schools Surin Provincial Primary Educational Service Area Office. In R. Michael (Ed.). *The 8th National and International Research Conference 2025: NIRC VIII 2025 "Directions for and Community Education Management in a Changing World"*, the Faculty of Education, Buriram Rajabhat University on February 15, 2025 (pp. 193-202). Buriram: Buriram Rajabhat University.
- Wayne, A. R. L. (1952). *Ethics for policy decision*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

การยกระดับเส้นใยต้นไผ่และเส้นใยต้นธูปฤๅษีเป็นพืชมูลค่าสูงโดยใช้นวัตกรรม
การย้อมสีครามธรรมชาติเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อม
ที่เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

Enhancing the Value of Reed Fibers and Cattail Fibers Through Natural
Indigo Dyeing Innovation for the Development of Eco-Lifestyle
Products to Increase Community Income

อลิศา โชตินนท์พิชา^{1,*}, สุจิตา วรธนะปรกรณ์², กิติสุดา ปานกุล³ และจารุวรรณ พนมจีระสวัสดิ์⁴
Alisa Chotinonphicha^{1,*}, Sutida Wattanapakorn², Kitisuda Parnkul³
and Jarawan Panomjerasawat⁴

(Received: October 11, 2025; Revised: January 21, 2026; Accepted: January 22, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาสูตรการย้อมครามบนเส้นใยต้นไผ่และเส้นใยต้นธูปฤๅษี 2) เพื่อยกระดับทักษะนวัตกรรม และ 3) เพื่อยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชนเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 15 การวิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยให้กลุ่มนวัตกรรมมีส่วนร่วมในการวางแผน ทดลองและพัฒนาสูตรย้อมคราม สังเกตและบันทึกผลการทดลองย้อมสีและสะท้อนผลร่วมกันเพื่อปรับปรุงนวัตกรรม มีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างและแบบสอบถามจากนวัตกรรม จำนวน 64 คน รวมทั้งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญตรวจวิเคราะห์สีและเส้นใย จำนวน 1 คน ด้วยเครื่องวัดค่าสี General Colorimeter NR10QC สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปผลการพัฒนานวัตกรรมเชิงปฏิบัติการ

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสูตรย้อมครามในส่วนผสมใหม่ที่เติมสารให้รสเปรี้ยวลงในน้ำย้อมครามส่งผลให้เส้นใยพืชทั้ง 2 ชนิดติดสีเป็นสีเขียวเข้มไปจนถึงสีเขียวอ่อน โดยเมื่อนำมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อมและแปรรูปเพื่อจำหน่ายพบว่านวัตกรรมมีรายได้เฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 38 และทักษะนวัตกรรมได้รับการพัฒนาและยกระดับสูงขึ้น

^{1,2} สาขาวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

Visual Communication Design Program, Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

* Corresponding author, e-mail: alisa.chotinonphicha@nrru.ac.th

³ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

Business English Program, Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

⁴ สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

Marketing Program, Faculty of Management Science, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000 Thailand

คำสำคัญ: นวัตกรรมการย้อมคราม เส้นใยต้นไทร เส้นใยต้นธูปฤๅษี ผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์
นวัตกรรมชุมชน

ABSTRACT

This study aimed to 1) develop natural indigo dye formulations for reed fibers and cattail fibers, 2) enhance the skills of community innovators, and 3) increase the economic value of the target communities by more than 15 percent. The research employed a Participatory Action Research (PAR) approach, engaging local innovators in all stages of the process, including planning, experimenting and developing the indigo dye formulations, observing and recording dyeing results, and jointly reflecting on the outcomes to improve the innovation.

Data were gathered through structured interviews and questionnaires with 64 innovators, complemented by an assessment from a key informant specializing in color and fiber analysis, who evaluated color intensity and colorfastness using the General Colorimeter NR10QC in accordance with the CIELAB standard. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were used to summarize and interpret the outcomes of the innovation development process.

The findings revealed that the newly developed indigo dye formulation, enhanced by the addition of acidic agents, enabled both types of plant fibers to achieve color ranges from dark green to light green. When the dyed fibers were designed and transformed into eco-lifestyle products for commercial distribution, the innovators' average income increased by 38 percent. Furthermore, their technical skills and innovation capabilities were significantly strengthened through participation in the PAR process.

Keywords: Indigo dyeing innovation, Reed fibers, Cattail fibers, Eco-lifestyle products, Community innovators

บทนำ

ในยุคที่การพัฒนาที่ยั่งยืนกลายเป็นแนวทางสำคัญในการปรับโครงสร้างภาคเกษตรและอุตสาหกรรม วิสัยทัศน์เพื่อ “เศรษฐกิจหมุนเวียน” ยิ่งได้รับแรงสนับสนุนจากนโยบายระดับโลกและระดับชาติจะทำให้ทรัพยากรท้องถิ่นกลายเป็นกุญแจสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งการยกระดับทรัพยากรท้องถิ่นให้กลายเป็น “พืชมูลค่าสูง” จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่สอดรับแนวทางเศรษฐกิจเชิงนิเวศและตอบโจทย์ที่มีมิติทางเศรษฐกิจ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม (Istvan, 2013) ศึกษาเกี่ยวกับ

ประสิทธิภาพของครามธรรมชาติ (Indigo) ครามเป็นตัวเลือกสำคัญในวงการสีย้อมจากพืชเนื่องจากการให้สีน้ำเงินสด ค่าคงทนสูง และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Surjit, Shanruthi, Sruthi & Tarunvalavan, 2024) การวิเคราะห์เชิงบรรณานุกรมด้านการวิจัยเกี่ยวกับครามในสกุล *Indigofera* พบว่าในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกมีแนวโน้มการตีพิมพ์งานวิจัยเกี่ยวกับแอปพลิเคชัน เทคโนโลยีสี และนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น ในแง่ของการประยุกต์ใช้กับเส้นใยธรรมชาติ โดยงานวิจัยหลายชิ้นเน้นถึงการเลือกชนิดต้นย้อม, วิธีการทำให้ติดสี และเงื่อนไขการย้อมที่เหมาะสมเพื่อรักษาความคงทนของสี (Zahari & Sabran, 2025)

จากบริบทของภูมิปัญญาท้องถิ่นในประเทศไทยเกี่ยวกับการย้อมสีธรรมชาติที่ปรากฏในหลายพื้นที่ เช่น ผ้าย้อมครามจังหวัดสกลนครที่ใช้สีย้อมจากเนื้อครามซึ่งเป็นสีธรรมชาติที่ช่วยยกระดับราคาผ้าทอให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นทำให้สร้างรายได้ให้กับชุมชนและเกิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในจังหวัด จากกระแสที่หลายประเทศตื่นตัวเริ่มหันมาสนใจให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ประเภท Eco Product เนื่องจากสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปจนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดความตระหนักในเรื่องของการรักษาสิ่งแวดล้อมและธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมในหลายประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว (พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร, 2560) จากข้อมูลของกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร พบว่า กลุ่มที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า เช่น กลุ่มทอเสื้อ กลุ่มทอเสือกก กลุ่มแปรรูปเสื้อ ฯลฯ ในจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนทั้งสิ้น 39 กลุ่ม 18 อำเภอ (กรมส่งเสริมการเกษตร, กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2568) จาก 32 อำเภอ ซึ่งเมื่อเทียบตามอัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มต่ออำเภอ จะเห็นได้ว่าอาชีพทอเสื้อเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่พบเห็นได้ทุกชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าอาชีพทอเสื้อ และ ผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าแปรรูปมีผลต่อระบบเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนด้านรายได้ให้กับครัวเรือน แต่เนื่องจากปัจจุบันพบว่าผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าทอแปรรูปส่วนใหญ่นิยมใช้สีเคมี ลวดลายไม่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น การใช้งานไม่สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ในยุคปัจจุบัน และรูปร่าง รูปทรงไม่โดดเด่น ไม่น่าสนใจ ไม่มีจุดขายทางการตลาด ดังนั้นการนำนวัตกรรมการย้อมสีครามธรรมชาติให้กับเส้นใยต้นไหมและเส้นใยต้นธูปฤๅษี ด้วยนวัตกรรมย้อมครามสูตรใหม่ การเสริมสร้างศักยภาพเพื่อยกระดับทักษะนวัตกรรมผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนผล โดยให้กลุ่มนวัตกรรมมีส่วนร่วมในการวางแผน ทดลองและพัฒนาสูตรย้อมคราม ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับเศรษฐกิจในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

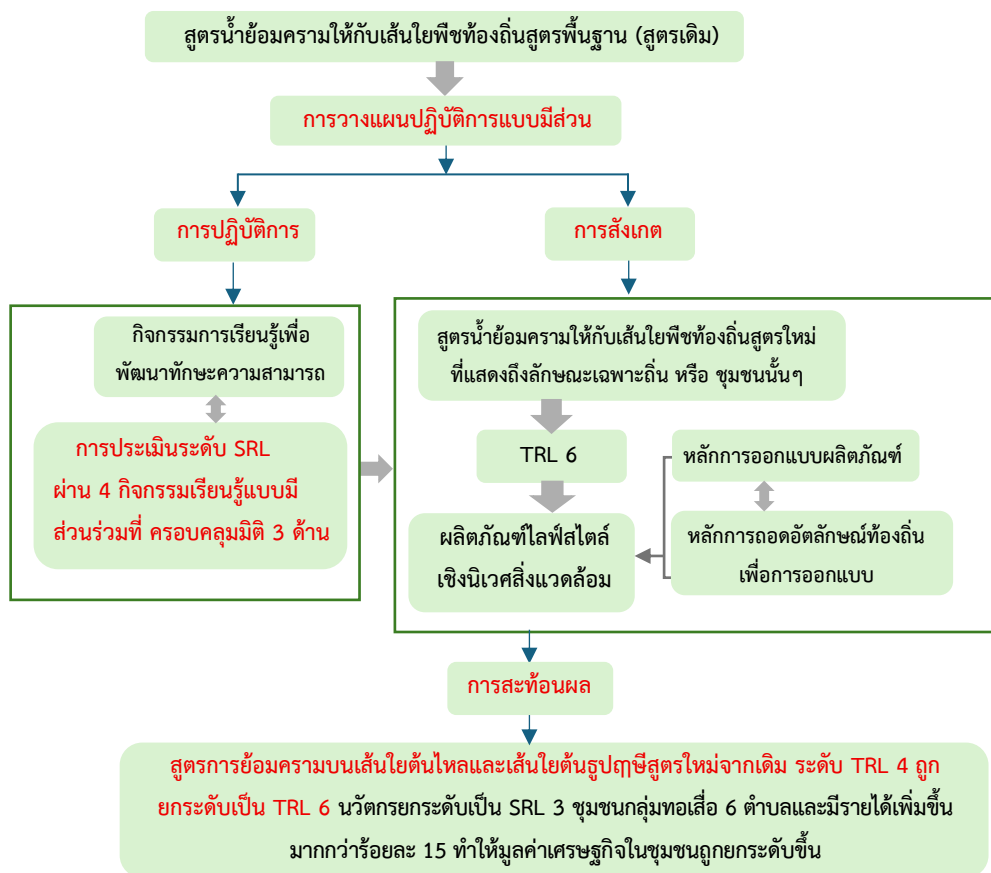
การยกระดับเส้นใยต้นไหมและเส้นใยต้นธูปฤๅษีเป็นพืชมูลค่าสูงโดยใช้นวัตกรรมการย้อมสีครามธรรมชาติเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน มุ่งเน้นการยกระดับความพร้อมของเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Technology Readiness Level หรือ TRL) และ ความพร้อมด้านสังคมของชุมชน (Skills Readiness Level หรือ SRL) โดยการพัฒนาสูตรย้อมครามธรรมชาติที่เหมาะสม การออกแบบลวดลาย และ ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายเชิงพาณิชย์ได้จริง และตอบโจทย์ผู้บริโภคตลอดจนกลไกสนับสนุนเพื่อให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 อย่างมีนัยสำคัญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนานวัตกรรมเป็น TRL 6 ด้วยการบูรณาการข้ามวัฒนธรรมชาติให้กับเส้นใยต้นไหลและเส้นใยต้นรูปฤๅษีและออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อยกระดับทักษะความสามารถของนวัตกรรมเป็นระดับ SRL 3
3. เพื่อยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชนกลุ่มพื้นที่เป้าหมายให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 15

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนานวัตกรรมการข้ามวัฒนธรรมชาติบนเส้นใยต้นไหลและเส้นใยต้นรูปฤๅษีสู่ตราใหม่ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะถิ่นในโครงสร้างสีเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศที่มีความสวยงาม ใช้งานได้จริง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (พัฒนา TRL 6) พร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มนวัตกรรมชุมชนให้มีทักษะเชิงเทคนิคและการออกแบบเพิ่มขึ้นสู่ระดับ SRL 3 ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนผล โดยให้กลุ่มนวัตกรรมมีส่วนร่วมในการวางแผน ทดลองและพัฒนาสูตรข้ามกรรม และถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยประชากรในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ สมาชิกกลุ่มอาชีพทอเสื่อจำนวน 6 กลุ่ม จาก 6 ตำบล ในจังหวัดนครราชสีมา รวมทั้งสิ้น 131 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 64 คน คัดเลือกโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงจากสมาชิกที่มีทักษะการทอเสื่อและมีความพร้อมเข้าร่วมกระบวนการพัฒนานวัตกรรม โดยคัดเลือกให้ครอบคลุมทั้ง 6 กลุ่มเพื่อสะท้อนบริบทของพื้นที่ศึกษาอย่างเหมาะสม นอกจากนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจวิเคราะห์สีและเส้นใยจำนวน 1 คน ซึ่งมีประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 10 ปี ทำหน้าที่ตรวจสอบและยืนยันค่าความเข้มสีด้วยเครื่องวัดค่าสี General Colorimeter NR10QC ในห้องปฏิบัติการ ซึ่งให้ผลการวัดเชิงวัตถุวิสัยและสามารถยืนยันผลตามมาตรฐานเดียวกันได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบที่ผู้เชี่ยวชาญนำมาใช้ตรวจวิเคราะห์สีและเส้นใยในการตรวจวิเคราะห์การย้อมสีบนเส้นใยต้นไหลและเส้นใยต้นธูปฤๅษี ด้วยเครื่องวัดค่าสี General Colorimeter NR10QC เพื่อประเมินความเปลี่ยนแปลงของสีและระดับความพร้อมการพัฒนานวัตกรรม (TRL) และ 2) แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเชิงโครงสร้างเพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ครอบคลุมขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม 4 กิจกรรมที่ครอบคลุมมิติ 3 ด้าน เพื่อนำมาใช้ประเมินระดับความพร้อมด้านสังคม (SRL) ของนวัตกรรม รวมถึงการสังเกต การสะท้อนผลที่เกิดกับนวัตกรรม ทั้ง 64 คน และ 3) แบบบันทึกข้อมูลรายได้ของอาชีพทอเสื่อ 6 กลุ่ม 6 ตำบลก่อนและหลังการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้ประเมินการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชน เครื่องมือทั้งหมดใช้กับนวัตกรรมชุมชนกลุ่ม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตามเลขที่รับรองการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ HE-124-2567 ให้ไว้ ณ วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

3.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการตรวจวิเคราะห์สีและเส้นใยจำนวน 1 คน ตรวจเส้นใยต้นไหลและเส้นใยต้นธูปฤๅษีในการย้อมด้วยสูตรทั้งหมด 6 สูตร ด้วยเครื่องมือในห้องปฏิบัติการศูนย์วิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ด้วยเครื่องวัดค่าสี General Colorimeter NR10QC ที่ประกอบด้วยหน่วยวัดค่าสี L^* a^* และ b^* โดยค่าสี L^* บ่งบอกถึงความสว่างมีค่าตั้งแต่ 0-100 โดย 0 คือ สีดำ และ 100 คือ สีขาว โดยค่าสี a^* บรรยายแกนสีจากสีเขียว ($-a^*$) จนถึง สีแดง ($+a^*$) โดยค่าสี

b* บรรยายแกนสีจากสีน้ำเงิน (-b*) จนถึงสีเหลือง (+b*) เพื่อนำใช้ในประเมินระดับ TRL การพัฒนา นวัตกรรมที่สามารถบ่งชี้และวัดผลได้ชัดเจน

3.2 เก็บข้อมูลกับนวัตกรรมในพื้นที่กลุ่มอาชีพทอเสื่อ 6 กลุ่ม 6 ตำบล ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ทักษะการผลิต การย้อมสี ปัญหาผลิตภัณฑ์ และรายได้ชุมชน นอกจากนี้ใช้แบบสอบถามสำรวจประสิทธิภาพของกิจกรรมที่ช่วยยกระดับทักษะนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ ประเมินระดับความพร้อมด้านสังคม (SRL) ของนวัตกรรมจำนวน 64 คน ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ 4 กิจกรรมที่ครอบคลุมมิติการเรียนรู้ 3 ด้าน โดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักการวัดของลิเคิร์ตสเกล และการแปลผลข้อมูลเชิงพรรณนาตามแนวทางของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ตามเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

4.50-5.00	หมายถึง	ยกระดับในระดับมากที่สุด
3.50-4.49	หมายถึง	ยกระดับในระดับมาก
2.50-3.49	หมายถึง	ยกระดับในระดับปานกลาง
1.50-2.49	หมายถึง	ยกระดับในระดับน้อย
1.00-1.49	หมายถึง	ยกระดับในระดับน้อยที่สุด

โดยเกณฑ์การผ่านคุณภาพมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.00 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ไม่เกิน 1.00 ถือว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับยกระดับทักษะนวัตกรรม

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินการยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชนดำเนินการ กับ นวัตกรรมจากกลุ่มอาชีพทอเสื่อจำนวน 6 กลุ่ม จาก 6 ตำบล โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ในการบันทึกข้อมูลรายได้ของนวัตกรรมและกลุ่มอาชีพทอเสื่อก่อนและหลังการพัฒนาผลิตภัณฑ์ จากนวัตกรรมการย้อมครามธรรมชาติ จากนั้นคำนวณร้อยละการเปลี่ยนแปลงของรายได้ เพื่อพิจารณาการเพิ่มขึ้นของมูลค่าเศรษฐกิจชุมชน โดยกำหนดเกณฑ์ความสำเร็จของโครงการคือ รายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 15 นอกจากนี้ใช้การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายได้ก่อนและหลังการพัฒนา ในลักษณะข้อมูลคู่ (before-after comparison) เพื่อสนับสนุนการแปลผลการเปลี่ยนแปลงเชิงเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ

4. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยกำหนดตัวแปรสำคัญ ได้แก่ ระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยี (TRL) จากผลการวิเคราะห์สูตรย้อมครามสูตรใหม่ที่ได้จาก ด้วยเครื่องวัดค่าสี General Colorimeter NR10QC ตามระดับ L* a* และ b* และการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ ระดับความพร้อมด้านสังคม (SRL) ของนวัตกรรมจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ และมูลค่าเศรษฐกิจชุมชนจากรายได้ก่อนและหลังพัฒนานวัตกรรม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างถูกจัดหมวดหมู่และสรุปเชิงพรรณนา ข้อมูลจากแบบสอบถาม SRL วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลรายได้ถูกนำมาเปรียบเทียบเพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงตามเกณฑ์ที่กำหนด

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยเป็นสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ (1) การแปรผลบรรยาย TRL เป็นรูปแบบตารางข้อมูลด้านผลการวัดสีและเส้นใยเป็นข้อมูลเชิงวัตถุวิสัยวัดด้วยด้วยเครื่องวัดค่าสี General Colorimeter NR10QC (2) การใช้เชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ การแปรผลการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำมาใช้ยกระดับทักษะนวัตกรรมเพื่อใช้วัดระดับ SRL ผ่านการนำเสนอในรูปแบบตารางข้อมูล และ (3) ผลการเปลี่ยนแปลงรายได้ชุมชน การแปรผลใช้เกณฑ์การประเมินระดับค่าเฉลี่ยตามมาตรฐานค่าและเปรียบเทียบผลก่อน-หลัง การพัฒนานวัตกรรมข้อมูลนำเสนอในรูปแบบตารางและแผนภาพเพื่อให้เข้าใจผลการวิจัยอย่างชัดเจน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนานวัตกรรมเป็น TRL 6 ด้วยการสูตรผสมการย้อมครามธรรมชาติให้กับเส้นใยต้นไหลและเส้นใยต้นรูปฤๅษีและออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อม พบว่าสามารถยกระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยีจากระดับ TRL 4 ซึ่งเป็นการทดลองในระดับห้องปฏิบัติการในพื้นที่นำร่อง ไปสู่ระดับ TRL 6 ผ่านกระบวนการตรวจสอบเส้นใย ต้นกก ต้นไหล ต้นรูปฤๅษี โดยผู้เชี่ยวชาญใช้เครื่องมือในห้องปฏิบัติการตรวจสอบค่าความเข้มสีด้วยเครื่องวัดค่าสี General Colorimeter NR10QC ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ระดับ TRL ของนวัตกรรมสูตรผสมและวิธีการย้อมครามบนเส้นใยต้นกกก่อนนำไปในพื้นที่อื่น

การประเมินระดับ TRL ก่อนการพัฒนานวัตกรรม			
ห้องปฏิบัติการ/สถานที่	เส้นใย/สูตรย้อมคราม	ค่า L^* a^* b^* /โทนสีโดยรวม	ข้อบ่งชี้ TRL ระดับ 4
กลุ่มทอเสื่อผ้าพันแปรรูป ตำบลท่าช้าง	1. เส้นใยต้นกก	1. $L^*=31.43$, $a^*=-2.25$	1. นวัตกรรมใหม่ใช้ในพื้นที่ครั้งแรก
	2. เนื้อครามธรรมชาติ	และ $b^*=12.13$	2. จดอนุสิทธิบัตร
อำเภอเฉลิมพระเกียรติ	3. ผงโถโอยุเรีย	2. โทนสีโดยรวมเป็นสีเขียวเข้มอม	3. จดสิทธิบัตรการออกแบบลวดลาย
จังหวัดนครราชสีมา	4. เกลือ	น้ำเงิน	และผลิตภัณฑ์
	5. น้ำประปา		4. สร้างต้นแบบ

จากตารางที่ 1 ตามเกณฑ์การวัดระดับ TRL ของหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนา ระดับพื้นที่ (บพท.) ที่อธิบายระดับ TRL 4-5 คือ ประยุกต์ โดยมีเทคโนโลยี นวัตกรรม กระบวนการ และต้นแบบผ่านการสาธิตในระดับสภาพแวดล้อมจริง ได้รับการพิสูจน์และเป็นที่ยอมรับแล้วว่าใช้ได้ดี แต่ยังไม่มีการนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่น โดยสอดคล้องในส่วนของ การประยุกต์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ด้านสูตรผสมและกรรมวิธีการย้อมครามบนเส้นใยต้นกกและนำมาสร้างต้นแบบเพื่อผลิตและแปรรูป เป็นแก้อีสตุลและเบาะรองนั่งจากเสื่อทอคราม

ตารางที่ 2 การประเมินระดับ TRL หลังนำนวัตกรรมสูตรผสมและกรรมวิธีการย้อมครามบนเส้นใยพืชประเภทต้นกกไปประยุกต์ใช้กับต้นไทรและเส้นใยต้นธูปฤๅษีให้กับกลุ่มอาชีพทอเสื่อ 6 กลุ่ม จาก 6 ตำบล

การประเมินระดับ TRL ก่อนการพัฒนานวัตกรรม			
ห้องปฏิบัติการ/สถานที่	เส้นใย/สูตรย้อมคราม	ค่า L^* a^* b^* / โทนสีโดยรวม	ข้อบ่งชี้ TRL ระดับ 6
1. กลุ่มทอเสื่อบ้านฝาง ตำบลเมืองพะไล อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา	1. เส้นใยต้นไทร * 2. เนื้อครามธรรมชาติ 3. ผงไฮโดยูเรีย 4. เกลือ 5. น้ำบ่อสระบัว * 6. มะกรูด *	1. $L^*=36.24$, $a^*=-4.59$ และ $b^*=3.75$ 2. โทนสีโดยรวมเป็น สีเขียวเข้มอมฟ้า	1. นำนวัตกรรมไปปรับใช้ใน พื้นที่ใหม่ * 2. สร้างสูตรผสมใหม่ ได้อย่างเหมาะสม * 3. สร้างต้นแบบจริง เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ *
2. กลุ่มทอเสื่อ บ้านป่าตะแบง ตำบลคอนยาวใหญ่ อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา	1. เส้นใยต้นไทร * 2. เนื้อครามธรรมชาติ 3. ผงไฮโดยูเรีย 4. เกลือ 5. น้ำประปา 6. มะเฟือง *	1. $L^*=38.92$, $a^*=-2.73$ และ $b^*=9.10$ 2. โทนสีโดยรวม เป็นเขียวหม่น	1. นำนวัตกรรมไปปรับใช้ใน พื้นที่ใหม่ * 2. สร้างสูตรผสมใหม่ ได้อย่างเหมาะสม * 3. สร้างต้นแบบจริง เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ *
3. กลุ่มอาชีพทอเสื่อ บ้านลำพะเนียงใหม่ ตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา	1. เส้นใยต้นไทร * 2. เนื้อครามธรรมชาติ 3. ผงไฮโดยูเรีย 4. เกลือ 5. น้ำประปา 6. มะเฟือง *	1. $L^*=39.14$, $a^*=-2.75$ และ $b^*=9.28$ 2. โทนสีโดยรวม เป็นเขียวหม่น	1. นำนวัตกรรมไปปรับใช้ใน พื้นที่ใหม่ * 2. สร้างสูตรผสมใหม่ ได้อย่างเหมาะสม * 3. สร้างต้นแบบจริง เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ *
4. กลุ่มสหกรณ์สตรี บ้านเตย ตำบลวังหิน อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา	1. เส้นใยต้นไทร * 2. เนื้อครามธรรมชาติ 3. ผงไฮโดยูเรีย 4. เกลือ 5. น้ำประปา 6. น้ำส้มสายชู *	1. $L^*=42.46$, $a^*=-1.82$ และ $b^*=9.59$ 2. โทนสีโดยรวม เป็นเขียวอ่อนอมเหลือง	1. นำนวัตกรรมไปปรับใช้ใน พื้นที่ใหม่ * 2. สร้างสูตรผสมใหม่ ได้อย่างเหมาะสม * 3. สร้างต้นแบบจริง เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ *
5. กลุ่มอาชีพทอเสื่อ บ้านสาวสดี ตำบลหนองสูงเหนือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครราชสีมา	1. เส้นใยต้นธูปฤๅษี * 2. เนื้อครามธรรมชาติ 3. ผงไฮโดยูเรีย 4. เกลือ 5. น้ำประปา 6. มะเฟือง *	1. $L^*=38.37$, $a^*=-6.57$ และ $b^*=5.62$ 2. โทนสีโดยรวม เป็นเขียวอ่อน	1. นำนวัตกรรมไปปรับใช้ใน พื้นที่ใหม่ * 2. สร้างสูตรผสมใหม่ ได้อย่างเหมาะสม * 3. สร้างต้นแบบจริง เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์ *

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การประเมินระดับ TRL ก่อนการพัฒนานวัตกรรม			
ห้องปฏิบัติการ/สถานที่	เส้นใย/สูตรย้อมคราม	ค่า L* a* b* /โทนสีโดยรวม	ข้อบ่งชี้ TRL ระดับ 6
6. กลุ่มทอเสื่อ	1. เส้นใยต้นไทร *	1. L*=40.94, a*= -1.79 และ	1. นำนวัตกรรมไปปรับใช้
บ้านกุดโคก	2. เนื้อครามธรรมชาติ	b*= 12.98	ในพื้นที่ใหม่
ตำบลบ้านเก่า	3. ผงไรโอยูเรีย	2. โทนสีโดยรวมเป็นเขียว	2. สร้างสูตรผสมใหม่
อำเภอด่านขุนทด	4. เกลือ	อ่อนสว่าง	ได้อย่างเหมาะสม
จังหวัดนครราชสีมา	5. น้ำประปา		3. สร้างต้นแบบจริง
	6. มะนาว *		เพื่อการจำหน่ายเชิงพาณิชย์

หมายเหตุ เครื่องหมาย (*) คือ ส่วนผสมใหม่และการพัฒนานวัตกรรมใหม่เชิงประจักษ์

จากตารางที่ 2 ข้อมูลการประเมินระดับ TRL 6 เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลตารางที่ 1 ที่ระดับ TRL 4 พบว่า เส้นใยต้นไทรและต้นรูปฤๅษีย้อมครามจาก 6 ตำบล ในพื้นที่ที่ปฏิบัติงานวิจัยใหม่ ที่ได้นำสูตรเดิมไปปรับใช้จนเกิดเป็นสูตรน้ำย้อม 5 สูตร โดยการเติมกรดอินทรีย์จากผลไม้ มะกรูด มะเฟือง มะนาว และน้ำส้มสายชูลงในน้ำย้อมครามส่งผลให้เกิดเฉดสีที่แตกต่างกันไปตั้งแต่สีเขียวหม่น สีเขียวอ่อนสว่าง ไปจนถึงสีเขียวอ่อนอมเหลือง โดยทั้ง 5 สูตรผสม ทำให้ค่าสีแตกต่างไปจากสูตรผสม เดิมที่ย้อมด้วยเนื้อครามอย่างเดียวสีโดยรวมเป็นสีเขียวเข้มอมฟ้าโดยเมื่อวัดค่าความเข้มสีด้วยเครื่องวัด ค่าสี General Colorimeter NR10QC ซึ่งจากสูตรผสมทั้งหมด พบว่า สูตรย้อมครามบนเส้นใยต้นไทร ที่ผสมด้วยน้ำมะกรูดและน้ำป๋อสระบัวมีผลค่าวัดสีเข้มสุด คือ L*=36.24, a*= -4.59 และ b*= 3.75 โดยเส้นใยต้นไทรโทนสีโดยรวมเป็นสีเขียวเข้มอมฟ้า และ สูตรย้อมครามบนเส้นใยต้นไทรที่ผสม น้ำส้มสายชูมีผลค่าวัดสีอ่อนที่สุด คือ L*=42.46, a*= -1.82 และ b*= 9.59 โดยโทนสีเส้นใยต้นไทร โดยรวมเป็นเขียวอ่อนอมเหลือง จากนั้นนำเส้นใยต้นไทรและเส้นใยต้นรูปฤๅษีที่โครงสร้างเฉดสี แตกต่างกันไปเพื่อสร้างต้นแบบการผลิตเชิงพาณิชย์ผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อม ประเภทต่างๆ เช่น กระเป๋า หมอนอิง แผ่นปูโต๊ะอาหาร แผ่นรองจาน แผ่นรองแก้ว และตะกร้าวาง ตั้งพื้นเพื่อตกแต่งบ้าน

2. ผลการยกระดับทักษะความสามารถของนวัตกรรมเป็นระดับ SRL 3 ด้วยกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ครอบคลุมขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม 4 กิจกรรม ที่ครอบคลุมมิติ 3 ด้าน การสังเกต และการสะท้อนผล โดยให้กลุ่มนวัตกรรมมีส่วนร่วมในการวางแผน ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 สรุปการประเมินระดับนวัตกรรมในการพัฒนาทักษะและความสามารถ หรือ Societal Readiness Level (SRL) ก่อน และ หลัง ร่วมปฏิบัติกิจกรรมมิติเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ผ่าน 6 กิจกรรม (N = 64)

นวัตกรรมกลุ่มอาชีพทอเสื่อ	การประเมิน SRL ระดับ 1-4		
	ก่อนร่วมกิจกรรม มิติเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ผ่าน 6 กิจกรรม	หลังร่วมกิจกรรม มิติเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ผ่าน 6 กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย ร้อยละ
1. นวัตกรรมกลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านผาผนัง ตำบลเมืองพะไล จำนวน 7 คน	2	2	66.66
2. นวัตกรรมกลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านป่าตะแบง ตำบลดอนยาวใหญ่ จำนวน 8 คน	2	3	33.33
3. นวัตกรรมกลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านสำพะเนียงใหม่ ตำบลสำพะเนียง จำนวน 6 คน	2	3	33.33
4. นวัตกรรมกลุ่มสหกรณ์สตรีบ้านเตย ตำบลวังหิน จำนวน 9 คน	2	2	66.66
5. นวัตกรรมกลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านสวาสดี ตำบลหนองงูเห่า จำนวน 13 คน	2	2	66.66
6. นวัตกรรมกลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านกุดโตก ตำบลบ้านเก่า จำนวน 21 คน	2	2	66.66
ค่าเฉลี่ยระดับ SRL	2	2.33	-

จากตารางที่ 3 พบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับทักษะด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ครอบคลุมขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม 4 กิจกรรม ที่ครอบคลุมมิติ 3 ด้าน ระดับ SRL ของนวัตกรรมมีทักษะเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 2 และหลังจากเข้าร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) นวัตกรรมจาก 2 ตำบล ทักษะความสามารถที่ระดับ SRL 2 ขณะที่นวัตกรรมจาก 4 ตำบล ทักษะความพร้อมทางสังคมปรับเปลี่ยนขึ้นเป็นระดับ SRL 3 คิดเป็นร้อยละ 33.33 ซึ่งเป็นผลจากผู้นำกลุ่มอาชีพทอเสื่อมีความเข้มแข็งในการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ทำให้ชุมชนเป็นพื้นที่การแห่งการเรียนรู้ ผ่านการปฏิบัติและฝึกทักษะ และสามารถจัดการความรู้สู่การสร้างนวัตกรรมกลุ่มใหม่ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งในการส่งต่อต้นแบบนวัตกรรม การยอมรับนวัตกรรมใหม่สู่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ตารางที่ 4 การวัดประสิทธิภาพของกิจกรรมในกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่ยกระดับ SRL ของกลุ่มอาชีพทอเสื่อทั้ง 6 ตำบล (N = 64)

รายการ	\bar{X}	S.D	ประสิทธิภาพ
1. การวางแผนพัฒนาและเก็บรวบรวมข้อมูลนวัตกรรมและ นวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมในการสร้างสูตรผสมน้ำย้อมครามสูตรใหม่ให้กับเส้นใยต้นไหลและเส้นใยต้นรูปฤๅษี	5.00	0.00	มากที่สุด
2. เก็บรวบรวมข้อมูลและให้ความรู้ด้านการออกแบบลวดลายที่สื่อถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น	4.45	0.56	มากที่สุด
3. ส่งเสริมให้ความรู้พัฒนาทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์	4.60	0.49	มากที่สุด
4. ส่งเสริมให้ความรู้พัฒนาทักษะการสร้างแบบและการตัดเย็บชิ้นงานเพื่อผลิตและจำหน่าย และเพื่อยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชน	4.54	0.49	มากที่สุด
ภาพรวมของแบบสอบถาม	4.65	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อยกระดับทักษะความสามารถของนวัตกรรมเป็นระดับ SRL 3 ของกลุ่มอาชีพทอเสื่อทั้ง 6 ตำบล ที่ครอบคลุมมิติ 3 ด้าน จำนวนทั้งสิ้น 64 คน โดยมีความเห็นต่อกิจกรรมพัฒนานวัตกรรมและนวัตกรรมด้วยการประยุกต์ใช้วัสดุในท้องถิ่นสร้างส่วนผสมน้ำย้อมครามสูตรใหม่สำหรับย้อมสีให้กับเส้นใยต้นไหลและเส้นใยต้นรูปฤๅษีมากเป็นลำดับที่ 1 ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) โดยค่าเฉลี่ยทั้งหมดต่อประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกแบบ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.38) ระดับประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้สามารถยกระดับทักษะนวัตกรรมเพิ่มขึ้นเป็นระดับ SRL 3 เท่ากับมากที่สุด

3. ผลการยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชนกลุ่มพื้นที่เป้าหมายให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 15 โดยใช้กรอบแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมของ ปานฉัตร อินทร์คง เกี่ยวกับการออกแบบที่ดีต้องมีหน้าที่ใช้สอยสะดวกสบาย มีความสวยงาม มีความแข็งแรง และมีการเลือกวัสดุได้เหมาะสม (ปานฉัตร อินทร์คง, 2559) โดยผลิตเป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ดังภาพที่ 2 และตารางที่ 5 ตามลำดับ

ภาพที่ 2 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์จากนวัตกรรมกลุ่มอาชีพทอเสื่อทั้ง 6 ตำบล

ตารางที่ 5 การประเมินรายได้นวัตกรรมจากกลุ่มอาชีพทอเสื่อทั้ง 6 กลุ่ม ก่อน และ หลังยกระดับเส้นใยพืชท้องถิ่นเป็นพืชมูลค่าสูงโดยใช้นวัตกรรมการย้อมสีครามธรรมชาติเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน

กลุ่มอาชีพทอเสื่อ	การประเมินรายได้		
	กำไรสุทธิก่อนใช้ สูตรย้อมคราม (บาท)	กำไรสุทธิหลังพัฒนา สูตรย้อมคราม (บาท)	การเพิ่มขึ้น ของรายได้เดือน 7-12
1. กลุ่มอาชีพทอผ้า ทอเสื่อ ตำบลเมืองพะไล	860	2,003	41%
2. กลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านป่าตะแบง ตำบลดอนยาวใหญ่	700	2,138	47%
3. กลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านสำพะเนียงใหม่ ตำบลสำพะเนียง	1,100	1677	32%
4. กลุ่มสหกรณ์สตรีบ้านเตย ตำบลวังหิน	600	767	25%
5. กลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านสวาสดี ตำบลหนองงูเหลือม	400	2,650	60%
6. กลุ่มอาชีพทอเสื่อบ้านกุดโคก ตำบลบ้านเก่า	600	700	22%
ค่าเฉลี่ยการประเมินรายได้	710	1,656	38%

จากตารางที่ 5 พบว่ากลุ่มอาชีพทอเสื่อจาก 6 ตำบล หลังเสร็จสิ้นโครงการวิจัยมีกำไรสุทธิเฉลี่ยอยู่ที่ 1,656 บาท/ต่อเดือน เพิ่มขึ้นจากเดิมถึงร้อยละ 38% เมื่อเปรียบเทียบกับกำไรสุทธิก่อนนำสูตรย้อมครามไปปรับใช้ จากกำไรสุทธิยอดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เส้นใยพืชย้อมครามมีนัยสำคัญที่บ่งชี้การเพิ่มขึ้นของรายได้ คือ การย้อมครามให้กับเส้นใยพืชท้องถิ่นและนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เน้นการออกแบบให้มีประโยชน์ใช้สอยเหมาะสมกับยุคสมัย เป็นการช่วยยกระดับวัสดุในท้องถิ่น ส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าและราคาสินค้าให้สูงขึ้นด้วยกระบวนการผ่านการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างความแปลกใหม่ด้วยการย้อมครามให้กับเส้นใยธรรมชาติยังไม่เคยมีการย้อมสีด้วยนวัตกรรมนี้บนผลิตภัณฑ์เสื่อกกในท้องถิ่นอื่นๆ

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการพัฒนานวัตกรรมเป็น TRL 6 ด้วยการสูตรผสมการย้อมครามธรรมชาติให้กับเส้นใยต้นไผ่และเส้นใยต้นธูปฤๅษีและออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อม พบว่าการพัฒนาสูตรย้อมครามธรรมชาติจากสูตรเดิม (น้ำประปา, เนื้อครามเปียก, ผงโซโอยูเรีย, เกลือ และเส้นใยต้นกก) ไปสู่ “สูตรใหม่ที่เป็นเฉพาะพื้นที่ 6 ตำบล” โดยใช้ น้ำจากสระบัวกลางบ้าน และเพิ่มกรดอินทรีย์จากผลไม้ มะกรูด มะเฟือง มะนาว และน้ำส้มสายชู โดยเมื่อใช้เครื่องวัดค่าสี General Colorimeter NR10QC เส้นใยต้นไผ่และเส้นใยต้นธูปฤๅษี พบว่า สูตรย้อมครามบนเส้นใยต้นไผ่ที่ผสมด้วยน้ำมะกรูดและน้ำบ่อสระบัวมีผลค่าวัดสีเข้มสุด คือ $L^*=36.24$, $a^*=-4.59$ และ $b^*=3.75$ โดยเส้นใยต้นไผ่โทนสีโดยรวมเป็นสีเขียวเข้มอมฟ้า และ สูตรย้อมครามบนเส้นใยต้นไผ่ที่ผสมน้ำส้มสายชูมีผลค่าวัดสีอ่อนที่สุด คือ $L^*=42.46$, $a^*=-1.82$ และ $b^*=9.59$ โดยโทนสีเส้นใยต้นไผ่โดยรวมเป็นเขียวอ่อนอมเหลือง ซึ่งเป็นผลมาจากกรดอินทรีย์จากสารให้รสเปรี้ยวปรับสภาพกรด-ด่าง ในหม้อมีหม้อส่งผลให้เกิดเฉดสีตั้งแต่เขียวเข้มอมฟ้าไล่ระดับไปจนถึงเขียวอ่อนอมเหลือง ทั้งนี้เมื่อประเมินตามเกณฑ์การวัดระดับ TRL ของหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) ที่อธิบายระดับ TRL 6-7 คือ พร้อมใช้ โดยมีเทคโนโลยี นวัตกรรม กระบวนการที่ได้รับการพิสูจน์ผ่านการสาธิตในสภาวะทำงานจริงและเป็นที่ยอมรับแล้วว่าใช้ได้ดีและถูกนำไปใช้กับพื้นที่อื่นแต่ยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ดังนั้นการนำสูตรผสมและกรรมวิธีการย้อมครามบนเส้นใยต้นกกไปใช้กับพื้นที่อื่น และได้มีพัฒนานวัตกรรมมาปรับใช้อย่างมีส่วนร่วมกับนวัตกรรมในพื้นที่วิจัยร่วมเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่นนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมร่วมถอดอัตลักษณ์ที่บ่งชี้ลักษณะเฉพาะถิ่นและสร้างต้นแบบ เพื่อจำหน่ายเชิงพาณิชย์ในรูปแบบผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อมประเภทต่างๆ คือ การยกระดับนวัตกรรมเป็น TRL 6

2. สรุปผลการยกระดับทักษะความสามารถของนวัตกรรมเป็นระดับ SRL 3 พบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการยกระดับทักษะด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระดับ SRL ของนวัตกรรมมีทักษะเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 2 และ หลังจากเข้าร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) นวัตกรรมจาก 4 ตำบล ทักษะความสามารถที่ระดับ SRL 2 ขณะที่ นวัตกรรมจาก 2 ตำบล ทักษะความพร้อมทางสังคมปรับเพิ่มขึ้นเป็นระดับ SRL 3 คิดเป็นร้อยละ 33.33 ซึ่งเป็นผลจากผู้นำกลุ่มอาชีพทอเสื่อมีความเข้มแข็งในการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ผ่านการวางแผน การปฏิบัติ และฝึกทักษะ 4 กิจกรรม ครอบคลุมขั้นตอนการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม 4 กิจกรรมที่ครอบคลุมมิติ 3 ด้าน เพื่อยกระดับทักษะนวัตกรรม

3. สรุปผลการยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชนกลุ่มพื้นที่เป้าหมายให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 15 พบว่า เส้นใยต้นไผ่และต้นธูปฤๅษีที่ผ่านการย้อมถูกนำไปทอเป็นลวดลายสะท้อนอัตลักษณ์พื้นที่และออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ โดยยึดกรอบการออกแบบเชิงวัฒนธรรม (การใช้สอย สุนทรียภาพ ความแข็งแรง ความเหมาะสมของวัสดุ) สอดคล้องทิศทางการออกแบบร่วมสมัยบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของไทย (วิบูลพร วุฒิคุณ และ รัชนิกร กุศลานนท์, 2563)

ด้านเศรษฐกิจ พบว่ากำไรสุทธิเฉลี่ยต่อเดือนหลังจบโครงการอยู่ที่ 1,656 บาท เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 38 เมื่อเทียบกับก่อนโครงการ สูงกว่าเป้าหมายร้อยละ 15 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ จิรภัทร เริ่มศรี และจันทิมา เขียวแก้ว (2562) ที่กล่าวว่า การใช้ครามให้กับสินค้าสิ่งทอ หรือ งานเส้นใยท้องถิ่น จะช่วยยกระดับสินค้าท้องถิ่นสู่สินค้าเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือนในชุมชนได้

อภิปรายผล

ผลด้านเทคนิคชี้ชัดว่าการปรับ pH ด้วยกรดอินทรีย์จากผลไม้พื้นถิ่นและน้ำส้มสายชูสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการติดชั้นครามในหม้อต้มและการยิดเกาะเม็ดสีบนเส้นใย ดังนั้นสูตรหม้อมครามบนเส้นใยต้นไทรที่ผสมด้วยน้ำมะกรูดและน้ำบ่อสระบัวมีผลค่าวัดสีเข้มสุด คือ $L^*=36.24$, $a^*=-4.59$ และ $b^*=3.75$ โดยเส้นใยต้นไทรโทสนีโดยรวมเป็นสีเขียวเข้มอมฟ้า และ สูตรหม้อมครามบนเส้นใยต้นไทรที่ผสมน้ำส้มสายชูมีผลค่าวัดสีอ่อนที่สุด คือ $L^*=42.46$, $a^*=-1.82$ และ $b^*=9.59$ โดยโทสนีเส้นใยต้นไทรโดยรวมเป็นเขียวอ่อนอมเหลือง ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมา สังคะหะ, โสธรรมา เครือเมฆ, พรสิน สุภวาลัย, อักษร สวัสดิ์, อภิศักดิ์ คู่กระสังข์ และชัชฌาภา วัฒนธรรม (2566) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนการย้อมสีเส้นกกจากพืชท้องถิ่น ตำบลท่าดินดำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี ซึ่งพบว่า การนำมะขามเปียก มะม่วงหาวมะนาวโห่มาใช้ย้อมสีผลิตภัณฑ์จาก เสื่อกกทำให้เส้นใยต้นกกย้อมสีมีค่าเฉลี่ยดังนี้ มะขามเปียก ให้ค่าสี ($L^*=34.38$, $a^*=8.86$, $b^*=17.11$) ให้โทสนีโดยรวมเป็นสีน้ำตาลเหลือง มะม่วงหาวมะนาวผสมกับขี้เถ้ากล้วย ให้ค่าสี ($L^*=48.99$, $a^*=9.00$, $b^*=16.16$) ให้โทสนีโดยรวมเป็นมีสีน้ำตาลเข้ม และสอดคล้องกับการใช้กรดอินทรีย์ธรรมชาติ (เช่น น้ำมะกรูด/มะเฟือง/มะนาว) ช่วยเร่งการติดชั้นและการเปิดผิวเส้นใย ส่งผลให้สีเข้มลึกและให้เฉดสีต่อเนื่องสม่ำเสมอมากขึ้นกว่าสูตรเดิมที่ใช้น้ำประปาเพียงอย่างเดียว (กรมวิทยาศาสตร์บริการ, 2558)

ในกรอบการพัฒนาทักษะความพร้อมทางสังคมให้กับนวัตกรรมเป็นระดับ SRL 3 ด้วยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกต และการสะท้อนผล โดยให้กลุ่มนวัตกรรมมีส่วนร่วมในการวางแผน ทดลองและพัฒนาสูตรหม้อมคราม และถ่ายทอดองค์ความรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผนพัฒนาและเก็บรวบรวมข้อมูลนวัตกรรมและนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วม 2) กิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการออกแบบลวดลายที่สื่อถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น 3) ส่งเสริมให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์ และ 4) ส่งเสริมให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านการสร้างแบบและการตัดเย็บชิ้นงานเพื่อการจำหน่าย สอดคล้องกับการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) มีขั้นตอนการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังนี้ 1) วางแผนเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ 2) เก็บรวบรวมองค์ความรู้การทอเสื่อกก 3) ส่งเสริมให้ความรู้ด้านการทอเสื่อกก 4) การสาธิตขั้นตอนการทอเสื่อกก และ 5) กิจกรรมระดมสมองรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สุกัญญา ดวงอุปมา และภัทรพร ภาชนะนาถ, 2556) และเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับงานวิจัยของธานี ชูกำเนิด และคณะ ที่ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในการสร้างนวัตกรรมประกอบไปด้วย 3 กระบวนการ

สำคัญ คือ กระบวนการสร้างนวัตกรรม กระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้และกระบวนการเผยแพร่ นวัตกรรม (ธานี ชูกำเนิด, ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, มารุต คำชะอม และเอกกรินทร์ สังข์ทอง, 2558) และสอดคล้องกับการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนผลิตภัณฑ์เลือกเพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น จังหวัด ร้อยเอ็ดของ ปรีมมาลา ขำคมเขตต์ และอนิสนิ แทนอาษา (2567) ที่กล่าวถึงแนวทางการพัฒนา ชุมชนเลือกจะต้องเป้าหมายด้านการพัฒนาทักษะการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้มี มาตรฐานเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐจะต้องสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้ อีกทั้งประสานงานกับกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างกัน

ในกรอบการออกแบบผลิตภัณฑ์ไลฟ์สไตล์เชิงนิเวศสิ่งแวดล้อมเพื่อยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจ การออกแบบลวดลายให้สอดคล้องอัตลักษณ์พื้นที่จะทำให้ผู้บริโภค รับรู้คุณค่ามากขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับและสอดคล้องกับ อุทุมพร หลอดโค ได้ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนากลุ่มอาชีพทอเสื่อผือ ตามแนวคิดวิสาหกิจชุมชน พบว่าการออกแบบผลิตภัณฑ์และการทอเสื่อผือ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ เกิดความแตกต่างของการทอเสื่อ หมายรวมถึง การย้อมสีคราม การสร้างลวดลายบนผืนเสื่อ (อุทุมพร หลอดโค, 2567) ดังที่ปรากฏจากผลการวิจัยเชิงเศรษฐกิจของกำไรเฉลี่ยเพิ่มร้อยละ 38 สอดคล้องกับ แนวโน้มการยกระดับครามไทยสู่มาตรฐานและตลาดโลก ซึ่งการสื่อสารอัตลักษณ์และคุณภาพช่วยให้ ผู้บริโภคเห็นความแตกต่าง และเกิดความยั่งยืนเชิงเศรษฐกิจชุมชน (จิรภัทร เริ่มศรี และจันทิมา เขียวแก้ว, 2562) ในเชิงสังคมวัฒนธรรมการขับเคลื่อน “ครามในฐานะสินค้าวัฒนธรรม” ทำให้เกิด การประกอบสร้างความหมายใหม่และการเรียนรู้ร่วมในชุมชนผู้ผลิต-ผู้บริโภค สอดคล้องบทศึกษา ครามสกปรกที่อธิบายกระบวนการรื้อฟื้นคืนชีพของผ้าย้อมครามภายใต้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (दनัย ขาพิพอด, 2557) และสุดท้ายประเด็นความยั่งยืนทางห่วงโซ่มูลค่า (ตั้งแต่วัตถุดิบ กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ การยกระดับเศรษฐกิจในชุมชน) ซึ่งความร่วมมือแนวสามประสาน คือ มหาวิทยาลัย ชุมชน เอกชน และตลาด คือ เงื่อนไขสำคัญในการรักษาคุณภาพและขยายผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อบูรณาการนวัตกรรมและการผลิตจะช่วยยกระดับมูลค่าเศรษฐกิจในชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

จากการทำการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัยในครั้งนี้และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ควรจัดทำคู่มือมาตรฐานกระบวนการย้อมครามธรรมชาติของแต่ละชุมชน เพื่อเผยแพร่ข้อมูลและสูตรที่คงคุณภาพเฉดสีให้สม่ำเสมอ ทั้งยังช่วยให้ชุมชนสามารถขยายผล หรือถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สมาชิกใหม่ได้โดยไม่สูญเสียมาตรฐานคุณภาพในระยะยาว

1.2 ควรพัฒนาระบบการเล่าเรื่องผลิตภัณฑ์และการสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่ม คุณค่าเชิงความหมาย ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคสินค้าเชิงวัฒนธรรมและสินค้าเชิงพรีเมียม ในตลาดยุคใหม่

1.3 ควรจัดให้มีกิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มทอเสื่อผู้ประกอบการด้านแพชชั่น นักออกแบบรุ่นใหม่ บริษัทดิจิทัล และแหล่งท่องเที่ยว เพื่อต่อยอดตลาดและสร้างช่องทางจำหน่ายที่เหมาะสม เช่น ตลาดของฝากเชิงพรีเมียม ร้านสินค้าไลฟ์สไตล์ หรือช่องทางออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดหลักสูตรอบรมระยะยาวด้าน “นวัตกรรมการย้อมครามและการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน” เพื่อยกระดับ SRL จากระดับ 3 สู่ระดับ 4

2.2 ควรให้กลุ่มหรือชุมชนขยายการตลาดย้อมสีครามธรรมชาติบนเส้นใยพืชชนิดอื่น เช่น ไยกล้วย ไยสับปะรด ต้นแห้วหมูนา ต้นแห้วหมูบ้าน ผักตบชวา เพื่อศึกษาปฏิกิริยาเม็ดสีในแต่ละโครงสร้างเส้นใย

2.3 ควรวิจัยด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ร่วมในระดับจังหวัดซึ่งสามารถใช้ต่อยอดการสร้าง Soft Power ระดับพื้นที่

2.4 หน่วยงานด้านวิจัยและนวัตกรรมควรส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมการย้อมสีธรรมชาติระดับชุมชน เพื่อพัฒนา TRL และ SRL ให้ต่อเนื่อง และเป็นต้นแบบขยายผลสู่พื้นที่อื่น

2.5 ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนา ระบบการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ย้อมธรรมชาติเพื่อยกระดับความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ในตลาดสากล

เอกสารอ้างอิง

กรมวิทยาศาสตร์บริการ. (2558). *มาตรฐานและเทคนิคการทอผ้าไหมและการย้อมสีธรรมชาติ*.

กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

กรมส่งเสริมการเกษตร, กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2568). *รายงานสรุปประเภทกิจการของวิสาหกิจชุมชนและ/เครือข่ายที่ผลิตสินค้าและบริการ*. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2568, จาก https://smce2023.doae.go.th/smce1/report/report_smce_activity_2.php

จิรภัทร เริ่มศรี และจันทิมา เขียวแก้ว. (2562). กลยุทธ์การสื่อสารอัตลักษณ์ผ้าย้อมครามสกกลนคร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(4), น. 178-190.

ชุตินา สังคะหะ, โสริณา เครือเมฆ, พรสิน สุภวาลย์, อักษร สวัสดิ์, อภิศักดิ์ คู่กระสังข์ และชัชฎาภา วัฒนธรรม. (2566). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนการย้อมสีเส้นกกจากพืชท้องถิ่น ตำบลท่าดินดำ อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี, *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(5), น. 16-32.

ดนัย ขาทิพอด. (2557). ผ้าย้อมคราม: การทำวัฒนธรรมให้กลายเป็นสินค้าในกระแสโลกาภิวัตน์. *วารสารไทยศึกษา*, 10(2), น. 87-116.

- ธานี ชูกำเนิด, ฐิติมดี อาพัทธนานนท์, มารุต คำชะอม และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2558). LIP Model: กระบวนการนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 4(3), น. 185-196.
- ปรีมมาลา ขำคมเขตต์ และอนิสณี แทนอาษา. (2567). ยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนผลิตภัณฑ์เสื่อกก เพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด. *Journal for Developing the Social and Community*, 11(3), น. 355-366.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปานฉัตต์ อินทร์คง. (2559). *การออกแบบผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม: แนวคิด รูปแบบ และการวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: อั้นลิมิต พรีนติ้ง.
- พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร. (2560). *Eco design Thai Thai*. กรุงเทพฯ: Ookbee.
- วิบูลพร วุฒิกุล และรัชนิกร กุศลานนท์. (2563). การออกแบบผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยตามแนวคิดทุนทางวัฒนธรรม จากภูมิปัญญาขนาดแผนไทย. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*, 7(1), น. 46-59.
- สุกัญญา ดวงอุปมา และภัทรพร ภาระนาค. (2556). การถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทอเสื่อกก. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 1(3), น. 195-203.
- อุทุมพร หลอดโค. (2567). สภาพปัญหาการพัฒนาในกลุ่มอาชีพทอเสื่อฝื่อตามแนวคิดวิสาหกิจชุมชน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 21(92), น. 63-72.
- Istvan, R. (2013). Sustainable Community Development in Northeastern Thailand. The Inpaeng Network. In L. Brennan, L. Parker, T. A. Watne, J. Fien, D. T. Hue, & M. A. Doan (Eds.), *Growing sustainable communities: A development guide for Southeast Asia* (pp. 177-194). Tilde University Press. Retrieved August 5, 2025, from https://www.communityeconomies.org/sites/default/files/2019-08/Rado%202013_Sustainable%20Community%20Development%20in%20Northeastern%20Thailand.pdf
- Surjit, P., Shanruthi, H., Sruthi, V., & Tarunvalavan, K. S. (2024). Natural indigo dyes: A potential dye for sustainability. In *Sustainable textiles: Production, processing, manufacturing & chemistry* (pp. 193-210). Springer. Retrieved October 10, 2025, from https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-47471-2_9#citeas
- Zahari, N. A., & Sabran, N. A. (2025). *Bibliometric analysis of Indigofera research and applications in Asia-Pacific region*. *Coloration Technology*, 141(2), pp. 101-116. Retrieved October 11, 2025, from <https://link.springer.com/article/10.1007/s43621-025-01421-4>

การพัฒนาารูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

Development of a Model for Developing Industrial Technician Teachers the Competencies in Academic Leadership

อัฐชนันท์ ลัทธिरมย์^{1,*}, ชัยวิชิต เขียรชนะ² และเมธา อึ้งทอง³

Autsanun Lutthirom^{1,*}, Chaiwichit Chianchana² and Metha Oungthong³

(Received: September 30, 2025; Revised: December 22, 2025; Accepted: December 25, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม วิธีการและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ วิธีดำเนินการวิจัย ใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างรอบที่ 1 เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 คน กลุ่มผู้บริหารอาชีวศึกษา จำนวน 7 คน รวม 14 คน และผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2 และรอบที่ 3 เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 คน กลุ่มผู้บริหารอาชีวศึกษา จำนวน 11 คน และกลุ่มครูระดับอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 22 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่พัฒนาจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแบบสอบถามมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาหลักสูตรฯ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐาน และ 2) ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า มี 5 องค์ประกอบหลัก, 40 องค์ประกอบย่อย และ 53 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้งสามกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาบริการอาชีวและเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ 10800

Ph.D. Student in Technical Education Administration, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok 10800, Thailand

*Corresponding author, e-mail: anunluthi@hotmail.com

² ศึกษาศาสตรบัณฑิตอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, กรุงเทพฯ 10800

Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok 10800, Thailand

คำสำคัญ: สมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ภาวะผู้นำทางวิชาการ เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR

ABSTRACT

This research aimed to: 1) examine the competencies of industrial technician teachers; 2) investigate methods and processes for developing their academic leadership; and 3) develop a competency development model for industrial technician teachers in academic leadership. The study employed the Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) technique. The sample was purposively selected and consisted of experts.

In the first round of structured interviews, two expert groups participated: seven higher education scholars and seven vocational education administrators, totaling 14 participants. In the second and third rounds, three groups were involved: seven higher education scholars, 11 vocational education administrators, and four vocational teachers, with a total of 22 participants. The research instruments included structured interview protocols developed from document analysis and related studies, and a five-point Likert scale questionnaire. Data were analyzed using the median and interquartile range.

The findings revealed two key results. First, the study of the components of the competency development model for industrial Technician teachers in academic leadership identified five main elements: self-development, vision development, curriculum and instructional development, learning resource and classroom management, and learner quality development towards standards. Second, the developed model comprised 5 main components, 40 sub-components, and 53 indicators. Experts from all three groups reached consensus that the model was appropriate at the highest level.

Keywords: Industrial technician teacher competency, Academic leadership, Ethnographic Delphi Futures Research

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาทุนมนุษย์ถือเป็นหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศอย่างยั่งยืน ตามกรอบแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ประเทศไทยมุ่งเน้นการพลิกโฉมระบบ

การผลิตและบริการด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง ควบคู่กับการยกระดับศักยภาพคนไทยให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทโลกยุคใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะสูง ทันสมัย และสามารถจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565, น. 35-36)

การพัฒนาการศึกษาไทยในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความต้องการของตลาดแรงงานที่หลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเน้นการยกระดับสมรรถนะของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 47-49) การจัดการอาชีวศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงานที่หลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) จึงได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2567 เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและการพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะสูง โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ การคิดเชิงระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2567, น. 5-6)

ในบริบทดังกล่าว ครูช่างอุตสาหกรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมและผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ ครูในอนาคตจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้สอน นักวิจัย ผู้นำเชิงกลยุทธ์ หรือผู้เฝ้าการเติบโตส่วนบุคคล โดยการพัฒนาดังกล่าวต้องดำเนินไปภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง และคำนึงถึงผลกระทบในระดับต่างๆ อย่างเป็นระบบและยั่งยืน (Poekert, Alexandrou & Shannon, 2016, pp. 307-329) ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงไม่ใช่เพียงบทบาทเชิงบริหาร แต่เป็นคุณลักษณะภายในที่สะท้อนถึงความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านวิชาการและคุณธรรม และการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ในทุกระดับ ครูที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการ จะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียน พัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาได้อย่างมีวิสัยทัศน์ (สุวิมล ว่องวานิช, 2559, น. 27-45)

ในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกิดจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน การพัฒนาครูให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทระดับภูมิภาคจึงเป็นภารกิจสำคัญของระบบการศึกษาไทย การพัฒนาสมรรถนะครูมัธยมศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) ซึ่งเน้นการรวบรวม

ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญหลากหลายกลุ่มเพื่อสร้างแนวทางที่มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ (มัลลิกา จอมจันทร์กานต์, 2561, น. 1-15) อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการศึกษาและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของครูในยุคการศึกษา 4.0 อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านองค์ประกอบและรูปแบบการพัฒนา โดยมีการประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เพื่อให้ได้แนวทางที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของครูในอนาคต (ฐกร พงศ์ปฐณี, 2564, น. 87-98) นอกจากนี้พบข้อจำกัดสำคัญในเชิงรูปแบบ กล่าวคือ ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับอาชีวศึกษา อีกทั้งยังขาดการบูรณาการระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีกับบริบทการปฏิบัติจริงในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทย รวมถึงการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา ส่งผลให้การนำไปใช้ในเชิงนโยบายและการจัดการเรียนรู้อย่างไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

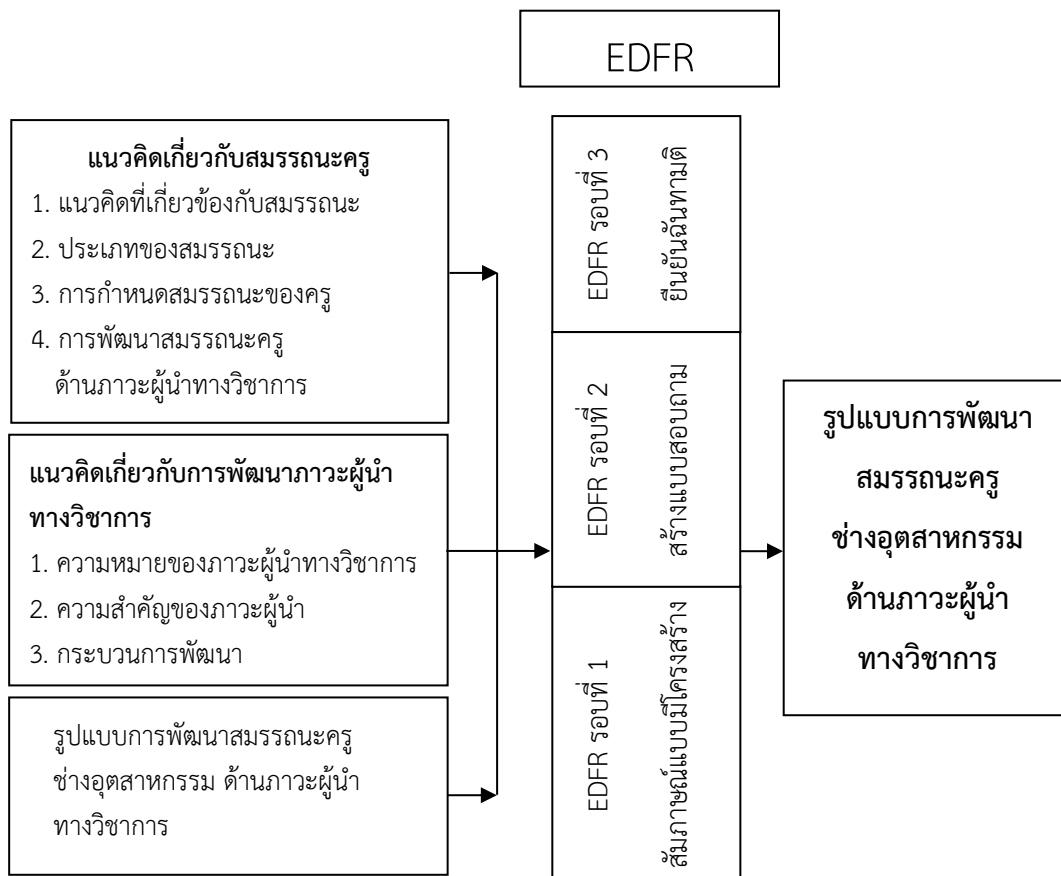
ด้วยเหตุนี้ การพัฒนารูปแบบสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งเพื่อสร้างรูปแบบที่มีโครงสร้างชัดเจน ครอบคลุมองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อบูรณาการแนวคิดเชิงทฤษฎีกับการปฏิบัติจริงในสถานศึกษาอาชีวศึกษาไทย และเพื่อยกระดับคุณภาพครูช่างอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580 และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนารูปแบบดังกล่าว จะช่วยให้การพัฒนาครูเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและยั่งยืน สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในยุคการศึกษา 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ วิธีการพัฒนาและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะครู แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR เพื่อให้ได้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงอนาคต (Future research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในรอบที่ 1 จากผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 คน กลุ่มผู้บริหารอาชีวศึกษา จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 14 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในรอบที่ 2 จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 คน กลุ่มผู้บริหารอาชีวศึกษา จำนวน 11 คน กลุ่มครูระดับอาชีวศึกษา จำนวน 4 คน รวมทั้งหมด 22 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยอนาคตแบบ EDFR เครื่องมือที่ใช้เป็นการตรวจความคิดเห็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากผู้เชี่ยวชาญ โดยคงความหมายและสำนวนเดิมของผู้เชี่ยวชาญที่แสดงความคิดเห็น ทั้ง 5 องค์ประกอบหลักในรอบที่ 1

2.2 แบบสอบถามองค์ประกอบของรูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ จากผู้เชี่ยวชาญมาสร้างเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2 และรอบที่ 3 สรุปลงองค์ประกอบที่จำเป็นในการสร้างรูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็น ทั้ง 5 องค์ประกอบหลัก โดยข้อความที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุดค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป และโดยมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ตั้งแต่ 0.00-1.00

3. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในรอบที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.1.1 ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปสรุปเป็น (ร่าง) สมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ วิธีและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

3.1.2 ตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 14 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบมีโครงสร้าง ได้สมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ รวม 5 องค์ประกอบหลัก

3.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในรอบที่ 2 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง รอบที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยคงไว้ซึ่งเนื้อหา และถ้อยคำตามที่ผู้เชี่ยวชาญให้ไว้ โดยใช้สอบถามผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม จำนวน 22 คน

3.3 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในรอบที่ 3 ผู้วิจัยนำผลการตอบแบบสอบถามจากรอบที่ 2 มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) แล้วนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการจัดทำแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งยังคงเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับเช่นเดิม แต่เพิ่มเติมข้อมูลตำแหน่งค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะคงคำตอบเดิม หรือปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับภาพรวมของกลุ่ม

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้เชี่ยวชาญอธิบายขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งต้องตอบแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 การตอบแบบสอบถามต้องตอบให้ครบทั้งรอบที่ 2 และรอบที่ 3 จากนั้นขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถาม และส่งกลับคืน

3.4.2 นำข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์รอบที่ 1 ที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มาสร้างแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม ตรวจสอบ

3.4.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) เป็นรายชื่อแล้วสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 และส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ กลุ่มเดิมเพื่อตอบคำถามจากแบบสอบถาม

3.4.4 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 3 มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) เพื่อประกอบการพิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ตั้งแต่ 0.00-1.00 และเห็นด้วยมากที่สุด ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป (เพิ่มเติม พลับพลา, 2567, น. 368-369)

3.4.5 นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาสร้างรูปแบบ ในการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

4. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยรูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยใช้การวิจัยอนาคตแบบ EDFR จำนวน 3 รอบ มีลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 วิเคราะห์และรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 14 คน จากการสัมภาษณ์ มีแบบโครงสร้าง ในรอบที่ 1 โดยนำความคิดเห็นทั้งหมดของผู้เชี่ยวชาญมาสร้างข้อคำถามใหม่รูปของ มาตราประมาณค่า 5 ระดับ โดยตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออก และส่งกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญ 22 คน รอบที่ 2 รอบที่ 3 เพื่อลงมติหรือจัดอันดับความสำคัญของแต่ละข้ออีกครั้ง หากมีข้อคำถามใดที่ไม่ชัดเจน หรือควรมีการแก้ไขสำนวน ผู้เชี่ยวชาญสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้

4.2 วิเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถามรอบที่ 2 ด้วยการหาค่าสถิติ ในรูปค่ามัธยฐาน (Median) หาพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ดังนี้

4.2.1 พิจารณาจากค่ามัธยฐาน (Median) ที่หาได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด และแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ดังนี้ (เพิ่มเติม พลับพลา, 2567, น. 369)

ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.50 = ไม่เห็นด้วยมากที่สุด, 1.50-2.49 = ไม่เห็นด้วยมาก, 2.50-3.49 = ไม่แน่ใจ, 3.50-4.49 = เห็นด้วยมาก, 4.50 ขึ้นไป = เห็นด้วยมากที่สุด

4.2.2 พิจารณาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR = Q3-Q1) หาก ≤ 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นสอดคล้องกัน แต่ถ้า > 1.50 แสดงว่าไม่สอดคล้องกัน

4.2.3 วิเคราะห์คำตอบของผู้เชี่ยวชาญจากแบบสอบถามรอบที่ 3 พิจารณาข้อที่มีค่ามัธยฐาน ≥ 4.50 และ IQR 0.00–1.00 ถือว่าเป็นข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยมากที่สุดและมีความสอดคล้องสูง

5. สถิติที่ใช้และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามรอบที่ 2 และ 3 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Glass & Hopkins, 1996) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) เพื่อดูจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เลือกแต่ละระดับความเห็น ค่าร้อยละ (Percentage): เพื่อแสดงสัดส่วนของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับ ค่ามัธยฐาน (Median) ใช้เพื่อหาค่ากลางของการตอบแบบสอบถาม ซึ่งสะท้อนแนวโน้มของความคิดเห็นโดยไม่ถูกอิทธิพลจากค่าผิดปกติ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: IQR) ใช้เพื่อวัดความกระจายของข้อมูลระหว่างควอไทล์ที่ 1 (Q1) และควอไทล์ที่ 3 (Q3) โดย $IQR = Q3 - Q1$

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม วิธีการและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบมีโครงสร้าง ผลการสัมภาษณ์เชิงความหมายและสำนวนเดิมของผู้เชี่ยวชาญ โดยประยุกต์ใช้ในการวิจัยอนาคตแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้จากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงโดยสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มนักวิชาการระดับอุดมศึกษา จำนวน 7 คน 2) ผู้บริหารบริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 14 คน ดังนี้

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รอบที่ 1

ด้านที่ 1 การพัฒนาตนเอง ครูควรพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะทางและข้ามศาสตร์อย่างต่อเนื่อง โดยติดตามองค์ความรู้ใหม่ผ่านงานวิจัย คอร์สออนไลน์ และการอบรม รวมถึงฝึกใช้เครื่องมือเฉพาะทางและเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น AI เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้กับโลกแห่งการทำงาน ครูต้องมีทัศนคติที่ดีและแรงจูงใจในบทบาทผู้นำทางวิชาการ พร้อมฝึกอบรมในสถานประกอบการ เพื่อเข้าใจบริบทจริง และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัยและการวางแผนพัฒนาตนเองอย่างเป็นระบบ

ด้านที่ 2 การพัฒนาวิสัยทัศน์ ครูต้องสามารถวิเคราะห์แนวโน้มอุตสาหกรรมและสภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน พร้อมสร้างกรอบวิสัยทัศน์ที่เชื่อมโยงกับบทบาททางวิชาการและการจัดการเรียนรู้ การสื่อสารวิสัยทัศน์กับทีมงาน

และผู้เรียนเป็นหัวใจของภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยครูควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะอาชีพ รวมถึงใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่ตอบโจทย์อนาคต

ด้านที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ครูควรปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย เน้นทักษะปฏิบัติจริง และบูรณาการทฤษฎีกับการปฏิบัติผ่าน PBL และ Active Learning รวมถึงใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น VR และ Hybrid Learning เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ การออกแบบหลักสูตรต้องอิงจากความต้องการของอุตสาหกรรม โดยใช้กรอบ NQF และความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ พร้อมกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนตามแนวทาง Outcome-Based Learning

ด้านที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การเชื่อมโยงกับสถานประกอบการผ่านกิจกรรมฝึกงานและการสร้างแหล่งเรียนรู้ภายนอกช่วยให้ผู้เรียนสัมผัสประสบการณ์จริง การใช้เทคโนโลยี เช่น LMS, VR และแอปพลิเคชันบริหารชั้นเรียนช่วยให้การเรียนรู้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ครูควรจัดพื้นที่เรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะอาชีพ พร้อมสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่าน OER และหลักสูตรเสริมที่ตอบโจทย์อุตสาหกรรม

ด้านที่ 5 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนต้องเน้นทักษะพื้นฐานและเฉพาะทางที่สอดคล้องกับสายอาชีพ เช่น การอ่าน-เขียน คณิตศาสตร์ และการใช้เครื่องจักรหรือซอฟต์แวร์เฉพาะด้าน พร้อมส่งเสริม Literacy หลายมิติ รวมถึง Soft Skills, ทักษะดิจิทัล และภาษาอังกฤษ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การแข่งขันระดับนานาชาติ การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนและการจัดกิจกรรมเสริม เช่น การแข่งขันและการทำงานเป็นทีม ช่วยเสริมสมรรถนะและความมั่นใจของผู้เรียน โดยหลักสูตรควรเชื่อมโยงกับงานจริงและปรับให้ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม การประเมินผลตามมาตรฐานสากลและตัวชี้วัดที่ชัดเจนช่วยให้การเรียนรู้มีความต่อเนื่อง ตรวจสอบได้ และน่าเชื่อถือ พร้อมทั้งส่งเสริมความเป็นเลิศผ่านการเข้าร่วมแข่งขันระดับชาติ นานาชาติ เพื่อยกระดับศักยภาพและแรงบันดาลใจของผู้เรียน

วิธีการและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแบบมีโครงสร้าง วิธีการ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมในห้องโดยมีวิทยากรนำ 2) การเรียนรู้ทางไกล 3) การฝึกอบรมในระหว่างประจำการ 4) การฝึกอบรมจากหลักสูตรภายนอก 5) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และกระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ขั้นตอน 5 ระยะ คือ 1) การกำหนดความต้องการจำเป็น 2) การวางแผนพัฒนา 3) การดำเนินการและติดตามประเมินผล 4) การปรับปรุงและพัฒนา และ 5) การรายงานผล

2. ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ การวิจัยอนาคตแบบ EDRF รอบที่ 2 และ 3 พบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีความเหมาะสมทุกองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งนำไปสู่การจัด

โครงสร้างองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สู่มาตรฐานการเรียนรู้ โดยมีค่ามัธยฐาน (Med) เท่ากับ 5.00 และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ลดลงเหลือ 0.00 ในรอบที่ 3 ทุกข้อ แสดงถึงความเห็นสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญในระดับสูง ใต้องค์ประกอบย่อย 40 รายการ และตัวบ่งชี้ 53 รายการ ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การพัฒนาตนเอง ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1 การพัฒนาความเชี่ยวชาญในเนื้อหาวิชาที่สอน 1) การศึกษาและติดตามงานวิจัยใหม่ๆ ในศาสตร์เฉพาะทางของตนเอง 2) การเข้าร่วมการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบย่อยที่ 2 การพัฒนาความรู้ข้ามศาสตร์ 1) การนำความรู้ข้ามศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการสอนเพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อความต้องการของอุตสาหกรรม องค์ประกอบย่อยที่ 3 การพัฒนาทักษะด้านเทคนิค 1) การฝึกฝนการใช้เครื่องมือเฉพาะทางที่ทันสมัยและการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง 2) การอัปเดตทักษะด้านดิจิทัลและการใช้ AI องค์ประกอบย่อยที่ 4 การฝึกอบรมในสถานประกอบการ 1) การส่งครูเข้าฝึกงานจริงในสถานประกอบการ เช่น ศูนย์ฝึกอบรมกลุ่มหุ่นยนต์หรือสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน ชลบุรี องค์ประกอบย่อยที่ 5 การพัฒนาทักษะใหม่ที่จำเป็น 1) การพัฒนาทักษะ Soft Skills เช่น การแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ องค์ประกอบย่อยที่ 6 การติดตามเทคโนโลยีใหม่และแนวโน้มอุตสาหกรรม 1) การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเรียนรู้ องค์ประกอบย่อยที่ 7 การพัฒนาทักษะ 1) การพัฒนาทักษะผ่าน Project-Based Learning (PBL) องค์ประกอบย่อยที่ 8 การเรียนรู้ตลอดชีวิต 1) การวางแผนพัฒนาตนเองและปฏิบัติตามแผนนั้นอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 2 การพัฒนาวิสัยทัศน์ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 1) การวิเคราะห์ SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ 2) การติดตามเทรนด์โลกและการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมเพื่อวางเป้าหมายที่เหมาะสม องค์ประกอบย่อยที่ 2 การสร้างกรอบวิสัยทัศน์ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ของครูผู้สอนให้สามารถนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การวิเคราะห์แนวโน้มและความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อเชื่อมโยงกับบทบาทของครูในอนาคต องค์ประกอบย่อยที่ 3 การเชื่อมโยงวิสัยทัศน์สู่ภาวะผู้นำทางวิชาการ 1) การพัฒนาความสามารถในการกระตุ้นทีมงานและผู้เรียนให้เข้าใจเป้าหมายร่วมกัน 2) การสื่อสารวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา องค์ประกอบย่อยที่ 4 การตั้งวิสัยทัศน์ด้านการจัดการเรียนรู้ 1) การวางเป้าหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน 2) การเตรียมความพร้อมเพื่อสนับสนุนการเป็นนักรบวัตกรหรือผู้ประกอบการในอนาคต องค์ประกอบย่อยที่ 5 การมองการณ์ไกลในแวดวงอุตสาหกรรม 1) การเข้าร่วมประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ องค์ประกอบย่อยที่ 6 การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการทำงาน 1) การเชื่อมโยงเป้าหมายกับความต้องการ

อุตสาหกรรม องค์ประกอบย่อยที่ 7 การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการมองการณ์ไกล
1) การสร้างแนวคิดนวัตกรรมในการเรียนการสอน

ด้านที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1 การปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา 1) การปรับเนื้อหาหลักสูตรให้ทันสมัยและตอบสนองต่อแนวโน้มอุตสาหกรรม องค์ประกอบย่อยที่ 2 การบูรณาการการเรียนรู้ 1) การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ Project-Based Learning องค์ประกอบย่อยที่ 3 การพัฒนารูปแบบการสอน 1) การใช้เทคนิค Active Learning เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 2) การจัดการเรียนการสอนแบบ Hybrid หรือ E-Learning 3) การใช้เครื่องมือดิจิทัลเช่น Simulation หรือ Virtual Reality ในการเรียนรู้ องค์ประกอบย่อยที่ 4 การเสริมสร้างหลักสูตรเพิ่มเติม 1) การเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับ Soft Skills ในหลักสูตร เช่น การทำงานเป็นทีมและการแก้ปัญหา 2) การเพิ่มการเรียนรู้เกี่ยวกับ AI, Green Technology และทักษะที่สอดคล้องกับอนาคต องค์ประกอบย่อยที่ 5 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 1) การพัฒนารูปแบบการสอนผสมผสาน (Blended learning) เพื่อความยืดหยุ่นในการเรียน องค์ประกอบย่อยที่ 6 การออกแบบหลักสูตรที่ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงาน 1) การวิจัยความต้องการของอุตสาหกรรม องค์ประกอบย่อยที่ 7 การปรับปรุงหลักสูตรให้ตรงกับตลาดแรงงาน 1) การพัฒนาหลักสูตรโดยอ้างอิงกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (NQF) และร่วมมือกับหน่วยงาน เช่น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

ด้านที่ 4 การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1 การร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม 1) การจัดกิจกรรมฝึกงานหรือฝึกปฏิบัติร่วมกับสถานประกอบการ องค์ประกอบย่อยที่ 2 การใช้เทคโนโลยีในชั้นเรียน 1) การใช้ระบบ LMS (Learning Management System) ในการจัดการบทเรียน องค์ประกอบย่อยที่ 3 การจัดการชั้นเรียนที่ทันสมัย 1) การสร้างกิจกรรมบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน องค์ประกอบย่อยที่ 4 การสร้างแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 1) การสร้างคลังปัญญาหรือ Intelligent center ที่รวบรวมข้อมูลและความรู้จากผู้เชี่ยวชาญและสถานประกอบการ องค์ประกอบย่อยที่ 5 การเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้นอกสถานศึกษา 1) การฝึกงานและการเรียนรู้นอกสถานที่ (Field work) เพื่อเพิ่มประสบการณ์จริง องค์ประกอบย่อยที่ 6 การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต 1) การจัดทำทรัพยากรการเรียนรู้ในรูปแบบ E-Book 2) การสนับสนุนการเรียนออนไลน์ องค์ประกอบย่อยที่ 7 การสร้างโอกาสการเรียนรู้เพิ่มเติม 1) การจัดหลักสูตรเสริมในวันหยุด องค์ประกอบย่อยที่ 8 การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ภายใน 1) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Virtual reality ในการสร้างสภาพแวดล้อมเสมือนจริง องค์ประกอบย่อยที่ 9 การจัดการชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 1) การใช้เทคนิค Classroom management องค์ประกอบย่อยที่ 10 การใช้เทคโนโลยีเพื่อจัดการชั้นเรียน 1) การบันทึกและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนผ่านระบบดิจิทัล

ด้านที่ 5 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ได้แก่ องค์ประกอบย่อยที่ 1 การพัฒนาทักษะของผู้เรียน 1) การพัฒนาทักษะเฉพาะทาง เช่น ทักษะการใช้เครื่องจักร หรือซอฟต์แวร์เฉพาะด้าน องค์ประกอบย่อยที่ 2 การรับรองมาตรฐานผู้เรียน 1) การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนสอบใบรับรองหรือประกาศนียบัตรที่ได้รับการยอมรับในอุตสาหกรรม องค์ประกอบย่อยที่ 3 การเสริมสร้างทักษะพื้นฐาน 1) การพัฒนา Literacy, Numeracy และ Ethical literacy ให้เหมาะสมกับระดับผู้เรียน 2) การเพิ่มการเรียนรู้ด้าน Health และ Financial literacy ที่ส่งเสริมการใช้ชีวิตประจำวัน องค์ประกอบย่อยที่ 4 การส่งเสริมทักษะสมรรถนะสูง 1) การเสริมสร้าง Soft skills เช่น ความอดทน ชัยชนะ และการทำงานเป็นทีม 2) การพัฒนาทักษะดิจิทัลและภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนพร้อมแข่งขันในระดับนานาชาติ 3) การส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเตรียมผู้เรียนสู่โลกอนาคต องค์ประกอบย่อยที่ 5 การตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ (Learning outcomes) 1) การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจนสำหรับแต่ละบทเรียน องค์ประกอบย่อยที่ 6 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 1) การออกแบบกิจกรรมที่ตอบโจทย์สมรรถนะของผู้เรียน เช่น การแข่งขันทักษะวิชาชีพ องค์ประกอบย่อยที่ 7 การวัดผลและประเมินผลตามมาตรฐานสากล 1) การใช้ข้อสอบและเครื่องมือวัดผลที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน องค์ประกอบย่อยที่ 8 การส่งเสริมความเป็นเลิศในผู้เรียน 1) การส่งผู้เรียนเข้าร่วมแข่งขันในระดับชาติหรือนานาชาติ

โดยแผนภาพโมเดลที่ได้แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการองค์ประกอบเหล่านี้อย่างเป็นระบบสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสูงสอดคล้องกับบริบทของอุตสาหกรรมในอนาคตอย่างยั่งยืนสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพได้ แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบในการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เพื่อศึกษาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และความต้องการของภาคอุตสาหกรรม โดยแบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบล้วนมีความสำคัญและสอดคล้องกับบริบทของการจัดการอาชีวศึกษาในยุคใหม่ที่เน้นความยืดหยุ่น ความทันสมัย และการเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรม วิธีการและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรม ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งได้รับการเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญทุกข้อ

ผลการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยใช้เทคนิคการวิจัยอนาคตแบบ EDFR ซึ่งนำไปสู่การจัดโครงสร้างองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งองค์ประกอบย่อย 40 รายการ และตัวบ่งชี้ 53 รายการ ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาศักยภาพครูในมิติวิชาชีพและภาวะผู้นำทางวิชาการ นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการและกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ ได้แก่ การเรียนรู้ทางไกล (Distance learning) และการดำเนินการตามขั้นตอน 5 ระยะ คือ 1) การกำหนดความต้องการจำเป็น 2) การวางแผนพัฒนา 3) การดำเนินการและติดตามประเมินผล 4) การปรับปรุงและพัฒนา และ 5) การรายงานผล ซึ่งได้รับการเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญทุกข้อ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ แบ่งออกเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งล้วนสอดคล้องกับบริบทของอาชีวศึกษาในยุคใหม่ที่เน้นความยืดหยุ่น ทันสมัย และเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรม

ด้านการพัฒนาตนเอง ครูต้องมีความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยติดตามองค์ความรู้ใหม่ ฝึกฝนทักษะเฉพาะทาง และอัปเดตเทคโนโลยี เช่น AI และดิจิทัล เพื่อถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของจิตตาพร ตันเจริญรัตน์ (2563) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง

ด้านการพัฒนาวิสัยทัศน์ ครูควรวิเคราะห์แนวโน้มอุตสาหกรรม กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน และการสื่อสารวิสัยทัศน์ให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน แม้จะเป็นหัวใจของภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามแนวคิดของสุภัทรา วงศ์คำ (2564) แต่ก็สอดคล้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการโดยตรง เพราะครูต้องแปลงวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์เป็นสาระการเรียนรู้ ถ่ายทอดให้ผู้เรียน และยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตลาดแรงงาน

ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ควรปรับหลักสูตรให้ทันสมัย ใช้ Active Learning และ Project-Based Learning รวมถึงเทคโนโลยีเสมือนจริง เช่น Simulation และ VR เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกอุตสาหกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชิต อ้วนไตร และสมศักดิ์ อรรถทิมากุล (2563) ที่ชี้ว่าการจัดการเรียนรู้อาชีวศึกษาต้องบูรณาการวิธีการเรียนรู้เชิงรุกและเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน ครูควรสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ระบบ LMS กิจกรรมฝึกงาน และคลังปัญญา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและเชื่อมโยงกับโลกแห่งการทำงานจริง ตามแนวคิดของฐิตาพร ต้นเจริญรัตน์ (2563) ที่ชี้ว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและเชื่อมโยงกับโลกการทำงานจริง ซึ่งเป็นหัวใจของภาวะผู้นำทางวิชาการ

ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครูต้องออกแบบกิจกรรมที่มุ่งเน้นผลลัพธ์เชิงคุณภาพ เช่น การแข่งขันทักษะ การสอบใบรับรอง และการส่งเสริม Soft Skills และ Literacy หลายด้าน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล สอดคล้องกับแนวคิดของรารัตน์ ศรีหะมมงคล (2566) ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะและคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดแรงงานในระดับสากล

2. ผลการพัฒนาแบบสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยใช้เทคนิควิจัย EDR เป็นกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อคาดการณ์แนวโน้มและออกแบบแนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์อนาคตของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ด้านหลักที่สอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การพัฒนาวิสัยทัศน์ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งล้วนเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับสมรรถนะครูและคุณภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของอุตสาหกรรมและมาตรฐานสากล

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ UNESCO ภาวะผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลงของ Bass การปรับปรุงหลักสูตรตาม Fullan และ Outcome-Based Education ของ Spady อีกทั้งยังตรงกับงานวิจัยของพิชิต อ้วนไตร (2563) สุภัทรา วงศ์คำ (2564)

และรารัตน์ ศรีหะมงคล (2566) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก การกำหนดเป้าหมายร่วม และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานสากล สะท้อนว่ารูปแบบนี้มีความเป็นระบบ ครอบคลุม และนำไปใช้ได้จริงในการยกระดับสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 สถานศึกษาอาชีวศึกษาควรนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปปรับใช้ในการพัฒนาครูช่างอุตสาหกรรม โดยเน้นการบูรณาการทั้ง 5 องค์ประกอบอย่างเป็นระบบ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านวิชาการ เทคโนโลยี และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำที่ทันสมัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาผลการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริงในสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยเน้นการประเมินผลสัมฤทธิ์ของครูและผู้เรียนในระยะยาว

2.2 วิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาโมเดลการฝึกอบรมครูตามองค์ประกอบของรูปแบบพร้อมวัดผลการเปลี่ยนแปลงด้านสมรรถนะและภาวะผู้นำ

2.3 วิจัยเชิงพัฒนา (R&D) เพื่อสร้างและทดสอบหลักสูตรหรือกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูช่างอุตสาหกรรมด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยออกแบบการเรียนรู้ การฝึกอบรม และการประเมินผลที่ใช้ได้จริงในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ฐกร พฤทธิปุณณิ และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2565). การพัฒนาสมรรถนะครูในช่วงยุคอุตสาหกรรม 4.0 (พ.ศ. 2561-2580). *วารสารวิจัยและวิชาการ*, 5(6), น. 87-98. <https://doi.org/10.14456/jra.2022.137>
- ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 17(2), น. 45-60.
- พิชิต อ้วนไตร และสมศักดิ์ อรรถทิมากุล. (2563). การเสริมสร้างสมรรถนะเฉพาะทางของครูช่างสาขาอุตสาหกรรมศึกษาโดยใช้การเรียนรู้โครงงานเป็นฐานแบบ DAPOA. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 16(2), น. 149-164.
- เพิ่มเติม พลัฒลา. (2567). รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(9), น. 364-380.

- มัลลิกา จอมจันทร์กานต์. (2561). การพัฒนาสมรรถนะครูมัธยมศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยพาร์อีสเทอร์น*, 12(2), น. 1-15.
- รารัตน์ ศรีหะมงคล. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครู* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2567). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2567*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- สุภัทรา วงศ์คำ. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของครูในสถานศึกษาอาชีวศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 17(1), น. 112-125.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2559). การสำรวจภาวะผู้นำที่แท้จริงกับการมองโลกในแง่ดีทางวิชาการและความผูกพันของครูในประเทศไทย. *วารสารการจัดการศึกษา*, 32(1), น. 27-45.
- Glass, G. V. & Hopkins, K. D. (1996). *Statistical methods in education and psychology* (3rd ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Poekert, P., Alexandrou, A., & Shannon, D. (2016). How teachers become leaders: An internationally validated theoretical model of teacher leadership development. *Research in Post-Compulsory Education*, 21(4), pp. 307-329. <https://doi.org/10.1080/13596748.2016.1226559>

(English)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานด้วยเนื้อหาการนำเสนอทางธุรกิจเพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการพูดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
Implementing Project-Based Learning Focusing on Business Presentations
to Promote the Speaking Ability of Rajamangala University of
Technology Isan Students

กมลทิพย์ นวมโคกสูง^{1,*} และธนาชาติ หล่อนกลาง²Kamontip Nuamkoksoong^{1,*} and Thanachart Lornklang²

(Received: August 13, 2025; Revised: November 7, 2025; Accepted: November 10, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานด้วยเนื้อหาการนำเสนอทางธุรกิจที่มีต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษแบบใช้โครงงานเป็นฐานด้วยเนื้อหาการนำเสนอทางธุรกิจ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จำนวน 44 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐานด้วยเนื้อหาการนำเสนอทางธุรกิจ แบบทดสอบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่แบบไม่อิสระ

ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนทางด้านความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนที่ระดับ .05 รวมถึงผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ยังแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความพึงพอใจมากที่สุดต่อการเรียนภาษาอังกฤษแบบใช้โครงงานเป็นฐานด้วยเนื้อหาการนำเสนอทางธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานด้วยเนื้อหาการนำเสนอทางธุรกิจสามารถพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษามีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน การนำเสนอทางธุรกิจ ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

M.A. Student in Teaching English as a Foreign Language Program, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: 65D0302101@nrru.ac.th

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา 30000

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand

ABSTRACT

This research aimed to 1) examine the effects of learning English through project-based learning, focusing on business presentations on the English-speaking ability of Rajamangala University of Technology Isan students, and 2) study students' satisfaction with learning English through PBL, focusing on business presentations. The samples involved 44 first-year students from Rajamangala University of Technology Isan who were selected by using cluster random sampling. The instruments used in the study were a lesson plan incorporating PBL with a focus on business presentations, an English-speaking ability test, and a questionnaire. Analysis of data used means (\bar{X}), standard deviation (S.D.), and a dependent t-test.

The results revealed that the post-test mean score of students' English-speaking ability was significantly higher than the pre-test at the .05 level of significance. In addition, the satisfaction questionnaire indicated that students were highly satisfied with learning English through the PBL approach with business presentation content. The findings confirm that project-based learning using business presentations can effectively enhance students' English-speaking ability.

Keywords: Project-Based Learning (PBL), Business presentations, English-speaking ability

Introduction

The English language is one of the most important tools for global communication, which allows people from different countries to connect with each other, build relationships, and share knowledge. Therefore, good communication skills are required to ensure that individuals can express their ideas clearly and accurately. English also plays an important role in many fields, including business, politics, government, education, and global advertising (Held, McGrew, Goldblatt & Perraton, 1999).

Learning the English language is important because the English language can open many opportunities for learners, such as academic success, access to international activities, and future career growth. English also allows learners to enjoy international entertainment, such as books, films, and television. All of this makes English a more important skill for future development (Phoeun & Sengsri, 2021).

Speaking English is a crucial skill for communication that can help students connect to people around the globe and access more opportunities in life (Eaton, 2010). Nevertheless, many university students have problems with English speaking because of anxiety, fear, grammar issues, and limited vocabulary (Chand, 2021). Moreover, psychological barriers in students also play an important role in English speaking, such as anxiety, shyness, low confidence, and fear of mistakes, which also reduce participation (Nunan, 1999). Additionally, students prefer using their native language in class, which makes it hard for them to practice and improve their English (Harmer, 1991; Nikmah & Anwar, 2021).

A significant issue identified in the research is that first-year business administration students at the Rajamangala University of Technology Isan struggle with speaking English. Students do not use English often in their classroom and outside the classroom, which limits their practice. Most speaking classes are teacher-centered, so students have few opportunities to use the language. Many students also begin university with a low English level, which makes it difficult for them to express their thoughts with confidence. Thus, these challenges need to be addressed to help students grow as English speakers and succeed in university and future careers.

As Stoller (1997) mentioned, project-based learning (PBL) encourages students to collaborate by working independently, in groups, or as a class to complete real-world tasks. These projects combine different skills and lead to meaningful outcomes, including presentations and reports, which help students improve their language, confidence, and critical thinking. PBL has an effective way to teach English in different contexts, from basic skills to academic and job-related English (Stoller, 2002). In PBL, the teacher is a guide, and students work with real materials and present their final products. Before starting, students discuss the project topic with the teacher, then work in groups to plan and create their presentations. This process helps them build teamwork, real-life skills, and self-confidence (Stoller, 1997). The results showed that using PBL to teach English speaking can improve students' speaking skills, encourage teamwork, and strengthen problem-solving. Thus, PBL supports active, communicative, and creative learning as intended.

Much research has shown the growth of using PBL in teaching English-speaking abilities. As Sirisrimangkorn (2021) found that using PBL through presentations helped improve EFL students' speaking skills and was well-received by learners. Similarly, Mafruudloh and Fitriati (2020) showed that PBL enhanced speaking ability, teamwork, and problem-solving skills. We (2020) also reported that PBL using speaking tasks improved students' performance, motivation, and confidence. In the same way, Jaya, Hermansyah and Rosmiyati (2019) found that PBL boosted both speaking achievement and self-confidence.

This approach has shown improvement in students' speaking skills, teamwork, and problem-solving, while also boosting their motivation and confidence in using English. However, there is limited research on the speaking abilities of business administration students. In this study, the purpose is to examine the effects of learning English through project-based learning focusing on business presentations on the English-speaking ability of Rajamangala University of Technology Isan students.

Research Objectives

1. To examine the effects of learning English through project-based learning focusing on business presentations on the English-speaking ability of Rajamangala University of Technology Isan students.
2. To study students' satisfaction with learning English through project-based learning focusing on business presentations.

Research Hypothesis

Students who study English through project-based learning focusing on business presentations achieve significantly higher average scores in the post-speaking ability than in the pre-speaking ability.

Conceptual Framework

According to Stoller (1997), PBL teaches both language and content, making it useful in various contexts such as basic, academic, and job-related English, as well as

English for future teachers. PBL encourages students to collaborate on work with real-world content and create a final product.

In this study, the independent variable is learning English through PBL focusing on business presentations. The dependent variables are students' English-speaking ability and their satisfaction with learning English through PBL focusing on business presentations. The conceptual framework is shown in Figure 1

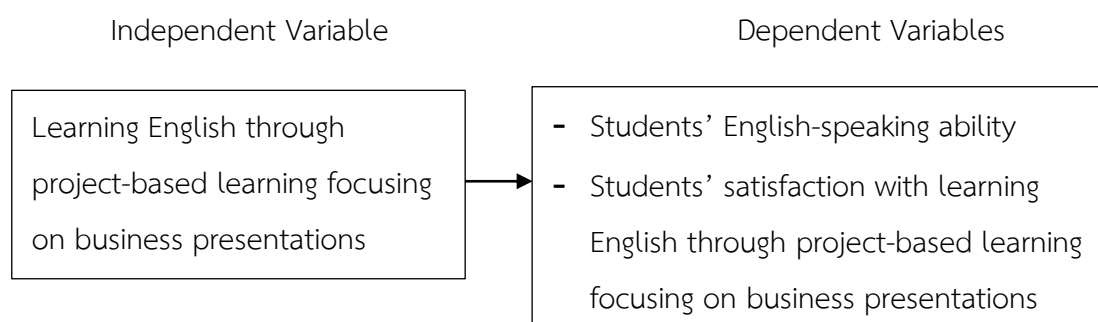

Figure 1 Conceptual Framework

Research Methodology

1. Population and Samples

The population consisted of 335 first-year business administration students who enrolled English subject in the second semester, academic year 2024 at Rajamangala University of Technology Isan, Nakhon Ratchasima. The population was organized into mixed-ability classes. The samples consisted of 44 first-year business administration students in class CT.8, who enrolled English subject in the second semester, academic year 2024. Students were selected by using cluster random sampling.

2. Instrumentation

2.1 The instrument used for the research procedure was a lesson plan that used project-based learning focusing on business presentations, and was designed based on Stoller's project-based learning (1997). The lesson plan took 12 hours. The context is related to the course description and units of learning of the Rajamangala University of Technology Isan curriculum for first-year business administration students.

The researcher applied the ten steps of Stoller (1997) to implement with the sample group. The five modified PBL steps are:

The first step is orientation, the teacher discloses the lesson's learning objectives, learning outcomes, and related information. Next, the teacher encourages students' attention by asking relevant questions and discussing the questions given. Then, the teacher provides a sample short video of a final product. The teacher encourages students to discuss the characteristics and structure of the sample business presentations in the clip. Students summarize the presentation's components of the project's business presentation.

Next is preparation, students are divided into groups of three with mixed abilities. Then, the teacher prepares students' knowledge and skills for the project. Students summarize knowledge and skills for doing a project. Next, the teacher determines the outcome with students and suggests sources to search for giving a presentation. Later, students search for words, phrases, or sentences used in the presentation with three components, and summarize and present them to the class.

The third is information gathering, the teacher encourages students to summarize the business presentation knowledge, and suggests sources for information. Next, students analyze content and draft their first scripts. Students are guided by the teacher, who provides feedback and suggests applications for effective slides. Students practice and improve their final product. Then, the teacher visits each group to give advice and feedback on their end product.

Then, presenting the final product, each group presents business presentations to the class. Each group is given 5-10 minutes to present. Later, the teacher monitors and assesses the presentation.

The last step is wrap-up, the teacher gives feedback on students' business presentations by focusing on content and language and encourages students to summarize the unit's knowledge and skills. Then, the teacher concludes essential points about giving a business presentation.

The entire score of the three experts' evaluation on the lesson plans using project-based learning focusing on business presentation was 3.82 out of 4.00 on the rating scale (4 = Excellent, 3 = Good, 2 = Average, 1 = Revise), which meant the lesson plan was excellent.

2.2 Instruments used for data collection contained an English-speaking ability test and a questionnaire. 1) The English-speaking ability test was an oral presentation test. The presentation required students to demonstrate various phrases, vocabulary, and structures of the presentation in a business setting. The oral presentation rubric was adapted from Nejad and Mahfoodh (2019), in which the total score is 25 within 5 aspects: 1) fluency, 2) pronunciation, 3) vocabulary, 4) grammar, and 5) body language to assess students' speaking ability. In each aspect, they scored 1 to 5, where 5 indicates students who can speak smoothly and confidently, with clear pronunciation, accurate grammar, a wide range of vocabulary, and natural body language. The reliability of the speaking test between the two raters was 0.82. And 2) Students were required to complete the questionnaire. It involved ten closed questions and one open-ended question.

Table 1 Speaking Test Evaluation Criteria

	5	4	3	2	1
Fluency	Smooth and fluid speech.	Smooth and fluid speech with few hesitations.	Speech is relatively smooth with some hesitation.	Speech is frequently hesitant with some sentences left uncompleted.	Speech is slow, hesitant, and strained.
Pronunciation	Pronunciation is excellent.	Pronunciation is good.	Pronunciation is good for some words.	Pronunciation is okay.	Pronunciation is lacking and hard to understand.
Vocabulary	Excellent control of language features; a wide range of well-chosen vocabulary.	Good language control, good range of relatively well-chosen vocabulary.	Adequate language control; vocabulary range is lacking.	Weak language control; basic vocabulary choice with some words clearly lacking.	Weak language control: vocabulary that is used does not match the task.

Table 1 (Cont.)

	5	4	3	2	1
Grammar	Accuracy & variety of grammatical structures.	Some errors in grammatical structures possibly caused by attempt to include a variety.	Frequent grammatical errors in little variety in structures.	Frequent grammatical errors even in simple structures.	Frequent grammatical errors even in simple structures, meaning is obscured.
Body language	Body language reflects comfort interacting with audience.	Body language reflects most comfort with audience.	Body language reflects some discomfort interacting with audience.	Body language reveals little discomfort interacting with audience.	Body language reveals a reluctance to interact with audience.
Overall score					

3. Data Collection

Data collection was managed both before and after the experiment. The experiment was conducted during the 2024 academic year, specifically in the second semester. Before conducting the experiment, an English-speaking ability test was given to first-year business administration students at the Rajamangala University of Technology Isan to evaluate their English-speaking skills before the treatment. During the treatment, students learned English through a PBL lesson plan focusing on business presentations. This implementation was completed within four weeks, for a total of twelve hours. After the treatment, the English-speaking ability of students was evaluated again using a post-test. Finally, they were asked to complete a questionnaire to evaluate their satisfaction with learning English through PBL focusing on business presentations.

4. Data Analysis

4.1 The English-speaking ability pre-test and post-test data were analyzed using means (\bar{X}), standard deviation (S.D.), and a t-test for the dependent.

4.2 The closed question data were analyzed using means (\bar{X}) and standard deviation (S.D.). The open-ended question data was analyzed using content analysis.

Research Results

According to research objective 1, to examine the effects of learning English through project-based learning focusing on business presentations on the English-speaking ability of Rajamangala University of Technology Isan students. The results are shown in Table 2.

Table 2 The pre-test and the post-test means scores in the English-speaking ability test comparison

Speaking Aspects	Total Score	Pre-test		Post-test		MD	t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
Fluency	5	1.68	0.47	4.09	0.60	2.41	25.691*	.000
Pronunciation	5	2.36	0.75	4.14	0.51	1.78	20.812*	.000
Vocabulary	5	1.75	0.53	4.41	0.62	2.66	25.937*	.000
Grammar	5	2.02	0.46	4.14	0.46	2.12	43.672*	.000
Body language	5	1.55	0.55	3.84	0.78	2.29	24.104*	.000
Total	25	9.36	2.10	20.61	2.54	11.25	55.319*	.000

*p < .05

From Table 2, in the English-speaking ability test, the mean score of students in the post-test was higher than in the pre-test in all five aspects: fluency, pronunciation, vocabulary, grammar, and body language. The highest post-test mean score was vocabulary ($\bar{X} = 4.41$), and the lowest post-test mean score was body language ($\bar{X} = 3.84$). Moreover, the total mean score of the post-English-speaking ability test was 20.61, which was higher than the pre-English-speaking ability test.

According to research objective 2, the objective is to study students' satisfaction with learning English through project-based learning focusing on business presentations. The questionnaires involved two parts, which were ten closed questions and one open-ended question. The first part was a closed question of 10 items. Students were required to answer the questions about learning English through PBL focusing on business presentations, by ticking from "Very satisfied" to "Very dissatisfied". The result of students' satisfaction with learning English through project-based learning focusing on business presentations is demonstrated in Table 3.

Table 3 Students' satisfaction with learning English through project-based learning focusing on business presentations

Statement	\bar{X}	S.D.	Meaning
1. The project-based learning lesson is interesting.	4.70	0.46	Very satisfied
2. The lesson's material is suitable for the students' levels.	4.84	0.37	Very satisfied
3. The learning resources are well-designed.	4.91	0.29	Very satisfied
4. The process of learning is well-organized.	4.80	0.41	Very satisfied
5. The learning activities are suitable for the level of students.	4.82	0.39	Very satisfied
6. Learning English through project-based learning can effectively improve my English-speaking ability.	4.73	0.45	Very satisfied
7. Learning English through project-based learning focusing on business presentations encourages students to speak English.	4.75	0.44	Very satisfied
8. Learning English through project-based learning supports group activities.	4.77	0.42	Very satisfied
9. The knowledge and skills of the lesson can be applied in students' future careers.	4.86	0.35	Very satisfied
10. I am delighted to learning English through project-based learning focusing on business presentations.	4.82	0.39	Very satisfied
Total	4.80	0.21	Very satisfied

As illustrated in Table 3, the highest mean score in this assessment revealed that the learning resources are well-designed, with most students being very satisfied ($\bar{X} = 4.91$), followed by the knowledge and skills of the lesson can be applied in students' future careers ($\bar{X} = 4.86$). The lowest mean score of assessment showed that the PBL lesson is interesting, with students being very satisfied ($\bar{X} = 4.70$). The questionnaire showed a total mean score of 4.80, which highlighted that students were very satisfied with learning English through project-based learning focusing on

business presentations. Moreover, the students were requested to answer an open-ended question. They reported that learning English through project-based learning focusing on business presentations improved their speaking abilities, and PBL activities could develop their speaking skills. Most students found the content appropriate for them and beneficial in their future careers and communication. Also, most students were fun, enjoyable, and satisfied with learning activities. They also liked working in groups with their friends.

Conclusion

The findings of the study indicated that the mean score of the post-test of English-speaking ability of the samples who learned English through project-based learning focusing on business presentations was significantly higher than the pre-test at the .05 level. Moreover, the results of the questionnaire indicated that students were very satisfied with learning English through project-based learning focusing on business presentations. Thus, PBL can improve students' English-speaking ability and enhance their positive satisfaction with learning English through PBL.

Discussion

According to the positive result, the project-based learning (PBL) approach is a method for helping students' collaboration and interaction. This study showed that students improved their confidence, communication, teamwork, and interaction through group and pair activities after learning English through project-based learning. According to Stoller (1997), PBL enhances a student-centered learning environment, social interaction, responsibility, and communication. Thuan (2017) also mentioned that PBL improved students' English skills and teamwork. Furthermore, Mafruudloh and Fitriati (2020) found that PBL encourages students' creativity and participation in the class. Firdaus and Septiady (2023) also mentioned that PBL increases teamwork skills, problem-solving skills, and innovation. Ahmad, Watrianthos, Samala, Muskhir and Dogara (2023) also noted that the PBL helped students develop critical thinking, problem-solving, and collaborative skills.

In addition, PBL can significantly enhance students' learning to practice their English-speaking abilities. This study illustrated that learning English through PBL, using Stoller's steps, provided students with opportunities to practice speaking both individually and in groups. As a result, PBL helped students develop their speaking ability, such as pronunciation, vocabulary, grammar, and sentence structure. According to Stoller (1997), the PBL approach is commonly used to teach English in a variety of contexts, including academic and professional purposes. PBL is also an effective tool for enhancing speaking abilities. PBL also improves interpersonal skills, self-confidence, and motivation in the classroom (Jaya et al., 2019; We, 2020; Mayekti, Faiza & Bestari, 2025). Lornklang (2021) mentioned that PBL improves English oral communication ability in undergraduate students and their knowledge of local tourist attractions. Firdaus and Septiady (2023) also found that PBL improves students' speaking and communication skills. Tuyen, Nga, and Mai (2022) also indicated that PBL enhances speaking skills in the classroom, which normally has limited opportunities for practice, communication, and interaction.

Finally, project-based learning focusing on business presentations can improve students' English-speaking abilities through real-world tasks by practicing through group and individual presentations. The results showed that students improved fluency in their oral presentation, pronunciation, language use, structure of presentations, and body language in the post-speaking ability test. According to Brown (2004), presentations are a common practice in academic and professional settings. Rao (2019) also highlighted that using real materials in learning enhances practicality and engagement. Many studies illustrated that using PBL focusing on business presentations develops speaking skills, academic performance, oral communication, fluency, and vocabulary (Bakar, Noordin & Razali, 2019; Hidayati, Novianti, Khansa, Slamet & Suryati, 2023; Handoyo, Agustina, Laaribi & Chuyen, 2024; Mayekti et al., 2025).

The results from students' satisfaction with learning English through project-based learning focusing on business presentations, illustrated that students were highly satisfied with learning English through PBL focusing on business presentations. Students strongly agreed that PBL improved their speaking abilities, and they also

mentioned that the method, materials, and activities were useful for their future careers. According to Fired-Booth (2002), PBL encourages students to present their work and build speaking confidence. Sirisrimangkorn (2021) also stated that students had positive attitudes toward PBL, and they felt that the PBL improved their speaking skills. Furthermore, the open-ended questions illustrated the results that students believed PBL improved their speaking ability. Mayekti et al. (2025) also mentioned that PBL helps students boost their motivation and speaking confidence.

Furthermore, students strongly agreed that learning English through project-based learning focusing on business presentations was enjoyable and allowed them to collaborate with their friends. They were also highly satisfied with group work, and the activities were fun and engaging. Shpeizer (2019) indicated that PBL encourages collaboration, responsibility, and communication. Mafruudloh and Fitriati (2020) revealed that PBL helps non-English major students meet their learning goals through effective communication. Similarly, Ngadiso, Sarosa, Asrori, Drajati and Handayani, (2021) stated that PBL boosts enjoyment and group interaction. We (2020) also indicated that the PBL method increases motivation, confidence, and interest in real-world tasks.

In conclusion, using PBL in teaching English has been widely used in Thailand. This study proves that learning English through project-based learning focusing on business presentations successfully develops students' speaking abilities, collaboration, and interaction. Students also stated that they were highly satisfied with this learning approach.

Recommendations

1. Recommendations for instruction

1.1 The content used in project-based learning focusing on business presentations should be relevant to the interests and needs of students and their familiarity with enhancing their understanding and usage.

1.2 Teachers should arrange learning activities carefully and allocate sufficient time for some activities.

1.3 Teachers should consider the background knowledge of students when creating learning materials to promote their learning outcomes and experiences.

1.4 Teachers should encourage students to have self-directed studying and gather outside the class to develop their experiences of learning and entertainment.

1.5 Teachers should arrange presentation practice and allocate sufficient time for oral presentations to allow students to develop their speaking fluency without relying on notes.

2. Recommendations for further study

2.1 Further studies should apply project-based learning focusing on business presentations to encourage listening skills, reading skills, and writing skills.

2.2 Further studies should examine the effectiveness of teaching English speaking using PBL focusing on business presentations with students of different proficiency levels to improve their learning achievement.

2.3 Further studies should explore PBL with other types of speaking activities that will be appropriate for students' interests, levels, and background knowledge

References

- Ahmad, S. T., Watrianthos, R., Samala, A. D., Muskhir, M. & Dogara, G. (2023). Project-based learning in vocational education: A bibliometric approach. *International Journal of Modern Education and Computer Science*, 15(4), pp. 43-56.
- Bakar, N. I. A., Noordin, N. & Razali, A. B. (2019). Improving oral communicative competence in English using Project-Based learning activities. *English Language Teaching*, 12(4), pp. 73-84.
- Brown, H. D. (2004). *Language assessment: Principles and classroom practices*. New York: Longman.
- Chand, G. B. (2021). Challenges faced by bachelor level students while speaking English. *Indonesian Journal of English Language Teaching and Applied Linguistics*, 6(1), pp. 45-60.

- Eaton, S. E. (2010). *Global trends in language learning in the twenty-first century*. Calgary: Onate Press.
- Fried-Booth, D., L. (2002). *Project work* (2nd ed.). New York: Oxford University Press.
- Firdaus, F. & Septiady, A. (2023). The effect of project-based learning on the students' speaking ability. *Journal on Education*, 5(3), pp. 10105–10112.
- Handoyo, F., Agustina, L., R, S., Laaribi, M. & Chuyen, N. T. H. (2024). Using informal assessments in project-based learning to motivate students to speak up: A classroom action research learned from ESP courses. *Journal of Languages and Language Teaching*, 12(2), pp. 1048-1057.
- Harmer, J. (1991). *The practice of English language teaching* (3rd ed.). New York: Longman.
- Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D. & Perraton, J. (1999). *Global transformations*. Stanford: Stanford University Press.
- Hidayati, D., Novianti, H., Khansa, M., Slamet, J. & Suryati, N. (2023). Effectiveness of project-based learning in ESP class: Viewed from Indonesian students' learning outcomes. *International Journal of Information and Education Technology*, 13(3), pp. 558-565.
- Jaya, A., Hermansyah, H. & Rosmiyati, E. (2019). The implementation of project-based learning in increasing speaking achievement and self-confidence. *Indonesian Educational Administration and Leadership Journal*, 1(1), pp. 4-14.
- Lornklang, T. (2021). A development of English for local tourism instructional model in Nakhon Ratchasima province. *Ratchaphruek Journal*, 19(1), pp. 48-57.
- Mafruudloh, N. & Fitriati, R. (2020). The effect of project-based learning to the students' speaking ability. *Celtic a Journal of Culture English Language Teaching Literature and Linguistics*, 7(1), pp. 57-64.
- Mayekti, M. H., Faiza, D. & Bestari, A. C. Y. (2025). Improving interpersonal speaking learning outcomes and students' confidence as well as exploring students' responses through project-based learning. *English Journal of Indragiri*, 9(1), pp. 109-121.
- Nejad, A. M. & Mahfoodh, O. H. A. (2019). Assessment of oral presentations: Effectiveness of self-, peer-, and teacher assessments. *International Journal of Instruction*, 12(3), pp. 615-632.

- Ngadiso, N., Sarosa, T., Asrori, M., Drajadi, N. A. & Handayani, A. (2021). Project-based Learning (PBL) in EFL learning: Lesson from Indonesia. *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*, 13(2), p. 1114-1122.
- Nikmah, N. S. & Anwar, C. (2021). EFL young learners' problems encountered in the learning of English speaking: Teachers' perspectives. *Register Journal*, 14(2), pp. 301-316.
- Nunan, D. (1999). *Second language teaching & learning*. Boston, MA: Heinle & Heinle.
- Phoeun, M. & Sengsri, S. (2021). The effect of a flipped classroom with communicative language teaching approach on undergraduate students' English speaking ability. *International Journal of Instruction*, 14(3), pp. 1025-1042.
- Rao, P. S. (2019). The importance of speaking skills in English classrooms. *Alford Council of International English & Literature Journal*, 2(2), pp. 6-18.
- Shpeizer, R. (2019). Towards a successful integration of project-based learning in higher education: Challenges, technologies and methods of implementation. *Universal Journal of Educational Research*, 7(8), pp. 1765-1771.
- Sirisrimangkorn, L. (2021). Improving EFL undergraduate learners' speaking skills through project-based learning using presentation. *Advances in Language and Literary Studies*, 12(3), pp. 65-72.
- Stoller, F. (1997) Project work: A means to promote language and content. *Forum: A Journal for the Teacher of English Outside the United States*, 35(4), pp. 2-9.
- _____. (2002). Project work: A means to promote language and content. In Jack, C. Richards & Willy, A. Renandya (Eds.), *Methodology in Language Teaching: An anthology of Current Practice* (pp. 107-120). Cambridge: Cambridge University Press.
- Thuan, P. D. (2017). Project work for teaching English for ESP learners. *TESOL Conference Proceedings: Innovation and Creativity in Teaching and Learning Foreign Languages 2017* (pp. 613-641). Hochiminh City: Hochiminh City Open University.
- Tuyen, N. C. B., Nga, N. T. & Mai, N. T. X. (2022). Applying project-based-learning to improve English speaking skills of remote learners at tertiary education. *Ho Chi Minh City Open University Journal of Science-Social Sciences*, 12(2), pp. 85-103.
- We, S. M. (2020). Enhancing students' speaking skills through project-based learning. *Jurnal Lingua Idea*, 11(2), pp. 113-126.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำแนะนำสำหรับการส่งบทความตีพิมพ์
(Instructions for Authors to Submission)

นโยบายและวัตถุประสงค์

Ratchaphruek Journal (วารสารราชพฤกษ์) เป็นวารสารวิชาการของสำนักการศึกษารัฐบาล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งเป็นวารสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้กำหนดขอบเขตสาขาวิชาย่อย (Sub-Subject Area) ของวารสาร แบ่งเป็น 5 สาขาวิชาย่อย ได้แก่ ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ (General Arts and Humanities) จิตวิทยาพัฒนาการและการศึกษา (Developmental and Educational Psychology) สังคมศาสตร์ทั่วไป (General Social Sciences) การศึกษา (Education) และรัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) สำหรับคณาจารย์/ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งในและนอกสถาบัน เพื่อเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ ผลงานระหว่างอาจารย์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา กับสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในรูปของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยตามขอบเขตสาขาวิชาที่กำหนด โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ คือ

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน
- ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม
- ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

เกณฑ์การตีพิมพ์

1. บทความที่ส่งมาเพื่อเผยแพร่ **ต้องเป็นบทความใหม่ที่อยู่ในสาขาวิชาย่อยตามที่กำหนด** โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้ ต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับบทความอย่างน้อย 2-3 ท่าน ในการพิจารณาบทความ 1 เรื่อง โดยมีรูปแบบการกลั่นกรองบทความก่อนการตีพิมพ์แบบ Double-blind peer review

2. ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ มี 2 ประเภท ดังนี้

2.1 **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นผลงานที่ต้องการนำเสนอผลการศึกษา และรายงานผลการวิจัยของผู้เขียนหรือกลุ่มผู้เขียนได้ค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบและมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

2.2 บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นผลงานที่ต้องการเสนอความรู้ทั่วไปหรือแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์หรือนำเสนอเป็นองค์ความรู้ใหม่เชิงสังเคราะห์ พร้อมมีการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้เขียนเพิ่มเติมด้วยเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่ผู้อ่าน

3. ผู้นิพนธ์ ต้องดำเนินการตามจริยธรรมและจรรยาบรรณวารสารวิชาการ โดยไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานวิชาการ หรือการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง หรือมีข้อมูลการวิจัยซ้ำซ้อน ซึ่งกองบรรณาธิการวารสารได้กำหนดค่าเปอร์เซ็นต์ความคล้าย (ทั้งเอกสาร) อ้างอิงจากโปรแกรม CopyCatch จากระบบ Thaijo **ในระดับไม่เกิน 15%**

การเตรียมต้นฉบับ

1. **ผลงานวิจัย/วิชาการ ที่รับพิจารณาตีพิมพ์** ต้องพิมพ์ด้วยกระดาษขนาด A4 แบบหน้าเดียว ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบซ้ายและด้านบน 1.5 นิ้ว (3.81 ซม.) เว้นขอบขวาและด้านล่าง 1 นิ้ว (2.54 ซม.) ใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 18-point สำหรับชื่อเรื่อง ขนาด 16-point สำหรับหัวข้ออื่นๆ และเนื้อหา ให้กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เท่าปกติ หรือ 1.0 line single และจัดข้อความกระจายแบบไทย (Thai Distributed) ความยาวไม่เกิน 15 หน้า (**กรณีที่ไม่เป็นไปตามที่กำหนด กองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณา**)

2. องค์ประกอบของบทความ

2.1 บทความวิจัย ต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.1.2 ชื่อผู้แต่งและผู้แต่งร่วม (Authors and Co-authors) ระบุเฉพาะชื่อ และนามสกุลเต็ม (ระบุทุกคน) ทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่ เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อตัวและนามสกุล ถ้ามีผู้เขียนบทความหลายคน ให้ใช้หมายเลขกำกับตามลำดับและลงเครื่องหมายดอกจัน (*) ของผู้ประสานงานหลักเท่านั้น โดยแทรกเป็นเชิงอรรถด้านล่างของหน้าแรก เพื่อระบุรายละเอียดของผู้แต่งแต่ละคนตามหมายเลขที่กำกับ ประกอบด้วยชื่อหน่วยงาน สาขาวิชา คณะ/สาขาวิชา หน่วยงานที่สังกัด หรือสถาบันการศึกษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลของผู้ประสานงานหลักเท่านั้น

2.1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยความยาวไม่เกิน 250 คำ ของแต่ละภาษา ให้นำเสนอบทคัดย่อภาษาไทย ตามด้วยภาษาอังกฤษ โดยเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาโดยสรุป เช่น วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยอย่างต่อเนื่องกัน

2.1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้ระบุคำที่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการค้นหา/สืบค้น ประมาณ 3-5 คำ ต่อกำจากบทความคัดย่อ โดยพิมพ์ขีดขอบด้านซ้าย เฉพาะชื่อหัวข้อให้พิมพ์ตัวหนา คำสำคัญภาษาไทยให้ใช้การเว้นวรรค 2 วรรค ส่วนภาษาอังกฤษให้ใช้จุลภาคคั่นระหว่างคำ

2.1.5 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

2.1.5.1 บทนำ (ครอบคลุมความสำคัญ และที่มาของปัญหาการวิจัย)

2.1.5.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1.5.3 สมมติฐานการวิจัย

2.1.5.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.5.5 วิธีดำเนินการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล/ทดลอง วิธีดำเนินการวิจัย/ทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)

2.1.5.6 สรุปผลการวิจัย

2.1.5.7 อภิปรายผล

2.1.5.8 ข้อเสนอแนะ (ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการการทำวิจัยครั้งต่อไป)

2.1.5.9 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) ให้ระบุเฉพาะ ชื่อความขอบคุณบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเขียนบทความ ความยาวไม่ควรเกิน 100 คำ

2.1.5.10 เอกสารอ้างอิง ให้ใช้อ้างอิงตามรูปแบบ APA แบบระบบนาม-ปี (Name-Year System) โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างท้ายของข้อความที่ต้องการอ้าง ในส่วนของการอ้างอิงท้ายบทความ ผู้เขียนจะต้องรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ และจัดเรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดรูปแบบการอ้างอิงได้จากหน้าเว็บไซต์ (โดยกองบรรณาธิการกำหนดการเขียนอ้างอิงตามคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และภาคินพนธ์ ปี 2566 ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา)

2.2 บทความวิชาการ ต้องมีองค์ประกอบเรียงตามลำดับ ดังนี้

2.2.1 ชื่อเรื่อง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชื่อบทความภาษาอังกฤษให้ใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่ (Capital letter) ตัวแรกของทุกคำ ยกเว้นคำบุพบทที่ใช้ตัวอักษรพิมพ์เล็ก

2.2.2 ชื่อผู้แต่ง ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.2.2.1 ชื่อผู้เขียนทุกคน (ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องมีคำนำหน้าชื่อตำแหน่งทางวิชาการ)

2.2.2.2 หน่วยงานที่สังกัดของผู้เขียนทุกคน (สาขาวิชา ภาควิชา มหาวิทยาลัย/หน่วยงานที่สังกัด) ระบุตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด e-mail ของผู้เขียนทุกคน โดยใช้หมายเลขตามลำดับ

2.2.3 บทคัดย่อ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 250 คำ เขียนให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์

2.2.4 คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 5 คำ

2.2.5 บทนำ เขียนให้กระชับและเข้าใจง่าย

2.2.6 เนื้อความ เขียนให้มีการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2.7 บทสรุป เขียนให้กระชับครอบคลุมเนื้อความที่กล่าวไว้

2.2.8 เอกสารอ้างอิง การอ้างอิงในเรื่อง ให้ใช้การอ้างอิงแบบระบบนาม-ปี (Name-Year System) โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีพิมพ์ของเอกสาร ไว้ข้างหน้าหรือข้างท้ายของข้อความที่ต้องการอ้าง ผู้เขียนจะต้องรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมด ที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในการเขียนบทความ และจัดเรียงตามลำดับตัวอักษรชื่อผู้แต่ง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดรูปแบบการอ้างอิงได้จากหน้าเว็บไซต์ (โดยกองบรรณาธิการกำหนดการเขียนอ้างอิงตามคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และภาคินิพนธ์ ปี 2566 ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา)

การส่งบทความ

1. ผู้ส่งบทความต้องมีคำรับรองว่าบทความของตนไม่เคยตีพิมพ์ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น นำส่งพร้อมบทความในการลงทะเบียนขอรับตีพิมพ์ (ดาวน์โหลดจากหน้าเว็บไซต์)

2. ผู้ส่งบทความต้องนำส่งแบบฟอร์มประกอบการพิจารณาผลงานที่จะส่ง ดังนี้

R1 - แบบรับรองการพิจารณาบทความ (สำหรับผู้แต่ง)

R2 - แบบรับรองการพิจารณาบทความวิจัย (สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

R3 - แบบประเมินตนเองรายการนำส่ง-บทความวิจัย

R4 - แบบประเมินตนเองรายการนำส่ง-บทความวิชาการ

ในการตรวจสอบรายการนำส่งบทความวิจัย/วิชาการ เพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร Ratchaphruek Journal (วารสารราชพฤกษ์) (สามารถดาวน์โหลดจากหน้าเว็บไซต์)

3. หากรูปแบบการพิมพ์ไม่เป็นตามกำหนดของการเตรียมต้นฉบับ และไม่นำส่งหรือแนบเอกสารแบบฟอร์มดังข้อ 2 ให้ครบถ้วน กองบรรณาธิการจะไม่รับพิจารณาบทความ

4. การชำระเงิน ผู้ส่งบทความจะต้องชำระเงินค่าลงทะเบียนตีพิมพ์เมื่อผ่านการพิจารณาเบื้องต้นจากกองบรรณาธิการ ก่อนเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต่อไป โดยอัตราค่าลงทะเบียนตีพิมพ์ผลงานวารสารฯ เป็นไปตามประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ 1941/2567 เรื่อง กำหนดอัตราค่าลงทะเบียนตีพิมพ์ผลงานฯ ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2567 ดังนี้

4.1 กรณีที่ 1 การพิจารณาตรวจสอบบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ
จำนวน 2 คน สำหรับบุคคลภายใน 2,500 บาท / บุคคลภายนอก 4,000 บาท

4.2 กรณีที่ 2 การพิจารณาตรวจสอบบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ
จำนวน 3 คน สำหรับบุคคลภายใน 4,000 บาท / บุคคลภายนอก 6,000 บาท

**** ทั้งนี้การชำระเงินแล้วไม่ใช่การยืนยันผลการพิจารณารับตีพิมพ์ ขึ้นอยู่กับคุณภาพ
ของผลงานที่ส่งและผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วย ให้ผู้นิพนธ์ชำระค่าลงทะเบียนโดยการโอนเงิน
เมื่อได้รับการติดต่อจากผู้ดูแลวารสารเท่านั้น และไม่สามารถคืนเงินได้ทุกกรณี**

การติดต่อสอบถามในการจัดส่งบทความ

กองบรรณาธิการ Ratchaphruek Journal (วารสารราชพฤกษ์)

สำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 0-4400-9009 ต่อ 1581 / 064-2138688

e-mail: ratchaphruekjournal@nrru.ac.th, ratchaphruekjournal@gmail.com

ผู้สนใจส่งบทความ สามารถลงทะเบียนส่งบทความได้ที่

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Ratchaphruekjournal>

“บทความและข้อความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน
กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป ในกรณีที่มีการลอกเลียนหรือแอบอ้าง
โดยปราศจากการอ้างอิงหรือทำให้เข้าใจผิดว่าเป็นผลงานของผู้เขียน
กรุณาแจ้งให้ทางกองบรรณาธิการทราบด้วยจะเป็นพระคุณยิ่ง”

ภาคผนวก ข

รูปแบบการเขียนอ้างอิงในบทความของ Ratchaphruek Journal (วารสารราชพฤกษ์) ตามรูปแบบ APA Style (American Psychological Association)

การอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อหา ถือเป็นจรรยาบรรณของผู้เขียนและเป็นการให้เกียรติแก่เจ้าของความคิด ทฤษฎีที่นำมากล่าวอ้าง นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านได้ติดตามศึกษาค้นคว้าแหล่งข้อมูลต่างๆ เหล่านั้นได้ถูกต้อง กองบรรณาธิการจึงได้กำหนดให้เขียนการอ้างอิงตามคู่มือการทำวิทยานิพนธ์และภาคนิพนธ์ ปี 2566 ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหาแบบ APA Style (6th ed.) และเขียนอ้างอิงแบบระบบนาม-ปี (Name-Year System) ซึ่งมีส่วน ประกอบสำคัญสองส่วนคือ ผู้แต่ง กับ ปีที่พิมพ์ หรือปีที่เผยแพร่ หากอ้างอิงจากสื่อสิ่งพิมพ์จะมีส่วนที่สามเพิ่มเข้ามาคือ เลขหน้าที่ใช้ในการอ้างอิง สำหรับรายละเอียดอื่นๆ เช่น ชื่อเรื่อง ครั้งที่พิมพ์ สถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ฯลฯ จะแสดงไว้ในหน้ารายการอ้างอิงโดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนใช้อ้างอิง ที่ปรากฏเฉพาะในบทความเท่านั้น และจัดเรียงรายการตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ดังนี้

1. การอ้างอิงในเนื้อหา

ในกรณีงานนิพนธ์ที่นำมาอ้างอิง มีผู้แต่ง 1-2 ให้ระบุทุกคน หากมีผู้แต่งตั้งแต่ 3-6 คน การเขียนอ้างอิงครั้งแรก ลงข้อมูลเต็มรูปแบบ คือ ลงชื่อผู้แต่งทุกคนคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาคตามด้วยคำว่า “และ” หรือ and หรือ & แล้วแต่กรณีและตามด้วยปีพิมพ์ แต่ในการเขียนอ้างอิงครั้งต่อมาให้ลงข้อมูลย่อคือ ชื่อผู้แต่ง 1 ตามด้วย “และคณะ” หรือ et al. คั่นด้วยจุลภาคตามด้วยปีพิมพ์

1.1 การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

- ตัวอย่าง บุษกร จันทเทวณูมาส (2566)
 นางลักษณ วิรัชชัย, ดรุณี รัศมิ์พุทธ และสุวิมล ว่องวาณิช (2544, น. 32)
 พัชรินทร์ บุญเทียม (2553, น. 38-39)
 Alamazi (1993, p. 48) *ชาวต่างชาติระบุเฉพาะนามสกุลผู้เขียน
 Giddings (1991, pp. 149-153)
 Edstrom et al. (2008)
 Hoban, Yadin and Tabory (1999)

1.2 การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ

ตัวอย่าง (ทรรคนะ ใจชุ่มชื่น, 2543)

(ประภัสสร พูลโรจน์, 2543)

(อมร รักษาสัตย์, 2544, น. 39-45)

(Poole, 2002, pp. 278-279) *ชาวต่างชาติระบุเฉพาะนามสกุลผู้เขียน

1.3 เลขหน้า

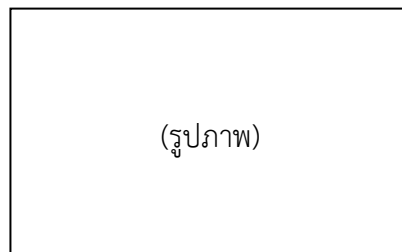
การอ้างอิงเนื้อหาหรือข้อความเฉพาะมาจากบางหน้า เช่น ความหมาย คำกล่าวสรุป บทกลอน สำนวน หรือแนวคิด และอื่นๆ ที่ไม่ใช่การสรุปความจากเนื้อหาทั้งหมด ให้ระบุเลขหน้าที่อ้างอิงนั้น โดยเพิ่มเครื่องหมายจุลภาค (Comma) ต่อจากปีพิมพ์ตามด้วยตัวอักษรย่อของหน้า คือ น. และของ Page (อ้างอิงหน้าเดียว) และ Pages (อ้างอิงมากกว่า 1 หน้า) คือ p. และ pp. (ภาษาอังกฤษ) ตามลำดับและตามด้วยเลขหน้า อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ

เช่น อมร รักษาสัตย์ (2544, น. 39-40) Alamazi (1993, p. 48)

1.4 การอ้างอิงแหล่งที่มาของภาพประกอบ

อาจเป็นภาพหรือรูปที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเองหรือนำมาจากแหล่งอื่น ให้พิมพ์ด้วยตัวปกติ รูปแบบตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 point พิมพ์ชิดซ้าย หากชื่อภาพยาวเกินกว่า 1 บรรทัด ให้พิมพ์บรรทัดที่สองตรงกับคำแรกของชื่อภาพ

กรณีที่ 1 เป็นภาพที่นำมาจากแหล่งอื่นให้ระบุแหล่งที่มา และนำไปเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความ

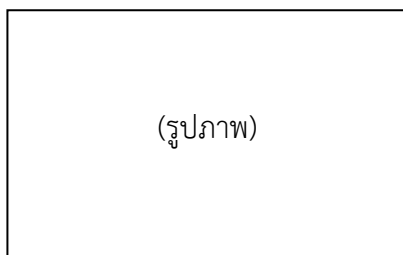
ภาพที่ 1 ชื่อภาพตัวปกติ (TH.SarabunPSK, 16.pt.).....

Figure 1

ที่มา: ชื่อผู้แต่ง (ปี, เลขหน้า) เช่น จินตนา ราชพฤกษ์ (2562, น. 15)

ที่มา: Logley et al. (2003, p. 43)

กรณีที่ 2 เป็นภาพที่ผู้เขียนถ่าย วาด สร้างสรรค์ขึ้นเองหรือเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ภาพนั้น ให้อธิบายไว้ในเนื้อหาด้วย เช่น ลักษณะของการสร้างสรรค์ภาพนี้ขึ้น และระบุที่มาว่าถ่ายเมื่อวันที่เท่าไร ณ สถานที่ใด (ถ้ามี) เพื่อแสดงถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ โดยไม่ต้องนำไปเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความ ดังตัวอย่างในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การป้อนหม้อดินเผาผ่านเคียวิน (TH.SarabunPSK..16.pt)..

ที่มา: ประดิษฐ์ ราชพฤกษ์ ถ่ายเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2564 ณ ศูนย์การเรียนรู้ด้านเคียวิน

1.5 การอ้างอิงจากการสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ไม่มีการจัดเก็บข้อมูลเป็นระบบ เช่น การสื่อสารทางจดหมาย การสัมภาษณ์ การสนทนาทางโทรศัพท์ การสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ข้อความ กระดานข่าว จะมีเฉพาะการอ้างอิงในเนื้อหา แต่ในรายการอ้างอิงท้ายบทหรือเล่มไม่มี ตามรูปแบบ ดังนี้

(ชื่อผู้สื่อสาร, //การสื่อสารระหว่างบุคคล, //วันที่ เดือน พ.ศ.)

การอ้างอิงในเนื้อหาหน้าข้อความ

สมคิด ใจดี (การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มิถุนายน 2564)

การอ้างอิงในเนื้อหาท้ายข้อความ

(สมคิด ใจดี, การสื่อสารระหว่างบุคคล, 11 มิถุนายน 2564)

2. การลงรายการอ้างอิงท้ายบทความ

บรรทัดแรกของแต่ละรายการจะพิมพ์ขีดขอบโดยไม่เว้นระยะ แต่ถ้ารายการนั้นพิมพ์ไม่จบในบรรทัดเดียวให้พิมพ์ต่อในบรรทัดที่ 2 โดยเว้นระยะเข้าไป 7 ตัวอักษร (เริ่มพิมพ์ตัวที่แปด) หรือเยื้อง 1.5 ซม. เว้นวรรคแต่ละรายการดังตัวอย่าง (/) (ใส่ตัวเอียงที่รายการตัวสีแดง) ตามรูปแบบ ดังนี้

2.1 หนังสือ

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// **ชื่อเรื่อง**/(พิมพ์ครั้งที่).//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์. ระบุเฉพาะชื่อสำนักพิมพ์เท่านั้น

ตัวอย่าง

จุมพต สายสุนทร. (2552). *กฎหมายระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
ปิยะ นากสงค์ และพันธุ์วี วรสิทธิกุล. (2545). *คู่มือฟังเพลงเล่นเกมร้อง คาราโอเกะ*. กรุงเทพฯ:
ซัคเซสมิเดีย.

สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชชะนีกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. (2551). *สถิติวิเคราะห์
สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*.
กรุงเทพฯ: มิสชั่นมีเดีย.

Harris, M. B. (1995). *Basic statistics for behavioral science research*. Boston: Allyn
and Bacon.

Magee, J. & Kramer, J. (2006). *Concurrency state models & java programs*. West
Sussex, UK: John Wiley

กรมศิลปากร, สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ. (2563). *ปราสาทพนมรุ้ง* (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

2.2 หนังสืออ้างอิง

1) อ้างอิงทั้งเล่ม

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// **ชื่อเรื่อง**/(พิมพ์ครั้งที่).//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

หรือ 2) อ้างอิงเฉพาะบทหรือเรื่องในเล่ม

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).//ชื่อบทหรือเรื่อง./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.)// **ชื่อหนังสือ**/
(น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า).//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

หรือ

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).//ชื่อบทหรือเรื่อง./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.)// **ชื่อหนังสือ**/
(น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า).//สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/จาก/http://www.xxxxxxx.

ตัวอย่าง

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระบรม
ชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร. (2548). *พิพิธภัณฑสถาน.
ในสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ๆ เล่มที่ 40*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2564, จาก
<https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=40&chap=1&page=t40-1-infodetail01.html>

วงศ์ วรรณพิเชฐ. (2548). *พจนานุกรมตัวอย่างประโยคลีลาภาษาอังกฤษพร้อมคำแปล*. กรุงเทพฯ: ไทยเวียร์ พับลิเคชัน.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

Encyclopedia of software engineering. (1994). New York: John Wiley & Sons.

Webster's New World Dictionary of computer terms. (1998). New York: West's New World.

2.3 บทความหรือบทในหนังสือ

ชื่อผู้แต่งบทความหรือบท. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความหรือบท. ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), *ชื่อหนังสือ* (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์. บรรณาธิการชาวต่างประเทศใส่อักษรย่อชื่อต้นและชื่อรอง ตามด้วยนามสกุล

ตัวอย่าง

ณัฐพล ปัญญาโสภณ. (2564). มุมมองของนักศึกษานิเทศศาสตร์ ต่อกระบวนการผลิตละครเพื่อการสื่อสาร. ใน ชนัญชี่ ภักคานนท์ (บ.ก.), *กระบวนการทัศน์ มหาวิทยาลัยไทยบนความท้าทายของเอเชีย แปซิฟิก* (น. 23-24). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Sinnaeve, G. et al. (2010). Use of near infrared spectroscopy for the determination of internal quality of entire apples. In S. Saranwong, S. Kasemsumran, & W. Thanapase (Eds.), *Near infrared spectroscopy: Proceeding of the 14th International Conference* (pp. 255-259). West Sussex, UK: IMP.

2.4 วารสาร

แบบฉบับพิมพ์

ชื่อผู้แต่ง. //(ปีพิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร. /เลขของปีที่(เลขของฉบับที่). //น. หรือ p. หรือ pp./ เลขหน้า.

หรือแบบฉบับอิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง. //(ปีพิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร. /เลขปีที่(ฉบับที่). /น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า. // สืบค้นเมื่อ วัน/เดือน/ปี./จาก/http://www.xxxxxxx

ตัวอย่าง

- บงการ หอมนาน. (2551). เทคโนโลยีกับการควบคุมด้วยตรรกะฟัซซีตามขั้นตอนและฟังก์ชันสมาชิก. *ไมโครคอมพิวเตอร์*, 26(271), น. 153-156. สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.dpu.ac.th/laic/page.php?id=5753>
- ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2553). การจัดการป้องกันและลดสารให้กลืนโคลน Goemin ในผลิตภัณฑ์แปรรูปสัตว์น้ำ. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 24(72), น. 103-119.
- ลำดวน เทียรฆนิธิกุล. (2552). เส้นทางเสด็จเยี่ยมราชสำนักต่างประเทศ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปี พ.ศ. 2443-2444 (ร.ศ. 119-120). *วชิรวารานุกรณสาร*, 28(4), น. 29-39.
- Judson, R. A. & Klee, E. (2011). Big bank, small bank: Monetary policy implementation and banks' reserve management strategies. *Journal of Economics and Business*, 63(4), pp. 306-328. Retrieved June 23, 2011, from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0148619511000142>
- Siriwongworawat, S. (2003). Use of ICT in Thai libraries: An overview. *Program: Electronic Library and Information Systems*, 37(1), pp. 38-43.
- Tandra, R., Sahai, A. & Veeravalli, V. (2011). Unified space-time metrics to evaluate spectrum sensing. *IEEE Communications Magazine*, 49(3), pp. 54-61.

2.5 รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง://(ปีพิมพ์)//ชื่อเรื่อง/(รายงานผลการวิจัย)//สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

- กิติพงษ์ ลื่อนาม. (2553). การพัฒนารูปแบบการสอนสอดแทรกความรู้ ด้านจริยธรรมเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เรื่อง การทดสอบสมมุติฐาน: รูปแบบผสานระเบียบวิธี (รายงานผลการวิจัย). นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- Chitnomrath, T. (2011). *A Study of factors regarding firm characteristics that affect financing decisions of public companies listed on the stock exchange of Thailand* (Research report). Bangkok: Dhurakij Pundit University.

2.6 เอกสารการประชุมวิชาการ

ผู้แต่ง //(ปีพิมพ์) //ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท./ใน หรือ In/ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.) //ชื่อการประชุม/(น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า) //สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ซัชพล มงคลิก. (2552). การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ในการจัดตารางการผลิตแบบพหุเกณฑ์: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยา. ใน *การประชุมวิชาการ การบริหารและการจัดการ ครั้งที่ 5* (น. 46). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ธมนวรรณ กัญญาหัตถ์ และศรีณยพงศ์ เทียงธรรม. (2554). ความพึงพอใจของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อประโยชน์ของสมาร์ทโฟน. ใน *ชนัญชี ภั้งคานนท์ (บ.ก.), กระบวนทัศน์มหาวิทยาลัยไทยบนความท้าทายของเอเชียปacific* (น. 119-121). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Krongteaw, C., Messner, K., Hinterstoisser, B. & Fackler, K. (2010). Lignocellulosic structural changes after physic-chemical pretreatment monitored by near infrared spectroscopy. In S. Saranwong, S. Kasemsumran, W. Thanapase & P. Williams (Eds.), *Near infrared spectroscopy: Proceedings of the 14th International Conference* (pp. 193-198). West Sussex, UK: IMP.

2.7 วิทยานิพนธ์

1) แบบรูปเล่ม

ผู้แต่ง //(ปีพิมพ์) //ชื่อเรื่อง/(วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation หรือ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตหรือ Master's thesis, สถาบัน).

2) แบบอิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง //(ปีพิมพ์) //ชื่อเรื่อง/(วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต หรือ Master's thesis หรือ วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต หรือ Doctoral dissertation, สถาบัน) //สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี หรือ Retrieved, จาก/หรือ from/http://www.xxxxxxx

ตัวอย่าง

วันชนะ กลั่นพรมสุวรรณ. (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารการฝึกนักศึกษาวิชาทหารในกองทัพบกไทย* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).

วิทวัส สหวงศ์. (2558). ผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียรูปแบบสถานการณ์จำลอง เรื่อง การใช้สารสนเทศเพื่อการนำเสนอ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา). สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2559, จาก <http://www.webfoma.arc.nrru.ac.th/IWEBFORM/ICommand/isearch/iattm2.asp?fst=1&dsn=iwebform&ifmid=0120000712001007%2F581029-00001>

Nickels, D. W. (2005). *The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study* (Doctoral dissertation, University of Memphis).

2.8 หนังสือพิมพ์

1) แบบฉบับพิมพ์
ผู้แต่ง.// (วัน เดือน ปีพิมพ์).// ชื่อบทความ.// **ชื่อหนังสือพิมพ์**,/น. หรือ p. หรือ pp./เลขหน้า.

2) แบบออนไลน์
ผู้แต่ง.// (วัน เดือน ปีพิมพ์).// ชื่อบทความ.// **ชื่อหนังสือพิมพ์**.// สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/ จาก/<http://www.xxxxxxx>

ตัวอย่าง

พนิดา สวงนเสรีวานิช. (24 เมษายน 2554). พระปลัดสุชาติ สุวัฑฒโก ปกาเกอญอ นักพัฒนา. *มติชน*, น. 17-18.

ภัค เศรษฐะ. (17 พฤศจิกายน 2564). เตรียมแผนรับมือ. *ไทยรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2564, จาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/2242908>

2.9 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.// (ปีพิมพ์).// **ชื่อบทความ**.// สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี,/ จาก <http://www.xxxxxxx>

ตัวอย่าง

สุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย. (2554). *จัดระเบียบสำนักงานทนายความ*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2554, จาก <http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge>

CNN Wire Staff. (2011). *How U.S. forces killed Osama Bin Laden*. Retrieved May 3, 2011, from <http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/>

2.10 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย. (วัน เดือน ปี). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ตอนที่ เลขหน้า.

ประกาศ ก.บ.ศป. เรื่อง มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด-19. (29 กุมภาพันธ์ 2563). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนที่ 17ก หน้า 5.

3. ตาราง

- 3.1 ตารางที่นำเสนอในบทความ อาจเป็นตารางที่ผู้นิพนธ์จัดทำขึ้นหรือคัดลอกจากที่อื่นก็ได้
- 3.2 ก่อนนำเสนอตาราง ต้องมีข้อความนำเข้าสู่ตาราง เช่น ดังปรากฏในตารางที่ 1
- 3.3 ตารางประกอบด้วยคำว่า ตารางที่ ลำดับหมายเลขของตาราง ชื่อตาราง ส่วนข้อความและที่มาของตาราง (ในกรณีคัดลอกจากที่อื่น)
- 3.4 พิมพ์คำว่า ตารางที่ หรือ Table ขีดขอบซ้ายสุด เว้น 1 ระยะตัวอักษรต่อด้วยหมายเลขตาราง เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 หลังตัวเลขเว้น 2 ระยะตัวอักษร จึงพิมพ์ชื่อตาราง
- 3.5 หากชื่อตารางยาวเกินกว่า 1 บรรทัดให้พิมพ์บรรทัดที่สองตรงกับคำแรกของชื่อตาราง
- 3.6 ชื่อตารางควรอยู่หน้าเดียวกับตาราง และใช้เส้นหัว-ท้ายตารางเป็นเส้นคู่
- 3.7 หากมีคำอธิบายเพิ่มเติมที่ต้องการระบุนรายละเอียดให้ชัดเจน ให้นำไปใส่ไว้ในหมายเหตุท้ายตาราง
- 3.8 ตารางที่คัดลอก ดัดแปลง หรือปรับปรุงมาจากแหล่งอื่นให้ระบุแหล่งที่มา
- 3.9 ตารางที่มีความยาวมาก ไม่สามารถพิมพ์ให้สิ้นสุดในหน้าเดียวได้ ให้ขีดเส้นปิดท้ายตารางด้วยเส้นเดี่ยว และพิมพ์ส่วนที่เหลือในหน้าถัดไป โดยมีลำดับที่ตาราง พร้อมทั้งพิมพ์คำว่า (ต่อ) หรือ (Cont.) ไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ เช่น ตารางที่ 1 (ต่อ) หรือ Table 1 (Cont.)
- 3.10 เฉพาะตารางที่มีความกว้างเกินกว่าที่จะบรรจุในหน้ากระดาษเดียวได้ อาจย่อส่วนลงได้ แต่ให้มีขนาดตัวอักษรไม่น้อยกว่า 14 พอยนต์ แต่ถ้าไม่สามารถพิมพ์ลงในแนวตั้งได้ ให้พิมพ์ลงในแนวขวางของกระดาษ
- 3.11 ตารางเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีค่าสถิติพื้นฐาน และการเปรียบเทียบต่างๆ นั้น ผู้นิพนธ์ต้องแสดงผลในตารางให้ถูกต้อง มีการแสดงค่าสถิติที่จำเป็นให้ถูกต้องครบถ้วน และใช้รูปแบบที่เหมือนกันตลอดไปทุกตาราง
- 3.12 ใต้ตารางให้มีคำอธิบายตาราง ให้อธิบายผลที่เด่นหรือด้อยที่ควรเน้น ไม่อธิบายผลทุกข้อจนยาวเกินความจำเป็น ให้อธิบายในลักษณะแปลความ (Translation) เท่านั้น ไม่มีการตีความ (Interpretation) หรือขยายความ (Extrapolation)

ตัวอย่าง

ตารางที่/1//การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียน
โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนชนิดมีข้อมูลป้อนกลับแบบมีการเคลื่อนไหว
(กลุ่มทดลองที่ 1) กับกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนชนิดมีข้อมูล
ป้อนกลับ แบบมีเสียงบรรยายประกอบ (กลุ่มทดลองที่ 2)

กลุ่มตัวอย่าง	N	\bar{X}	S.D.	t	p
กลุ่มทดลองที่ 1	20	39.90	6.75	-1.319	.195
กลุ่มทดลองที่ 2	20	42.15	3.56		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียน
คอมพิวเตอร์ช่วยสอนชนิดมีข้อมูลป้อนกลับแบบมีการเคลื่อนไหว กับกลุ่มที่เรียน โดยใช้บทเรียน
คอมพิวเตอร์ช่วยสอนชนิดมีข้อมูลป้อนกลับแบบมีเสียงบรรยายประกอบ ไม่แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หมายเหตุ : สามารถดูรูปแบบการเขียนอ้างอิงรูปแบบอื่นๆ เพิ่มเติมได้จาก
คู่มือการทำวิทยานิพนธ์และภาคนิพนธ์ ปี 2566 ของบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา หรือที่ QR Code ➡

ภาคผนวก ค

R1: สำหรับผู้พิมพ์

แบบรับรองการพิจารณาผลงานวิชาการเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์
(Ratchaphruek Journal)

สำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เรียน บรรณาธิการ

ตามที่ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว/อื่นๆ (ระบุ).....

สถานะในการส่งบทความ คณาจารย์/นักวิชาการ นิสิต/นักศึกษา อื่นๆ (ระบุ).....

สาขาวิชา/คณะ/หน่วยงาน.....

สถาบัน/มหาวิทยาลัย

อื่นๆ ระบุ

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail :.....

มีความประสงค์ขอส่งผลงานวิชาการ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

ประเภทของผลงานวิชาการ บทความวิจัย บทความวิชาการจุดประสงค์การเผยแพร่เพื่อ สำเร็จการศึกษา ขอผลงานตำแหน่งทางวิชาการ พัฒนาตนเอง

ความสอดคล้องกับสาขาวิชาย่อยของวารสาร (เลือกสาขาวิชาย่อยที่ตรงกับบทความของท่าน)

 General Arts and Humanities Developmental and Educational Psychology General Social Sciences Education Public Administrationจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิที่ต้องการพิจารณาบทความ 2 คน 3 คนข้าพเจ้าขอรับรองว่าผลงานนี้ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในผลงาน รวม คน มีรายชื่อดังนี้

ชื่อ e-mail ผู้แต่งหลัก

ชื่อ e-mail

ชื่อ e-mail

ชื่อ e-mail

โดยส่งบทความนี้มาเพื่อขอให้พิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal) ซึ่งเป็นวารสารวิชาการของสำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ทั้งนี้ **ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความส่งมาเผยแพร่เป็นบทความใหม่ โดยไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงาน หรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น**

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ

(.....)

ลายมือชื่อเจ้าของบทความ/ผู้พิมพ์

วันที่ เดือน พ.ศ.

หมายเหตุ: สามารถใช้การลงชื่อด้วยลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ได้

ภาคผนวก ง

R2: สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

แบบรับรองบทความวิจัย (วิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์)
เพื่อเสนอพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal)

สำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เรียน บรรณาธิการ

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
 ดร. อาจารย์

ชื่อ-สกุล

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail :

ขอรับรองว่าได้ตรวจสอบบทความวิจัยจากวิทยานิพนธ์/ปริญญานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง :

ชื่อผลงาน (ภาษาไทย)

ชื่อผลงาน (ภาษาอังกฤษ)

ชื่อ-สกุลนักศึกษา.....

สาขาวิชา..... มหาวิทยาลัย.....

ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ (ที่ติดต่อได้)

โทรศัพท์ที่ทำงาน โทรศัพท์มือถือ

โทรสาร e-mail :

ขอรับรองได้พิจารณาตรวจสอบบทความว่าถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
ซึ่งบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์
ในวารสารฉบับอื่น

ลงชื่อ ลายมือชื่อ
(.....)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

วันที่ เดือน พ.ศ.

ภาคผนวก จ

R3: Research Article

แบบประเมินตนเองในการตรวจสอบรายการนำส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์
วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal)

(บทความวิจัย)

ชื่อบทความ (ไทย).....

ชื่อบทความ (อังกฤษ).....

- บทความย่อ มีความยาวไม่เกิน 250 คำ
- วัตถุประสงค์การวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย
- ผลการวิจัย
- Abstract การเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และมีความยาวไม่เกิน 250 คำ
- คำสำคัญ/Keywords (อย่างน้อย 3-4 คำ)
- บทนำ
- วัตถุประสงค์การวิจัย
- สมมุติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- กรอบแนวคิดในการวิจัย
- วิธีดำเนินการวิจัย
- ประชากร การเก็บรวบรวมข้อมูล
- กลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูล
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย
- ผลการวิจัย
- สรุปผลการวิจัย
- อภิปรายผลการวิจัย
- ข้อเสนอแนะ
- การอ้างอิง / รายการอ้างอิง เป็นไปตามที่วารสารกำหนด
- เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ถ้ามี) ****กรุณาส่งเอกสารเพิ่มเติม****

(หมายถึง เอกสารรับรองอนุมัติให้ทำการวิจัย ไม่ใช่ เกียรติบัตรผ่านการอบรมจริยธรรม)

ลงชื่อ ผู้พิมพ์

(.....)

ภาคผนวก ฉ

R4: Academic Article

แบบประเมินตนเองในการตรวจสอบรายการนำส่งบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์
วารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal)

(บทความวิชาการ)

ชื่อบทความ (ไทย).....

.....

ชื่อบทความ (อังกฤษ).....

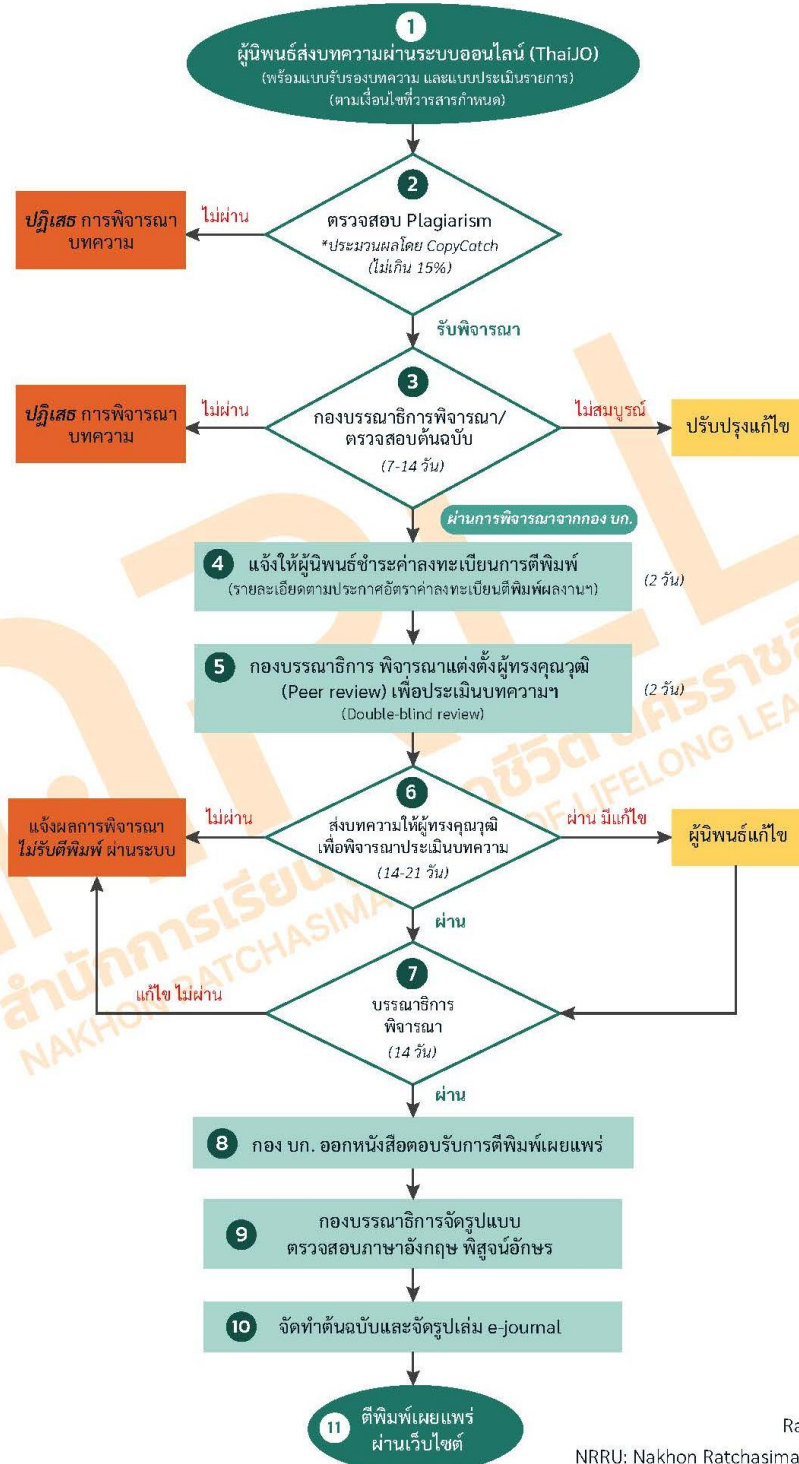
.....

.....

- บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 250 คำ
- Abstract การเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์และมีความยาวไม่เกิน 250 คำ
- บทนำ
- เนื้อหา
- สรุป
- การอ้างอิงเอกสาร การอ้างอิงในเนื้อหาถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
และมีความทันสมัย

ลงชื่อ ผู้นิพนธ์
(.....)

ภาคผนวก ข
ขั้นตอนการส่งบทความ
 เพื่อพิจารณาตีพิมพ์บทความ ในวารสารราชพฤกษ์ (Ratchaphruek Journal)
 (บทความวิจัย/บทความวิชาการ)
 (ปีละ 3 ฉบับ)

กองบรรณาธิการวารสารราชพฤกษ์

สำนักการเรียนรู้ตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
30000

โทร.

0-4400-9009 ต่อ 1581

Email

ratchaphruekjourn@nrru.ac.th
ratchaphruekjourn@gmail.com